

הישיבה השלוש-מאות-וארבע-עשרה של הכנסת השתים-עשרה

יום רביעי, י"ד בתמוז התשנ"א (26 ביוני 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:05

א. דברי ממלא-מקום יושב-ראש הכנסת כיום הבין-לאומי למאבק בסמים

הנגע הזה. לשם כך יזם ראש הממשלה מר יצחק שמיר את חקיקתו בכנסת של חוק הרשות למלחמה בסמים, התשמ"ח-1989, שכוון את הרשות העוסקת במלחמה בסמים.

ברכות חמות לראש הממשלה על שנרתם לעניין ועל שכוון את הרשות העוסקת במלחמה בסמים.

ברכות לפעולתו המבורכת של יושב-ראש הרשות למלחמה בסמים, מזכיר הממשלה, מר אליקים רובינשטיין.

בהודמנות זו ברצוני להעלות על נס את פעולת הוועדה המיוחדת, הסטטוטורית, של הכנסת, הפועלת בנושא זה בלא ליאות, גם בתוככי הבית, גם ברחבי הארץ. יש לברך עם זאת את כל הגורמים — משרדי הממשלה, הרשויות המקומיות, חברות וארגונים התנדבותיים — אשר עושים מרי יום במלחמה בנגע הסמים.

חברי הכנסת, "לא לסמים" אינו רק ססמה אלא צו חיים. והאומר: "לא לסמים" — אומר: "כן לחיים". תודה על ההקשבה.

חברי הכנסת, הודעה למזכיר הכנסת, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): אפשר לומר משהו בנושא הזה?

אליהו בן-מנחם (המערך):

אני מבקש הודעה על הנושא הזה.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, בוקר טוב. אני מתכבד לפתוח את ישיבת המליאה.

כלי התקשורת במדינת ישראל קבעו היום יום שידורים מיוחד בנושא המאבק בנגע הסמים, ועל כך שלוחה ברכת הכנסת לכול.

היום מתקיים הכנס הבין-לאומי למאבק בסמים, כפי שהוחלט עליידי האומות המאוחדות לפני חמש שנים. וכפי שמתקיים היום בכל ארצות העולם, מקיימת היום מדינת ישראל, בפעם השנייה, יום מיוחד להעלאת נושא המאבק בסמים על סדר-יומנו.

במדינות רבות בעולם, ובהן מן המתקונות ביותר, ממיט נגע הסמים אסון חברתי, ודי אם נקרא את דיווחי התקשורת על כך.

גם במדינת ישראל החמיר הנגע מאוד, ויעידו על כך כמויות הסמים אשר נתפסות עליידי המשטרה, מקרי האלימות הקשה, וכמובן המספרים הגדולים של המשתמשים ושל המכורים. הצרה לא פסחה על שום מגור, יהודים וערבים, שכונות מצוקה ושכונות פאר, ערי פיתוח והתיישבות ותיקה, וחלחלה אפילו לשכבות הצעירות בקרב תלמידי בתי-הספר התיכוניים.

אנו מצויים היום במלחמה, ומצויים לאסור מלחמה על

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה — הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 39), התשנ"א — 1991. תודה.

ברשות ממלא-מקום יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת:

ג. שאילתות בעל-פה

478. סמים בבתי-הספר

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן שר החינוך, מחקר קובע, כי יותר מ-6% מקרב הנוער הלומד בארץ עושה שימוש כלשהו בסמים מסוכנים. חוזר מנכ"ל משרד החינוך והתרבות קובע, כי תפקיד בתי-הספר הוא "להפעיל תוכנית מניעה בכל הכיתות" ולנקוט אמצעים נגד תלמידים המשתמשים בסמים. בפועל נודע, כי מנהלים רבים מסרבים להפעיל תוכניות מניעה מתוך חשש לסטיגמציה, ומחלמים מנקיטת אמצעים נגד תלמידים שנחפסו משתמשים בסמים.

אדוני סגן השר, ברצוני לשאול:

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, הנושא הבא בסדר-היום הוא שאילתות בעל-פה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): למתי אתה משאיר את נושא המלחמה בסמים?

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, הצעות לסדר בעניין המלחמה בסמים, כרשותכם, אתן לאחר השאילתא שנקבעה מראש, כדי שהדבר יהיה עליי התקנון וכאופן מסודר. מאחר שסגן שר החינוך והתרבות הגיע, אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת ראובן ריבלין לשאול שאילתא בעל-פה שמנייה 478 בנושא: סמים בבתי-הספר. חבר הכנסת ריבלין בבקשה.

מבחינת המשאבים, יש צורך בהשקעות רבות יותר. אני שמעתי היום כמוכם את ראש הממשלה מתייחס לנושא. הוא ראש הממשלה הראשון הפועל בנושא הזה באורח מרוכז ומסודר, והוא אומר כי אין אמצעים, משום שהצרכים מרובים והמטלות והמשימות אדירות. למרות זאת, אני מעריך כי בסופו של דבר יימצאו האמצעים הנוספים, משום שאנו במלחמה אמיתית, וכפי שאמרתי — במלחמה כמו במלחמה.

היור"ר ג' גדות:

אני מודה לסגן השר גולדשטיין, זכות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ראובן ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, כמה נתונים לפני השאלה: בישראל 400,000 אנשים נפגשים מדי שנה עם סמים, ו-40,000 מהם מכורים לסמים ללא תקנה. ההקצבה של ממשלת ישראל וכנסת ישראל בתקציב המדינה לפעילות של מלחמה בסמים היא 36 מיליון שקל. מתוכם 11 מיליון שקל ישירות לרשות.

כדי להשוות: בארצות-הברית משקיעים בין 11 ל-14 מיליארד דולר; וכדי להמחיש עוד יותר: במלחמה בסמים בארצות-הברית הסכום לטיפול לנפש מגיע לסכום השווה ל-140 שקל, ובארץ — 8 שקלים. יש בארץ רק 210 מיטות לגמילה.

נכון, עושים רבות, משתדלים לעשות הרבה, אבל למעשה, אם לא נמנע את התופעה בעודה באבה, ואם לא נילחם בה במלחמה, שתהיה בעיקרה מלחמת מניעה, לא יצלח בידינו הדבר.

רוצה אני לומר לך, אדוני סגן השר: לא ידעת — לא נלחמת. יש בתי-ספר שמסתירים את התופעה של שימוש בסמים בקרב התלמידים, רק כדי שלא לפגוע ביוקרתו של בתי-הספר. יש דברים שצורכים ממון רב כדי להילחם בהם. יש לנו מורים טובים, יש לנו בתי-ספר טובים, וכל מה שאנו צריכים זו הנחיה של משרד החינוך לפעול בנושא הזה.

שאלתי היא, מה יעשה המשרד כדי לקבוע שתהייה פעולות הסברה, על-מנת שנדע מה המציאות, ואז נדע גם איך להילחם? תודה רבה.

היור"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת ריבלין, חברי הכנסת, לפני משורת הדין אני מקצה במקרה הזה שלוש שאלות נוספות לשלושה חברי כנסת. הראשון בהם, בהתאם להתחייבות בוועדת הכנסת, יהיה חבר הכנסת יהודה פרח, אחרי — חבר הכנסת רן כהן, והשלישי יהיה חבר הכנסת אלי כ"מ-מנחם. שלושה חברי כנסת, דקה לכל אחד. בבקשה, חבר הכנסת יהודה פרח.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני סגן השר, ברצוני לשאול: לאור העובדה, שמוסדות החינוך באמת משתדלים שלא להיחשף בנושא הזה, אם כי לאחרונה חל איזה מפנה לטובה, ומנהלים מתחילים לתפוס את מהות הנגע הזה בבתי-ספרם; הרי כרגע שהם תופסים זאת, צריך להביא לתודעתם שלא לפחד מן התיוג, שבבית הספר שלהם מעשנים סמים חסוי-שלום. צריך להיות להיפך. מנהל בתי-ספר, שמגלה וחושף את העובדה שבבית-ספרו נחשף תלמיד או נחשפו שני תלמידים לנגע הסמים, יכול להציל את מוסד החינוך שלו. על משרד החינוך לדעת להיטיב עם אותם

1. האם יחייב משרד החינוך הכנסת שעת מניעה לחוכנית הלימודים? אם לא — מדוע?

2. האם לא ידאג משרד החינוך לאכיפת חזון המנכ"ל מפברואר 1990?

3. האם יקים משרד החינוך מערכת טיפולית לנערים שכבר התנסו בצריכת סמים, רחמנא ליצלן? תודה רבה.

היור"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת ריבלין, זכות התשובה לסגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת ריבלין, ברשות היושב-ראש, אחלק את תשובתי לשני חלקים.

לשאלה מס' 1 של חבר הכנסת ריבלין — משרד החינוך והתרבות, באמצעות השירות הפסיכולוגי-הייעוצי, מכין תוכניות בנושא מניעת השימוש לרעה בסמים, ואלה יאפשרו לכל בתי-ספר לפעול עם התלמידים. בהתאם לתפיסה המקצועית שלנו, הנושא רחב יותר, והוא מהווה חלק מנושא רחב עוד יותר, שאנו מכנים אותו "כישורי חיים". המשרד פועל כך, שבכל בתי-ספר תתקיימנה פעולות בהתאם לגיל התלמידים, הן בנושא מניעת השימוש לרעה בסמים והן בנושא הרחב יותר. פעולות אלה נעשות כיום גם בלי תוספת של שעה קבועה במערכת, הכרוכה בהוצאה גבוהה מאוד.

לשאלה מס' 2 — בשנת הלימודים תשנ"ן קיים יום מיוחד בנושא מניעת השימוש לרעה בסמים ובאלכוהול בכל בתי-ספר בחינוך העל-יסודי. באותה שנה השתתפו במבצע הזה כ-90% מבתי-הספר. בשנת התשנ"א הוחלט לחזור על הפעולה. ההשתתפות היתה פחותה, וזאת בעיקר כיוון שיום זה חל כשבוועיים לאחר סיום המלחמה, והנושא לא היה בתודעה של כל בתי-הספר. לכן לא עלה בידהם להיערך כיאות ולהכין את היום.

לשאלה מס' 3 — בשנת הלימודים התשנ"א הוכשרו 20 פסיכולוגים חינוכיים בקורס אוניברסיטאי מיוחד בנושא הטיפול בנערים מזדמנים. בשנת התשנ"ב, בשיחוף עם הרשות למלחמה בסמים, יועסקו חלק מפסיכולוגים אלה בכשישה יישובים. לאחר שנה של טיפול ייבדק הנושא לעומק ויופקו לקחים לקראת המשך הפעילות.

ברשות היושב-ראש, בעיית הסמים היא אחת הבעיות הקשות והמורכבות ביותר, שהחברה הישראלית מתמודדת אתן. הממשלה הנוכחית היתה הראשונה שהתייחסה בקווי היסוד שלה לבעיה, והיא מתמודדת אתה כבעיה לאומית.

המטרה המרכזית שלנו היא לנסות ולמנוע את הגישה לסם ואת ההתנסות בו. הטרגדיה הגדולה היא, שרבים מהילדים ומבני הנוער מנסים ומתנסים בסם, חלק מהם מתמכר, ובעיקרון, מי שנגע — נכווה, ובדרך כלל לא יוכל להוציא את עצמו מאש הסם.

אני שימשתי עד עצם הימים האלה כיושב-ראש אגודת "אל-סם", אגודה העוסקת בעיקר במניעה ובהדרכה בקרב בני נוער. על-פי הנתונים שבידי, כ-55,000 בני נוער השתמשו השנה בסמים, ולהערכת האישית, חבר הכנסת ריבלין ואדוני היושב-ראש, המספרים גבוהים יותר.

יש לנו מלחמה בנגע הסמים, ובמלחמה כמו במלחמה. למרות ההתקדמות האדירה שחלה בהתייחסות לנושא, גם

מנהלים ולהוכיח, שדווקא מנהלים אלה בהתנהגותם מוסיפים כבוד למוסד ומונעים צרה צרורה.

למה לא לנצל את אמצעי התקשורת הנהדר של הטלוויזיה הלימודית, כדי שהיא תכשיר מנהלים ומורים, איך להתמודד עם הבעיה? — לא רק במלל, אלא בהדגמות ובהדרכה. תודה רבה.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת יהודה פרח. זכות השאלה לחבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, הרשה לי לפנות אליך בתחילת דברי בבקשה, שתביא בפני יושב-ראש הכנסת ובפני הנשיאות את ההצעה להעלות את-הנושא לדיון באותו יום, שבו כל עם ישראל מקדיש זמנו לנושא זה, וגם הכנסת חקצה את הזמן הדרוש ואת תשומת הלב כדי לראות, מה היא תרומת הכנסת למלחמה בנגע הסמים.

אין בעיה, משום שכפי שאמרת, באמת הוקמה ועדת כנסת סטטוטורית לעניין הזה, וצריך שהיא תרווח מה הם האמצעים, התקציבים והתוכניות שהכנסת מקצה למלחמה בסמים. זו בקשתי אליך.

הי"ר ג' גדות:

מבוקשך יומלא עד תום.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מודה לך.

לסגן השר גולדשטיין, אני רוצה לבקש ממך בקשה נוספת: משרדך היום הוא המשרד שמקצה את ההקצאה הנמוכה ביותר מבין כל משרדי הממשלה למלחמה בסמים; אם אינני טועה, פחות משני פרומיל מהתקציב.

מאחר שאנו עומדים לקראת סוף חודש יוני, אין שום סיבה שבעולם, שמשרד החינוך והתרבות לא יבוא בתוכניות מסיביות של הגברת המניעה לקראת התקציב הבא, כי היא הפתרון.

אני שמח מאוד לומר, שבועדת הכנסת לנושא הזה יושבים אנשים העוסקים במניעה, אני בכללם וגם אתה בכללם. אבל המניעה היא סוף השרשרת, כשמגיעים כבר לצורך במניעה. מדובר כאנשים מכורים, והמאבק הוא יקר, קשה וממושך מאוד.

ענייננו הוא למנוע מעשרות אלפי צעירים להתמכר, וזה נתון בידים. אנא, שבו עם רשות השידור, עם המקצוענים, עם כל מי שצריך. תבואו לכנסת עם הדרישה לאותם תקציבים ואמצעים שצריך, כדי לשרש את הנגע הרע הזה מקרבנו. אני בטוח, שגם הכנסת תהיה מוכנה לכך.

אני מקבל לחלוטין את העמדה, שהיום אסור לנקוט הסתרה והצנעה של הנגע הזה. צריך לחשוף אותו ולהתמודד אתו. זה נתון היום גם בידים וגם בדינו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת רן כהן. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אלי בן-מנחם, בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש — — —

הי"ר ג' גדות:

סליחה, חבר הכנסת ביטון, אתה הרי יודע שבשלב הזה על-פי הנוהג אין קריאות ביניים ואין הצעות לסדר. תמתין בבקשה עד שנסיים את העניין הזה. בבקשה, חבר הכנסת בן-מנחם.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, בראשית דברי כרצוני לומר, כי אני מצטער מאוד על כך שנשיאות הכנסת לא אישרה השבוע הצעות לסדר-היום בנושא הרוחף של נגע הסמים. גם אני הגשתי הצעה דחופה, ואני מעריך שגם חבר הכנסת פרח עשה זאת, אבל הנשיאות לא מצאה לנכון לאשר את ההצעות האלה, כאשר הצעות אחרות, כמו לדוגמה — — —

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בן-מנחם, כל עוד ביקש חבר הכנסת רן כהן להתייחס לגבי העתיד, זה היה מעשה נכון. אשר לעניין עצמו, ראה נא כמה אנשים מתבטאים בבוקר זה בנושא נגע הסמים בצורה המכובדת ביותר, המתומצתת ביותר, הבונה והקונסטרוקטיבית ביותר. אני חושב, שאנחנו פשוט מכים את עצמנו על לא עוול בכפנו. לכן, אם תיגש לשאלה שלך אני חושב שתעשה שירות טוב לבית, לנשיאות ולעצמך. בבקשה.

אליהו בן-מנחם (המערך):

אני חושב, שהכנסת יכולה היתה להרשות לעצמה לפחות חצי שעה של דיון במליאת הכנסת, למרות מה שאמרת, אדוני היושב-ראש. הנושא חשוב, והוא לא צריך להסתובב סביב שאלת אחת. עם כל הכבוד לכנסת שלנו, הנושא חשוב, והיה כדאי להתייחס אליו ביתר רצינות. אמרתי בראשית דברי שאני מצטער, ואני חוזר על כך שאני מצטער על שהצעות לא אושרו.

ואל השאלה: אדוני סגן השר, לפני שלושה שבועות נפטרה אשה צעירה בשכונת נווה-אליעזר בדרום-תל-אביב, לאחר שהטיפול הביתי שהיא קיבלה במניעת סם על-ידי רופא היה כושל. מקרים רבים כאלה חוזרים על עצמם; כלומר, אין פיקוח של המועצה לנגע הסמים ואולי של משרד החינוך, אינני יודע. אבל אנחנו מגיעים למצב, שבו אנשים נפגעים, אנשים נפטרים, והיחס ולזלזול.

כנגד זה, אלפי נערים לא מגויסים היום לצה"ל, חטיבות שלמות לא מגויסות בגלל רמת השכלה נמוכה ובגלל שימוש בסמים. אינני מדבר רק על נערים הלומדים במערכת בתי-הספר, ושם באמת, כפי שאמרו חברי הכנסת ריבלין ורן כהן, המנהלים מסתירים את התופעה הזאת כדי שלא לפגוע בשם הטוב של בתי-הספר. יש נערים רבים שנחתקו ממעגל הלימודים, אולי בגלל האינטגרציה הכושלת, נושא שאני מעלה מדי פעם. הילדים האלה משתמשים בסמים, ואין מי שיפקח עליהם, מעבר למסגרת של בתי-הספר.

מה עושה משרד החינוך כדי למנוע או להקטין את נגע הסמים בקרב אותם בני נוער המנותקים מבתי-הספר, כדי שיהיה לנו צבא טוב, וכדי שלא יהיה מצב, שבו נצטרך בעתיד לייבא גם חיילים מחוץ-לארץ, כפי שאנו מייבאים היום פועלים? תודה.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת אלי בן-מנחם. רשות התשובה לכבוד סגן שר החינוך והתרבות. אדוני בוודאי יודע את מגבלות הזמן המוטלות עליו. בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, היות שהיום הוא היום המוקדש למלחמה בסמים — — —

היו"ר ג' גדות:

לא, סליחה, אין עכשיו קריאות ביניים. חבר הכנסת ביטון. בבקשה, סגן השר.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבין שלו נערכה הצבעה היו כל חברי הכנסת מצביעים פה-אחד להגדיל ולהרבות תקציבים לנושא נגע הסמים.

בחלק השני של תשובתי הסברתי מה עשתה הממשלה הזאת. ציינתי גם שראש הממשלה העמיד את עצמו למלחמה בנושא.

קריאה:

— — —

היו"ר ג' גדות:

אין קריאות ביניים.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

המספרים שנקב בהם חבר הכנסת ריבלין, ובעיקר הציטוטים על המצב בארצות-הברית, מדויקים. ארצות-הברית הגדולה אכן מעמידה, על-פי הנתונים שבידי, 14 מיליארד דולר למלחמה בנגע הסמים. מדינת ישראל הקטנה, עם כל האילוצים ועם כל הבעיות, לצערי הרב ולצערך הרב איננה מעמידה את הסכום הזה לנושא.

אני שותף אתך בוועדת הכנסת למלחמה בסמים. אין לי כל ספק בכך שנגעת בנקודה שעוברת תהליך חיובי. גם חבר הכנסת פרץ הזכיר את העניין הזה. כעבר הסתירו, הצניעו, הדחיקו מנהלי בתי-הספר את הבעיה. היום יש השתחררות מהעניין הזה, וכולנו, עם משרד החינוך בראש, מצויים לשכנע את מנהלי בתי-הספר, שאם יש בעיה אסור להסתירה ויש להילחם בה. כולנו שותפים בנושא זה, ומשרד החינוך מנהל מערכת הסברה נרחבת.

להצעה של חברי הכנסת יהודה פרץ ורן כהן, ההצעה לשתף את הטלוויזיה הלימודית-החינוכית נראית בעיני.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת. חבר הכנסת עמיר פרץ, אנא ממך. הנושא חשוב כל-יך.

מרדכי גור (המערך):

על זה אנחנו מדברים עכשיו.

היו"ר ג' גדות:

אני משוכנע שאתם מדברים עכשיו רק על הנושא הזה. אלא שאנחנו כמהים כל-יך לדעת, מה חדשות תביאו בפנינו.

אברהם בורג (המערך):

אולי תאפשר לחבר הכנסת פרץ לומר לך.

עמיר פרץ (המערך):

אם תרשה לי, אדוני היושב-ראש, אני מוכן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הם מכורים לדיבור.

היו"ר ג' גדות:

אף אחד לא חושד בכשרים. בבקשה, אדוני.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
יש התמכרות מכל מיני סוגים.

היו"ר ג' גדות:

לא, נדמה לי שהם פשוט התלבטו בדברים שאתה אמרת.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

כן, הרגשתי זאת בעיקר על פניו של חבר הכנסת מרדכי גור.

גד יעקבי (המערך):

המשפט האחרון שלך היה נכון מאוד.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני אחזור עליו: תודה רבה, חבר הכנסת יעקבי. במשפט האחרון אמרתי, שחברי הכנסת יהודה פרץ ורן כהן הציעו לשתף את הטלוויזיה הלימודית-החינוכית בהדרכת הנגד על-ידי הסברה. הצעה זו מקובלת עלי, ואני אנסה לדחוף את הנושא במשרדי עוד יותר.

לחלק הראשון בשאלתו של חבר הכנסת אלי בן-מנחם, על האשה שנפטרה, לא עלינו, בשכונת נווה-אליעזר ועל הטיפול הרפואי — לא לי להשיב על כך.

ההערה שלך על בני נוער שאינם לומדים ומתמכרים לסמים נכונה. הם באמת לא מגיעים לצה"ל, וצה"ל הוא הסוכל העיקרי. אין כל ספק שנכון יהיה שנעשה כל פעולה כדי למנוע את נגע הסמים מהגיע אל בני הנוער, ולזה צריך גם הסברה, גם פעולות של אגודות וולונטריות, שאחת מהן הזכרתי, "אל-סם", וגם הזרמת כספים על-ידי הממשלה.

ובעיקרו של דבר, נכון מה שאמר חבר הכנסת ראובן ריבלין, שמשרד החינוך והתרבות צריך להתמסר לפעולות אלה יותר מכפי שנעשה עד היום, ונעשה הרבה מאוד. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לסגן שר החינוך והתרבות. חברי הכנסת, שר הבינוי והשיכון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 473 מאת חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז בנושא: יצירת מקומות עבודה לעולים בענף הבנייה. בבקשה, חבר הכנסת כ"ץ-עוז.

473. יצירת מקומות עבודה לעולים בענף הבנייה

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אדוני היושב-ראש, בתחנה המרכזית בתל-אביב, וזה פרויקט בנייה גדול, עוסקים היום כמוכשרים 500 פועלי בניין, עולים חדשים. הם מודרכים על-ידי מורים וחונכים בעבודה, וזאת בעצם כמבצע פרטי של הקבלן של התחנה.

החוסר בעובדים בענף הבנייה גורם להבאת פועלים מחוץ-לארץ, בעוד ניתן להכשיר אלפי עולים חדשים לעבודה הזאת בתוך שישה חודשים. יצירת מקום עבודה בתעשייה עולה בממוצע, על-פי תחשיב, 100,000 דולר. יצירת מקום עבודה בבניין עולה, על-פי התחשיבים שהגישו הקבלנים, 6,000 — 8,000 דולר.

שאלותי לכבוד השר:

1. התאחדות הקבלנים מוכנה לקבל עם גורמי משרד העבודה 50,000 עובדים להכשרה בשנתיים. מדוע אין נכונות לקבל את הצעת הקבלנים?

2. מדוע לא יחליט משרד השיכון לגבש את תוכנית ההכשרה של שישה חודשים בבניין במימון של פרויקט הסבה מקצועית ובתוספת הוראה — — —

משרד העבודה והרווחה והמוסד לכביטוח לאומי משלמים היום כמשך חצי שנה 800 שקל לחילל משוחרר שאינו עובד וכ-444 שקל לחודש להסבה מקצועית לאקדמים בכל מיני קורסים. אין רוצים לתת את הסכום הזה כחלק מהפרויקט של ההסבה המקצועית במקצועות הבניין. כאילו העבודה בכביטוח אינה נאה במידה מספקת לצורך קבלת מה שקרוי אצל מהנדסים "סטיפנדיה", ועל-כן קשה מאוד לארגן את הפרויקט. כפי שאני מבין מדברך.

נאמר לי עלי-ידי יושב-ראש ארגון הקבלנים, שהם מוכנים להעמיד מייד עשרה אתרים גדולים לצורך הכשרת עובדים לענף הבנייה, אם תהיה נכונות, כמובן, לא רק של משרד השיכון, אלא גם של המשרדים העוסקים בהסבה מקצועית, וישתפו יחד פעולה כדי לתת אותו חלק שנדרש, והוא זעיר מאוד, לעומת מקום עבודה שצריך לבנות בתעשייה. בהשוואה זו, המרחק הוא כרחוק מזרח ממערב — בין 6,000 — 8,000 דולר לבין 100,000 דולר, ביחס לעבודה בתעשייה. ההבדל הזה והצורך הם כה גדולים, שמתחייב כאן מאמץ, שנדמה לי, שמשרד הכינוי והשיכון יכול להיות זה שייקח אותו על עצמו.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת כ"ץ-עוז, שאלות נוספות לשני חברי כנסת, הראשון — חבר הכנסת מיכאל קליינר, והשני — חבר הכנסת יאיר צבן.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, ראשית, היתה לי הזכות להיות אורח במפעל הזה בתחנה המרכזית, והניסיון בהחלט מעורר רושם רב, אתה רואה הרכה מאוד עולים מאתופיה, מכרית-המועצות וישראלים לומדים את מקצוע הבנייה. יש אתרים נוספים, כמו בית-הספר לבנייה בחולון, ולדעתי, יש בהחלט מקום להרחיב את הפרויקט.

שאלות הנוספות לכבוד השר הן שתיים: 1. האם שקלתם עם משרד העבודה והרווחה, נוסף על מאמצים להכשיר עובדי בנייה בישראל, לפעול בברית-המועצות? היו אלי פניות מספר מגורמים יהודיים בברית-המועצות, הממתנים לעלייתם, ומוכנים להיכנס להשתלמויות בעבודות בנייה כבר שם, בברית-המועצות, כשיתוף עם גורמים מקומיים, ואני חושב שזו הצעה ברוכה, שמן הדין לנסות אותה.

2. כידוע, הבנייה בישראל, בחלקה הגדול, היא עדיין בנייה קונבנציונלית, בשיטות מיושנות, המצריכות ריבוי טפסנים ובדולנים. שאלתי היא: האם אין להתנות את הבנייה המסובסדת על-ידי הממשלה בהכנסת שיטות עבודה מודרניות יותר, מתועשות יותר, שבהן קל יותר לקלוט עובדים, שזקוקים לפחות הכשרה, קרי מקרב העולים החדשים?

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת קליינר, רשות השאלה הנוספת לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני שר הבינוי והשיכון, אתה הוכרת פעולה משותפת בתחומים אלה של משרדך ושל משרד האוצר ומשרד העבודה והרווחה, ואני שואל: האם הקמתם יחידת מטה לעניינים הללו? מפני שפעמים רבות אנתנו שואלים שאלות, ושר אחד מפנה אותנו למשרד האחר לגבי התשובה הספציפית והמפורטת בנדון. אני חושב שמשרד אחד חייב לקבל כאן את העניין, כי הוא משלב ביצוע עבודות הבנייה בכללן, וקליטת עולים במיוחד, ופעולות של הכשרה מקצועית שהוזכרו כאן.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, אני לא אתן לך לחזור על כל השאלות מראשיתך, אבל מן הדין הוא שתקרא מתוך הנוסח המונח על שולחן הכנסת ולא מזה שמונח בידך. כל מבוקשי הוא — — —

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

סליחה, אני חשבתי, שמה שאני הגשתי זה העתק, אבל אני רואה שהחטיו כאן. סליחה.

הי"ר ג' גדות:

המזכירות, כידוע, עוזרת לא אחת בניסוח השאלות.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

לא הודיעו לי שעזרו לי כאן בניסוח. תודה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ג' גדות:

פשוט התחשבו בעובדה, והעלו אותך לרמתו של שייקספיר, בבחינת "פארטאיטשט אונד פארבעסערט".

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

ובכן, אני חוזר על השאלה האחרונה: האם יגבש משרד השיכון תוכנית הכשרה של שישה חודשים בכניין לעולים חדשים במימון של פרויקט ההסבה המקצועית ובתוספת הוראה, כדי להכשיר עולים למקצועות הבניין?

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת כ"ץ-עוז. רשות התשובה לשר הבינוי והשיכון אריאל שרון. בבקשה.

שר הבינוי והשיכון א' שרון:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת מרכז הקבלנים ידועה לנו, אף שטרם נמסרה לידנו. עם זאת, לצערי, מבדיקה שערכנו מסתבר, שלמרות האמצעים הכספיים והמאמצים הרבים, שהושקעו בתקופה ממושכת, קבלנים מעטים בלבד קלטו עובדים במסגרת ההכשרה הפנים-מפעלית. עובדה זו וכן מחקר שנערך במשרדנו מצביעים על כך, שהנושא מורכב ביותר, ויש צורך ביצירת כלים נוספים על אלה שהוצעו עד כה, ובהם טיפולנו, וזאת במטרה כפולה: הנעת ישראלים לפנות לענף הבנייה והגברת כדאיות הקבלנים להכשיר עובדים במסגרת פנים-מפעלית.

בין כלים אלו ניתן לציין: הגדלת המענקים למתמידים בענף, שיפור תנאי העבודה באתר, כמו בגדי עבודה, מקלחות וחדרי אוכל, יצירת תנאים להיווצרות קבוצות עבודה, עידוד חברות פרטיות להעסקת כוח-אדם להיכנס לנושא זה ועוד.

הכשרת עובדים, ובכללם עובדים בבנייה, היא בתחום טיפולו של משרד העבודה והרווחה. עם זאת, משרד הבינוי פועל, במשותף עם משרד האוצר, משרד העבודה והרווחה והתאחדות הקבלנים לגיבוש ההצעות השונות שהועלו.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד השר. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

אדוני השר, אני בהחלט מודע לכך שזה פרויקט מורכב, שכן מעורבים בו, או צריכים להיות מעורבים בו משרדי ממשלה שונים. אבל בדילמה המיוחדת, שבה נתונה המדינה היום בעניין יצירת מקומות עבודה, הנושא הזה בהיקפו, לפחות כפי שמציגים אותו הקבלנים, הוא בהחלט ראוי.

בבנייה מתועשת בשטח. מובן שאנחנו ממשיכים גם להביא מבנים מוכנים, שמכנים במפעלים טרומיים. אבל אין ספק שהרבה מההתקדמות הזאת היא פרי של שיטות שונות, כמו תבניות או מנהרות ועבודות שנעשות באתר עצמו. השיטות האלה אכן מוכנסות בקצב מהיר.

קיצור משך הבנייה הוא, לדעתי, מהפך מוחלט בנושא הבנייה בשנה האחרונה.

לשאלותיו של חבר הכנסת צבן, האם יש מטה משולב, אני רוצה להגיד, שיש מטות בארץ די הצורך. הבעיה איננה במטה. הבעיה היא בזה, שכל אחד יעשה את תפקידו. זה הכול. נקים עוד מטה, תהיה לו תקורה, יהיו לו מזכירות, עוזרים ומשרדים. חשוב שכל אחד יעשה את עבודתו, את מה שהוא צריך לעשות. יעבדו, אז יפתרו גם הדברים האלה.

לגבי השאלה השנייה של חבר הכנסת צבן, אני תמים דעים עמך בעניין התנאים. אם רוצים שיהודים יבואו לעבוד בענף חשוב, יש לדאוג שיהיו שם תנאים מתאימים, שיהיו חדרי אוכל מסודרים, שאדם יוכל לבוא לשם לבוש בגדים מסודרים, להחליפם שם, ולעזוב כשהוא לבוש בגדים מסודרים. זה לא כמו שהיה בעבר, כאשר אדם היה גאה לצאת מכיור לבוש בגדי עבודה, וכל אחד רואה, שהוא גם חוזר בבגדי עבודה. מובן שזה מחייב השקעות ומאמצים ותנאים מתאימים.

הדגשתי בדברי תשובתי על השאלה הקודמת, שגם לחברות יש קשיים, אבל הן בכל זאת צריכות לעשות מאמצים הרבה יותר גדולים.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד השר. חברי הכנסת, שר הבינוי והשיכון ישיב עתה על שאלתא בעל-פה שמונינה 475, מאת חבר הכנסת אברהם בורג, בנושא: בנייה בישראל על-ידי חברה צרפתית מוסוית. חבר הכנסת בורג, בבקשה.

475. בנייה בישראל על-ידי חברה צרפתית מוסוית

אברהם בורג (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השר, על-פי ידיעה שהתפרסמה בעיתון "הארץ", החברה הצרפתית המנהלת משאומתן על בנייה לעולים בישראל, שהיתה ידועה בשם "יורו-ליניא", היא חברת "פוגרול", כשמהחורי הקלעים נמצאת חברת הענק SAE. העוסקת בפרויקטים רבים במדינות ערב, ובשל כך חששה לחשיפת זהותה.

ברצוני לשאול:

1. האם חסם משרדך על הסכם כלשהו עם חברה זו?
2. אם כן — מה הם פרטי ההסכם?
3. האם, נוכח הנתונים דלעיל, נשקל לבטל את ההסכם או להסיר את מועמדותה של חברה זו במכרזי הבנייה השונים?

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת בורג. כבוד השר, בבקשה.

שר הבינוי והשיכון א' שרון:

1. המשרד נמצא בשלבי חתימה על הסכם הבנייה עם חברת "יורו-ליניא".
2. ההסכם הוא לשלוש שנים ולבניית 10,000 דירות, על-פי תנאי הפרוגרמה של המשרד, באופקים ובתוכניות.
3. אין לנו כל כוונה לבטל את ההתקשרות עם החברה.

כבדיקות שערכנו בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת החבר, שגורם השכר ותנאי העבודה הם המכשול העיקרי בפני קליטתם של עובדים ישראלים בענפי הבנייה, אגב, גם של עולים חדשים. אתה הזכרת כאן תוכניות לשיפור המצב, והשאלה היא שוב: האם יש גם לוח זמנים לביצוע התוכניות האלה, או שאלה עדיין בגדר משאלות לב? שהרי אם אנחנו לא נעשה את השינויים הללו, ברור שמצב אחד תגדל האבטלה, ומצב אחר אנחנו נגדיל, כנראה, את מספר העובדים הזרים שיגיעו לארץ ויקבלו שכר זול מאוד, דבר שיקלקל את המאמצים שלנו לקליטת עובדים ולשמירה על רמת תנאי העבודה של העובד בישראל.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת יאיר צבן. רשות ההתייחסות לכבוד שר הבינוי והשיכון אריאל שרון, בבקשה. ככוונה לא אמרתי שכלב בזה "רשות התשובה", שהרי כל אחד מכם נאם איזה נאום קטן בלי שהיתה שאלה — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שאלנו שאלות.

היו"ר ג' גדות:

אין לי טענה, פשוט הסברתי שהשר מתייחס.

מיכאל קליינר (הליכוד):
ניסחתי שאלה, אפילו שתיים.

שר הבינוי והשיכון א' שרון:

אדוני היושב-ראש, לשאלתו הנוספת של חבר הכנסת כ"ץ — אנחנו עושים מאמצים, גם מאמצים גדולים. אשר להצעתך שאני אקח את זה על עצמי, הייתי שמח לקחת את זה על עצמי, אבל אינני יכול לקחת זאת על עצמי. בקונסטיטוציה שלנו אין שר אחד יכול לקחת על עצמו תפקידים של שר אחר. יש משרד, זה תפקידו. כל שיתוף הפעולה שלנו ניתן, ניתנת כל העזרה, בכלל זה עזרה כספית, ואנחנו מוכנים לעשות יותר בנושא הזה.

לגבי ההודעות של התאחדות הקבלנים — ויש לי אליה הערכה רבה מאוד, ואני עובד אתה בשיתוף פעולה — אילו יכולתי להציע להם הצעה, הייתי אומר: במקום עשרה אתרים גדולים, תנו לנו עשרה קבלנים גדולים, שמוכנים לקבל את האנשים לעבודה. הבעיה אינה האתרים. הבעיה היא, שיהיה מי שמוכן לקבל את האנשים לעבודה, בתנאים שבהם הם ירצו להיכנס לעבוד. כמובן, אי-אפשר להאשים אותם, גם אנשים שהוכשרו. יש תחלופה גדולה מאוד של עובדים, ואי-אפשר שלא להתייחס גם למצוקות של החברות הבונות. אבל כל עוד זה ניתן, יש בהחלט מגמה לקחת לאו דווקא ישראלים או עולים, מה גם שבעקבות ההקלות הרבות שיש היום על יציאת עובדים מהיורה, משומרון ומחבל-עזה המצוקה בעובדים ירדה. מצד אחד, זה כמובן מסייע לקידום הבנייה, ומצד אחר זה מכשיל או מסייע להכשיל את המאמץ הגדול ליצור מקומות עבודה באותם תנאים או באותו מחיר, כפי שאחיה הצגת כאן.

אשר לשאלתו של חבר הכנסת קליינר לגבי הכשרה בכרית-המועצות, לא רק ששקלנו את הדבר, אלא שכבר מתחילה פעולת הכשרה כזאת בכרית-המועצות.

אשר לשאלתו השנייה של חבר הכנסת קליינר, הייתי מציע לו לצאת ולבקר באתרי הבנייה. בשנה האחרונה חל מהפך גדול מאוד בנושא תיעוש הבנייה. משך הבנייה של דירה ירד ממוצע של 26 חודשים ל-11 חודש. מובן שזה יכול היה להיעשות רק על-ידי הכנסת תיעוש בענף הבנייה, בעיקר

היו"ר ג' גדות:

תודה. זכות לשאלה נוספת לחבר הכנסת בורג.

אברהם בורג (המערך):

תודה רבה, אדוני השר. מתשובתו של השר אני מבין, שמדינת ישראל חתמה על הסכם, ומתכוונת לקיים אותו, עם חברה-בת של חברה, הנכנסת לחרם הערבי בגלוי, ומקיימת יחסים עם מדינות ערב, ומפחדת לחשוף את היחסים שלה עם מדינת ישראל. בכך, למעשה, משרד הבינוי והשיכון ומדינת ישראל נותנים יד לכל החברות בעולם, וכייחוד באירופה ובמזרח הרחוק, הנכנסות לחרם הערבי.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת בורג. שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים רמון.

מיכאל איתן (הליכוד):

בוז שהחברה באה לבנות בארץ — — —

אברהם בורג (המערך):

— — — אבל הם מתחבאים.

היו"ר ג' גדות:

לא, חבר הכנסת בורג, אני מבקש ממך. חבר הכנסת איתן, אתה בוודאי מכיר את התקנון על כוריו, ואתה בוודאי יודע, שבשאלתות בעל-פה אין קריאות כיניים ואין שאלות.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש. הן רק אסורות.

היו"ר ג' גדות:

הן רק ניתנות במשורה.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, האם השר יכול בהזדמנות זו להרחיב דברים על מדיניות משרדו בקשר להתקשרויות עם חברות זרות? מתפרסמות בעיתונות ידיעות, שהרבה יומים כארצות-הברית, בעיקר יהודים, מתלוננים בכל פגישה עם אישי מדינה, בעיקר עם שרי ממשלה וסגני שרים, על כך שהם הולכו שולל, שעוררו אצלם ציפיות ובסופו של דבר הם התאכזבו. כי מלבד העובדה, שהם רצו לעשות עסקים בארץ, הם גם רצו לקחת חלק בכניית אלפי יחידות דיור בה. אודה לשר אם יוכל להבהיר את הנקודה הזאת. תודה.

היו"ר ג' גדות:

תודה. זכות התשובה לשר הבינוי והשיכון.

שר הבינוי והשיכון א' שרון:

הממשלה היהודית-הלאומית בישראל אינה נכנסת לחרם הערבי, אלא היא נלחמת בו. קשה לי גם להבין איך הכבוד מתחלק לשתיים. כעניי, מי ששומר על כבודה של ישראל צריך בראש ובראשונה להפסיק להסית נגד המדיניות שלה, להפסיק למסור — — —

מיכאל בריזהר (המערך):

מה הקשר בכלל? מה אתה מתחמק? שאלו אותך שאלה, אל תתחמק.

אברהם בורג (המערך):

מה זה שייך לזה?

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בריזהר, אני לא מתכוון להתווכח עם החברים. יש כלל נוקשה בקטע הזה של שאילתות בעל-פה: אין קריאות כיניים.

חיים רמון (המערך):

יש עוד כלל — — —

היו"ר ג' גדות:

לא, לא. חבר הכנסת רמון.

חיים רמון (המערך):

אדוני, עוד לא אמרתי — — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רמון, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

חיים רמון (המערך):

לא הספקתי — — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רמון, אני קורא אותך בפעם השנייה לסדר על זה שלא אמרת אף מלה אחת. כבוד השר, בבקשה.

שר הבינוי והשיכון א' שרון:

— — — להפסיק מעשים שנועדו להציב מכשולים בדרכה של העלייה, להפסיק לרוץ למסור אינפורמציה, להפעול לפעול כוועדת המעקב לכל דבר — — —

מיכאל בריזהר (המערך):

אדוני, תקרא אותו לסדר.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בריזהר — — —

מיכאל בריזהר (המערך):

מה הוא מסית? אם אין לו מה לענות, שיגיד כך.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בריזהר, יש לי הפתעה בשבילך — — —

מיכאל בריזהר (המערך):

לא תקרא אותו לסדר.

היו"ר ג' גדות:

נכון. אתה תשב וחשמע עד תום.

אברהם בורג (המערך):

— — —

מיכאל בריזהר (המערך):

מוצא לו הזדמנות להשמיע ציבור שלם, כי אין לו תשובה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בורג, אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך, שאתה לא יכול לשמוע אותי, כי חברך לסיעה, חבר הכנסת בריזהר, צועק לך באוזן. הייתי מבקש ממך לעזור לי להשתיק אותו.

דבר שני, אתה אמרת בלשון מהוקצעת מאוד ופרלמנטרית מאוד דברים קשים לא-פחות. כל אחד וסגנונו. אתה אמרת את שלך. השר אומר את מה שעולה על לבו לומר. אנחנו נסכים ונשמע בשקט. תראה מה קורה. הרי גם השר מוגבל בזמן בשאלתות בעל-פה, אלא אם כן אתם רוצים שהוא יעמוד כאן חצי שעה. אם תפריעו, הוא ימשיך להשיב עד שיגמור. לכן, אני מבקש לאפשר לשר לסיים את דבריו. בבקשה, אדוני השר.

שר הבינוי והשיכון א' שרון:

אני סיימתי את תשובתי על השאלה הנוספת של חבר הכנסת בורג. אני רוצה לענות לחבר הכנסת רמון.

1992. נתנו להן את האפשרות לפעול, להירשם כחברות משכנות בישראל. הן יכולות לפעול לבד, הן יכולות לפעול עם חברות ישראליות. איש לא מונע בעדן. אבל הפעם לא לפי התנאים שהן ניסו להציג לנו כאשר עמדנו במצוקה, אלא לפי החוזים הקיימים בישראל, בדיוק כפי שנחתמים חוזים עם חברות ישראליות. כל חברה אמריקנית מוזמנת להצטרף.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לשר הבינוי והשיכון. סגן שר החוץ ישיב על שאלתך, שמנייה 476. מאת חבר הכנסת זאב בנימין בגין בנושא: עמדת ממשלת ארצות-הברית ביחס להתיישבות יהודים בארץ-ישראל. בבקשה.

476. עמדת ממשלת ארצות-הברית ביחס להתיישבות יהודים בארץ-ישראל

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר החוץ, ברצוני לשאול:

1. האם הביעה ממשלת ארצות-הברית התנגדות, בעל-פה או בכתב, להתיישבות יהודים, ותיקים או עולים חדשים, באזורים המצויים במפת ההתיישבות של מפלגת העבודה, כגון רמת-הגולן, בקעת-הירדן, גוש-עציון וגושריח?

2. האם הביעה ממשלת ארצות-הברית התנגדות, בעל-פה או בכתב, להתיישבות יהודים, ותיקים או עולים חדשים, בשכונות אלה של ירושלים — גילה, ארמון-הנצי"ב, הרהצופים, הגבעה-הצרפתית, פסגת-זאב, רמת-אשכול, רמות-אלון והרובע היהודי בעיר העתיקה?

3. אם אכן מתנגדת ממשלת ארצות-הברית להתיישבות עולים חדשים מברית-המועצות באזורים הנוכחים לעיל, מה הוא, לדעתך, אם היא אכן פירטה זאת, זמן השהייה המוערי בישראל, אשר יכשיר את העולים להתיישב באזורים אלה ללא התנגדות? תודה.

היו"ר ג' גדות:

תודה. כבוד סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, לשאלה הראשונה של חבר הכנסת בגין — עמדת ארצות-הברית, כידוע, היא התנגדות להתיישבות יהודית מעבר לקווי 1967 בכל מקום שהוא.

לשאלה השנייה — כמובן, מזה נגזר, שהיא גם מתנגדת להתיישבות כמזרח-ירושלים. זו עמדתה הרשמית. אם כי אני חייב לציין, שלאחרונה היינו עדים לכמה התבטאויות של בכירי הממשל האמריקני, שדיברו בעד התיישבות יהודית בירושלים המורחבת. העמדה הרשמית מובעת בשני קווים הסותרים זה את זה.

לשאלה השלישית — אינני יודע.

היו"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני סגן שר החוץ, לאור, או לחושר, תשובתך על שאלתי השנייה, בדבר מעמדה של ירושלים, האם יש, לדעתך, קשר בין עמדה רשמית זו של ממשלת ארצות-הברית לבין המפה הרשמית מטעם ממשלת ארצות-הברית, שאני מחזיק אותה עתה בידי? זו המפה, אשר הפמליה של שר החוץ בייקר חילקה, בעת ביקורה במזרח התיכון בחודש מרס שנה זו, לעיתונאים כחלק מתיק המסמכים. אני אתאר אותה בקצרה.

מאז נכנסתי לתפקידי עשיתי מאמצים גדולים מאוד להביא חברות בנייה אמריקניות לבנות בארץ: א. כי היינו זקוקים לכך; ב. כי ראינו בכך גם דבר חשוב במערכת היחסים והסיוע שנצטרך לקבל מארצות-הברית. חברות אמריקניות, במשך כל התקופה הזאת, ששו למכור קרוונים, התלהבו למכור בנייה מוכנה. אך כשזה הגיע למאמצים רציניים של בנייה ממש, כשהן הוצרכו לקחת סיכון על עצמם — הנכונות היתה קטנה מאוד. חודשים רצתי אחריהם ואחזתי בדש בגרם ולשווא. בסופו של דבר, במאמץ גדול, אולי המאמץ הכי גדול שעשיתי אי-פעם בימי חיי, הצלחתי לקחת את משק הבנייה ולהעביר אותו מבנייה של 3,000 לקצב של 100,000 בשנה. הודענו לחברות האלה, שיש לי אתן קשר כל הזמן — — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
3,000?

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פורז, אם אתה לא שומע טוב, תכרה אוזן, אל תפתח את פין, אנא.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
לא שמעתי טוב.

היו"ר ג' גדות:

אנא, די לכך בכך.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גם היושב-ראש צריך לדבר באופן מנומס. מה זה "אל תפתח את פין"?

היו"ר ג' גדות:

סליחה, חבר הכנסת שריד, אתה אל תפתח את פין בשלב זה. זה הכי פרלמנטרי שבעולם.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה אל תפתח את פין.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שריד, אני קורא לסדר בפעם הראשונה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה אל תפתח את פין. שים מחסום לפין.

היו"ר ג' גדות:

אני קורא לסדר בפעם השנייה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מצפצץ עליך.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שריד, אני קורא אותך לסדר בפעם השלישית.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חוצפה של יושב-ראש. תתנהג בנימוס אל חברי הכנסת.

(חבר הכנסת י' שריד יוצא מאולם המליאה.)

היו"ר ג' גדות:

בבקשה, כבוד השר.

שר הבינוי והשיכון א' שרון:

כל חברה זרה. בינתיים, כפי שאמרתי, אנחנו מצאנו פתרון לבעיה. חברות זרות נכנסו בהיקפים מצומצמים. היום יש בישראל חברה אמריקנית אחת שהתחילה לעבוד. לגבי חברות אחרות, הן יכולות להתקשר לגבי שנת 1992. בשנת 1991 אנחנו כבר בונים את כל המכסה. הן יכולות להתקשר לקראת

היו"ר ג' גדות:

תודה. לפני משורת הדין, בשל העניין החשוב, שתי שאלות נוספות: האחת לחבר הכנסת חגי מירום, בבקשה. השנייה — לחבר הכנסת אליהו בן-אלישר.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מיכאל איתן, עניין זה נתון לשיפוט ולהחלטתו של יושב-ראש הישיבה בלבד. אני מודה לך על ההקשבה. חבר הכנסת מירום, בבקשה.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד סגן השר, מהשאלתא של חבר הכנסת בני בגין עולה, כי אילו הבהירה ארצות-הברית מיהו עולה ומתי מסתיימת תקופת העלייה שלו, היינו מכבדים זאת.

שאלתי אליך, כבוד סגן השר: האם באמת מדינת ישראל מעוניינת לקבל מארצות-הברית הבהרות בשאלה מיהו עולה, כפי שעולה מהשאלה השלישית של חבר הכנסת בגין — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

לא הבנת את השאלה. השאלה היתה כמה זמן.

חגי מירום (המערך):

כמה זמן הוא עולה, מתי מסתיימת תקופת עלייתו. אם יש לישראל עניין בכך, האם היא מתכוונת לחדד את תשובת ארצות-הברית בשאלה זו?

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה. חבר הכנסת בן-אלישר, בבקשה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. בהמשך לשאלתו של חבר הכנסת בגין, המופנית לסגן שר החוץ, אני מבקש, על אותו משקל, לשאול את סגן שר החוץ, האם ממשלת ארצות-הברית הביעה התנגדות, בעליפה או בכתב, לקבורת יהודים, אני חוזר — לקבורת יהודים, ייבדלו לחיים ותיקים ועולים חדשים, בהרהזותם שבירושלים? האם בכלל ניתן להניח, שממשלת ארצות-הברית מתנגדת לנוכחות קבע של יהודים בהרהזותם?

על-מנת למנוע כל ספק, אדוני היושב-ראש, אני חייב —

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

נאמר שאת זה הם יצדיקו.

מיכאל בריזהר (המערך):

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, חבר הכנסת כ"ץ-עוז, חבר הכנסת בריזהר, אנא. כל אחד מכם שמגיע תורו, אני רואה לו, שומר על כבודו, שומר על השקט. מן הדין שנעשה זאת כולנו יחד, כאשר חבר נכנס אחר מקבל את זכות הדיבור.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

על-מנת למנוע כל ספק, אדוני היושב-ראש, פשוט מתוך תרומה להגיונות וליושר, אני חייב לומר שאני בעל עניין. גם אני, זיכרונה לברכה, וגם ההורים ומריבת משפחתה של רעייתי, תיבדלו לחיים, נוכחים נוכחות קבע בהרהזותם עד לקץ כל הימים.

במפה זו מופיעות בצבעים נאים מדינות האזור; כל מדינה על בירתה, אף הקטנות שבהן, כגון: כוויית ובירתה כוויית, בחריין ובירתה מנמה, קטאר ובירתה דוהה, ג'יבוטי ובירתה ג'יבוטי, לבנון ובירתה ביירות, קפריסין ובירתה ניקוסיה, ואפילו האי הקטנטן מלטה ובירתו ולטה. לעומת זאת, על מפה זאת אין למדינת ישראל כלל בירה, והשם ירושלים אינו מופיע עליה כלל. השם תל-אביב-יפו, שם לא-קצר לכל הרעות, אכן מופיע על המפה הזאת. לפנינו אפוא מצב מיוחד, שבו לא מלטה יוק אלא ירושלים יוק, האם כבוד השר חושב שיש קשר בין המפה הזאת על מה שיש בה, ובעיקר על מה שאין בה, לבין עמדת ממשלת ארצות-הברית ביחס לנוכחות קבע של יהודים בירושלים? תודה.

היו"ר ג' גדות:

תודה. שאלות נוספות. ראשון השואלים — חבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אין ספק בכך שיש קשר ברור למדיניות של ממשלת ישראל בהתנחלות. הוויכוח סביב המוקדים או האזורים, שלהם מתנגדת ממשלת ארצות-הברית, הוא ויכוח אמיתי. אני חושב שחבר הכנסת בגין הוביל אותו לכיוון, שבו יש ניסיון ליצור איזה אבסורד במדיניות הכוללת של רוב חברי הבית כאן. רוב חברי הבית כאן הביעו כאופן ברור את עמדתם לגבי המשך העיכוב, העכרת ישראלים לשכנויות בירושלים ולאזורים שאת חלקם הגדול ציין כאן חבר הכנסת בגין.

הגיע הזמן שממשלת ישראל תאמר לעם בישראל, האם הוא הולך להיכנס למדיניות של צנע בגלל מדיניות של התנחלות או בגלל מדיניות של קליטת העלייה. אם בשל קליטת העולים — כל עם ישראל יסכים לצמצום ולתרומה מעצמו למען העולים. אם בשל ההתנחלויות — אנחנו צריכים להביא את העם למצב הזה: נראה לי שתהיה התנגדות.

היום שמענו ששר האוצר אמר, שאם לא יהיו ערכויות ייאצו לשלוח את היר לכיסם של העולים.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (המערך):

אני מסיים, אדוני, משפט אחרון. אני רוצה לתקן. שר האוצר הנודע שישלחו יד לכיסם של העובדים, אם לא יהיו ערכויות.

היו"ר ג' גדות:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני סגן שר החוץ, שאלת ההתנחלויות, כפי שהצביע עליה חבר הכנסת עמיר פרץ, קשורה היום קשר בל-יינתק, לפחות בעיני מי שאמור לתת את הכסף, עם שאלת קליטת העלייה.

אני רוצה לשאול אותך, לא הערכה ערכית לגבי עמדתה המוסרית של ארצות-הברית; אני רוצה לשאול אותך לגבי הערכתך הפוליטית: האם ארצות-הברית יכולה לתת סיוע לקליטת עלייה תוך כדי המשך מדיניות ההתנחלויות כגדה ובעזה? — לא הערכתך לגבי טיב עמדתה של ארצות-הברית, אלא האם אפשר לאחוז במקל הזה בשני הקצוות. אם לא, האם יהיו מסקנות לגבי תפקידו של השגריר שלנו בארצות-הברית?

הי"ר ג' גדות:

תודה רבה. זכות התשובה לכבוד סגן שר החוץ. בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השאלות של חברי הכנסת עמיר פרץ ודוד צוקר, אני לא בטוח שהן שייכות לשאלתא הזאת, אבל, ברשותך, אני עומד לענות על כמה הצעות לסדר-היום בנושאים הללו, והייתי רוצה לחסוך מן הבית אריכות דברים.

עמיר פרץ (המערך):

— — —

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אם חברי הכנסת ימשיכו לדבר בבהירות ובתמציתיות כפי שדיברו עד עכשיו, תחכה 20 דקות ותשמע את תשובתי.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

הי"ר ג' גדות:

סליחה. חבר הכנסת צוקר, ראשית, זה לא מנוגד לתקנון. שנית, הוא יכול להתחמק מלהשיב על כל עניין.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אינני מתחמק.

הי"ר ג' גדות:

כל מה שסגן השר אמר הוא, שהוא שמילא ישיב על כך בקטע אחר. אני מוכן, אם אתה רוצה, שאני אתן לך כמה דקות נוספות, ואתה תקצר בשאלתא הבאה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

זו לא שאלתא, זו הצעה לסדר-היום.

הי"ר ג' גדות:

אז תקצר בדכריך בתשובה על ההצעה הבאה, ותסיים את הנושא הזה, אולי ביחר הרחבה.

יהושע מצא (הליכוד):

בשאלתא הבאה הוא יוכל לקצר.

הי"ר ג' גדות:

מדוע, היא שאלתא שלך? אני מבין.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

לשאלתו של חבר הכנסת מירום, לגבי ההגדרה של העולים, מתי הם מפסיקים להיות עולים, מתי אמריקה חושבת שהם מפסיקים להיות עולים, אמרתי שאני לא יודע, לא שאלנו אותם. אבל לגופם של הדברים זה לא משנה, משום שאנחנו התחייבנו שלא להפנות עולים ואיננו מפנים אותם. בכלל, פסלנו את המדיניות שהיתה קיימת בשנות ה-50, שאולי היתה נכונה אז, אינני יודע — אני חושב שהיא היתה שגויה גם אז — להפנות עולים. אנחנו מאמינים, שאזרחי מדינת ישראל, החדשים כמו הוותיקים, אחראיים דיים כדי להחליט בעצמם איפה הם רוצים לגור. לכן, לא מתבצעת הפניה, לא של עולים חדשים ולא של ותיקים.

לגבי השאלה של חבר הכנסת בן-אלישר, למיטב ידיעתי, ארצות-הברית לא הביעה התנגדות לקבורתם של יהודים מעבר ל"קו הירוק". ואגב, אני כמון בעל עניין, משום שסבי וסבתי וחלקת הקבורה של משפחתי מצויים על אותו הר שדיברת על אודותיו.

אריה אליאב (המערך):

גם של סבי.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

גם של סבך. הנה הקונסנסוס מעוגן בקרקע.

אבל לשאלתו של חבר הכנסת בגין, אכן קיימת התנגדות מצד ארצות-הברית להכיר בירושלים כבירת ישראל. אינני יודע את מלוא השיקולים, את מלוא ההיגיון; בעצם אינני רואה שום היגיון בהחלטה כזו.

כידוע לך, חבר הכנסת בגין, אני שירתתי כציר ישראל בווינגטון, ואחר כך כשגריר ישראל באו"ם בניו-יורק. לכל אחת מהערם הללו יש קסם מיוחד משלה. אבל נניח, לצורך הדיון הזה, שאני עם ממשלתי היינו אומרים, שקסמי ניו-יורק עולים על קסמי ווינגטון, ואנחנו רוצים לקבוע את שגירותנו בארצות-הברית בניו-יורק דווקא. היתה באה ממשלת ארצות-הברית ואמרת: רבותי, אין לכם שום זכות לקבוע היכן תהיה הבירה. אנחנו קובעים, הבירה תהיה בווינגטון, ואכן הם צודקים. ובכן, ממשלת ישראל קבעה, שהבירה תהיה בירושלים.

יבואו, אולי גם מן הבית הזה ויגידו: זה לא ירושלים המזרחית, הרי הם קוראים לזה שטח כבוש, אני לא מקבל זאת כמובן, אבל בוודאי לא יכול להיות ויכוח על ירושלים המערבית; לא יכול להיות ויכוח כזה.

חגי מירום (המערך):

אין ויכוח כזה.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מירום, אני נהגתי לפני מסורת הדין, אתה יודע זאת.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

עצם העובדה שארצות-הברית מסרבת להכיר, לא בצד הזה ולא בצד הזה, מראה שיש פה דבר כבד הרבה יותר. זה מטיל צל כבד מאוד על מדיניותם לגבי כירת ישראל, לגבי מדיניותם לגבי ישראל בכלל.

אני רוצה לומר כאן משהו ברור לכולנו: ירושלים היא כירת ישראל. זו לא רק עובדה פוליטית, זו עובדה היסטורית. היא מתבססת על תולדות עמנו במשך 3,000 שנה. הכותל המערבי איננו שטח כבוש. גיא-בן-יהונם איננו שטח כבוש. עמק-קדרון איננו שטח כבוש. ולכן, אמרתי: ירושלים היא כירת ישראל. זו האמת. יכול להיות שאין הם מכירים בזה עכשיו, אבל לי אין ספק, חברי הבית, שכסופו של דבר יכירו באמת הזאת.

הי"ר ג' גדות:

תודה לסגן השר. חברי הכנסת, סגן שר החוץ ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 477, מאת חבר הכנסת יהושע מצא, בנושא: התניית הסיוע לישראל על-ידי ממשלת גרמניה. בבקשה.

477. התניית הסיוע לישראל על-ידי ממשלת גרמניה

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן שר החוץ, לאחורונה התפרסמו ידיעות, ולפיהן ממשלת גרמניה נוטה להתנות את הסיוע הכספי לישראל לצורכי קליטת העלייה מברית-המועצות בהקפאת ההתנחלויות. יש אף המייחסים מדיניות גרמנית זו לממשל ארצות-הברית, הרוצה להגביר את לחציו על ישראל למען קידום עמדותיו בתהליך המדיני.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועה למשרד החוץ כוונת ממשלת גרמניה להתנות את הסיוע לקליטת העלייה מברית-המועצות, והאם ארצות-הברית מעורבת בכך?

2. מה עושה ממשלת ישראל כדי להבהיר חד-משמעית, הן לממשל בארצות-הברית והן לממשלת גרמניה, את מדיניותה?

3. האם הבהרנו לממשלת גרמניה את מחויבותה ההיסטורית לסייע למדינת ישראל בקליטת העלייה, ובמיוחד של יהודי ברית-המועצות, אשר נותרו לפליטה מיהדות מזרח-אירופה?

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת מצא. דקה, סגן שר החוץ.

חבר הכנסת צוקר, שלחת לי פתק, ואני רוצה לשתף את הבית בעניין, שהרי העלית את זה קודם ממקומך. אכן אתה צודק. מוטל על נציג הממשלה להשיב תשובה מלאה על שאלתך שהוא נשאל, אלא שאתה לא יכול לחייב את השר גם לדברים שאתה מבקש שהוא יאמר; אם השר מתחמק, הרי הבית מבין זאת.

הרי אנחנו יושבים כאן, ופשוט רואים את הקולות, את כולם. לכן, כל אחד וחשובתו. גם קריאת הביניים שלך, לא רק נרשמה בפרוטוקול, אלא נקלטה היכן שהיתה צריכה להיקלט.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא ייתכן שהמשיב ישתמש בטיעון, שהוא השתמש בו, שהרי אפשר שאלתא בעל-פה, בירידה שיש הצעות לסדר-היום בנושא דומה, ואי-אפשר להתחמק, בגלל העובדה הזאת, ממחן תשובה ישירה על כל שאלתא של כל חברי הכנסת.

ראובן ריבלין (הליכוד):

השאלה הנוספת לא היתה ממין העניין.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צוקר, אומר לך: לא ידעו. עד כאן. תסתפק במה שאני אומר. בסדר? בבקשה, סגן שר החוץ.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, לשאלתא של חבר הכנסת מצא: שר החוץ טיפל בהשגת סיוע מיוחד מגרמניה לישראל לצורכי קליטת העלייה. לאחרונה מגיעות אלינו ידיעות, אני מוכרח לומר ידיעות מדאגות, שקיימת מגמה בגרמניה לכרוך את הסיוע לעלייה בנושאים מדיניים. אנחנו הבהרנו היטב לממשלת גרמניה, שעמדות כאלה מנוגדות בתכלית לסיכומים ברורים שהיו לנו עם שלטונות גרמניה, ואנחנו ממשיכים לפעול לניתוק כל קשר בין הסיוע לבין עמדות מדיניות.

הי"ר ג' גדות:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יהושע מצא, לאחר מכן — לחבר הכנסת מיכאל ברי-זהר, ואחריו — לחברת הכנסת עדנה סולודר.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לשאלה הנוספת. ההתיישבות היהודית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה אכן נתונה בוויכוח עם ארצות-הברית, הרואה בהתנחלות יהודית מכשול לשלום. ואילו אנו בדעה, כי ארצות-הברית טועה. זהו ויכוח לגיטימי בין ידידים, וכך צריך להתנהג. אולם, מן הרגע שבו הוויכוח

חורג מן המקובל בין מדינות ידידותיות, מהרגע שממשל ארצות-הברית מאיים בענישה, במניעת ערבויות כספיות לקליטת העלייה היהודית, וזאת על-מנת לקדם מהלכים מדיניים, אין לעבור על כך לסדר-היום. חובתנו להתריע ואף לגנות את המגמה של הפיכת העולים לבני ערובה למען קידום מהלכים מדיניים המנוגדים לעמדת ממשלת ישראל והרוב בישראל.

אין עוול אנושי נורא מזה, לקשור בין הצלת יהודים לבין הליכים מדיניים. יש לשתף במאבקנו זה את אזרחי ארצות-הברית כולם ולהבליט את ההומניות שבמעשה העלייה וקליטתה ואת מחויבות העולם החופשי, וכראשו ארצות-הברית, להשתתף במבצע הצלה זה ולא לפגוע בו.

עם זאת, ובנפרד, חובתנו להבהיר לארצות-הברית, כי בלחצים כלכליים או אחרים, לא רק שלא תוכל לקרב לבבות ישראלים, אלא היא תרחיקם. אם כבר בראשיתה של הדרך מונחים אימים ועונשים כלכליים על שולחן המשא-ומתן, הרי שניתן לשער אילו תביעות ותנאי כניעה מצפים לנו בהמשכה של הדרך. לא בהעמדת ישראל אל מול "אין ברירה" יושג הסכמי שלום, אלא מתוך רצון והכנה. אל לה, לארצות-הברית, להיתפס לגישת השמאל הקיצוני בישראל, אשר מעביר את חילוקי הדעות שבתוכנו אל גבעת-הקפיטול, ואף לא מהסס ממסרים לארצות-הברית על הערמת קשיים בדרכי הסיוע הכלכלי לישראל.

אשר להתנהגותה של גרמניה, אכן כולי תקווה, כי אין ממש בפרסומים — אומנם הדאגה קיימת — על עיכוב תמיכתה בקליטת העלייה. הוויכוח עם גרמניה הדין הוא על הנאציזם של האתמול, שנוראותיו ורדפות אותו כל יום ושעה מחיינו. מחויבותה של גרמניה, היסטורית, לחמוך בישראל ובבני עמה, שחזרו וחוזרים למולדתם, מה עוד שמדובר ביהודי מזרח-אירופה ויהודי רוסיה, שנוראות מלחמת ההשמדה הנאצית — — —

עמנואל זיסמן (המערך):

זה יותר משאלתא בעל-פה. השאלתא בעל-פה היתה קצרה יותר.

הי"ר ג' גדות:

שימו לב, חברי הכנסת, שימו לב. חבר הכנסת זיסמן, תקשיב. הוא מאריך. אני שם לב שהוא מאריך. יכולתי להפסיק אותו באמצע. הרי אתה עדי, שאני עשיתי כאן פעולות לפנים משורת הדין לאורך כל הישיבה, האמן לי, אחרי שהוא גומר, שוב לפנים משורת הדין — מדברים שניים מסיעתך, לא מסיעה אחרת. עוד שנייה הוא יגמור, לאחר-כן — שניים מסיעתך. מה רע בדבר? אני מודה לך על שיתוף הפעולה.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

יצרת קין שפע, אדוני היושב-ראש.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מודה ליושב-ראש, ואני מתפלל על אותה תרעומת שנגרמה בגלל חצי דקה שניתנת לי מעבר לזמן, כי זה לא יהיה יותר מחצי דקה.

אני חוזר לקטע שבו קטעו אותי. מחויבותם ההיסטורית היא לחמוך בישראל ובבני עמה, שחזרו וחוזרים למולדתם, מה עוד שמדובר ביהודי מזרח-אירופה ורוסיה, כשנוראות מלחמת ההשמדה הנאצית מוכרים בימים אלו ממש. לגרמניה זו, הטוענת שהיא אחרת, נאמר, אתם, הנושאים על מצחכם את תו ההשמדה, חייבים לעמוד בראש המחנה האירופי למען ישראל גדולה, חזקה ומצילה בני אנוש מכל רחבי תבל.

לגרמניה המזרחית במיוחד יש מחויבות, כי עד היום היא לא השתתפה, לא כשילומים ולא כפיצויים. הובטח בעבר שגרמניה המערבית תהיה אחראית לתשלום של גרמניה המזרחית, ובוודאי עכשיו, כאשר גרמניה מאוחדת, חייבים למלא את המחויבות הזאת.

הייתי מבקשת שתבהיר היכן עומדים הדברים כיום. אני משוכנעת שמדינת ישראל לא ויתרה — היא אינה יכולה לוותר — לא על שילומים, שבעזרתם ייקלטו 10% מהבאים ממזרח־אירופה, לא רק מברית־המועצות, ובתוך הבאים ממזרח־אירופה יש כ־10% ניצולי השואה שהפסידו את הזכויות שהיו להם בארצותיהם, ויש לתת להם את הזכויות האלה כבואם הנה, גם את השילומים וגם את הפיצויים האישיים. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

תודה לחברת הכנסת עדנה סולודר. כבוד סגן שר החוץ בנימין נתניהו, הרי אתה על קו הפיניש.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אני לא מרגיש במירוץ קשה, אדוני היושב־ראש, אבל אני מעריך את ההתחשבות שלך.

לחבר הכנסת יהושע מצא, אני חוזר ואומר, שוב בתמציתיות כרגע, בהרחבה בעוד כמה רגעים: אנחנו מתנגדים להתנגדות בוטה וברורה לכל ניסיון לקשור סיוע הומניטרי להתניות פוליטיות. ארחיב בעניין, ולכן אין צורך לגעת בזה כרגע.

חבר הכנסת בריזהר, גם לי ידועים פרטים אחרים. אני אומנם לא התעוררתי, נדמה לי, זה שלושה שבועות במהלך המשאומתן, אבל בעדכון האחרון, עד כמה שאני זוכר, אנחנו — ואנחנו זה קולקטיב של משרדי הממשלה השונים של ממשלת ישראל — וגם ועדת התביעות מדברים לא רק על פיצויים אישיים, אלא גם על רכוש קולקטיבי, ומן הסתם הפיצוי הזה, ברור לך, אינו יכול ללכת לאנשים יחידים. אם היו מבנים קהילתיים וכו' — אנחנו כמובן צריכים למצוא לזה פתרון אחר.

לכן, לשאלתך וגם לשאלתה של חברת הכנסת עדנה סולודר, הייתי רוצה לברר את הפרטים הללו. אני מדבר עליסמך זיכרונות, ואני רוצה לברר את הדברים. ואם תרצה, אשמח לענות על שאלתך, או על הצעה לסדר־היום, ולתת לכם עדכון מדויק של עמדתנו כמשאומתן.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לסגן שר החוץ.

היו"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת מצא. שתי שאלות נוספות, האחת — לחבר הכנסת מיכאל בריזהר, והשנייה — לחברת הכנסת עדנה סולודר. בבקשה.

מיכאל בריזהר (המערך):

אדוני סגן השר, בימים אלה מתנהל משאומתן בין ממשלת ישראל לממשלת גרמניה המאוחדת בקשר לפיצויים לנפגעי הנאצים. בעוד בשנות ה־50 קיומו עם ממשלת אדנאור שיחות שבהן קוימה הבחנה ברורה מאוד בין הפיצויים הכוללים למדינת ישראל, שהיא יורשת קורבנות הנאצים, לבין הפיצויים האישיים למשפחות של הנפגעים, הרי הפעם אין הדבר כך, ובסיכומים המסתמנים מדינת ישראל עומדת לוותר למזרח־גרמניה, שהיום היא חלק מגרמניה המאוחדת, על סכום גבוה ביותר של פיצויים למדינה, שבו ניתן היה לקלוט מאות אלפי עולים במדינת ישראל. הדבר היחיד שהמדינה עומדת עליו הוא קבלת פיצויים לנפגעים בלבד, כלומר למשפחות בלבד. הכיוון הזה עלול להביא לתוצאות הרסניות.

האם אינך חושב, אדוני סגן שר החוץ, שאתם עושים טעות חמורה ביותר, מאחר שיש למדינת ישראל זכות, על אחת כמה וכמה על רקע כלחמת המפרץ, שבה ראינו את המפעלים הכימיים שנבנו בכסף גרמני ועל־ידי מדענים גרמנים; האין חושב, שזו טעות גדולה מאוד לוותר על הפיצויים הללו, המגיעים למדינת ישראל כיורשת של קורבנות הנאצים, כסף שבו ניתן יהיה לשכן, לשקם ולהבטיח את עתידם של מאות אלפי עולים לישראל?

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת בריזהר. אוי, איפה חבר הכנסת עמנואל זיסמן? חברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב־ראש, אדוני סגן שר החוץ, לגרמניה מחויבות כלפי מדינת ישראל, שאי־אפשר לערער עליה. והמחויבות היא על מה שהיה בעבר, וכתוצאה מזה להבטיח, שהשרידים שנותחו יוכלו לחיות בישראל. לכן אנחנו מדברים גם על שילומים למדינת ישראל לצרכים כלליים, שבעקיפין ובמישרין ישרתו את הנפגעים, וגם על שילומים אישיים.

משרד החוץ, עם משרד האוצר ועם ועדת התביעות, מקיימים מגעים מתמשכים. שמעתי כרגע לראשונה את האינפורמציה מפיו של חבר הכנסת מיכאל בריזהר, לי ידועה אינפורמציה אחרת. ועל כן אני מבקשת, שאתה תבהיר היכן עומדים המגעים האלה.

ד. הודעת יושב־ראש ועדת הכנסת

התשנ"א — 1991 — הכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית — הצעה של חבר הכנסת גדליה גל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט תכין את הצעות החוק הבאות לקריאה ראשונה: א. הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון — כשירות של דירקטור מטעם המדינה), התשמ"ט — 1989 — הצעת חבר הכנסת חיים רמון; ב. הצעת חוק החברות הממשלתיות (כשירות דירקטור מטעם המדינה), התשנ"א — 1991 — הצעת חבר הכנסת דוד צוקר; ג. הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון) — מינוי דירקטור מטעם המדינה, התשנ"א — 1991 — הצעת חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, רשות ההודעה ליושב־ראש ועדת הכנסת.

חיים קורפו (י"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת, בשיבתה כיום י"ב בתמוז התשנ"א, 24 ביוני 1991, קבעה את הוועדות אשר תדונה בהצעות חוק ובהצעות לסדר־היום כדלקמן:

ועדת החינוך והתרבות תדון בהצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 7), התשנ"א — 1991 — הכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית — הצעה של חבר הכנסת אברהם פורז. ועדת הכלכלה תדון בהצעת חוק משק החלב בישראל,

ועדת הכנסת תדון בנושא "מדוע הממשלה לא שומרת על זכות השתיקה?" — הצעה לסדר־היום של חבר הכנסת עוזי ברעם.

ועדת הפנים ואיכות הסביבה תדון בנושא "הרשעות בעיתונות וזיכויים בבית־המשפט" — הצעות לסדר־היום של חברי הכנסת ראובן ריבלין, אמנון רובינשטיין ואריה גמליאל.

ה. חילופי גברי בוועדות הכנסת

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):
למה לא באת לישיבה?

חיים רמון (המערך):
טעיתי. הייתי בטוח שלא יעלה על הדעת, שהנושא לא יעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני בא רק כאשר יש מחלוקת.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):
רבותי, הוועדה מחליטה על־פי רוב ומיעוט. אלה ששומרים לעצמם את זכות השתיקה, ולא באים לוועדה, אל יבואו בטענות.

היו"ר ג' גדות:
אני מודה ליושב־ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חיים קורפו.

הכנסת רשמית לפנייה את הודעותיו.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):
כן אבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי מטעם סיעת הליכוד בוועדת הכספים:

במקומו של חבר הכנסת גדעון גדות יבוא חבר הכנסת שמואל הלפרט.

אורה נמיר (המערך):
לאיזו ועדה הועברה ההצעה לסדר־היום "מדוע הממשלה לא שומרת על זכות השתיקה?"

חיים רמון (המערך):
לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):
ועדת הכנסת מחליטה להעביר את הנושא לוועדת הכנסת.

חיים רמון (המערך):
למה לא לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

ו. הצעה לסדר־היום

השתתפות האו"ם בוועידת השלום

ישתתף בה. אפילו ענינו סגורות והוא אילם, אוניו לא שומעות, הוא פסיבי לגמרי, הוא משותק — לא יכול דבר כזה להיות.

תמורת הדבר הזה אפילו היינו מוכנים להציג את "שמשון המסכן", או שאנחנו יכולים לדחות במחי יד את כל ההצעות של האו"ם, שלא נוחות לנו, בדרך כלל בצדק, אגב, ואף אחד כאן לא טוען שהאו"ם זה ארגון אוהד ישראל מבריינו, או שאנחנו אומרים: כל נציג של האו"ם, יהיה אשר יהיה, אפילו יכטיחו לנו שתי המעצמות, שלא יעבירו שום דבר למועצת הביטחון, כל השתתפות דקה כזאת של נציג האו"ם היא סכנה קיומית לישראל, משום שהוא זה שיכול לכפות עלינו את ההסדר.

עכשיו, לכאורה זה די משכנע. באמת איזה נציג של האו"ם יכול לבוא ולכפות עלינו את ההסדר, אנחנו נצטרך חס ושלום לסגת, להסכים לדברים שאיננו מוכנים להם.

אבל יש כאן איזו בעיה, והיא דווקא בעיה הגיונית. אחרי הכול, ישראל השתתפה ב־21 בדצמבר 1973 בוועידת ז'נבה בחסות האו"ם, בהומנה של קורט ולדהיים בכבודו ובעצמו, ולא כפו עליה הסדר. זו היתה ועידה שכולם התכרכו בה. המשמעות של האו"ם היתה טקסית בלבד, וההשפעה שלו היתה פחות מאפסית.

יותר מזה, במצע הליכוד, שפורסם במרס 1977, שנה וחצי אחרי ההחלטה החמורה והאימה של האו"ם על הציונות כגזענות, נאמר — ואני מצטט: "הליכוד יהיה בן שיח כן למשא־ומתן על חוזה שלום, כמקובל בין העמים, עם שכנינו" — אפשר אפילו לחוש את המנסח כאן — "ממשלת הליכוד תשתתף בוועידת ז'נבה", והליכוד היה עקבי.

בקווי היסוד של ממשלתו הראשונה, שאושרו ב־20 ביוני 1977, נאמר במפורש: הממשלה מודיעה על נכונותה להשתתף

היו"ר ג' גדות:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים עתה להצעות לסדר־היום והצעות חוק. הראשונה — הצעה לסדר־היום שמניינה 5363: השתתפות האו"ם בוועידת השלום. מכיא את ההצעה חבר הכנסת יוסי ביילין, יעלה ויבוא.

יוסף ביילין (המערך):

כבוד היושב־ראש, חברי הכנסת, קצת "סידרו" אותנו במהלך המדיני האחרון, שהחל לאחר מלחמת המפרץ. כמעט כל מה שדרשנו בפרוצדורה, קיבלנו. דיברנו על מפגש אזורי ולא על ועידה בין־לאומית — קיבלנו את זה. דיברנו על שתי המעצמות ולא על חמש הקבוצות כמועצות הביטחון — גם את זה קיבלנו. הסכמנו לנציג אירופה אילם, ואירופה קיבלה את זה. ביקשנו שתהיה משלחת משותפת ירדנית־פלשתינית, וגם את זה קיבלנו. אמרנו ש־242 אינה כדיוק שטחים תמורת שלום, וזו העמדה של ישראל, לפחות לגבי הגדה המערבית ועזה, ואפילו את זה קיבלנו. זאת אומרת, אפילו לנו תהיה האפשרות לומר בוועידה הזאת, במפגש האזורי, המחוזי הזה, שאנחנו חושבים — ממשלת ישראל חושבת — ש־242 איננה שטחים תמורת שלום. מישהו אחר יאמר עמדה אחרת.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
זה באמת "אסון".

יוסף ביילין (המערך):

לא, אני אומר שהממשלה יכולה לומר, שהכול בסדר, היא קיבלה כמעט כל מה שהיא רצתה. ואז השאלה היתה: מה היא תגיד עכשיו? מה עוד אפשר לדרוש כדי לקיים את המפגש המחוזי הזה עם מדינות ערב ועם המעצמות?

ואז נשלף הקלף המנצח: אנחנו — אומרת ממשלת ישראל — לא יכולים לבוא לוועידה אזורית כזאת, אם האו"ם

היו"ר ג' גדות:
מה זה קשור אלינו?

יוסף ביילין (המערך):

שוב, אני לא בא כאן לדבר בשם האו"ם, ואני לא בא להציג את האו"ם כגורם שכל ההחלטות שלו הן חיוביות. אנחנו סבלנו הרבה מהצביעות של האו"ם ומהאי־צדק של האו"ם. על זה אין ויכוח בינינו. הוויכוח הוא על הרצינות של הטיעון הזה. ואני אומר: אם אחרי כל זה, אם אחרי ההסכמות שלנו בעבר, אם אחרי השינויים שחלו באו"ם מאז, אנחנו אומרים שאנחנו מוכנים בעצם לוותר על המהלך המדיני כולו, רק משום שנוציג האו"ם יהיה שותף פסיבי למשא־ומתן, נדמה שזאת ההוכחה הטובה ביותר, ששום תירוצ אינו טיפשי מכדי למנוע את המהלך המדיני שנמצא על ספנו.

מי שחושב שהוא עושה כחוכמה — בתחבולות תעשה לך אי־שלוש; מי שחושב שהוא יכול להרוויח מן הצעד הזה, מי שחושב שמחר יהיה המצב טוב יותר, אני יכול להזכיר לו, שלפני שנה וחצי עמדנו במצב, שבו איש לא הציע לנו, לא את ברית־המועצות ולא את סוריה ולא את האו"ם, ויכולנו ללכת למהלך של מפגש עם פלשתינים בקהיר כדי לדון על הבחירות, על הסדר ביניים ואולי אף על יותר מזה; ומי שברגע האחרון החליט — אף שהוא כמעט יזם את המהלך הזה — שהוא לא הולך לזה, מוצא את עצמו היום מול מצב בין־לאומי, שמבחינתו הוא לא קל יותר, ואם הוא ידחה את זה עכשיו, גם אם הוא לא יהיה בכהונה זו בתקופה הקרובה, הוא יעמיד את כולנו במצב מדיני קשה עוד יותר.

לדעתי, ממשלת ישראל, וראש הממשלה בראשה, מובילה אותנו, כתוצאה מתירוצים קלושים כאלה כמו עניין האו"ם, למבוי סתום, שכולנו, ככלל זה אלה שבטוחים שהם עושים בזה מעשה חכם מאוד לאינטרס הישראלי, ניאלץ לשלם עליו, לצערנו, מחיר גבוה מאוד.

אדוני היושב־ראש, אני רוצה לנצל את סעיף 96(א) לתקנון הכנסת ומבקש להסיר את הצעתי מסדר־היום. אינני מאמין שאוכל לקבל תשובה של ממש מן הממשלה בשאלה זו.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ביילין, התרגיל הפרלמנטרי שלך הוא אכן נאה מאוד, אלא שכבר נקבע בעבר, שאתה רשאי כמובן על־פי אותו סעיף לבקש בתום דברין להסיר את הנושא מסדר־היום, אבל אין בכך כדי למנוע את זכות התשובה של סגן השר, אם הוא יחליט להשיב על דברך.

חיים רמון (המערך):

מה שנוקב בפעם ההיא הוא, שליושב־ראש הישיבה יש זכות לנאום בניגוד לתקנון. ליושב־ראש הזה גם־כן יש זכות לנאום.

היו"ר ג' גדות:

לא הבנתי. אתן לך רשות דיבור.

חיים רמון (המערך):

אני טוען, שהתקדים, שיושב־ראש הישיבה, במקרה זה ממלא־מקום ליושב־ראש הכנסת, מסתמך עליו היה גם התקדים של חבר הכנסת וירשובסקי בשבתו כיושב־ראש הישיבה. גם אז התקוממתי נגד התקדים הזה. טענתי, שהדבר הזה איננו נכון, וביקשתי להעביר את העניין לוועדת הפירושים. זה שאתה טוען, אדוני היושב־ראש, שהעניין נקבע — הוא לא נקבע. היתה החלטה של יושב־ראש הישיבה, ועליה יש ערעור

בוועידת ז'נבה, משתוזמן על־ידי ארצות־הברית וברית־המועצות, על־יסוד החלטות 242 ו־338. שום הסתייגות מן האו"ם, שום בעיה — יוזמה, אפילו לא רק איזו עמדה פסיבית, יוזמה של ממשלת הליכוד ללכת לז'נבה עם האו"ם.

זמן קצר אחר־כך, בספטמבר 1977, ממשלת ישראל מאשרת את מסמך העבודה דיין־קרטר על הליכה לוועידת ז'נבה עם האו"ם, עם משלחת ערבית מאוחדת, כל מה שנדמה לי שגם המערך יכול היה היום להתנגד לו, הוסכם באותו נייר. אבל אומרים: תראו, הכול השתנה אחרי שבא סאדאת, משום שהוא היה זה שלא התלהב ממסגרות בין־לאומיות, ולכן אנחנו לא מתלהבים עוד משיתוף של האו"ם.

בדצמבר 1977 התכנסה ועידת קהיר ב"מינה־האוס". אגב, בוועידה הזאת היו הרבה יותר דגלים מאשר משתתפים. אבל בין המשתתפים המעטים היה נציג האו"ם.

חיים רמון (המערך):

היתה משלחת פלשתינית.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אש"ף היה שם.

יוסף ביילין (המערך):

לא, אש"ף לא היה שם.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

היה אמור להיות שם. הם באמת פושעים שהם לא נסעו לשם.

יוסף ביילין (המערך):

זה גם נכון. ישראל קיבלה אז אפילו החלטה, שאם יהיה שלט שיהיה כתוב עליו: פלשתיין, היא תמשיך להשתתף בוועידה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

איך אתה משווה את האו"ם של 1977 לאו"ם של 1991...

יוסף ביילין (המערך):

אתה צודק, זו טעות חמורה שלי, אני מודה בה מייד.

ובכן, בוועידה הזאת ב"מינה־האוס" ישב גנרל סיאה סואו, אם אתם זוכרים, בכבודו ובעצמו, נציג שקט ועדין של הארגון הנורא הזה, ועד כמה שאני זוכר, הוא לא כפה כהוא־זה, לא על המשלחת שלנו ולא על המשלחת המצרית, לא הפריע, ואפילו בקושי דיבר. מה שקרה מאז, כמובן, כפי שהעיר בצדק חבר הכנסת יאיר צבן, קרו כמה דברים מעניינים. האו"ם מפקח על הסכם ההפרדה עם סוריה, לפי דעתי לשביעות רצוננו. יוניפי"ל נמצא בדרום־לבנון. כבר הרבה שנים לא נכנסנו לוויכוח על הפסקת המנדט שלו, אלא להיפך, אולי יש לנו עניין שהוא יישאר שם. ההשפעה של ארצות־הברית על האו"ם ועל מועצת הביטחון גדולה לאין שיעור מזה שהיתה בשנות ה־70. מועצת הביטחון הזאת יצאה למלחמה נגד עירק, מזכ"ל האו"ם פרו־דה־קוויאר, אני לא חושב שמישהו מאתנו מאשים אותו באיזו עוינות מיוחדת לישראל. אדרבה, הוא היה זה שהצהיר שההחלטה של 1975, שהציונות היא גזענות, היא החלטה שגויה.

אריה אליאב (המערך):

הוא נסע עכשיו לכורדיסטן.

יוסף ביילין (המערך):

אני מדבר כרגע על היחסים הבילטרליים שלנו.

הלוואי שיכולתי להסכים אתך בכך, שכל אחת מדרישותינו נענתה, אבל זאת לא תהיה הצגה מדויקת של השתלשלות המשאומתן.

אנחנו רצינו משאומתן ישיר, בילטרלי, עם כל מדינה ערבית. אנחנו לא קיבלנו את המשאומתן הזה. במקום זה, כשהצענו לאמריקנים לאחר המלחמה להתחיל תהליך מדיני ביזמתנו, בהצעתנו, אמרו לנו האמריקנים, שהערכים טוענים שהם אינם יכולים לבוא לבד. ובכן, התפשרנו עם התביעה המקורית המסורחת שלנו. לא שוויתרנו על משאומתן ישיר, אבל אמרנו, שלצורך התניית המשאומתן נסכים לנהל, או נכון יותר לקיים מפגש קולקטיבי, שבו כל הערכים יוכלו לראות זה את זה ולהתגבר על מחסום הפחד — אם זה מה שבאמת חוסם אותם.

אחר כך באה הבקשה הערבית לכלול גם את המעצמות, או מה שנשאר מהמעצמות — אפשר להתווכח על ההגדרה — את ברית-המועצות. אמרנו: בבקשה. גם לזה הסכמנו.

אחר כך באה התביעה הערבית, שוב באמצעות האמריקנים, לכלול את האירופים. גם לזה הסכמנו. אלה לא היו בקשות שלנו, אלה היו היענויות שלנו. הייתי אפילו אומר ייתורים שלנו כדי להניע את התהליך המדיני.

אחרי שהסכמנו לאמריקנים, לרוסים ולאירופים, באה דרישה לכלול גם את האו"ם. ובכן, אנחנו רואים את כל העולם, או חלק ניכר ממנו בתוך המבנה הזה, האוהל הזה, כפי שאני מגדיר אותו לצורך התניית המשאומתן, אבל עד לאותו רגע ועד לרגע הזה איננו רואים גורם אחד, והוא הגורם הערבי. שום גורם ערבי עדיין איננו מסכים להיכנס תחת אותו אוהל ולהתחיל לנהל אתנו משאומתן. במקום זה הם עורמים דרישות אחר דרישות, במקרה זה הדרישה הנוספת, אם תרצה, הקש הנוסף על גבנו, הקש של האו"ם, אבל זה איננו קש.

חבר הכנסת ביילין, תחשוב רגע. אנחנו עשויים ויתורים, אתה יודע זאת. אבל, אילו היתה זו רק התעקשות פרצודורלית משנית, טריביאלית, תשאל את עצמך את השאלה המרכזית — מדוע הערכים מתעקשים על זה? אם זה כל כך משני וכל כך לא חשוב, אם זה בסך-הכול משמש מכשיר להתחמקות, כפי שתיארת, מדוע הערכים אינם מסלקים את המכשול הזה? מדוע הם עומדים על כך שתהיה מעורבות של האו"ם?

אני אשיב לך. הם אינם טיפשים, הם חכמים מאוד. הם מכינים היטב את המשמעות של עירוב האו"ם ושל השילוב של זה עם משאומתן מתמשך. מה שהערכים מנסים להימנע ממנו הוא מה שאנחנו רצינו בתחילת התהליך ועדיין רוצים היום. הווי אומר, הם מנסים להתחמק מהאקט של משאומתן ישיר. משאומתן ישיר פירושו הכרה בלגיטימיות של ישראל. מה שהם רוצים ליצור אינו אקט שבו מנהיג ערבי קם ואומר: הנה, אני יוצא מן השורה, אני עושה את הצעד של סאדאת; יש לי ריכוז אתכם — אגב, אנחנו לא מבקשים ממנו להסכים לדברים המהותיים, זה עניין אחר — אבל אני עושה את הצעד של צעידה קדימה מתוך השורה, ואני, מנהיג אקט, מכיר בלגיטימיות שלכם ומתחיל לנהל אתכם משאומתן ישיר. את זה הם אינם מוכנים לעשות.

במקום זה, הם מנסים ליצור פלאנגה, מין כיתת יורים, שישאל תועמד בפניה, ואותה פלאנגה, שאיש מהם לא יצא ממנה, כולם יעמדו ביחד ויוכלו לומר: אנחנו איננו מקיימים משאומתן לשלום עם ישראל. ואכן, לא יקיימו. הם ינסו לומר, והם אומרים, והם צודקים: אנחנו מיישמים את כל החלטות האו"ם הרלבנטיות לגבי ישראל.

בוועדת הפירושים. בניסוח הזה אני מרשה לך, אדוני היושב-ראש, להמשיך ולטעות.

היור"ג ג' גדות:

אם כן, החלטתי היא זו: ראשית, אני מודה לחבר הכנסת רמון על כך שהביא בפנינו את העניין.

דבר שני, אני מקווה, חבר הכנסת רמון, שעשית את זה, ואם לא, אני מצר על כך שעדיין לא פנית לוועדת הפירושים כדי לטפל בעניין. מן הדין שהדבר הזה יטופל.

דבר שלישי, אני אנהג כפי שנהג קודמי, חבר הכנסת וירשובסקי, ואאפשר לסגן השר להחליט, אם הוא רוצה להשיב או שהוא לא רוצה להשיב. אדוני סגן השר, האם אתה מבקש להשיב?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

כן.

היור"ג ג' גדות:

בבקשה. אני כמובן רוצה להפנות את תשומת לבך לכך, שתשובתך תסתיים ללא הצבעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להבין. אם יש חבר כנסת אחר שרוצה שהנושא הזה יידון בוועדה, מדוע אי אפשר, על-פי אותו היגיון, שהוא יעלה וינמק? הוא רוצה שהנושא יידון בוועדה.

היור"ג ג' גדות:

אתם דנים על שני סעיפים שונים.

חיים רמון (המערך):

הסעיף שעל-פיו הוא משיב הוא סעיף שלשר או לסגן השר יש זכות לענות בכל עניין שקשור למשרדו, כשההצעה הזאת לא קיימת בפני הכנסת והוא מנצל את זכותו על-פי סעיף אחר בתקנון.

היור"ג ג' גדות:

אני מודה לך, חבר הכנסת רמון. שוב, אם לא ברור, מדובר כאן בשני סעיפי תקנון שונים. האחד — השתמש בו חבר הכנסת ביילין. זכותו היתה לבקש בתום דבריו שלא לכלול זאת בסדר-יומיה של הכנסת, והוא ירד מהדוכן.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואז מה קורה?

היור"ג ג' גדות:

ואז אנחנו איננו דנים בנושא הזה; נקודה. רשאי סגן השר, מתוקף הסמכות שהוא שואב מן השר שלו, כנציג הממשלה, על-פי סעיף תקנוני אחר, לבקש בכל שעה להתייחס לכל עניין. במקרה זה אני מעריך, שהוא יבקש להתייחס לעניין שהעלה חבר הכנסת ביילין. ברור? אני מודה לך. סגן השר, בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

תודה, אדוני היושב-ראש. חבר הכנסת ביילין, אני מניח ששמת לב לכך שאני הקשבתי לך בקשב רב, גם כשהחלטת בסוף להסיר את דבריך, ועל אף התקנוניות המורכבת הזאת, אני שם לב לכך, שלאחר שהסרת את דבריך אתה עדיין נשאר להקשיב לדברי. ובכן, התגברנו על התקנונים.

אני חב לך שוב תודה מסוימת, אפילו מיוחדת, משום שבהצגת התהליך המדיני פשוט חילקת לנו מחמאה ושבת בזו אחר זו. אני מוכרח להגיד, שלא כך אני רואה את הדברים.

שהיא לא תתממש. ראש הממשלה מצא סיבה, והתהליך נפסק. עכשיו יש האיום של הפלאנגות. אני פשוט לא מבין את הרצף הזה מבחינה הגיונית.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

חבר הכנסת גור, אמרתי: אנחנו לא קטענו את התהליך, אבל אפשר להתווכח על זה בהזדמנות אחרת.

בכל אופן, ברור לחלוטין — — —

אריה אליאב (המערך):

איך תצאו מה"פלונטר" הזה?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

בכל אופן, מה שאני יכול לומר הוא, שאני מבין על כך שיש לפחות גם בספסלי המערך כאלה שרואים את הסכנה באותה פלאנגה.

יעקב צור (המערך):

רוצים גם לצאת בשלום.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צור, זה לא הוגן. חבר הכנסת גור שאל, חבר הכנסת ברי"ב עלה טרמפ, חבר הכנסת אליאב עלה טרמפ על טרמפ, עכשיו לפחות תנו לו להמשיך לסיים את דבריו.

יעקב צור (המערך):

הכול בסדר, רק אל תגרור לכאן את עניין ההגיונות. אתה אומר: זה לא הוגן. זה לא בסדר.

היו"ר ג' גדות:

אני חושב שאני נוהג בהגיונות רבה כלפי כל אחד מהחברים.

אליקים העצני (התחיה):

יותר לשאול?

היו"ר ג' גדות:

עוד שנייה. תן לו לסיים כמה משפטים.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אני שמח לשמוע, שגם בספסלי המערך יש אנשים שרואים את הסכנה באותה פלאנגה, אבל שמעתי גם מחבר הכנסת כיילין וגם מחבר הכנסת צבן: אבל זה לא אותו אדם, זה היה האדם של 1977 ועכשיו יש אדם חדש. לצערי, אולי יש אדם חדש במקומות אחרים בעולם, אבל כשזה נוגע לסכסוך הישראלי-הערבי, האדם הזה לא השתנה. לא רק משום שהוא מקיים עדיין את הצהרת הכפפת הציונות, השוואתה לגזענות, כשבוטות שבהם אנחנו מוציאים יהודים אתיופים שחורי עור מאדמת אפריקה, ולא רק משום שהוא מתנגד להסכמי קמפ-דייוויד עם החלטות מפורשות, עדיין, היום; האדם הזה, עדיין, היום, עומד להוציא שורה של החלטות בנושא ישראל והמזרח התיכון. אמרתי שהערכים רוצים את נוכחות האדם-על-מנת לומר שהם מקיימים את המשאומתן במסגרת החלטות האדם הנוגעות לישראל. הם יודעים על מה הם מרכיבים.

ובכן, הנה החלטות האדם. אדוני היושב-ראש, אני מבקש ממך שתואיל לאפשר לי לקרוא כמה דוגמאות של החלטות האדם, וכזה אסיים. החלטות האדם, שאציין אותן עכשיו, אמורות לעלות בעצרת הכללית, שתתחיל בספטמבר:

יש החלטה על הקמת משרדים פלשתיניים באו"ם ובוועדה לזכויות האדם לפעולה שעיקרה פשוט השמצת ישראל ותעמולה נגד ישראל — סרטים, סמינרים; 10 מיליון

הערכים זהירים מאוד, זהירים הרבה יותר מכמה מחברי הבית הזה, בחשיבותן של מלים, במיוחד כשהמלים מוטחות או מופנות כלפי המערב. הם זהירים מאוד. הם מכינים את המשמעות של אותה פלאנגה תחת הירבוקה של האדם.

שמעתי פה משהו אמר: יהיה פה נציג של האדם שאוזניו אטומות ועיניו סגורות. אם אינני טועה, אתה אמרת זאת, או חבר הכנסת צבן. זה לא כך. חבר הכנסת צבן, אוזניו לא יהיו אטומות ועיניו לא יהיו סגורות. גם בהצעה הנדיבה ביותר — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

רוצים לא רק אילם אלא גם חירש.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

גם לא יהיה אילם. מדובר במה שקרוי "רפורטר", דווח. הווי אומר, אותו נציג של האדם, אין ביכולתנו, וברור שלא נוכל למנוע ממנו לחזור למועצת הביטחון, למשל, ולדווח כיצד החלטות האדם — לרבות החלטות מועצת הביטחון, אבל החלטות האדם בכלל — מתבצעות או אינן מתבצעות באותו משאומתן, שהוא כביכול — — —

חיים רמון (המערך):

למה זה לא קרה בעבר?

היו"ר ג' גדות:

אדוני סגן השר, לחבר הכנסת גור יש שאלה אליך. האם אתה מוכן להשיב?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

בוודאי.

אליקים העצני (התחיה):

מה תאמר אם ישראל בסוף תוותר על — — — ?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אני מוכן גם להשיב על שאלתו של חבר הכנסת העצני, אבל נתחיל בחבר הכנסת גור. בבקשה.

מרדכי גור (המערך):

אני שומע את ההנמקה של הפלאנגה, ואני מבין אותה ומקבל אותה. אבל אז אני לא מצליח להבין, מדוע צריכה היתה ממשלת ישראל להפסיק את המהלך הישיר עם הפלשתינים וליוזם ועידה אזוירית שיש בה הרבה אלמנטים של ועידה בין-לאומית, עם סכנת הפלאנגות? למה עשיתם את זה?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אני, כמובן, לא שותף להגדרה שלך. לדעתי, מה שקטע תחילה את התהליך שהיה מתחת לפני השטח עם הפלשתינים היתה מלחמת המפרץ, והכישלון של הערכים במלחמת המפרץ. לדעתי, טומן בחובו במידה רבה את הסיכון הנוכחי שקיים היום, למשך ערכים פלשתינים לתוך התהליך הזה. אני לא הייתי מוותר כל כך מהר על הציר הזה.

חיים ברי"ב (המערך):

השאלה מתייחסת למרס 1990. איפה המלחמה ואיפה הפסקת המהלך.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אני לא שותף לקביעת התהליך. אתה טוען שאנחנו — — —

מרדכי גור (המערך):

היינו בממשלה והיתה יוזמה היסטורית, עם הפלשתינים, ואנחנו האמנו שהיא עומדת להתממש, ולא היתה שום סיבה

במשאבים אנושיים. יש קביעה, שישראל איננה מדינה שוחרת שלום, וזה אגב השלב הפרלמנטרי להתניה לקבלת חברות באו"ם והתניה לסנקציות. ושוב, קריאה לסנקציות כוללות, להפסקת העלייה. חוץ מזה יש שורה של עלילות זדון שאין להן יסוד, בכלל זה האשמת ישראל בפשעי מלחמה.

אדוני היושב-ראש, התשובה לחבר הכנסת ביילין היא פשוטה: אם ישנה האו"ם את יחסו לישראל, תשנה ישראל את יחסה לאו"ם.

אליקים העצני (התחיה):
יש שאלות.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:
אני מבין שאינני נדרש לתת — — —

היו"ר ג' גדות:
אדוני סגן השר, אני מודה לך מאוד.

אליקים העצני (התחיה):
ביקשתי לשאול.

דולר של האו"ם מוקצים לזה, יותר ממה שמוקצה למלחמה בסמים.

יש החלטה על ועידה בין-לאומית הקובעת מראש את העקרונות שעליה לקבל: נסיגה לקווי 1967, לרבות ירושלים, מדינה פלשתינית, זכות השיבה של הפליטים, פירוק ההתנחלויות, הבטחת חופש הגישה למקומות הקדושים — כאילו אין חופש גישה.

יש החלטה שהיא שיר הלל לאינתיפאדה וגינוי לישראל על התגובה על האלימות הזאת.

יש הכרזה, שהשלום במזרח התיכון איננו ניתן לחלוקה, כלומר שלילת השלום עם מצרים, שוב נסיגה לגבולות 1967, לרבות ירושלים ושטחים ערביים אחרים. הם אומרים לא רק "השטחים", לא רק ירושלים, הם אומרים "שטחים ערביים אחרים". אתם יכולים להניח מה זה.

יש גינוי להסכמים עם ארצות-הברית, בכלל זה הסכם הסחר החופשי. יש קריאה לסנקציות ולהפסקת העלייה, להפסקת ההצטיידות של ישראל — כך הם אומרים —

ז. הצעה לסדר-היום

הודעת ארצות-הברית כי ההתנחלויות ימנעו סיוע לעלייה

היו"ר ג' גדות:
אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5377 בעניין "הודעת ארצות-הברית כי ההתנחלויות ימנעו סיוע לעלייה"

— מאת חבר הכנסת חיים רמון. חבר הכנסת חיים רמון, יעלה ויבוא.

חבר הכנסת אליקים העצני — — —

אליקים העצני (התחיה):
שכחת.

היו"ר ג' גדות:
לא "שכחת". דיברת.

אליקים העצני (התחיה):
אני יודע.

היו"ר ג' גדות:
אני אפילו עצרתי את סגן השר לשנייה.

אליקים העצני (התחיה):
אני מודה.

היו"ר ג' גדות:
ירוחם.

חיים רמון (המערך):

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת מיכאל איתן, בקצב הזה של ההפרעה אתה גורם נזק לעצמך.

מיכאל איתן (הליכוד):
אני לא מפריע, אני רק שאלתי אם הוא יכול, כמטותא ממך, להסביר. מנין הוא לקח את המספר של 2 מיליונים.

היו"ר ג' גדות:
רק בגלל המלה "מטותא" אני אראה את הערת הביניים שלך כהערה ברשות.

כמטותא, חבר הכנסת רמון, אתה יכול להשיב לו.

חיים רמון (המערך):
על חשבוננו.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כפתח דברי אני רוצה לחזור על ההתנגדות הבסיסית שיש לי למדיניות ההתנחלות של ישראל, בלי שום קשר לארצות-הברית, מכיוון שמדי פעם, ככל פעם שמישהו בציבור הישראלי מתנגד למדיניות ההתנחלות הישראלית ומזכיר את ארצות-הברית נוצר הרושם, שאלמלא ארצות-הברית אנחנו היינו תומכים במדיניות הזאת. אני רוצה לומר באופן חד-משמעי: אני מתנגד למדיניות ההתנחלות של ממשלת ישראל, מכיוון שמטרתה לספח 2 מיליוני פלשתינים למדינת ישראל, להפוך אותנו למדינה

הי"ר ג' גדות:

אז מה, אתה מבקש להסיט אותי מדרכי, שאפסיק להגן עליו?

חיים רמון (המערך):

מיכאל איתן (הליכוד):
שלא יישמע, שאנחנו מסכימים לציטוט לא-מדויק.

חיים רמון (המערך):

אני מבקש, חבר הכנסת איתן, תן לי להגיד מה שאני רוצה, ותן לי את הזכות לטעות, אם אני טועה, בלי שתתקן אותי. אני לא צריך שתתקן אותי. יש לי זכות לדבר; תקן אותי בזמן בלי להפריע לי.

אומר ראש הממשלה: זה עניין הומניטרי, ואיך הוא אומר? "ממשלת ישראל אינה סבורה כי יש הצדקה ליצירת זיקה בין התהליך המדיני וההתנחלויות". באמת הגיוני, והיא כך חושבת. האמריקנים שעזרו לנו בעניין הומניטרי של העלייה — איך הם מעזים בכלל שלא לעזור לנו בעניין קליטת העלייה? מה זאת אומרת? איך זה יכול להיות? איך אנחנו נקלוט את העלייה? נישאר תקועים בלי יכולת לקלוט?

אני רוצה לומר לראש הממשלה, ואני מציע שגם סגן החוץ יאמר לו זאת, שהמדיניות המסורתית של ארצות-הברית, בצורה מוטעית כמובן, שגויה כמובן, היא לקשור עניינים שאפשר לקרוא להם עניינים הומניטריים, או סיוע כלכלי, עם עמדות פוליטיות. הראיה, איך לחצה ארצות-הברית על ברית-המועצות? היא באה ואמרה: אתם רוצים לחס? אתם רוצים חיטה? אתם רעבים ללחם ולא מצליחים לספק את צורכי האוכלוסייה שלכם? בבקשה, אנחנו רוצים שתדאגו להגירה חופשית, שיהודים יוכלו לעלות למדינת ישראל. לא תאפשרו — לא תקבלו, לא תהיו מדינה מועדפת.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני הוישבר-ראש, אני יכול להעיר — — —

חיים רמון (המערך):

הרי יש לך זכות לתשובה כמעט בלתי מוגבלת.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

איני רוצה להפריע או להתווכח, רציתי רק להבהיר שיש הבדל ביחסה של ארצות-הברית בנושא הסיוע למדינות טוטליטריות וביחסה למדינות דמוקרטיות.

עמיר פרץ (המערך):

אתה המסביר של ארצות-הברית?

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת פרץ, אנא, אל תעזור לי. אדוני סגן שר החוץ, יש לי דוגמה מהימים האלה: קיימת מדינה ששמה יוגוסלביה. באופן דמוקרטי החליטו שתי מדינות בפדרציה הזאת להכריז על עצמאותן. וארצות-הברית מאיימת, שאם הפדרציה הזו תתפרק, לא יהיה סיוע. הנה, אדוני, ההיפך ממה שאתה טוען.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

חיים רמון (המערך):

עכשיו אתה כבר לא יכול להפריע לי, אדוני.

באופן חופשי מחליטות שתי מדינות, בהכרעה של הפרלמנטים שנבחרו בפעם הראשונה בבחירות חופשיות. להיפך מהקונפדרציה. — — —

הי"ר ג' גדות:

על חשבוננו.

חיים רמון (המערך):

אני מציע לממשלת ישראל, לסגן שר החוץ, לעשות מפקד אוכלוסין כמו שצריך בשטחים, ואז נפתור את הבעיה אם יש 1.7 מיליון, 1.8 מיליון, 1.9 מיליון. לדעתי, לא במקרה ממשלת ישראל דואגת שלא יהיה מפקד אוכלוסין שם.

יגאל הורביץ (הליכוד):

בינתיים אתה מרביץ מספרים.

הי"ר ג' גדות:

גם אתה מבקש "במטותא"?

מיכאל איתן (הליכוד):

חיים, בינתיים תצליח במפקד של מפלגת העבודה.

חיים רמון (המערך):

בינתיים אני אודה לך מאוד אם לא תפריע לי, בינתיים אודה לך מאוד מאוד, משום שאתה עומד לדבר אחרי, ואתה יודע שגם אני יודע להפריע אם צריך.

הי"ר ג' גדות:

נו, באמת, חברים.

חיים רמון (המערך):

המדיניות הזאת היא מדיניות הרסנית. גם לו היתה ממשלת ארצות-הברית מוכנה לתת 20 מיליארד שקל למדינת ישראל, הייתי עומד בהתנגדותי כציוני, כיהודי, כאיש שוחר שלום. אני מציע, שאת האמירה הזאת, שאנחנו מסייעים לאמריקנים בכך שאנחנו מדברים על ההתנחלויות, תוציאו מן הלקסיקון. זה ויכוח ישראלי פנימי, שבו כל צד משקף את עמדתו לגבי השאלה, איך מדינת ישראל צריכה להיראות.

כל מה שאני הולך לומר עכשיו מתייחס למדיניות ההתנחלות על-פי שיטתכם; אם על-פי עמדתכם שלכם הגיוני לנקוט את המדיניות שאתם נוקטים אותה.

ראש הממשלה עצמו בא ואומר: עניין העלייה הוא עניין הומניטרי, איזו חוצפה יש בכלל לארצות-הברית לקשור את שני העניינים האלה?

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא לא אמר "איזו חוצפה".

חיים רמון (המערך):

בסדר, תן לי, אני יכול בלי ליווי.

הי"ר ג' גדות:

עם כל הכבוד, מותר לי לומר, שזו לפחות חוצפה להפריע לו כל הזמן? תנו לו לגמור לדבר.

חיים רמון (המערך):

תן לי לטעות בדרכי, באמת אני מבקש ממך, בחברות.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא מצטט את ראש הממשלה ושם בפיו דברים, שכולנו יודעים שהוא לא אמר אותם.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת איתן, יש לי שאלה אחת אליך על חשבון הזמן שלי: אתה מעריך שקריאות הביניים שלך יסיטו אותי מהנאום שלו?

מיכאל איתן (הליכוד):

אין לי שום כוונה כזאת.

אתם אומרים: אנחנו ניאבק, ויש סיכוי שאולי גם נמשיך במדיניות ההתנחלויות וגם נקבל את הסיוע. אדוני סגן השר, יש סיכוי של 15%, של 10%, של 5% שלא תצליחו? על מה אתם מהמרים? מה, זה קוֹינוּ? זה לוֹטוֹ? — סלח לי, אדוני היושב־ראש. אתם מהמרים במעשה הציוני הגדול ביותר שקרה. אתם מהמרים על היכולת שלנו לשנות במדינת ישראל. אתם אומרים: אנחנו נמשיך במדיניות הזאת על אפה ועל חמתה של ארצות־הברית.

יואש צידון (צומת):
ועל מה אתה מהמר?

חיים רמון (המערך):
תיכף אגיד לך על מה אני מהמר.

מה דורשים מכם? מה אומרים לכם? לא באים ואומרים לכם: תודיעו בריש גלי שההתנחלות היא בלתי חוקית. לא אומרים לכם להפסיק לעולמי עד את ההתנחלות. כל מה שאומרים לכם — וטראו מה מונח על כפות המאזניים: תעשו ג'סטא. אומרים לכם: תפסיקו את ההתנחלויות לשלושה חודשים, לחצי שנה, משהו דומה למה שעשה בגין בקמפ־דייוויד ב־1978. זה הכול. אל תגידו שאין לכם זכות להתנחל בכל מקום, אל תגידו שההתנחלויות הן מכשול לשלום, אל תסכימו לכך, אל תגידו שזה לנצח. תפסיקו רק לשישה חודשים. אבל בשביל ששת החודשים האלה אתם מוכנים לסכן את כל העניין.

אני רוצה להרגיע את כל הבית: לשר מודעי אין שום תוכנית מגירה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
באמת?

חיים רמון (המערך):
כל המגירות שלו פתוחות ואין בהן שום תוכנית. הוא לא מתכוון כלל לאיים על איש. כל מה שהוא מנסה להגיד לכם, כי אין לו אומץ לבוא ולומר זאת בריש גלי, הוא שתבינו שמוכרחים לשנות את המדיניות, על מנת לזכות ב־10 מיליארד דולר. אם לא תשנו את המדיניות, מנסה השר מודעי בחשדיר הפחדה — היום זה פופולרי, היה תשדיר הפחדה לפלשתינים, עכשיו יש תשדיר הפחדה של ממשלת ישראל לאזרחי ישראל. שיכינו שצריך לשנות את המדיניות.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
האם הוא באמת כל כך מתוחכם?

חיים רמון (המערך):
האמן לי, הוא כזה.

שר המשטרה ר' מילוא:
השר מודעי — —

חיים רמון (המערך):
הוא היה חישוקאי, כפי שגם השר דוד לוי היה חישוקאי, ועניין החישוק היה כנראה טקטיקה. כזה אתם מבינים יותר ממני.

אליקים העצני (התחיה):
כל החוכמה היא אצלכם — — —

חיים רמון (המערך):
אני רוצה לבוא ולבקש מכם: מדיניות ההתנחלות לפי שיטתכם — אינני מדבר על השקפתי, כפי שציניתי אותה בראשית דברי — מדיניות ההתנחלות הזאת משמעותה, ולא

חגי מירום (המערך):
במשאל־עם.

חיים רמון (המערך):
במשאל־עם. ובא שר החוץ האמריקני ואומר: דעו לכם שאנחנו נגד העניין הזה. אם אתם תחליטו, גם אם זה לפי הרצון החופשי של חושביכם, ארצות־הברית לא תסייע לכם כלכלית. כך שהטיעון שלך, אדוני סגן שר החוץ, עומד ברוכ המקרים, אבל לא עומד במקרה הזה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

חיים רמון (המערך):
אדוני סגן שר החוץ, כפי שאמרתי, יש לך זכות תשובה כמעט בלתי מוגבלת, תענה לי אחר כך.

הי"ר ג' גדות:
רק רגע, מהתגובה הזאת, אדוני סגן שר החוץ, חשבתי שאולי אתה מתכוון לא לענות.

חיים רמון (המערך):
ובכן, יש קשר במדיניות האמריקנית, קשר שאי־אפשר לנתק אותו, בין סיוע כלכלי לבין מדיניות. איך אני יודע זאת? אפילו ראש הממשלה אומר כך. הוא אומר שיש סכנה שארצות־הברית תעשה זאת. אם כן, ראש הממשלה מודע לכך. הוא לא אטום לחלוטין. כמו שמעלילים עליו: הוא הבין.

מיכאל בריזהר (המערך):
מי אמר דבר כזה, שהוא אטום? אני מבקש מכם.

חיים רמון (המערך):
הרי אמרתי שזו עלייה. ראש הממשלה הבין לרגע שיש סכנה — — — אדוני השר מילוא, אנא, אל תפריע לי. סגן שר החוץ צריך להשיב לי — — —

הי"ר ג' גדות:
חבר הכנסת רמון, אני מודיע לך שאני אבקש פגישה עם סיעתך ואני אציע להם לבחור בך כסגן יושב־ראש הכנסת.

חיים רמון (המערך):
חס וחלילה.

הי"ר ג' גדות:
אתה מנהל את הישיבה באופן מבריק.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:
אבל, חבר הכנסת רמון, אם יורשה לי להעיר לך — — —

הי"ר ג' גדות:
לא, לא, כבוד סגן שר החוץ. אני הבטחתי לו שלא יפריעו לו. הוא עושה היום את עבודתו נאמנה. חוץ מחבר הכנסת בריזהר, לאיש אין זכות להפריע לו. בבקשה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:
רציתי רק לשפר את דבריו.

חיים רמון (המערך):
אני אומר לך, אדוני סגן השר, שגם ראש הממשלה אומר, כי קיימת סכנה שארצות־הברית תחנה את מתן הערכויות להלוואה בקליטת העלייה. זה לא דבר חדש, זו לא המצאה של השגריר שובל. הוא לא המציא את זה. כבר ב־20 ביוני אמר ראש הממשלה את הדברים האלה; כלומר, הקשר קיים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מי מוסר?

אליקים העצני (התחיה):
אתה מוסר, תמורת ערבויות.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, מותר גם לי להכניס איזו קריאת ביניים?
בבקשה, חבר הכנסת העצני, מותר לי להפריע לך לרגע?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אליקים העצני (התחיה):

היו"ר ג' גדות:

אני רוצה להפנות את תשומת לבכם, חברי הכנסת, לכך
שתשובת סגן שר החוץ תינתן על כל ההצעות לסדר-היום
הנוגעות לענייני משרד החוץ בבת אחת.

צריך להיות נגיד בנק ישראל בשביל לומר זאת, משמעותה היא
אחת: לא יהיה כסף לקלוט את העולים. לא יהיה כסף לקלוט
את העולים — לא תהיה עלייה. מי שמוכן לסכן את העלייה
למדינת ישראל, כאשר מה שהוא נדרש לעשות זו הפסקת
ההתנחלויות לחצי שנה, לשמונה חודשים, כג'סטה, עושה
פשע מבחינה לאומית.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הוא אנטי-ציוני.

יואש צידון (צומת):

חיים רמון (המערך):

אין ממשלה שנוקטת מדיניות כזאת שניתן להגדיר אותה
בהגדרה אחרת מאשר: ממשלה אנטי-ציונית.

אליקים העצני (התחיה):

מי שמוסר את ציון לערכים הוא אנטי-ציוני.

ח. הצעה לסדר-היום

התבטאויותיו של השגריר זלמן שובל

היו"ר ג' גדות:

אנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום, הצעה מס' 5395:
התבטאויותיו של השגריר זלמן שובל — מאת חבר הכנסת
יאיר צבן. בבקשה, גם על הצעה זו ישיב סגן שר החוץ, עם
תשובתו על ההצעות האחרות.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, עדיין
לא כלו כל הקצין, עדיין לא אבד הסיכוי, אבל הסכנה היא כל
כך מוחשית עד שאין מנוס אלא להאשים כבר עתה, לפני
שיהיה מאוחר מדי, לפני שתשחקו על סף התהום.

אני בהחלט מאשים את הממשלה, ובמיוחד את ראש
הממשלה ואת השר שרון, שהם, במעשיהם ובמחדליהם,
עלולים להביא על ישראל אסון לאומי וחברתי. הם עלולים
לעלות על דרך שתהפוך את העלייה מברית-המועצות מהישג
ציוני אדיר למפלה צורבת וכואבת.

אני מאשים, שהממשלה מעלה את המדינה על מסלול של
התנגשות קשה, אולי קטלנית, עם העולם כולו, וארצות-הברית
בראשו.

אני מאשים את הממשלה — ובמיוחד את השר שרון ואת
ראש הממשלה — כי ביזום התנחלויות פרוכוקטיביות
ובהתכחשויות מגיזות על נושאים פרוצדורליים הם עלולים
לגרום לכך שנחמץ את ההזדמנות לקדם את ארצנו אל השלום
ואל הביטחון.

אני שותף לרברים של עמיתי חבר הכנסת חיים רמון. לא
חיינו לאמריקנים כדי לקבוע את יחסנו להתנחלויות. מאז
1967 שללנו אותן, כי האמנו שהן מכשול לשלום. ואנחנו
נמשך לשלול אותן גם אם יארע הנס ואתם תצליחו להשיג
מאוצות-הברית ארכה בעניין, כי לא עמדתה של ארצות-הברית
קובעת כאן, אלא האופן שבו אנחנו מבינים את הדרך שבה ניתן
להשיג שלום וביטחון לארץ שלנו.

חברי הכנסת, מה הקפיץ את השגריר שובל לומר את אשר
אמר? מה גרם לו לומר את המלים האלה, שאחר-כך ניסו

לטשטש אותן: "ממשלת ישראל, כשהיו כל הנתונים בידיה,
תצטרך להחליט, האם עדיף עניין ההתנחלויות או עדיף עניין
הסיוע לעלייה"? אנחנו יודעים מה הקפיץ אותו לומר את זה:
הכרת הזירה הוויינגטונית.

אבל, ראש הממשלה לא אוהב את הלינק' הזה, ואני מבין
את ראש הממשלה, ואם הוא אינו אוהב אותו, הרי לפי מצוותו
של ראש הממשלה, הלינק' הזה לא יהיה קיים, ואז השגריר
שובל צריך להסביר שהדברים לא הובנו, הוצאו מהקשרם,
שלמעשה לא הוא חושב כך, אלא האמריקנים הם החושבים
כך, וזו הבהרה הכרחית, כי מה שבאמת מעניין אותנו בהקשר
זה הוא לא מה חושב השגריר שובל, כי לא הוא מחליט על
הסיוע או על הלינק', בין הסיוע לבין ההתנחלויות, אלא
האמריקנים מחליטים.

חברי הכנסת, זה רק שובל? מה עם אייב פוקסמן, נשיא
הליגה נגד השמצה? מה עם אייב פוקסמן, שאת עמדותיו אתה
יודע, אדוני סגן השר, חבר הכנסת נתניהו, ואתה יודע את
מאמציו להגן במשך שנים על מדיניות הממשלה? מה קורה
לאייב פוקסמן, שהוא צריך לפרוץ במחאה וזעמת על
הפרובוקטיביות של ההתנחלויות?

מה עם חבר הקונגרס לארי סמית? מי כמון יודע את חלקו
בגיוס השדולה הפרו-ישראלית? מי כמון יודע את עמדותיו?
מה גורם לו לפרוץ בזעם ולומר: מה אתם חושבים לעצמכם?
עד כמה תוכלו להתגרות בבית-הלכן ובאדמיניסטרציה?

מה שעורר את כל האנשים האלה — והם רק חלק
מהרשימה הארוכה — זה שיעור הפרובוקציה. כי מה קרה
כאן? ואתה יודע את זה טוב, חבר הכנסת נתניהו. מזכיר
המדינה בייקר השקיע מאמצים אדירים לשכנע את המצרים וגם
את הפלשתינים שלא יעלו את נושא ההתנחלויות כתנאי מוקדם
לפתיחת התהליך. זה לא הלך בקלות. אתה זוכר, כמוני, שהוא
סירב לענות על שאלות בעניינים האלה בתחילת המאמץ
הדיפלומטי, הוא התחמק, כי עמדתו ידועה, אבל הוא לא רצה
לעורר את הצד הערבי לעניין הזה. והוא יוצא מכליו. הוא
אומר: אני מתחשב בקשיים של ממשלת הליכוד, אני מתחשב

והמינים, מהארץ ומחוץ-לארץ. זה יבוא בתנאים האלה של אי-ידידות? זה יבוא כמצב הפוליטי הנוכחי, או שלכך יש סיכוי רק אם יהיה שינוי דריקלי באקלים השורר בארץ ובאזור? הווי אומר, גם במקרה של סיוע אמריקני, שאנחנו כל כך מחכים לו, עדיין לא פתרנו את הבעיה.

לכן לא נתעייף מלחזור ולומר, אדוני סגן השר: הארץ הזאת הגיעה לרגע של אמת, כאשר הסיכויים הם אדירים. הסיכוי הוא גם לשלום וגם לקליטת עלייה ולהגשמה של מקפצה אדירה בהתפתחות הארץ, והסכנה נוראה — גם להחמץ את השלום, גם להחמץ את קליטת העלייה ולהביא עלינו משבר לאומי וחברתי קשה.

משום כך איננו פוסקים מלומר, שהבחירה היא מבחינתכם בחירה קשה, אכזרית וכואבת: קליטה או שליטה, קליטה של מיליון יהודים או שליטה על 2 מיליוני פלשתינים. אין היום מנוס מהבחירה הזאת, כי אתם לא יכולים להחזיק עוד את המקל בשני הקצוות.

אדוני סגן השר, אני נמנה עם האנשים האופטימיים. אילו הייתי אדם דתי, הייתי מתפלל שלוש פעמים ביום, שדווקא הממשלה הזאת, שאולי איננה מסוגלת להשלים תהליך של שלום, לפחות תתחיל את התהליך ותעשה את הצעדים הראשונים. אני מסיר הצדה כל שיקול מפלגתי וכל שיקול זר אחר, כי העניין בנפשנו. אבל אני אינני יודע לאן פניכם מועדות.

אני אופטימי, מפני שאני חושב שלמרות הזיגזגים ולמרות המשברים העולם נע בכיוון ברור, מהתמוטטות של חומות ברלין עד מה שקורה בסן-דיאגו, דרך צ'ילה ועד מה שקורה בדרום-אפריקה. ואנחנו לא מחוץ לזרם ההיסטורי. אנחנו לא — — —

אליקים העצני (התחיה):
גם בתקופת סטלין ידעתם בדיוק לאן — — — תמיד ידעתם.

היו"ר ש' דיין:
חבר הכנסת העצני, עוד מעט תהיה לך רשות הדיבור.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אנחנו לא מחוץ לזרם ההיסטורי, אדוני סגן השר, ואנחנו לא על פלנטה אחרת. היינו פעם אחת על פלנטה אחרת, ודי לנו. אנחנו כפלנטה הזאת, וכאן אנחנו רוצים להיות. התהליכים הללו לא יפסחו על המזרח התיכון.

יש רק שאלה קטנה אחת, אדוני סגן השר: האם יבוא השלום למזרח התיכון לא בנתיב קרבות ולא בנתיב מלחמה נוספת? זה לא תלוי רק בכם, אבל זה תלוי גם בממשלת ישראל, שאתה מייצג אותה כאן היום.

היו"ר ש' דיין:
תודה רבה.

ט. הצעה לסדר-היום

התנחלויות וערבויות לשיכון עולים כנושאים בדיאלוג הישראלי-האמריקני

לפני שאתה מתחיל לדבר, רציתי להעיר משהו. חבר הכנסת בריזהר וחבר הכנסת חגי מירום, עד עכשיו נמנעתי מלקרוא לכם, אבל אני שומע אתכם מדברים יותר משאני שומע את הנואם. אם אינכם מעוניינים לשמוע את הנואמים, אני

בקשיים של שמיר, ובכל ביקור שאני מגיע לכאן — הוא אומר — מכינים לי פרובוקציה.

המציאות אינה נענית למשאלות הלב של ראש הממשלה. יש סכנה מוחשית שהמשך ההתנחלויות יביא לפגיעה קשה בסיוע לקליטת עלייה. זה לא כמו שמזמרים בלשכת ראש הממשלה: "נסתדר גם בלי הסיוע". פרופסור ברונז אמר רק אתמול-שלשום: "זו אשליה שבלי הערבויות האמריקניות אפשר יהיה לקלוט את העלייה המסיבית כל כך".

ומה הפשר של הכרזת מודעי? מה הוא קפץ פתאום? נכון, אנחנו יודעים שהוא שלפן, אבל יש איוז סיבה, הוא ננשך על-ידי משהו, הוא ננשך על-ידי אותה הכרה האומרת שאכן הוא, כשר אוצר, אין לו שום פרספקטיבה להתמודד עם הקשיים העצומים, בלי שהוא יהיה בטוח שסיוע בין-לאומי בשיעור ניכר יגיע לארץ. והוא מדבר על תוכנית מגירה. אני מסכים, היא לא קיימת, אבל היא קיימת במציאות, מפני שאם לא יהיה הסיוע, אכן תהיינה הגירות הקשות שהוא מדבר עליהן, לא יהיה מנוס מכך, ואכן גם נמשכן את העתיד.

ראש הממשלה חושב שלאמריקנים יש חובה מוסרית — חייב את זה כאן חבר הכנסת רמון — והוא חושב שיש כאן היבט הומניטרי. גם אני, אדוני סגן השר, מאמין שיש היבט הומניטרי כבד-משקל לנושא של קליטת העלייה, ושלפגיעה בקליטת העלייה יש לא רק היבט לאומי-דיני, אלא גם היבט הומניטרי. אבל אנחנו כולנו חייבים להביא בחשבון, שזו חרבת פיפיות בשני מובנים. ראשית, ישיבו לנו: לא רק שיש בעיות הומניטריות גם במקומות אחרים בעולם, ואולי חמורות יותר, אלא בארצות-הברית גופה יש מאות אלפים מחוסרי בית, homeless. יותר מכך יאמרו לנו: אם להדגיש את הבעיות ההומניטריות ולטפל בהן, היאך אנחנו יכולים להתחשב, ובצדק, בהיבט ההומניטרי של העלייה ולא לבדוק את ההיבטים ההומניטריים של מה שקורה תחת השלטון הישראלי? ואולי יכולים גם להחריף את הוויכוח אתנו בתחום הזה.

אדוני סגן השר, הוויכוח הוא מעבר לסיוע האמריקני. אתה ואני יודעים, שגם אם נקבל מחר שיק יוצא מן הכלל, על סך 3-2 מיליארדי דולר כתשלום ראשון על חשבון 10 המיליארדים, לא נפתור בכך את הנושא של קליטת העלייה. זו תהיה הקלה עצומה, אבל לא נפתור בכך את הנושא, כי מה שאומר לנו בנק ישראל חוזר ואומר הוא, שקליטת העלייה בארץ הזאת תהיה רק אם נצליח להביא לכך שהמשק יצמח, שהכלכלה תצמח, שהתוצר הלאומי הגולמי שלנו יגדל ב-9% בשנה.

מה זה 9% בשנה? זה כמעט בשמים. לפני שלוש שנים זה היה אפס, לפני שנה — 4.5%, בשנה האחרונה, בגלל מלחמת המפרץ — פחות ממה שציפינו. הרי 9% אולי נוכל להשיג אם ניצור את התנאים שיאפשרו כאן זרימה אדירה של משקיעים, קפיטליסטים פרטיים, חברות לא-פרטיות מכל הסוגים

היו"ר ש' דיין:

חברי הכנסת, הצעה לסדר-היום מס' 5408, של חבר הכנסת מיכאל איתן, בנושא: התנחלויות וערבויות לשיכון עולים כנושאים בדיאלוג הישראלי-האמריקני.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
הצגת את האפשרות שהשגריר שובל טועה, ואולי ראש
הממשלה טועה, גם זה אפשרי.

מיכאל איתן (הליכוד):
אני אדבר גם על זה, האמן לי.

היו"ר ש' דיין:
רבותי, חבר הכנסת רמון, נראה שההשראה מהנאום שלך,
כאשר עשית סדר, חלה גם על חבר הכנסת איתן. יש השראה
טובה כזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אתה צריך להיות הוגן, ולאפשר לו
לקרוא לי לפחות שלוש קריאות ביניים. אני קראתי לו שלוש
קריאות ביניים.

אני קורא עיתונים, אני שומע רדיו, אני מתעניין בנושא,
ואני לא שמעתי איש מהם מצוטט כך. אבל שמעתי מאות
נאומים של דוברים ישראלים במאות מקרים, שכולם קבעו את
זה, שכבר קיים הקשר, ואת זה האמריקנים כבר יודעים.
לאמריקנים יש דוברים כה רבים בסוגיה הזאת, וכולם, דרך
אגב, ממחנה פוליטי אחד. אנחנו חוזרים ואומרים את זה פעם
אחר פעם כאן בארץ. אני שומע את זה מדוברים ישראלים יותר
משאני שומע את זה מדוברים אמריקנים.

אומר חבר הכנסת כ"ץ-עוז, שאולי הצדק עם השגריר
שובל, ולא עם ראש הממשלה. אני סבור, שגם כאן מעשהו של
השגריר היה חמור פי כמה. יסכים אתי סגן השר כ"ץ-עוז,
שהדרך לשכנע את ממשלת ישראל בטעותה לא עוברת — —

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
אני לא סגן שר.

מיכאל איתן (הליכוד):
לשעבר.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
אם כבר לשעבר, אז שר לשעבר.

מיכאל איתן (הליכוד):
השר לשעבר כ"ץ-עוז, וגם סגן השר לשעבר כ"ץ-עוז,
וכזה בוודאי לא טעיתי. יסכים אתי חבר הכנסת כ"ץ-עוז,
שהדרך להעיר לממשלת ישראל ולחנן את טעויותיה בנושאים
כאלה לא צריכה לעבור דרך "קול ישראל", אלא היא צריכה
לעבור בצינורות הדיפלומטיים הרגילים.

חגי מירום (המערך):
היא בוודאי עוברת, אבל אנחנו לא יודעים על זה.

מיכאל איתן (הליכוד):
אני רוצה להסתפק בזה בהערותי לגבי השגריר זלמן
שובל. אני חושב, שזו היתה מעידה חד-פעמית, ואני רוצה
לסיים את דברי בדבר השבח שאמר ראש הממשלה על עבודתו,
וראש הממשלה אמר שהוא מרוצה בדרך כלל מעבודתו, והוא
משבח אותה, ואולי אפילו לעשות פרפראזה, שאם היה שר
החוץ צריך לפטר כל שגריר שטועה ומועד מעידה חד-פעמית,
ייתכן מאוד שהיינו נשארים ללא שגרירויות בכלל.

מה שמעניין אותנו באמת זו הבעיה לגופה ולמהותה. אני
רוצה לחקוף אותה בצורה טלגרפית בנושאים מספר.

מיכאל בריזהר (המערך):
בצרפת היה השגריר נשאר.

מבקש מכם לצאת לפרוודור. אני מודה לכם מאוד. בבקשה.
חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהודעה מטעם לשכת
ראש הממשלה פורסמה עמדתה של ממשלת ישראל בנושא
הנדון כדלקמן: "ממשלת ישראל אינה סבורה שיש הצדקה
לקשר כלשהו בין סיוע לקליטת עלייה לבין נקיטת עמדות
מדיניות בתהליך המשא-ומתן לשלום, כולל שאלת
ההתנחלויות".

אם זו עמדתה של ממשלת ישראל, כיצד אנחנו צריכים
להגדיר את ההתבטאות של השגריר זלמן שובל בריאיון
ל"קול-ישראל" בשבת האחרונה, שם הוא אמר, שממשלת
ישראל, כאשר כל הנתונים יהיו בידה, "תצטרך להחליט אם
עדיף עניין ההתנחלויות או עדיף עניין הסיוע"?

אין ספק בכך שהשגריר זלמן שובל שגה שגיאה חמורה.
אם השגריר טועה בהערכה, שיש קשר כזה, ושאלת
ההתנחלויות אינה קשורה, או לחלופין אפשר למנוע את הקשר
הזה, הרי הוא עושה מעשה מזיק. משום שעלידי האמירה
הזאת הוא מחזק קשר אפשרי כזה. יש נבואות שמטבען הן
נבואות שמגשימות את עצמן. עלידי זה שאנחנו חוזרים
ומשמיעים אותן נבואות, אנחנו משפיעים על דינמיקה
מסוימת.

בהקשר זה אני רוצה לשאול את אדוני סגן שר החוץ. האם
נשיא ארצות-הברית אמר אי-פעם שקיים קשר כזה? האם מר
בייקר, מזכיר המדינה, הודיע אי-פעם שקיים קשר כזה?

חיים רמון (המערך):
כן.

מיכאל איתן (הליכוד):
האם קשר מזכיר המדינה בייקר את נושא ההתנחלויות
לעמדתה של ארצות-הברית ביחס לבקשת ישראל, העומדת
כרגע על הפרק, לקבלת ערכויות — ואני מדגיש: ערכויות —
בסך 10 מיליארדי דולר? אני שואל: האם מזכיר המדינה, או
מישהו מעוזריו אמר כדבר הזה?

חיים רמון (המערך):
כן.

היו"ר ש' דיין:
חבר הכנסת רמון, השאלות מופנות לסגן שר החוץ — —

מיכאל איתן (הליכוד):
אני מקבל את ההערה. אנחנו נשמע כאן, לא את מיטב
ידיעתו — — —

היו"ר ש' דיין:
רק רגע, חבר הכנסת איתן, אני מעיר לחבר הכנסת
רמון.

חיים רמון (המערך):
ההצעה לסדר-היום שלי באה בעקבות הודעה של פקיד
ככיר.

מיכאל איתן (הליכוד):
אני מבקש לשמוע, לא את מיטב ידיעתך, חבר הכנסת
רמון, אלא את מיטב ידיעתו של סגן שר החוץ. תרשה לי, אני
מאחל לך שיום אחד גם אתה תגיע למעמד הזה, ואז השאלה
תהיה מופנית אליך.

וכאן באה עכשיו השאלה: האם אנחנו צריכים לקבל את התכתוב פנים אחת? מחר אנחנו עלולים להגיע למצב, שהתכתובים יתקבלו כאמצעי. כאן, באספקט העקרוני הזה, אנחנו צריכים למצוא שפה משותפת. להתגונן נגד עצם העיקרון, בלי שתפסיקו את הוויכוחים כאן בארץ, והם לגיטימיים בהחלט.

נקודה שלישית. הסיוע ההומניטרי הוא לא בהקשר של הסיוע ההומניטרי בלבד. כשאנחנו מדברים על העניין ההומניטרי, לא משום שזה עניין הומניטרי ארצות-הברית אינה צריכה לקשור בין הדברים, אנחנו אומרים אחרת: אתם, האמריקנים, אתם פתחתם לנו את השערים, עזרתם לנו, נלחמתם למען המטרה הספציפית הזאת. עכשיו השערים פתוחים ומאות אלפי היהודים באים לארץ כתוצאה מפעולתכם. אל תעצרו באמצע. כאשר פתחתם את השערים לא התניתם אתנו מראש ואמרתם: כאשר יבואו היהודים אנחנו לא נסכים כך או אחרת. פתחתם לנו את השערים ללא תנאי. אנחנו קולטים היום פליטים, אנשים חסרי כול. לכן, מי שהתחיל כמצווה צריך גם לשאת באחריות להמשכה. מי שפתח לנו את השערים ועזר לנו לקלוט את היהודים חסרי הכול. — כעת אנחנו צריכים לעמוד במשימה לקלוט אותם. מטבע הדברים, צריך להמשיך ולעשות זאת בלי קשר להתנחלויות, העומדות במחלוקת בינינו לבינם.

הערה אחרונה, והיא מכוונת בעצם אולי לאגף הזה. מקובל עלי שנושא ההתנחלויות יהיה כפוף. הוא לא יהיה בפרימט, מעבר לכל דבר ועניין. אנחנו בנושא ההתנחלויות לא נביא בחשבון שצריך לבצע ולהמשיך את מדיניות ההתנחלויות בכפוף לכך שיש לנו מטרות נוספות.

הדבר הזה צריך להביא אותנו לנהוג לא כפי שאמר בזמנו, בהקשר אחר כמובן, בן-גוריון: לא חשוב מה יעשו הגויים, חשוב מה יעשו היהודים. היום חשוב מה יעשו היהודים, אבל היהודים יכולים לעשות הרבה יותר אם הם ינהגו בתבונה.

להעלות התנחלות בזמן שמגיע הנה בייקר — זה בהחלט איננו מעשה נכון. משום שאפשר לעשות את ההתנחלויות בלי הפגנות. אנחנו לא רוצים הפגנות, אנחנו רוצים התנחלויות אמיתיות. להעלות אותה בזמן שמגיע הנה בייקר, זה אקט של הפגנה.

נקודה נוספת — הנושא של אופי ההתנחלויות. ללכת לקראת האמריקנים, זה חשוב מהיבט אחר. האמריקני, כמו כל אדם, הוא אדם מוזר, הוא לא אוהב שצוחקים לו, הוא לא אוהב שמולכים אותו באף, יש לו הרגשה רעה מאוד כשהוא מרומה. לכן, אם אנחנו עומדים ונותנים התחייבות ומבטיחים לאמריקנים ואומרים שכך וכך נעשה, כך וכך נדווח, כך וכך יהיו המספרים, אלה ואלה יהיו התנאים — אנחנו חייבים לעמוד בזה, או לא להתחייב, לבוא ולומר לאמריקנים בנושא הזה: יש אי-הסכמה, אלה קווים אדומים. קווים אדומים יכולים גם לנוע ימינה ושאלה, קצת יותר וקצת פחות, בהתאם לכל המדיניות. אין מדיניות נפרדת של ההתנחלות. ההתנחלות היא חלק ממכלול שלם של מרכיבי ביטחון, שעליה וקליטת עליה הן חלק מהם.

אני מסיים בעניין הזה, שמקובל עלי שהנושא של ההתנחלויות יהיה משועבד במידה מסוימת, עד לקווים האדומים, לדיאלוג בינינו לבין האמריקנים, תוך הקפדה מלאה על אי-חציית הקווים האדומים ועל כך שאיננו מפקירים צורכי ביטחון בסיסיים של מדינת ישראל, וההתנחלויות הן חלק

חגי מירוס (המערך):
הוא לא טועה.

מיכאל איתן (הליכוד):

ראשית, ידידי היקרים, אתם יודעים היטב, שלא ההתנחלויות הן המכשול. עם התנגדותכם לעניין, ומקובל עלי שיש חילוקי דעות בינינו, היו נא הוגנים. אתם הרי יודעים את האמת, שלא ההתנחלויות הן המכשול העיקרי לכך שאי-אפשר לפתוח בתהליך של משא-ומתן. להיפך, אפשר — — —

חיים רמון (המערך):

רק הערה אחת, חבר הכנסת איתן. נניח שאתה צודק, אז מה קל יותר מאשר לחשוף את זה? אתה אומר שגם אם נפסיק את ההתנחלויות, הסורים לא יבואו. תעמיד את זה במבחן.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אני לא אמרתי את זה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת רמון, אני לא אמרתי את זה. אתה מצטט אותי לא-נכון. אני לא אמרתי שנפסיק, ונראה אם הם יבואו. אני טענתי — — —

היור' ש' דיין:

חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת איתן, אני פונה אליך. אני רוצה להודיע לך, שאתה אישרת להם לשאול שאלות, אתה נתת להם אישור להפריע לך, ואני לא אוסיף על זמנך. אני מצטער.

מיכאל איתן (הליכוד):

אין זה מתפקידי להרשות או לא להרשות.

היור' ש' דיין:

אבל אתה עשית זאת קודם לכן. אמרת לי לתת לו אפשרות להפריע לך פעמים מספר.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון, אתה צודק.

היור' ש' דיין:

זה יהיה על חשבון הזמן שלך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם יכולים להגיד שההתנחלויות הן מכשול, אבל לא המכשול. אם אנחנו קוראים היום למשא-ומתן, וחוסיון נקרא פעם אחר פעם על-ידי ראש ממשלת ישראל לבוא לשולחן המשא-ומתן, והוא לא בא; ראש ממשלת ישראל מודיע מראש, שההתנחלויות יהיו נושא שיידון. גם אנחנו מסכימים לדון ליד שולחן המשא-ומתן. האמן לי, חבר הכנסת רמון, שהאמריקנים עושים שימוש גם בעניין הזה כבואם לדון עם חוסיון. וכאשר חוסיון מתרעם על קצב ההתנחלויות, וטוען שהיא תימשך במשך הזמן, האמריקנים אומרים לו: תשמע, אז תשב. אנחנו לא יכולים להבטיח לך שום הישגים. לכן, אף שזה יישמע אולי קצת פרדוקסלי, ההתנחלויות והאיום צריכים להיות קטליזטור מהבחינה שלהם, לא שלי, לבוא לשולחן המשא-ומתן.

עם כל הכבוד, בשבילנו הנושא של ההתנחלויות אינו נושא של מה בכך. יש בינינו חילוקי דעות. אנחנו רואים בנושא הזה נושא המשרת את מטרות הקיום של מדינת ישראל מבחינה ביטחונית, וכאן עולה שאלת ההתערבות של גורמים מבחוץ לגבי עמדתה של ממשלת ישראל, שבניגוד לדעתכם רואה בהתנחלויות עניין ביטחוני מרכזי.

נציגי העם האמריקני שעליהם לקבל החלטות הכרוכות בבעיות תקציביות כלשהן, כשהם עצמם צריכים לתת דין וחשבון לבחוריהם על מה שקורה עם הצרכים האמריקניים עצמם. תודה.

היו"ר ש' דיין:
תודה רבה.

מהמרכיבים שלהם. על-ידי הפקרת מדיניות ההתנחלות לטובת דברים כלשהם.

כולנו איננו בטוחים בקיומם של גורמים משתנים אחרים, ואין לי זמן לדבר עליהם, וזה המרכיב של ההחלטה האמריקנית על בסיס בעיות אמריקניות פנימיות — הזכירו את זה כאן ברמז — כמו נושאים כלכליים שונים והחלטות של

י. הצעה לסדר-היום

דבריו של שגריר ישראל בווישינגטון בדבר הבחירה: ההתנחלויות או ערכויות

אליקים העצני (התחיה):

מה לעשות שזאת דעתי, ואתה לא תוכל לסתום לי את הפה. פה הכנסת, ועדיין יש דמוקרטיה וחופש דיבור, גם אם זה מפריע לכם. מי שזה מפריע לו — יכול שלא לשמוע.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

לו היה לך פה. זה לא פה.

אליקים העצני (התחיה):

אני מקווה שזה לא על חשבון הזמן שלי. ייגמר כאן התהליך.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת העצני, הספירה מעכשיו.

שמעון שטרית (המערך):

אלה לא רק דברי בלע אלא גם דברי הבל.

אליקים העצני (התחיה):

שר החוץ בייקר, עוד לפני שנכנס לחפקידו התבטא בעת ציד תרנגולים, כי מה שיש בראשו זה להכניס את ישראל לפינה; אחר כך יחליט אם ללחוץ על ההדק. כעת צוטט בייקר כמי שהגיב על הבדיחה, שכל שרי החוץ האמריקנים גמרו את הקדנציה שלהם בתיעוב הישראליים והצרפתיים, במלים אלה: ומה תאמר עלי, שאני מתעב אותם עוד מן ההתחלה?

על ג'ורג' סוננו די אם נאמר: הלוואי עלינו, שכל היהודים במשרד החוץ האמריקני הנוכחיים לאדונייהם עצות אחת: אלך להכניס את ישראל לפינה — שכמה חברי כנסת כאן ישרתו את העניין הישראלי והיהודי כמו שסוננו משרת את העניין הערבי, שהוא קרוב לו באופן טבעי.

אשר לנשיא ארצות-הברית, ברור היום לחלוטין, שהוא הבטיח את הגולן לסורים, ולארגון הטרור אש"ף הוא הבטיח ייצוג סמלי בשלב הדיונים הראשון וייצוג גלוי בשלב האחרון. ולעצמו ולהם הבטיח — את נוסחת שטחים תמורת שלום.

על הרקע הזה יש להבין את ה"עליהם" הגדול של אותם יהודים המשמשים סיענים לפלשתינים ומלשינים לארצות-הברית על כל קרון שזו בשטח. על רקע זה צריך להבין את האיומים מווישינגטון: ערכויות רק תמורת הפסקת ההתנחלות.

האמריקנים לא דרשו מידן להפסיק לספק נשק לעירק, כפי שהיא עושה בימים אלה ממש. האמריקנים לא דרשו מן הסורים לבטל את הסיפוח של הלבנון, את גידול החשיש וההירואין, את הסגרתו של רוצח הנאצי, סגנו של אייכמן, אלואיס ברונר, את פיזורן או גירושן של מפקדות הטרור שבדמשק, את שחרורה של הקהילה היהודית השרויה שם בתנאי כלא.

היו"ר ש' דיין:

עוד הצעה לסדר-היום, מס' 5403, של חבר הכנסת אליקים העצני, בנושא: דבריו של שגריר ישראל בווישינגטון בדבר הבחירה: ההתנחלויות או ערכויות. בבקשה.

שמעון שטרית (המערך):

— — —

אליקים העצני (התחיה):

תצטרך לשמוע. תוכל לצאת.

היו"ר ש' דיין:

לא, לא. עוד לא התחלנו.

אליקים העצני (התחיה):

כבוד היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אין טעם להתווכח עם השגריר שובל. השגריר קרא בווישינגטון מרחום — ומצא כפור. זה המצב הנתון, ולא יועיל להתעלם מן המציאות. יש לנו בארצות-הברית אדמיניסטרציה שאינה אוהבת אותנו; היא אינה אוהבת גם את חברי הכנסת מן השמאל, אך היא מנצלת אותם נגד עמם וארצם.

שר החוץ בייקר, עוד לפני שנכנס לחפקידו, התבטא בעת ציד תרנגולי בר, כי מה שיש בראשו זה להכניס את ישראל לפינה; אחר כך יחליט אם ללחוץ על ההדק.

מרדכי גור (המערך):

אני רוצה לנצל את הזכות שהוא נתן לצאת. אחרי המשפט הקודם שלו, שמנצלים אותנו נגד עמנו וארצנו, אני מנצל את הזכות, וברשותך אצא החוצה.

אליקים העצני (התחיה):

ואני מכבד את יציאתך. אני שמתי לב שאנחנו לא באותה דעה, כבר מזמן.

חיים רמון (המערך):

זו לא דעה מה שאתה אומר, זו הסתה פרועה.

אליקים העצני (התחיה):

עוד משהו רוצה לצאת?

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת אליקים העצני, בכל הכנות, אולי אחד מחברי הכנסת היחידים שתמיד נמצא באולם, בכל הדיונים, הוא חבר הכנסת גור, ואני מכבד אותו על כך. ייתכן מאוד שהוא לא יצא מפני שהוא לא רוצה לשמוע אותך, יש לו סיבות משלו לצאת.

מרדכי גור (המערך):

כיוון שעיכבת אותי, אני רוצה לומר לך באופן חד-משמעי, אני לא אשמע גם ממנו שאותו מנצלים נגד עמנו וארצנו. אנחנו לא נשמע את זה.

עוד בעד הממשלה הזאת, אם לא יועמדו לדין הכובות הירושלמיות האשפיות השהות עכשיו בתוניה. תודה ליושב-ראש.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
איוז ממשלה היא זו שנשענת עליך.

אליקים העצני (התחיה):
זה שזה מרגיז אותך, זה בסדר. אם זה מרגיז אותך, חבר הכנסת דראושה, אז הכול בסדר.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ש' דיין:

מעניין מאוד שחבר הכנסת העצני מצליח להרגיז אתכם דווקא בסגן נאומי, כאשר הוא עומד לרדת מהדוכן.

חיים רמון (המערך):

הוא הכטיח הבטחות שווא. אנחנו לא אוהבים אנשים שמבטיחים הבטחות שווא.

היו"ר ש' דיין:

סגן שר החוץ ישיב על ההצעות לסדר-היום. בבקשה, כבוד סגן השר.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, קודם כול — הבהרה. ההבהרה מתייחסת לדברים שנאמרו, נרמזו, דווקא בארצות-הברית, אבל היא חשובה, ואני מנצל את הפורום הזה.

נוצר הרושם בכמה חוגים, שבנפרד מהשאלה שאנחנו דנים בה היום, קיימת שאלה של הבטחה, של אמינות. הווי אומר, כאילו — אם אני זוכר אותו מערכון של "הגשש" — ממשלת ישראל התחייבה לשנות את מדיניותה ביהודה, בשומרון ובעזה, גם בהתנחלויות, תמורת קבלת הערבויות לקליטת העלייה. לא היה ולא נברא.

אני מנצל שוב את ההזדמנות הזאת כדי לחדר ולהבהיר: לא התחייבנו לדבר. התחייבנו לדבר אחד בלבד, ואנחנו עומדים בו — שלא להפנות עולים, ואנחנו לא מפנים עולים. אבל אין שום התחייבות ישראלית, לא רשמית ולא בלתי רשמית — פשוט איננה קיימת — לקשור בכל צורה שהיא את ההתנחלויות, או את מדיניותנו ביהודה, בשומרון ובעזה עם קליטת העלייה.

הבהרה שנייה לגבי הדברים שאנחנו דנים בהם היום. לא היתה אמירה מפורשת — זה נכון, חבר הכנסת איתן דייק — לא היתה אמירה מפורשת של מישו שאמר: תבחרו, בבקשה, בין התנחלויות לבין קליטה.

חיים רמון (המערך):

עוד לא היתה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

ייתכן שעוד לא היתה. אני אומר לך: לא היתה. ודאי שקיימת מגמה כזאת, והיא מלוכה, אני מוכרח להגיד, על-ידי דיונים בארץ, לרבות הדיונים בבית הזה. אם זו הכוונה ואם לא — זו התוצאה.

עמיר פרץ (המערך):

או אולי שגריר ישראל.

ליד כל הדברים האלה, מה הם 10 קרוונים ברכבה ו-12 בטלמון? אלא שהפסקת ההתנחלות היא לב "תהליך השלום", כי היא התגלמות הססמה "שטחים תמורת שלום". וזה ההיגיון הפנימי: אם השטח אמור לעבור לידי הערבים, אכן יישוב יהודי יוצר בו עובדה מוגמרת בפריעה מראש. לו דובר על אוטונומיה, יישוב יהודי לא היה מונע או מפריע, לא היה משבש הסדרים אפשיים. אמור מעתה: רוצים שישראל תקשור את ידיה מראש לפתרון של שטחים תמורת שלום על-ידי הקפאת ההתיישבות.

אבל העמדת הברירה — ארץ-מולדת או עם, היא דילמה שטנית, עשיית העולים לבני ערובה. עוד לא תרמנו משלנו כלום לפני שמציעים לנו לסחור במולדתנו. חברי כנסת כאן, לפני שהם מצטרפים לסחיטה האמריקנית לעשות את בני עם לבני ערובה, לא הציעו שהציבור בישראל יעשה משהו לקליטת העלייה.

לא תוכל להיות בתחום הזה שום פשרה. בשנות ה-50 קלטו 650,000 יהודים, 700,000 עולים — כאילו קלטנו היום 4 מיליונים, ללא ערובות אמריקניות. מוטל היה על השגריר להסביר בוויינגטון, שעל הנושא הזה תיפול הממשלה, ונפילת הממשלה תפסיק את תהליך השלום.

יש עוד נושא, שבו תלוי, ועליו מושחת, כל תהליך השלום, וזה החסינות המוקנית דרך שיטה לצמרת אש"ף, צמרת האינתיפאדה בירושלים. הכול יודעים, שלא יכול להימצא שום "פלשתיני" אשר יישא וייתן ללא אור ירוק, בהסכמה שקטה לפחות, מתוניהם, לכן, אסור לישראל לאפשר לבכורות הירושלמיות של מושכי החוטים באש"ף-תוניהם להמשיך ולפעול.

מרכז תנועת התחיה החליט, שאם לא תעמיד הממשלה לדין או תגרש את הקבוצה המנהלת את האינתיפאדה מתוך ירושלים, בראשות פייצל עבד אל-קאדר אל-חסייני, היא תפרוש מן הממשלה.

רענן כהן (המערך):

אני מבטיח לך שזה לא יקרה.

אליקים העצני (התחיה):

כרגע נמצאים בתוניהם פייצל חסייני וחבר מרעיו, הצמרת האש"פית הירושלמית. זה המכתב שהם שולחים לבוש: אתה תאלץ את ישראל לקבל קשר ברור וגלוי לעין, לעין השמש, בין אש"ף-תוניהם לאש"ף-ירושלים. לא די שהכול ידעו מי מפעיל את אש"ף-ירושלים, מעכשיו יראו גם את החוטים ומי מושך בהם.

היום שלחתי מברק לראש הממשלה, לשר המשפטים, לשר המשטרה ולמפקד המשטרה. תבעתי לעצור את חסייני בנמל התעופה בן-גוריון, ואם כבר הגיע — במקום מושבו, ולהעמידו לדין או לגרשו. הממשלה לא תוכל עוד להתחמק הן בחזית ההתיישבות והן בחזית הנציגות האש"פית למשא-ומתן.

גם לנאמני ארץ-ישראל יש תשובה לנשיא בוש: כל הקפאה והאטה של ההתיישבות, כל הימנעות מלעשות דין לאש"ף-ירושלים, יפסיקו את חייה של ממשלה זו, וממילא את המשא-ומתן.

ולצייד בייקר ייאמר: הפלת ממשלה אחת בישראל במרס 1990, אתה עלול להפיל עוד אחת, ולא ניתן לך להכניס את ישראל לפינה.

על יסוד החלטת מרכז התחיה לא תוכל תנועתי להצביע

מובן שבכל המהלך הזה אכן היו התניות פוליטיות, אבל לא כלפי ישראל, לא כלפי העולם הדמוקרטי, שאמור לסייע לישראל בתהליך הקליטה. ההתניות היו לגבי הסוהר, זה שכלא אותם, זה שאינו מוכן לשחרר אותם, לגבי אותה רודנות קומוניסטית, שלשמחתנו התמוטטה. אבל, בשום אופן לא היתה שום התניה, אפילו שמץ של התניה, אפילו רמז של שמץ של התניה, חס וחלילה, לגבי ישראל, המדינה שעתידיה לקלוט.

ובכן, הנה נעשה המעשה הכביר הזה, ואני מלא הערכה על המאמץ שהשקיעו נשיאים אמריקנים, שרי חוץ אמריקנים, בוודאי הקונגרס האמריקני, העם האמריקני, העיתונות האמריקנית, אמריקה. אני מלא הערכה. כנגד זה, אני גם מביע השתאות לגבי אותה מגמה, שאיננה מגמה מפורשת ורשמית, אבל היא קיימת בחוגים מסוימים: אתם, שעזרתם לנו, לא רק לנו, עזרתם לכם, עזרתם לבסס את הברומטר הגדול ביותר של זכויות אדם ושל חופש אנושי — הזכות לעזוב ארץ אחת וללכת לארץ אחרת — אתם שעשיתם זאת ללא התניה, עכשיו תקטעו את המשוואה הזאת באמצע, תגידו מצד אחד תצאו, אבל מצד שני — אין לאן ללכת כי אנחנו נדאג להערים מכשולים בצד השני. שוב, אני מדגיש, הדברים הללו לא נאמרו.

קריאות:

— — —

חיים רמון (המערך):

400 מיליון הדולר שלגביהם ניתנו ערכויות לא היו מלווים בהתניות על גבי התניות? הרי כל העניין — — — על מה אתה מדבר?

קריאות:

— — —

היו"ר ש' דיין:

סיימתם? תודה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

הדברים הללו לא נאמרו בהתניה, וכפי שאמרתי — — —

חיים רמון (המערך):

400 מיליון הדולר לא היו בהתניה?

היו"ר ש' דיין:

הרי שמענו אתכם. חבר הכנסת חיים רמון, הוא שמע והוא כבר השיב, ואם אתה רוצה לשאול שוב ושהוא ישיב — הוא ישיב.

חיים רמון (המערך):

להשיב הוא לא השיב.

היו"ר ש' דיין:

הוא השיב, האמן לי. שמעתי את דבריו. אני מאזין לכל מלה שהוא אומר.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

חבר הכנסת רמון, אני רוצה שתדע משהו — — —

חיים רמון (המערך):

400 מיליון דולר, לא התנו?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אני רוצה שתשמע. חשוב שתשמע. הקשבתי לך — תקשיב לי.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:
לא נאמרו הדברים הללו, כפי שהצגתם זאת, עליידי נציג אמריקני כלשהו.

חיים רמון (המערך):

גם באופן לא-מפורש?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

לא נאמרו.

חיים רמון (המערך):

לא קיבלתם הודעות של פקידים בכירים בסטייט-דפרטמנט, שאמרו לכם זאת?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אתם הצגתם זאת כמדיניות רשמית אמריקנית.

חיים רמון (המערך):

אתם יודעים שפקידים בכירים בסטייט-דפרטמנט אמרו זאת, והם אמרו זאת בפומבי. נכון שרשמית, בייקר לא אמר זאת. אבל פקיד בכיר בפמלייתו של בייקר אמר גם אמר.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אני אקל עליך, חבר הכנסת רמון. אני דייתקי בדברי. עכשיו אגיד לך. אקח את המקרה ההיפותטי. הרי פוליטיקאים לא נוהגים בדרך כלל לדבר על מקרים היפותטיים. לצורך העניין אסיר את כובע הפוליטיקאי מעלי, ואגע בעניין היפותטי מסוים.

חיים רמון (המערך):

עכשיו ודאי תהיה פוליטיקאי.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

טוב, לא ייתנו, ולא התחייבתם, אבל נניח שייתנו? יבואו יגידו בצורה מפורשת, יגידו: תבחרו — זה או זה. אמרתי, גם בהערות אליך, חבר הכנסת רמון, שקיימת מסורת אמריקנית מסוימת, שמבדילה גם בין משטרים רודניים למשטרים דמוקרטיים, אבל בעיקר קיימת מסורת לסיוע הומניטרי. ראת זאת עכשיו, למשל. המסורת הזאת מפעפעת, קולחת עוד יותר מתוך הציבור האמריקני, מהעם האמריקני. יש שם מסעות לסיוע הומניטרי לרעבים באפריקה, לרעבים במונגוליה, והנה עכשיו, בלחץ דעת הקהל האמריקנית, התגייסה ממשלת ארצות-הברית לסיוע לכורדים. זה לא היה חלק מהפלטפורמה ההתחלתית, כפי שאתה יודע, של ניהול המלחמה וניהול סוף המלחמה. המסורת הזאת באה לידי ביטוי הרבה פעמים. היא באה לידי ביטוי גם בניסיון לפרוץ את שערי ברית-המועצות. הווי אומר, הבעיה בברית-המועצות נתפסה כבעיה הומניטרית, בעיה של זכויות אדם, בעיה של חילוף.

הרי היום ברורה לכול הסכנה של הישארות יהודי ברית-המועצות חשופים לפרצי אנטישמיות במדינה הזאת, שאיש איננו יודע את עתידה, איש אינו יודע מה יקרה שם. הבעיה הזאת הפכה אקוטית הרבה יותר. לכן ארצות-הברית התגייסה, עוד בשלב המוקדם, לאקט ההומניטרי, כפי שהתגייסה בהרבה מקומות אחרים, והייתי אומר אולי אפילו ללא הגבלה.

אין הגבלה במאמץ ההומניטרי שמשקיעה ארצות-הברית, גם העם האמריקני וגם ממשלת ארצות-הברית. אין הגבלה בכל דוגמה שאני יכול להצביע עליה, ואני מכיר, אני חושב, את רובן אם לא את כולן. אין דוגמה למאמץ כל כך שיטתי, כל כך עקבי, כל כך נמרץ, לאורך כל כך הרבה שנים, לפתיחת שערי ברית-המועצות, להצלת היהודים ולהוצאתם משם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

למה שקרוי אצל הערבים, בתוך "הקו הירוק", לכאן או לכאן.
לא היתה שום התניה. חשוב להדגיש זאת.

חיים רמון (המערך):

אביא לכם דוגמה נוספת להשתתפות אמריקנית הומניטרית, שגם היא חסרת תקדים, והיא מבטאת אותה רוח שדיברתי עליה. ראינו עכשיו מבצע הצלה נוסף, מרוכז יותר, קוראים לו "מבצע שלמה". ארצות-הברית השתתפה, סייעה לנו, זה נכון — אגב, לא רק במבצע עצמו, גם לפניו, במאמץ גדול שעשינו יחד. היא סייעה לנו לחלץ יהודים ממצוקה, הפעם הזאת מאפריקה. היא לא התנתה את החילוץ הזה ולא אמרה: אהה, אנחנו נאפשר לאותם יהודים לצאת מהתופת הכוערת הזאת, נאפשר להם רק בתנאי שתשנו את מדיניותכם. לא נאמר דבר כזה, ודאי שלא נאמר. ואילו נאמר, מישהו כאן לא היה מתנגד לזה? מישהו לא היה קם ואומר, איך יכול להיות דבר כזה? אנחנו זקוקים להתניות כאלה? איננו זקוקים —

זה בדיוק מה שאני אומר. זו ההתניה. זו בדיוק ההתניה. יש קשר בין כסף לעלייה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

היור"ר ש' דיין:

חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ראש המחנה שלך לא חתם על מסמך?

היור"ר ש' דיין:

חבר הכנסת חיים רמון, חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת רמון.

קריאות:

היור"ר ש' דיין:

רבותי, אני מאפשר לכם לשחרר קצת מהקיטור, אבל את תנצלו את זה. חבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (המערך):

אורון.

היור"ר ש' דיין:

אורון, סליחה: אורון ורמון.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

לפעמים זה אותו דבר, יותר מדי פעמים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

זו לא בושע כל כך גדולה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

חבר הכנסת ריבלין, אני מודה לך על ניסיון לעזור לי, אבל אני חושב שאני אסתדר. אני מודה לך.

400 מיליון הדולר שמדברים עליהם — לא נאמר: שנו את מדיניותכם ביהודה, בשומרון ובעזה. לא נאמר: תפסיקו את ההתנחלויות. לא נאמר: תקפאו. נתבקשנו רק לעשות דבר אחד — לא להפנות באופן מיוחד עולים ליהודה ולשומרון. נכון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

זו לא התניה?

קריאות:

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

דבר אחד ברור, אותו עולה שנוחת בלוד, גם לפי הסכמה עם האמריקנים, אותו עולה יכול ללכת ליפו, יכול ללכת לחולון, יכול ללכת לגליל, יכול ללכת לאריאל, יכול ללכת לבית-אריה, הוא יכול ללכת לכל מקום, ליהודה, לשומרון, או

חיים רמון (המערך):

אנחנו מתנגדים גם להתניה ביחס ל-10 מיליון דולר. זאת לא השאלה. אנחנו מתנגדים. השאלה היא, מה הם אומרים.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אני אגע גם בהם וגם בכס.

אברהם בורג (המערך):

אדוני סגן השר — — —

היור"ר ש' דיין:

אני לא מרשה לשאול שום שאלות את סגן השר. כאשר אתם נאמתם לא אפשרתם לו לשאול שאלות.

חיים רמון (המערך):

אני אפשרתי.

היור"ר ש' דיין:

לא, אני ישתב כאלום. לא אפשרת לו לשאול שאלות. אני מבקש ממך לנהוג לפי אותה מידה. ברגע שסגן השר מדבר, שאלת עשר שאלות. מספיק.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

לא היתה התניה כזאת בחילוף יהודי אתיופיה ממצוקה.

אדוני היושב-ראש, מה שאנחנו זקוקים לו עכשיו הוא "מבצע שלמה" ולא משפט שלמה. מי שמציע היום לבוא וליצור תקדים, בפירוש תקדים לגבי האקט ההומניטרי של הוצאת היהודים והאקט ההומניטרי של קליטת היהודים, מי שמציע לומר, צד אחד של המשוואה בלתי מותנה, אבל הצד השני, שהאנשים הללו יוכלו להגיע למקום מבטחים — אוהו, זה מותנה; הדבר הזה — — —

עמיר פרץ (המערך):

באופקים ובדימונה יותר בטוח, מה זה קשור בכלל? — — — איזה מין דמגוגיה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

למה שתיתרתי עכשיו אין, ואני מקווה שגם לא תהיה דוגמה בארצות-הברית. אבל יש לו דוגמה בארצות אחרות, והדוגמה ידועה לכם.

אני רוצה לומר, יהודי ברית-המועצות אינם פליטים במובן הטכני של הדבר. הם אולי אנשים שנפליטים, אבל יש להם מקום להגיע אליו, למדינת ישראל הריבונית. אבל יש לנו דוגמה של מקרה אחר של פליטים, אלה פליטי מדינות ערב, הפליטים הפלשתינים הערבים. ובכן, הם הוחזקו במחנות,

לכך שהדיאלוג האמריקני עם אש"ף ינותק. זה נאמר לי על-ידי חברי הבית: הם יכולים לבדוק בפרוטוקולים של הישיבות. זה נאמר לי בעיתונים. הייתי משחרר ממחלקת ההסברה הנחיות, עובדות, לגבי התנהגותו של אש"ף, הפרות ההבטחה לחדול מהטרור וכדומה. והסבירו לנו עד כמה זה מאמץ סיופי, אי-אפשר, הממשל — דרך אגב, אומרים הממשל, לא הממשל האמריקני — הממשל החליט. כך שמעתי מספסלים מסוימים פה. אני לא הייתי בדעה הזאת. אני חשבתי שיש בכוחנו לשכנע את ממשלת ארצות-הברית, את דעת הקהל בארצות-הברית וגם את הקונגרס של ארצות-הברית, שהוא אולי החשוב מכולם, שאש"ף איננו עומד בהבטחות שהוא נתן להם. ואכן, ראיתם שמה שנראה בעיניכם כבלתי אפשרי אכן התרחש, כמאמץ גדול מאוד שלנו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
איזה מאמץ?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

חבר הכנסת אורון, אני לא סיפרתי לך מעולם, ואני לא הולך לעשות זאת עכשיו, מעל הבמה הזאת. אבל אם תרצה, אומין אותך לכוס קפה, אספר לך על המאמצים הכבירים שהשקענו, והצלחנו, בכיכורים רבים מאוד, בשיחות עם סנטורים, בשיחות עם חברי קונגרס, במציאת חומר שאי-אפשר להתווכח עליו, בעריכתו ובמסירתו. שכנענו. מה שנראה לך אולי ולאחרים — אינני זוכר אם לך, אבל בוודאי לאחרים — בלתי אפשרי, נהיה אפשרי.

עמיר פרץ (המערך):

אנחנו שכנענו, או המלחמה שכנעה אותם?

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — —

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אני רוצה לומר לכם, שאם אנחנו, כאיש אחד — — —

עמיר פרץ (המערך):

זו דמגוגיה.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת פרץ, חבר הכנסת ריבלין, יש כאן סגן שר, הוא משיב.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, לי אין שום ספק, שאם מתוך הבית הזה, העמדה המשותפת שלנו מתהדרת ונמסרת, כפי שמסרה אותה משלחת פרלמנטרית משולבת של שמאל וימין, ונמסרת לא רק לממשלת ארצות-הברית — —

חיים רמון (המערך):

אתה מוכן להמר?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

— — אלא גם לקונגרס האמריקני, גם לסנט האמריקני, לי אין שום ספק שיש בכוחנו לקבל אותן ערכויות, משום שהן מתמקדות, מתאימות את עצמן, לכל המסורת ההומניטרית של ממשלת ארצות-הברית ושל עמה. אבל, אם אתם תוקעים פה בשופר ההתניות, גם מתוך הכוונות הטובות ביותר, יקשה עלינו מאוד לעשות זאת.

ואני רוצה לומר לך, חבר הכנסת רמון, ולחברך לסיעה: אני אינני מבקש ממך בריגע זה להסכים לדעותינו, לדעותי, לגבי יהודה, שומרון ועזה. זאת לא השאלה. אני כן מבקש ממך

מצבם כפליטים קיום על-ידי מדינות ערב שהתנו את פתרון בעיית הפליטים, את יישובם, את קליטתם, את ביסוסם, בהתניות פוליטיות. זה היה. זה ישנו. חברי הכנסת, כשאנחנו באנו והצענו את תוכנית השלום שלנו היו לה, יש לה ארבעה סעיפים. אחד הסעיפים הללו הוא שיקום מחנות הפליטים. נאמר לנו על-ידי מדינות שונות: הערבים מתנגדים, הם אינם מוכנים ליישב את הפליטים כי הם רוצים שקודם כול תשנו את מדיניותכם, תקבלו את תכתיביהם, תיסוגו לקווי 1967. הערבים התנו את התנאי הזה. הערבים השתמשו בפליטים הללו, בני עמם, ככבשר תותחים להתניות פוליטיות. ואני יודע שכל אחד מחברי הבית הזה — על זה אין שום ויכוח — מתנגד לזה התנגדות עזה; אני מקווה שכולם, כולם בלי יוצא מן הכלל.

אולם, אם אנחנו מתנגדים לשימוש בערבים ככשר תותחים פוליטי, איך נוכל להרשות שישתמשו ככבשר תותחים פוליטי בכני עמנו, ביהודים, יהודי רוסיה, שאמורים לכבד הנה ולהתיישב בתל-אביב, ביפו, בחיפה, בבאר-שבע, ומקצתם המזערית גם ביהודה ובשומרון?

לכן העיקרון ההומינטרי הזה, שקודש במאמצים כבירים, לא רק שלנו, אלא גם של ארצות-הברית, גם של עמה וגם של ממשלתה, אנחנו מצוים בתוך הזה לעמוד עליו. תיקף אגב גם בשאלה, האם אנחנו יכולים לעמוד עליו, אבל קודם כול נגבש סביבנו הכרה, שאסור לנו לקבל את ההתניות הללו, גם בגלל העניין ההומינטרי, גם בגלל העובדה שברגע שאתה מתחיל לקבל את ההתניות הללו, אין לזה סוף. הדבר הבא יהיה מה ששאל אותי חבר הכנסת לוי — מה עם מזרח-ירושלים? אולי אי-אפשר לקבל את הערכויות הללו, שכל כך חיוניות, בלי שתותתורו, רבותי, על מזרח-ירושלים — והרי אתם יודעים שאנחנו לא ויתרנו לכם, מעולם לא הסכמנו למזרח-ירושלים כבירת ישראל, שלא לדבר על מערב-ירושלים כבירת ישראל. אין לזה סוף. זאת התחלת הדרך להיכנס לווסאליוציה, ואנחנו לא באנו הנה להיות וסאלים. באנו להיות ריבוניים. ואנחנו ריבוניים.

לכן אני מבקש מחברי הבית קודם כול לעמוד מאחורי העיקרון, שאתם עצמכם טוענים שאתם עומדים מאחוריו: כלומר, העיקרון של התלכדות מאחורי דחייה נחרצת של העיקרון הזה, של הניסיון הזה, אני לא רוצה לומר עיקרון.

ואני מוכרח לדבר בשבכם של כמה מחברי הכנסת, דווקא מן השמאל, שהצטרפו למשלחת — והיו בה גם כמה מידידי בליכוד — שהיתה עכשיו בקונגרס האמריקני, ששימשו דוגמה ומופת למה שאני מדבר עליו. הם עמדו מול חברי קונגרס וסנטורים אמריקנים ואמרו: אם ינסה מישהו להפעיל עלינו אותו משפט-שלמה, אנחנו נתייצב כאיש אחד ונדחה אותו כאיש אחד. זו דוגמה לאחריות ציבורית, זו דוגמה לפטריטיות, זו דוגמה לציונות, בהחלט. לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע, קודם כול, שנבהיר לעצמנו מה עמדתנו.

עכשיו השאלה היא, האם אנחנו יכולים — לא האם אנחנו צריכים — האם אנחנו יכולים לשכנע, להנחיל את העמדה הזאת לציבור האמריקני ולממשלה האמריקנית? חברי הכנסת, אינני עומד לגזול מזמנכם הרבה, הרבה יותר לפחות, אבל אני מזכיר לכם, שהיו לנו הרבה דיונים על דבר שכמה מחברי הבית — בעיקר מהאגף השמאלי שלו — אמרו: בלתי אפשרי. אני אומנם לא הייתי אז פרלמנטר מנוסה, אבל הייתי קצת מנוסה — מידה מסוימת של ניסיון ביחסיו עם ארצות-הברית צברתי במהלך השנים — כשחברי הבית אמרו לי: בלתי אפשרי לגרום

הכנסת העצמי מסדר-יומה של הכנסת: א. בגלל הסכנה הטמונה בה למדינה ולאזור; ב. בגלל הריח המסריח של הגזענות שיש בה.

מדיניות הממשלה הנוכחית בנושא השלום וההתנחלויות מביאה נזק רב לישראל, נזק פוליטי, נזק כלכלי ונזק מוסרי. מדיניות זו לא מספקת אפילו את חבר הכנסת העצמי. אבל ממשלה כזאת ראוייה רק לתמיכת חברים כמו חבר הכנסת העצמי ודומיו. הוא רוצה לפגוע גם ביחסים של ישראל עם ארצות-הברית עליידי התנכרות ואטימת אוזן לכל פנייה צנועה מצד ארצות-הברית לישראל.

אני לא חסיד גדול של מדיניות ארצות-הברית בעולם ובאזור. היא מסיתה על בסיס גזעני ידוע נגד אנשים כמו פייצל אל-חוסייני וקוראת לגירושם ממולדתם. היא מהווה אור ירוק לפגוע בהם, ואפילו לחסל אותם.

הי"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת צחי הנגבי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים רמון. חבר הכנסת הנגבי, בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה — — —

חיים רמון (המערך):

לא היית פה.

צחי הנגבי (הליכוד):

חבר הכנסת חיים רמון, אני צריך להיות פה כדי לדעת מה אתה רוצה? אבל שמעתי אותך, אפילו ראיתי אותך.

חיים רמון (המערך):

אפילו מטעמי נימוס.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני רוצה לומר, שאני לא מבין כלל, מדוע חבר הכנסת חיים רמון ממשיך עלות על הדוכן ולשאת דברים בנושא ההתנחלויות. אתה רוצה לעצור את מנוסת הסוסים מן האורווה, לאחר שכבר נסגרו שעריה, לאחר שכולם נעלמו ודהרו אל ערי יהודה ושומרון והתיישבו שם? אפשר לעצור את המנגינה הזאת? 100,000 תושבים מתיישבים, גרים, ערים מפוארות, מבני ציבור קסומים, תהליך שכל יום מתגבר ומתרחב.

על מה אתה מדבר? אני זוכר אותך עומד פה וצועק: אלה ערי רפאים, אף אחד לא גר שם, יש להם דירה בפתח-תקווה, יש להם דירה במקום אחר. זה מפעל התיישבות מופלא שאי-אפשר לעצור אותו, לא בדברים בווינגטון ולא מעל דוכן הכנסת. כל יום שעובר עוד ועוד מנופי ענק בנויים עוד ועוד בתים ויישובים. ארץ-ישראל התברכה בחבל ארץ שהיתוסף על מפתנו.

הי"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת חיים רמון, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת החוץ והביטחון?

חיים רמון (המערך):

כן.

הי"ר ש' דיין:

חבר הכנסת יאיר צבן, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת החוץ והביטחון?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כן.

ומחברך להתייצב מלכודים אתנו, על מנת להביא את הדבר הנכון — את הערבויות הללו הדרושות לקליטת העלייה, ללא התניה, בהקדם.

חיים רמון (המערך):

אני לא משחק בקינון על העלייה.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש ממך להעביר את ההצעות הללו לוועדת החוץ והביטחון. במועד שייקבע עליידי הכנסת.

הי"ר ש' דיין:

תודה רבה לסגן שר החוץ. חבר הכנסת בריזהר מבקש להסיר את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה.

מיכאל בריזהר (המערך):

אדוני היושב-ראש, שמענו ממש נופת-צופים מפי סגן שר החוץ, שהסביר לנו מה הוא מסביר ואין הוא מסביר. אולי הוא גם יואיל להסביר לנו, מי היא אותה רוח רפאים במדינה הזאת שהחליטה על הקמת שלוש התנחלויות, שלוש סטירות לחי למזכיר המדינה בייקר כשהוא בא לביקוריו בארץ? שמעתי בדבריו של חבר הכנסת מיכאל איתן, שזה לא היה הזמן להקים את ההתנחלויות הללו. אני מבין שראש הממשלה, לא הוא שקבע שצריכים להתנחל שם, ולא במועד הזה; אני גם מבין שלא שר החוץ ולא שר הביטחון וגם לא סגן שר החוץ, שמסביר לכולנו כמה מדיניותנו טובה ונכונה, ומנסה לשכנע את הכנסת הזאת שלא להתנגד לערבויות האמריקניות.

מי היא, בכל אופן, חברי הליכוד, מי היא הדמות המסתורית שכן קבעה שיש להקים התנחלויות, ושעל כן הנחיתה על כולנו את כעסו וזעמו של שר החוץ האמריקני, שמשום-מה לא השתכנע מדבריו של סגן השר נתניהו לגבי חשיבות העזרה למקרה ההומניטרי, וקבע בעדות בפני הקונגרס חדר-משמעת, שההתנחלויות הן מכשול לשלום, ודיבר על כך שבכל פעם שהוא בא לכאן הוא קיבל סטירת לחי מממשלת ישראל? מנין זה בא? אם זה לא בא מהשרים שאחם מדברים עליהם, אולי תגלו, אולי תקימו ועדת חקירה, מאיפה זה בא? אולי סגן השר מילוא, שראש הממשלה "עובר" אצלו מדי פעם, אולי הוא יודע את הסוד הזה? מהיו האיש?

קריאה:

השר רוני מילוא.

מיכאל בריזהר (המערך):

אני עוד זוכר אותו כסגן שר. אולי השר מילוא זוכר.

הי"ר ש' דיין:

ולכן, חבר הכנסת בריזהר?

מיכאל בריזהר (המערך):

אני מסכים. אני לא יודע, אולי אתם יודעים מי קבע את זה. ואם אתם לא יודעים מי קבע את זה, מנין התוצפה לבוא ולהגיד, שהאמריקנים גם לא יגיבו על כך בעתיד? הלוואי שהם לא יגיבו. כולנו, כישראלים, אומרים: הלוואי שהם לא יגיבו וייתנו את הערבויות. אבל זהו משחק ברולטה רוסית עם יותר מכדור אחד, אדוני סגן השר בנימין נתניהו. תודה.

הי"ר ש' דיין:

חבר הכנסת מוחמד נפאע מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת העצמי. חבר הכנסת מוחמד נפאע, בבקשה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, אני מציע להוריד את הצעתו של חבר

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת מיכאל איתן?

מיכאל איתן (הליכוד):
מסכים.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת העצני?

אליקים העצני (התחיה):
כן.

היו"ר ש' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו נצביע על כל הצעה בנפרד. ראשית
כול נצביע על הצעתו של חבר הכנסת חיים רמון. נא להצביע.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 22

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — 2

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת ח' רמון לוועדת החוץ והביטחון

נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

22 בעד, שניים נגד, אין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת
חיים רמון תועבר לוועדת החוץ והביטחון. נצביע כעת על
הצעתו של חבר הכנסת יאיר צבן, בבקשה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 25

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת י' צבן לוועדת החוץ והביטחון

נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

25 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, גם הצעתו של
חבר הכנסת יאיר צבן תועבר לוועדת החוץ והביטחון של
הכנסת. כעת נצביע על הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן. מי
בעד ומי נגד?

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 21

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — 4

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת מ' איתן לוועדת החוץ והביטחון

נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

בעד — 21, נגד — 4, אין נמנעים. ובכן, גם הצעתו של
חבר הכנסת מיכאל איתן תועבר לוועדת החוץ והביטחון של
הכנסת. נצביע כעת על הצעתו של חבר הכנסת אליקים העצני,
בבקשה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 13

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — 10

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת א' העצני לוועדת החוץ והביטחון

נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

בעד — 13, נגד — 10, נמנע — 1. ובכן, גם הצעתו של
חבר הכנסת אליקים העצני תועבר לוועדת החוץ והביטחון של
הכנסת. תודה רבה.

יא. הצעת חוק לביטול תקופה של פקודת ההצגות הציבוריות, התשנ"א — 1991*

(הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי)

היו"ר ש' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום:
הצעת חוק תתנ"א, הצעת חוק לביטול תקופה של פקודת
ההצגות הציבוריות, התשנ"א — 1991, של חבר הכנסת מרדכי
וירשובסקי. בבקשה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שנתיים ימים
אישרה הכנסת חוק, שהשעה את פעולתה של הצנזורה על
מחזות; אני מדגיש: על מחזות — ולא על סרטים, בזה החוק
לא טיפל. בשנתיים האחרונות לא התקיימה במדינת ישראל
צנזורה על מחזות.החוק שהוחק אז נקבע לשנתיים ימים. זה דבר נדיר, שחוק
מוגבל למעשה לחקופה מסוימת. היא לא בוטלה לגמרי
אלא הושעתה, והכוונה בכך היתה, שרוצים לנסות אם ביטול
צנזורה על מחזות ישפיע באמת ויביא להשחתת המידות
הטובות, ישפיע לרעה על הנוער ויביא לירידה במוסר במדינת
ישראל.והנה, מהבדיקות שעשיתי בשנתיים האחרונות עולה, שלא
קרה דבר שהרע את מצב המוסר, או את ההתפתחות של דברי
תועבה מעל קרשי הבמה הישראלית. להיפך, אני חושב
שכתי-התיאטרון הישראליים למיניהם גילו אחריות רבה יותר
ממה שגילו קודם לכן, כשהם פעלו בחסות הצנזורה כביכול.

חוברת ל"ה, ישיבה שי"ד

— הצעת חוק לביטול תקופה של פקודת ההצגות הציבוריות;
— מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת —

במגמה הכללית של ביטול צנזורה וחופש הכעת הדעות. מה גם שהכעת דעות כוללת וכללה בעבר גם דעות פוליטיות ואחרות, דבר שאין עכשיו כל אפשרות מצד המדינה להתערב בו, לא לפני ולא אחרי.

לפיכך, אם תאושר ההצעה שלי, אני מוכן שהיא תעובד יחד עם ההצעה הממשלתית בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני רק עומד על כך, שהדבר הזה ייעשה לפני 2 באוגוסט, אדוני היושב-ראש. כי אם זה לא יקרה, ב-3 באוגוסט יצטרך שר הפנים לשוב ולקרוא מתוך מנוחת הפנסיה והשלווה את הצנזורים למיניהם, והם יצטרכו למרק את המספרים ולהרכיב את המשקפיים השחורים שלהם.

שמעון שטרית (המערך):

השר מחיך. אולי הוא ירצה לעשות את זה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מוכרח לציין, שלהפתעתי הרבה לא נחקלתי לפני שנתיים בהתנגדות של שר הפנים, וזה אותו שר הפנים, לביטול הצנזורה על מחזות. הוא התנגד לביטול הצנזורה על סרטים, אבל לא על מחזות, ואני לא רואה כל סיבה לכך שהוא יעשה זאת עכשיו. מה גם שהניסיון שנעשה היה, לדעתי, מוצלח.

אני רוצה לציין, שזה אחד הדברים שעברתי עליהם הרבה מאוד שנים, כי עד הביטול הקודם, לפני שנתיים, חלפו תשע שנים של מאמצים בלתי-נלאים לבטל את החוק הזה. אני מקווה שהפעם נגמור את המלאכה ומדינת ישראל תהיה מדינה נאורה, מדינה עם חופש דעות, כלי שצנזור יוכל להכתיב מה יעלו על במות התיאטרון בישראל. אני חושב שזה יהיה צעד בכיוון הדמוקרטיה הישראלית וכיסוס החוקה הנאורה של מדינת ישראל, שאנחנו מקווים שתתקבל בשלמותה בקרוב בימינו.

אני מבקש שההצעה תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה, ואחר כך — לחקיקה סופית. תודה.

היו"ר ש' דיין:
תודה.

יב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

לקריאה ראשונה, מטעם ועדת הכלכלה — הצעת חוק לעידוד המגזר היצרני (קליטת עובדים) (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"א — 1991. תודה.

היו"ר ש' דיין:
תודה.

יג. הצעת חוק לביטול תקופה של פקודת ההצגות הציבוריות, התשנ"א — 1991

(הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי)

כפי שאמר חבר הכנסת וירשובסקי, יש שם סעיף מפורש: פקודת ההצגות הציבוריות בטלה, ועם זאת היא הצעת חוק שלמה. שאינה משאירה רק חלל ריק, אלא גם נותנת תשובה ומגדירה מה הן הצגות תועבה, או שהן פוגעות בביטחון המדינה — חוק העונשין, ונותנת אפשרות ליועץ המשפטי לממשלה להגיש כתב-אישום, אם אכן יעבור מישהו על החוק הזה. מי שזוכר את הדיון שהתקיים לפני שנתיים בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ובכנסת — אני עשיתי הפרדה

חלפו שנתיים, חברי הכנסת, וב-2 באוגוסט, אם לא נתקן את החוק בכך שתבוטל פקודת ההצגות הציבוריות באופן מוחלט, הרי ב-3 באוגוסט שוב ייכנס לתוקפו המצב, שבו יהיו צנזור ומועצת צנזורה, כל המחזות יצטרכו לעבור את הבדיקה של הצנזור ואת המספרים שלו, דבר שמדינת ישראל איננה צריכה אותו, לדעתי.

לכן אני מקווה, שכשם שנתמכה הצעת החוק שאני העליתי לפני שנתיים, והיא השעתה את הצנזורה לשנתיים ימים, עכשיו תאשר הכנסת את הביטול של הצנזורה על מחזות לצמיתות. אז ניפטר מאיזו גיבנת מכוערת ומיותרת, שקיימת בספר החוקים שלנו משנת 1927, מאז ימי המנדט העליונים.

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני שמח לציין, שגם ממשלת ישראל הגישה הצעת חוק, שלמעשה כוללת סעיפים מספר, ובתוך הסעיפים האלה נמצא הסעיף הזה של ההצעה שלי: פקודת ההצגות הציבוריות (ביקורת בטלה). הרי אומר, גם ממשלת ישראל ראתה שיש מקום להעביר מן העולם את הפקודה המנדטורית הזאת, שלא תורמת דבר לתרבותה ולנאורותה של מדינת ישראל. אני שמח שהממשלה אכן הגיעה למסקנה הזאת, שאין מקום לגוף הזה כחיים הציבוריים שלנו, ואין צורך בפקודת ממשלתי שיפקח על מה שהאנשים יראו.

הממשלה מציעה עוד במסגרת החוק הגדרה מפורטת יותר של הצגות תועבה, ומחילה אותה גם על תיאטרון, דבר שמבחינה עקרונית אני לא מתנגד לו, מכיוון שכאשר רציני לבטל, וכאשר רוב חברי הבית הזה רצה לבטל את הצנזורה על מחזות, הוא לא רצה להרבות דברי תועבה בישראל, הוא לא רצה ליצור על-ידי כך אפשרות של מחזירות מוחלטת. הוא רצה לומר שיש סעיפים בחוק שמגדירים מעשי תועבה. אבל במקום שצנזור יחליט מראש מה זה דבר תועבה ויאסור, יהיה חופש להעלות כל דבר, ואחרי-כך אפשר יהיה — אם הדבר נכנס למסגרת עבירה פלילית — להעמיד למשפט את האנשים או את אלה שהציגו דבר תועבה. זה דבר מקובל במדינות העולם, והוא איננו נוגד את הרעיון הגלום בביטול הצנזורה.

אני חושב שבאופן עקרוני הסעיפים האלה משתלבים

היו"ר ש' דיין:
הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת:

היו"ר ש' דיין:
כבוד שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שחבר הכנסת וירשובסקי נימק די הצורך למה לא היה צריך להעלות את החוק הזה היום, כיוון שכל חבר כנסת רואה על שולחנו הצעת חוק ממשלתית שעברה, אומנם קצת באיחור, את ועדת השרים לענייני חקיקה, והיא מונחת פה כהצעת חוק ממשלתית.

הממשלתי, ואני לא חושב שמישהו התנגד לו, שלא יקרה מצב שבגלל רצונו הטוב, אף שיש החלטה של ועדת השרים, תהיה התנגדות להצעת החוק הזו. אני מוכן, בתנאי שחבר הכנסת וירשובסקי וכל חברי הבית — יירשם, ואתה תודיע על כך — שלא יקרה איזה מחסף, וכשבוע הבא או בעוד שבועיים נתחיל לעמוד בלחצים בוועדת החוקה, חוק ומשפט, לאשר את הצעת החוק שלך, שאומרת שרק הצנזורה בטלה, וחוק העונשין לא יתוקן.

היות שהודעת זאת מעל הדוכן, ואני רוצה שאכן כולם ישמעו את הדבר הזה, הדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט יהיה בשתי ההצעות, ונאחד את שתיהן להצעת חוק אחת. האם אתה מסכים לעניין, חבר הכנסת וירשובסקי?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני בהחלט מסכים שיהיה איחוד. אני רק הסברתי את המגבלה של הזמן — 2 באוגוסט.

שר הפנים א' דרעי:

יש הצעת חוק שמונחת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן, אני מניח שלא תהיה שום בעיה להעביר את זה. אמרתי שעקרונית אני תומך בהחמרת הסעיפים הנוגעים לדבריו תועבה.

שר הפנים א' דרעי:

אני מודיע פה מעל הכמה, שאם ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת תקיים דיון רק בנושא של הצעת החוק שלך, ולא תחכה להצעת החוק הממשלתית — שלא אתפס שאני אומר שני דברים — אנחנו נתנגד בוועדת החוקה, וחברי הקואליציה יתנגדו להצעת החוק שלך, אם היא תופיע לבד.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא שולט — — —

שר הפנים א' דרעי:

לאור הודעת הדברים שאמרתי ולאור ההודעה של חבר הכנסת וירשובסקי, אינני מתנגד שהחוק הזה אכן יעבור לוועדת החוקה. חוק ומשפט של הכנסת.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. רבותי, נצביע כעת בעד או נגד הצעת חבר הכנסת וירשובסקי להעביר את הצעת החוק שלו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 18

נגד — 4

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לביטול

תוקפה של פקודת ההצגות הציבוריות,

התשנ"א — 1991, לדיון מוקדם בוועדת

החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

18 בעד, נגד — 4, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק של חבר הכנסת וירשובסקי תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

מוחלטת בין הצנזורה על מחזות לבין הצנזורה על סרטים. בצנזורה על מחזות מדובר בקבוצה מצומצמת של אוכלוסייה, בדרך כלל בוגרים, שכוחה ללכת לתיאטראות ולראות הצגות. לא שבמקרים מסוימים המדינה אינה צריכה להתערב, אבל חשבתי שצורת החקיקה, שבה יש צנזורה על כל מחזה, לא זו בלבד שאיננו מועילים — ויש די נימוקים למה זה לא טוב — אנחנו, לצערי, גם מקלקלים.

היתה תופעה של מחזות שאינם שווים את הנייר שעליו הם כתובים, לא מבחינת ההשקפות שהם מביעים, אלא מבחינת התוכן שלהם. ובטוחני, שאילו הם הועלו בצורה חופשית, אפילו מניין אנשים, להבדיל, לא היה נוכח בהם. אבל, לצערי, היו כמה מפיקים די חכמים שעשו בכוונה הרבה רעש בתקשורת, שהצנזורה עומדת לפסול את המחזות שהם עומדים להעלות, והם התפללו וקיוו שאכן הצנזורה תפסול את המחזות הללו, כיוון שזו היתה צורת השיווק הטובה ביותר למחזות שלהם. היה בזה כדי לעורר בציבור סקרנות יתירה, שכן אם מועצת חכמי הצנזורה התכנסה והתלבטה בעניין, כנראה יש מה לראות. הם הבינו מהר מאוד, שזה היה תרגיל פרסומי נאלח, שכל מטרתו היתה להפיץ את המחזות המבישים הללו. לכן חשבתי שאין בזה כל תועלת והסכמתי לביטול הצנזורה על מחזות.

אבל, עם זאת אמרתי, שכשום פנים ואופן לא נסכים לבטל את הצנזורה על סרטים. מדובר על בני נוער, מדובר על בתיקולנוע שנמצאים בכל פינת רחוב. אין לנו שום אפשרות, וגם שום תביעה לא תוכל לעקוב כל היום ולהגיש כתבי-אישום. לכן צריך לעשות הפרדה מוחלטת, ואני שמח שהכנסת עשתה הפרדה מוחלטת בין צנזורה על סרטים לבין צנזורה על מחזות.

אני הודעתי בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, שכדי לבטל את הצנזורה על מחזות באופן מוחלט אנחנו חייבים לתקן את חוק העונשין. כדי לתת כלי בידי היועץ המשפטי לממשלה, שבמקרים מיוחדים שבהם אכן יש פגיעה בכמה נושאים שמוגדרים כאן אפשר יהיה להגיש כתב-אישום; ולא יהיה פה משום הפקר, שכל מי שירצה להעלות מחזה, לא תהיה לכך שום תשובה מבחינת החוק. ואכן, אומנם הדבר ארך קצת זמן, לאחר עיכוב במשרד המשפטים ודיונים, ואני שמח על שסוף-סוף הונח החוק על שולחנכם, כך שלמעשה מיותר להגיש הצעת חוק אחרת.

אני שב ומדגיש, אומנם אינני חבר בוועדת השרים לענייני חקיקה, אבל במשך תקופה די ארוכה הייתי חבר הוועדה, והיתה לי גישה עקרונית בעניין. כשהצעות חוק פרטיות של חברי כנסת, שזה תפקידם, לחוקק, דומות כחלקן, או ברובן, או כולן, להצעות חוק ממשלתיות, הסיבה שהממשלה עומדת לחוקק את החוק הזה — גם אם מדובר בחבר כנסת מהאופוזיציה וגם אם מדובר בחבר כנסת שרוצה, בצדק מבחינתו, לעשות את עבודתו — איננה זו שוועדת השרים או הממשלה רוצה לזקוף זאת לזכותה ולא לתת את הניצחון למישהו אחר.

לאחר שחבר הכנסת וירשובסקי אמר לי, ופה הוא אמר את זה בחצי פה, ואני רוצה לשמוע את זה מפיו עכשיו — לא שהוא מוכן אלא שהוא מתחייב — היות שאני לא צריך להגיד שהצעת החוק מונחת על שולחן הכנסת, אין שום סיבה לעכב אותה, אפשר להביא אותה מייד ברגע שהדבר יתאפשר, מבחינתי אפילו בשבוע הבא נעלה את זה. ואשר לוועדת החוקה, חוק ומשפט, היות שהבעת הסכמה עקרונית גם לחוק

יד. הצעה לסדר-היום

משכורת ייחודית ותנאים ייחודיים למוזכיר הממשלה

מדין-וחשבון שהכנתי. מפורט, עם מסמכים, עם תיאור — —

שר המשטרה ר' מילוא:

אתה לא אובייקטיבי בעניין הזה.

שמעון שטרית (המערך):

ודאי שאני לא-אובייקטיבי.

שר המשטרה ר' מילוא:

יש לי חוות דעת אובייקטיביות ואני אביא אותן.

שמעון שטרית (המערך):

אני יודע מה חוות הדעת שלך.

חגי מירום (המערך):

הוא לא מתימר להיות אובייקטיבי.

שמעון שטרית (המערך):

אני יודע מה חוות הדעת שלך. הציבור ישפוט.

היו"ר ש' דיין:

אני שומע דרשיח, ואני לא יודע מה הנושא.

שמעון שטרית (המערך):

ובכן, אדוני היושב-ראש, ברשותך, הנושא הראשון הוא ניגוד עניינים מתמשך. זה למעלה ממחצית השנה אותו אדם מכהן בתפקיד מוזכיר ממשלה ועוזר קרוב לראש הממשלה, שני תפקידים ביצועיים הקשורים קשר הדוק למערכת הפוליטית, ובמקביל מחזיק בכיסו מינוי למשנה ליועץ המשפטי לממשלה ומינוי לממלא-מקום של היועץ המשפטי לממשלה. שני התפקידים הללו סותרים לחלוטין את הקשר שיש לאותו אדם למערכת הפוליטית. עוד לא היה תקדים כזה בתפקיד של משנה ליועץ המשפטי וממלא-מקום היועץ המשפטי, שצריך להיות מנותק מהמערכת הפוליטית, שצריך להיות בלתי תלוי. כתוב שם: "כניסתו לתפקיד תלויה בתיאום בין שר המשפטים לראש הממשלה".

אמרתי אתמול לדן מרידור, שר המשפטים: איך אתה מרשה התמשכות המצב הזה? היתה כוונה — שבוע, שבועיים, שלושה שבועות. כבר עברה חצי שנה, וכבר התחילו להתארגן לכך שזה יהיה עוד חצי שנה. זאת פרשה אחת.

פרשה שנייה — ספקות רציניים מאוד לגבי כשירותו של מוזכיר הממשלה להתמנות לתפקיד היועץ המשפטי או לתפקיד ממלא-מקום היועץ המשפטי לממשלה. יש על זה גם חוות דעת לא חתומה במשרד המשפטים, ואני תבתי במכתב מהיועץ המשפטי לממשלה, ב־12 ביוני, שיוציא חוות דעת בתחום זה, ואם הוא לא יכול, מסיבות מובנות, שיעביר לאישיות משפטית בלתי תלויה שתיתן חוות דעת, שתבדוק את כל העובדות — אני עשיתי כמיטב יכולתי, אבל אני לא יכול לבדוק את העובדות בצורה מדויקת — שתברר ביורר ציבורי וכיורר משפטי, אם כשיר ואם מתאים האיש הזה למלא את התפקידים הללו.

וכאן אני בא לפרשה עגומה, מכאיבה ומצערת, וזו הקבלה רטרואקטיבית. בהחלטה מנוכחמבר 1988 בוטלה באופן רטרואקטיבי פסיקה של בית-המשפט, שדחתה את תביעתו של מוזכיר הממשלה הנוכחי ואדם נוסף להקבלה לשכר של שופט מחוזי, ועל-ידי החלטה של ועדת שרים, בפרוצדורה חריגה של

היו"ר ש' דיין:

הצעה לסדר-היום מס' 5327: משכורת ייחודית ותנאים ייחודיים למוזכיר הממשלה — הצעתו של חבר הכנסת שמעון שטרית. בבקשה.

שמעון שטרית (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי ממוזכיר הכנסת, שנוסח ההצעה לסדר-היום יהיה: ליקויים ופגמים במינוי מוזכיר הממשלה למשרות משפטיות בכירות ובקביעת משכורת ייחודית ותנאים ייחודיים אישיים. מכיוון שלא התפשרנו על זה, אני מבקש להעמיד את הדברים בצורה מדויקת.

אדוני היושב-ראש, חברי, חברי הכנסת, אני מצטער מאוד על שמעשיהם של שרים ושל עובדי ציבור בכירים מחייבים אותי להציג את הנושאים שאני רוצה להציגם בפניכם היום מבחינה עקרונית. אני יודע, וכבר שמעתי שכמה מחברי קיבלו טלפונים, שהעניין יוצג באור שאיננו עקרוני וינסו להגדיר את המחלוקת במונחים אישיים. על כן, לפני שאני מציג, אני רוצה להדגיש: הנושאים שאני מעלה כאן הם נושאים עקרוניים ולא אישיים, אבל תמיד עניינים עקרוניים כרוכים בכני-אדם, ובני-אדם חייבים להישפט לפי מעשיהם.

אדוני היושב-ראש, חמש פרשיות הקשורות במוזכיר הממשלה הנוכחי אני מבקש להעלות היום.

שר המשטרה ר' מילוא:

זה לא אישי, בכלל לא. זה עניין עקרוני, אבל חמש פרשיות.

שמעון שטרית (המערך):

תהיה לך הזדמנות לענות. זה קשור גם כך, רוני מילוא, זה קשור, אדוני השר, גם כך, אתה הצבעת בעד ההחלטות שעכשיו אציג בפניך.

שר המשטרה ר' מילוא:

אתה מנהל ונדטה אישית נגדו.

שמעון שטרית (המערך):

אני חושב שאתה הולך בדיוק במסלול — — —

היו"ר ש' דיין:

פרופסור שטרית, כאיש הגון אבקש ממך: יש לך בסך הכול שמונה דקות ויש לך חמישה נושאים, אבקש ממך להתרכז בדברים שלך.

שמעון שטרית (המערך):

אני אתרכז בדברים שלי, אבל אני חושב שיהיה לא-מכובד שלא להתייחס לדברים של שר, ואולי בכיר, בממשלת ישראל. אם הוא טוען טענות נקמנות אישית — בעברית "ונדטה", כידוע לך, היא נקמנות — הרי הטענה מצוצה מן האצבע, ואני מבקש שיתייחסו לגוף הדברים ולא בטיעונים כאלה. אני מבין שאתם קצת נרעשים, באמת תפסנו אתכם עם המכנסיים למטה. פגעתם בשלטון החוק, פגעתם בשוויון בפני החוק, פגעתם במעמד בתי-המשפט, נתתם הטבות ייחודיות לאדם, רק משום שהוא קרוב למערכת. בדיוק פרשת יפת. אין הבדל בין שתי הפרשיות האלה. בשני המצבים האלה אדם הפעיל שליטה, הפעיל השפעה על מערכת שהוא קרוב לה. זה בדיוק מה שעשיתם: אז תקשיב לדברים שלי, ותהיה לך הזדמנות להשיב. תהיה לך גם הזדמנות לקרוא — היום אתן לך עותק

לממשלה. על זה כבר נאמרו הרבה דברים. זה פסול, זה עיוות, זה כיפוף של כללים, זוהי פגיעה בסדרי שלטון תקינים.

אדוני היושב-ראש, הזכרתי שיש הקבלות בין פרשת יפת לבין פרשת רובינשטיין. בשני המקרים, אדם מקורב ובעל השפעה — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבר הכנסת שטרית, אתה אמרת הרבה דברים נכונים, אבל ההשוואה האחרונה היא לא-הוגנת ולא-נכונה — — —

היו"ר ש' דיין:

רגע, רגע, יש כאן יושב-ראש.

שמעון שטרית (המערך):

אם תיתן לי להסביר, חבר הכנסת וירשובסקי, אני אנסה לשכנע אותך.

היו"ר ש' דיין:

רק רגע. חבר הכנסת וירשובסקי, אתה נכנסת כמעט לתוך דברי. הערתך נכונה. אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת שטרית: עד עכשיו אמרת דברים והבאת עובדות. יש כאלה שיקבלו את מה שאמרת, ויש כאלה שלא יקבלו. אתה יודע שכבר יש לנו מנהג בכנסת, שלא תוקפים אדם שאין לו אפשרות להגן על עצמו. לכן אבקש ממך לסנן את דבריך ולומר אותם בצורה לא-בוטה, אלא להביא עובדות.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש — — —

שמעון שטרית (המערך):

אדוני היושב-ראש, בסדר. אני אדבר על עובדות. העובדה שאני רוצה לציין אותה היא, שבין הנסיבות של מה שקרוי פרשת יפת ובין הנסיבות שהזכרתי ופירטתי עכשיו יש דמיון. מה שדומה הוא, שאדם במערכת זו — — —

היו"ר ש' דיין:

רגע, רגע, אתה עושה שוב אותו דבר.

שמעון שטרית (המערך):

אם אדוני מבקש, אני אעבור לנקודה הבאה.

היו"ר ש' דיין:

לא, חבר הכנסת שטרית, אני מבקש ממך מתוך ידידות: אתה עושה פה השוואה עם פרשת יפת, שלגביה כבר היה אולי פסק-דין של בית-המשפט.

שמעון שטרית (המערך):

עוד לא היה.

היו"ר ש' דיין:

אינני יודע מה היה שם בדיוק.

שמעון שטרית (המערך):

מכיוון שאני מכיר את העובדות בשני המקרים — — —

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת וירשובסקי, אולי ברוב חוכמתך תבחר לנו מה רצית להעיר, ואולי נלמד מתוך ניסיוןך הרב כל-כך. בוא, נשמע אותך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רציתי רק להגיד, שאני מכיר היטב את פרשת יפת, ואני שמעתי מה אמרת כאן, חבר הכנסת שטרית, על הפרשה הזאת. אבל, עם כל הביקורת שאפשר להטות, ועם כל הדברים שלא נעשו אולי לפי כללי מינהל תקין, אני לא הייתי משווה בשום

משאל טלפוני — שלפי טיבה לא מאפשרת ליבון יסודי של הסוגיה — בוטלה החלטת בית-המשפט, ובאופן רטרואקטיבי, ל-1981, ניתנה הקבלה. הניסוח של ההחלטה מתאים רק לאחד, השני היה מסתדר גם עם הקבלה רטרואקטיבית לשלושה חודשים או ארבעה חודשים. רק אדם אחד היה זקוק להקבלה רטרואקטיבית מ-1 באפריל 1981, כי שאלת הגמלאות של מר קוזנובסקי ניתנת היתה לפתרון בהפניה פשוטה שתיתן לו גם את הגמלאות.

למה היו זקוקים ל-1 באפריל 1981? ולפי דעתי גם זה לא עזר לכם, אבל עוד חשמע. היו זקוקים, כי רצו לתת לו, כשהוא היה יועץ משפטי במשרד החוץ, את ההקבלה כדי שיגרוור אותה אתו, גם אם הוא היה באמצע התקופה ציר בושינגטון ונהיה עכשיו מזכיר. ובכן, רעו לכם, שלפי ההסכם, אם אדם מוקבל בתפקיד, ועובר לתפקיד אחר שאינו מוקבל, ההקבלה בטלה. את זה שכחתם, כנראה.

דן תיכון (הליכוד):

אבל זה לא המקרה היחיד.

שמעון שטרית (המערך):

אני יודע, אבל לא היה מקרה שמישהו הפסיד בבית-המשפט, וביוזעין, בהחלטה מינהלית של ועדת שרים, כשהוא מקורב למערכת הזאת. הוא זוכה ונהנה מההחלטה הזאת. לזה לא תמצא תקדים, לא תמצא תקדים כזה בתולדות מדינת ישראל.

אני רוצה לומר לכם: לא כל-כך מטרידים אותי הסכומים, אף שהסכומים לא-קטנים. לאחר הקבלה נוספת, שהממשלה נתנה ב-2 ביוני לאליקים רובינשטיין — הפעם זו כבר דרגה אישית — הקבלה לנשיא בית-משפט מחוזי באמצעות הקבלתו למנכ"ל ולפרקליט המדינה, ההפרש בין שכרו, שצריך היה להיות לו כמוקבל למנכ"ל, כמזכיר הממשלה, לבין שכר כמוקבל לנשיא בית-משפט מחוזי הוא 3,000 שקל לחודש. האם אתה שומע את זה, אדוני שר המשטרה, שצריך להשיב לי? 3,000 שקל הפרש.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת שטרית, הוא לא משיב לך כשר המשטרה, הוא משיב לך כשר בממשלה. אני מבקש שתתקן את דבריך. כי יש לזה משמעות.

שמעון שטרית (המערך):

אדוני השר, המשיב בשם הממשלה, אני לא רוצה לפגוע במישהו שרגיש לאזכור של התפקיד הספציפי, ולכן אמנע מכך.

היו"ר ש' דיין:

כן, זה בהחלט דבר רגיש מאוד.

שמעון שטרית (המערך):

תכפילו 3,000 שקל ב-22 שנה, אם האיש הוא בן 44 ויוכל לעבוד עד גיל 65, ואולי יותר, ותכפילו 30,000 שקל לשנה כפול 22, והסכום יגיע ל-750,000 שקל, וזה לא כולל עוד כל מיני תוספות, כמו קרן השתלמות, ששופטים מקבלים ואחרים לא, או רכב צמוד, שיש למנכ"לים ואין לשופטים. זה גם לא מביא בחשבון את העלות, אלא רק את הסכומים הנוספים שהוא קיבל כתוצאה מההחלטה הזאת.

ואחרונה, אדוני היושב-ראש, הפרשה של הניסיון למנות אותו כיועץ משפטי מיוחד, כדי להתגבר על הספקות לגבי כשירותו לכהן בתפקיד ממלא-מקום או יועץ משפטי

אני מציע לשר האוצר ליוזם את ביטול ההטבות הייחודיות המפליגות שניתנו למזכיר הממשלה הן בשנת 1988 והן בשנת 1991. אין שום הצדקה, לא ציבורית ולא עניינית, להצמדות ולהקבלות הללו, ואיני רוצה להרחיב.

אני מציע שהיועץ המשפטי לממשלה יגרום לכך, שתיכתב חוות דעת מוסמכת, ושיבחר באופן ציבורי ומשפטי את שאלת הכשירות וההתאמה של האיש, שמחכנים לנו לשים אותו בלשכת היועץ המשפטי לממשלה.

חיים קורפו (הליכוד):

מאין אתה לוקח את זה שהוא יהיה היועץ המשפטי הבא?

שמעון שטרית (המערך):

לפי כל המסמכים, אם מינו אותו לממלא-מקום היועץ המשפטי לממשלה, והוא לא היה מוכן לבוא לשם אלא אם ייתנו לו תואר של ממלא-מקום, ולא הסכים לבוא לשם סתם כמשנה ליועץ המשפטי, הרי הכוונה היא זאת. לפי העיתונות, הוא כבר אמר ליועץ המשפטי חריש שהוא מתכוון לשבת בכיסאו. אומנם זה ייקח קצת זמן, אבל לזה הוא מתכוון. אני מקבל את דבריו אלה ברצינות.

אדוני היושב-ראש, הערה אחרונה: אני פונה לראש הממשלה, שידוע באופן חד-משמעי שהוא זונח לחלוטין את הרעיון למנות את מזכיר הממשלה גם כיועץ מיוחד לראש הממשלה. התקיים דיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, פנינו אליו שלא לעשות זאת לפני הדיון, אבל עדיין לא שמענו חד-משמעית שהוא זנח את הרעיון. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. ישיב השר רוני מילוא, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בדרך כלל אינני נוהג, הייתי אומר עד היום לא עשיתי זאת אף פעם אחת, להעיר הערות במהלך נאום של מגיש הצעה. תמיד אני מחכה עד לסיום דבריו ועולה לדוכן כדי להשיב. הפעם הערתי הערה במהלך דבריו של חבר הכנסת שטרית, מפני שעל-פי העובדות והנתונים שאני אביא מייד אותם לכנסת אני משוכנע, שגם הכנסת תשכנע שמדובר פה בוונדטה אישית, במערכה שמנהל חבר הכנסת שטרית נגד מזכיר הממשלה, מערכה שחבר הכנסת וירשובסקי הגדיר אותה כשפיכות דמים, וזאת האמת לאמתה.

שמעון שטרית (המערך):

כשאתה מדבר על ונדטה, אולי תסביר מה זה נוגע לי. מה הוא עשה לי? על מה אני נוקם? בסך הכול, הוא היה הסגן שלי בחידון התנ"ך לנוער. אילו הוא היה מעלי, אולי היה בזה משהו

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

סוף-סוף יצא המרצע מן השק.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

שר המשטרה ר' מילוא:

הוא התחיל עוד מחידון התנ"ך.

שמעון שטרית (המערך):

איפה פגשתי בו? אימתי פגשתי אותו — — —

פנים ואופן בין שני הדברים. זו שפיכות דמים לעשות זאת ולהשוות בין אליקים רובינשטיין והמשכורת שלו לבין מה שקרה עם יפת.

אני מציע לך, לחיזוק דבריך, לבטל את הפסקה הזאת בדברים שלך. אנחנו כולנו עובדי ציבור, כולנו עובדי מדינה, ואני חושב שצריך גם לשמור על כבודו של אדם. אפשר לבקר אותו, אבל לא צריך להכניס סכין מושחתת וגם חלודה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה.

שמעון שטרית (המערך):

אני מודה לך על דבריך, חבר הכנסת וירשובסקי, אבל אתה לא ניסית להשיג מידע, וממך לא העלימו מידע חיוני ולא שללו ממך את האפשרות לדעת את כל העובדות במלואן. לכן אתה לא מדבר באותה מידה של ביקורת, משום שזו היתה הכביעה בפרשת יפת. אני מפנה אותך למה שאמר השופט לגדי בפסק הבוררים שלו, שהעניין הזה של שליחת מידע הוא משותף. לכן הגעתי גם למסקנה לגבי ההשפעה, אבל אני לא רוצה לחזור על הנקודה הזאת מפני כבודם של הפונים, גם יושב-ראש הישיבה וגם חבר הכנסת וירשובסקי.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה.

שמעון שטרית (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר לכם, שאני נפגשתי עם כל מי שרלבנטי ונוגע לדבר, או שוחחתי איתו, או קיבלתי מכתב, או עיינתי בכל המסמכים הרלבנטיים, גם אם היה לי קשה להשיג את כולם. אני חייב לומר לכם, שבפרשה הזאת של ביטול ההחלטה, הטענה היא שזה היה במסגרת פשרה על עתירה לבג"ץ. אבל לא מינייה ולא מקצתה. כל הטענות שנטענו, כאילו זה היה במסגרת פשרה, אינן נכונות. הדברים האלה אושרו לי על-ידי כל הגורמים שטיפלו בזה מטעם המדינה. אני מתכוון לגורמים שטיפלו בנושא הזה מבחינה משפטית. לעתירה ההיא לא היה סיכוי לזכות, והעותרים דחו חמש, שש, שבע פעמים את הדיון כדי לגנות את המסלול הפוליטי, ובסוף הצליחו בדרך של מסלול פוליטי-כלכלי לבטל את ההחלטה.

לגבי הכשירות, נטענה בפני הטענה, שמר רובינשטיין, משום שהוא טיפל בהרבה נושאים משפטיים חשובים, וטיפול יפה, ואני מודה שהוא טיפל בהם יפה, כמו "אירגנייט", פרשת פולארד וכיוצא באלה, הרי גם העיסוק שלו כמזכיר הממשלה צריך למנות אותו בחשבון שנות הכשירות לגבי תפקיד היועץ המשפטי לממשלה.

ובכן, גם מנהל עסקים וגם מנכ"ל מטפלים לפעמים בחביעות משפטיות, אבל זה לא הופך את התפקיד לתפקיד משפטי. לכן אני חושב, שלהסתמך על עניין זה, למרבה הצער, הרי זה ניסיון דחוק מאוד.

היו"ר ש' דיין:

אתה יודע שזה כבר מעבר לזמן שהוקצב לך.

שמעון שטרית (המערך):

אני מודה לאדוני, אומר עוד שלושה משפטים וכבך אסיים.

אני מציע לשר המשפטים ליוזם, ולממשלה לבטל, את המינוי של מר רובינשטיין כממלא-מקום היועץ המשפטי. אין הצדקה להמשך מצב של ניגוד עניינים, כפי שהסברתי.

זכרו לברכה, ופרס, ייבדל לחיים ארוכים; כיועץ לשרי החוץ משה דיין, זכרו לברכה, ואחר כך יצחק שמיר, ייבדל לחיים ארוכים, בתקופת המשאומתן המורכב על הסכמי השלום עם מצרים והגורמליציה; כיועץ משפטי למשרד החוץ לאורך שנים מכריעות, במהלך תפקידו כציר בווישניגטון, כשהופקד על-פי מינוי על הייעוץ המשפטי השוטף לשגרירות בתקופה קשה. לאורך כל השנים האלה הוא היה מדורג בסולם המשפטי, כחלק מן השירות המשפטי של הממשלה.

שמעון שטרית (המערך):

— — — אבל לא היה מוקבל.

שר המשטרה ר' מילוא:

בכל תפקידיו, ובכלל זה בתפקידו הנוכחי, הוא עסק בעניינים משפטיים, שמבחינת מרכזיותם בחיי המדינה, בתחום המשפטי-הביטחוני ובתחום המשפט הבין-לאומי, כולם מכירים בעובדה שהוא עשה בהם עבודה מצוינת.

תפקיד מזכיר הממשלה מדורג כרגיל במסגרת הקרויה: סגן שר/מנכ"ל, כלומר, מנכ"לים של משרדי ממשלה המוקבלים גם לסגני שרים. אולם זכאי הוא, ככל מנכ"ל אחר, לבחור להימצא בריווג המקצועי שאליה הוא משתייך.

יתירה מזו, יש גם אנשים העוברים מתפקיד מנכ"ל לתפקיד אחר ומושכים עמם את זכויות המנכ"ל. כגון אנשים שמונו לתפקיד בשירות החוץ. הוא הדין לגבי עובדי ציבור אחרים המוקבלים לתנאי מנכ"ל.

בשנת 1988, על-פי החלטת ועדת שרים בראשות השר גד יעקבי ובהשתתפות השרים שחל, לוי, פת ונסים, הוקבלו היועצים המשפטיים במשרדי החוץ והביטחון, לפי הצעת שרי החוץ והביטחון דאז, האדונים פרס ורבין, לדירוג שר של שופט בבית-משפט מחוזי.

שמעון שטרית (המערך):

אבל למה רטרואקטיבית? תסביר.

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת שטרית, באמת, אל תעמיד כאן את מזכיר הממשלה כמעט כנבל ברשות התורה, ולעומת זה תתעלם מהעובדה שההצעות האלה היו מקובלות על הממשלה כולה, כיוזמת שרי החוץ והביטחון, מר פרס ומר רבין. למה לך להעמיד דברים כפי שאתה מנסה להעמיד אותם כאן ולשפוך את דמו של אלי רובינשטיין? תקשיב עד הסוף. אני מבטיח לך, שאם אתה באמת אוכייקטיבי, בסוף דברי אתה גם תשתכנע שאינך צודק.

שמעון שטרית (המערך):

אתה חושב שאני לא יודע את מה שאתה רוצה להגיד? שמעתי את זה גם מפי הסוס.

שר המשטרה ר' מילוא:

אתה תיכף תשמע הכול, ואחר כך, אם אתה באמת הגון ואובייקטיבי, תשתכנע.

הדרגה שבה מדובר היא דרגת שר מקובלת למשפטנים בשירות המדינה שאינם שופטים, והיא חלה על עשרות אנשים במשרד המשפטים, בפרקליטות המדינה ובמחוזות של פרקליטות המדינה, וכן על יועצים משפטיים במשרדי ממשלה, וגם, למשל, על יועצים משפטיים בכנסת וברשויות המקומיות.

בוררות מוסכמת ב-1977 אכן הגבילה את ההקבלות לשכר שופט לאנשי משרד המשפטים ברשימה מסוימת של תפקידים,

מיכאל בריזהר (המערך):

את שני הסגנים האחרים הוא כבר הרג.

שמעון שטרית (המערך):

סתם לזרוק מלים כגון "שפיכות דמים"?

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת שטרית, אני אגיד לך עכשיו בדיוק למה. אילו שמעון פרס, שאצלו עבד בזמנו מזכיר הממשלה כיועץ משפטי, היה היום ראש הממשלה, לא היית אומר מלה וחצי מלה בעניין זה ולא היית מנהל ונדטה אישית. אתה מנהל אותה רק בגלל העובדה, שעל-ידי כך אתה תפגע בראש הממשלה, תפגע כממשלה. תעשה את זה, אופוזיציה היא דבר לגיטימי, אבל על דברים הגונים, לא במערך אישי, לא במלחמה אישית.

קריאות מספסלי המערך:

— — —

היו"ר ש' דיין:

רגע אחד, לא שומעים אתכם. תצטקו עוד, לא שומעים אתכם.

שר המשטרה ר' מילוא:

אתם אומרים שהוא נהנה מהעניין עצמו?

עמיר פרץ (המערך):

— — —

היו"ר ש' דיין:

רבתי, מה קורה? השר משיב.

שר המשטרה ר' מילוא:

ההצעה של חבר הכנסת שטרית נושאת לשווא את שם שלטון החוק. היא נושאת לשווא את מעמד השופטים, היא נושאת לשווא את המערכת המשפטית, היא נושאת לשווא את כל השמות שצינתי אותם ומנסה להמציא נגידו עניינים שלא היה ולא נברא, ומעבר לכול, היא פוגעת בצורה קשה ומחפירה בעובד ציבור מן הוותיקים בשירות המדינה, שאיננו יכול להשיב למשתלחים בו, וכבר אמרו זאת חבר הכנסת וירשובסקי והיושב-ראש קודם לכן. על-ידי כך אתה גורם, חבר הכנסת שטרית, עוול לא מוצדק ולא נכון.

שמעון שטרית (המערך):

חבר הכנסת וירשובסקי אמר שזו פגיעה במינהל תקין. אתה עכשיו — — —

שר המשטרה ר' מילוא:

הוא אמר "שפיכות דמים", וזה מה שאתה עושה.

לצערנו, בחיים הפוליטיים כבר התרגלנו למצב שבו איש את רעהו חיים בלעו — — —

היושע מצא (הליכוד):

— — —

שר המשטרה ר' מילוא:

גם שם.

— — — אבל למידה כזאת, לשיאים כאלה, לשפל מדרגה שכזה בנושאים אלה עדיין לא הגענו.

מזכיר הממשלה עובד בשירות המדינה שנים רבות. מאז סיום שירותו הצבאי הוא עבד בשירות המדינה כמעט ללא הפסקה וכיהן לאורך כל השנים בתפקידים שונים: כאיש הייעוץ המשפטי למערכת הביטחון בימי שרי הביטחון דיין,

במשרד הביטחון, בחר אפוא, על-פי זכותו המלאה, להמשיך בדירוג המקצועי שהיה לו, וזאת מתוך רצון להמשיך במסלולו המקצועי. הוא עשה כן, הגם שתוספת מסוימת לשכר שהוא קיבל עמדה אל מול ירידה בתנאי הפרישה שלו ולמשפחתו.

בעניין זה כדאי להוסיף ולזכור: אם מי שאינו עוסק במקצועו רשאי, לפי המקובל, להמשיך בדירוג מקצועי בעוברו לתפקיד אחר, שגוררים וכדומה, על אחת כמה וכמה מי שעוסק, כמזכיר הממשלה הנוכחי, בעניינים משפטיים באופן שוטף, וכפי שידוע לכול, ויושבים פה גם שרים לשעבר כממשלה, מזכיר הממשלה, לא במקרה הוא משפטן ולא במקרה מי שהיה לפניו היה משפטן — — —

שמעון שטרית (המערך):
יוסי ביילין?

שר המשטרה ר' מילוא:
דן מרידור.

שמעון שטרית (המערך):
אז תגיד, אל תטעה את הכנסת.

שר המשטרה ר' מילוא:
היתה כנראה טעות לגבי יוסי ביילין. וזאת בלי לפגוע ביוסי ביילין, שהיה מזכיר ממשלה מצוין.

שמעון שטרית (המערך):
הוא לא קיבל משכורת של שופט.

שר הבריאות א' אולמרט:
הוא לא משפטן. הדרג שלו — — —

שר המשטרה ר' מילוא:
וזאת בלא פגיעה ביועץ המשפטי, כפי שניסית לציין פה, אלא בידעתו.

שמעון שטרית (המערך):
— — —

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת שמעון שטרית. אדוני שר הבריאות, אתה פשוט מפריע.

שר הבריאות א' אולמרט:
יש פה בעיה בריאותית ממדרגה ראשונה — — — אני מוכרח להיכנס לעניין.

שמעון שטרית (המערך):
זו הבעיה שלך.

שר הבריאות א' אולמרט:
זריקה אחת והעניין נפתר.

היו"ר ד' תיכון:
אדוני שר הבריאות, לא עד כדי כך.

שר המשטרה ר' מילוא:
מזכיר הממשלה עוסק בנושאים משפטיים, והדברים ידועים גם לשרים בממשלה וגם למי שכינהו כשרים. הוא מטפל בבעיות כמו אלה שאנחנו עסקנו בהן בזמנו בממשלה הזאת, כמו מיהו יהודי וגויור, ולמותר לציין נושאים כמו המלחמה בסמים — מזכיר הממשלה הוא יושב-ראש המועצה הצ'יבורית של הרשות למלחמה בסמים — וגם בנושאים משפטיים אחרים שהוא עוסק בהם לעתים קרובות.

אולם מאז היו שינויים והחלטות שאפשרו שכר מוקבל לאנשים שהיו מחוץ לאותה רשימה, במקומות שונים. בין השאר החליטה הממשלה, כאמור, לגבי משרדים כמו חוץ וביטחון, שדרגת שכרם של היועצים המשפטיים בהם לא תפחת משל עובדים במשרד המשפטים. הדבר נעשה גם בעקבות הליכים שבהם ייצגה ההסתדרות הכללית, כחלק ממאבקו של איגוד המשפטנים, את היועצים המשפטיים למשרדי החוץ וביטחון. מתוך ראייה כוללת של איגוד המשפטנים. הנושא הגיע עד לעתירה לבג"ץ, שבעקבותיה הוסדר הנושא בממשלה, כפי שגם אתה ציינת כאן, אבל בוורסיה קצת שונה. מזכיר הממשלה אישית לא עסק בנושא באותה תקופה.

אני מחזיק בידי את מכתבו של היועץ המשפטי לאגף לאיגוד מקצועי של ההסתדרות, עורך-הדין אלי מייטל. המכתב הזה מופנה אליך, חבר הכנסת שטרית, ואתה עמדת כאן במצח נחושה והתעלמת מהמכתב הזה וממה שכתוב בו, תוך הטעיית הכנסת והטעיית חבריך לסיעה גם כן. ואני רוצה לציין מה נאמר במכתב הזה.

שמעון שטרית (המערך):
הבאתי את הגרסה שלו, שזו פשרה. אל תעוות את העובדות. ציינתי — — —

שר המשטרה ר' מילוא:
אתה תקשיב עד הסוף לכל מה שאני אגיד. אתה שפכת את דמו של מזכיר הממשלה ואתה תשמע עד תום.

שמעון שטרית (המערך):
אתה מטעה את הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת שטרית, האמן לי, שכאשר אתה נאמת אני דאגתי שהשר לא יקרא לך קריאות ביניים. אני פונה אליך ומבקש, אגא, כבד את רצוני.

שמעון שטרית (המערך):
אם כך, אני אשתוק עכשיו.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני קורא מתוך מכתבו של היועץ המשפטי לאגף לאיגוד המקצועי של ההסתדרות, עורך-הדין מייטל, לחבר הכנסת שטרית, מיום 24 ביוני 1991, שנכתב בעקבות פנייה של חבר הכנסת שטרית — וכפי שאמרתי, חבר הכנסת שטרית מתעלם ממנו. המכתב מפרט את תולדות הנושא ואומר בין השאר במפורש, בסעיף ח': "בנוסף אני מוצא לנכון להעיר כמי שטיפל בעניין מטעם ההסתדרות הכללית ואגב כך בא במגע הדוק עם עורכי-הדין רובינשטיין וקונחובסקי, כי נושאי משרות אלו טיפלו בעניין בכל הזהירות וללא כל רכב. משנתמנה עורך-דין רובינשטיין למזכיר הממשלה, ביקש ממני במפורש לערב אותו בעניין מעט ככל האפשר בכל השיקולים הנוגעים, ואכן לצורך המשך הטיפול היו מעורבים יותר אלה שכינה אז כאמור כתפקידים הנ"ל ובמקצת גם עורך-דין משה קונחובסקי".

עלי להוסיף, כי יועצים משפטיים אחרים במשרדי הממשלה מבקשים לקבל הקבלה דומה, והנושא מצוי בתביעה משפטית והוא סוב-יודיצה, וגם חבר הכנסת שטרית יודע שהנושא הזה הוא סוב-יודיצה, ואני מתפלא עליו, שלמרות זאת הוא נכנס לשרה המוקשים הזה של הסוב-יודיצה, בנושא שידוע לו שהוא נמצא היום בדיון משפטי.

מזכיר הממשלה, בתוקף היותו יועץ משפטי במשרד החוץ, כפי שדורגו מי שקדם לו ומי שבא אחריו, וכמו מקבילו

קריאת מכתב זה תשקול מחדש את עמדתך, ותימנע מלהעלות את הנושא כפי שהתכוונת"; זה ציטוט מלה במלה ממכתבו של אלי מייטל היועץ המשפטי של האגף לאיגוד מקצועי.

ואתה, חבר הכנסת שטרית, אחרי כל זה, בחוסר הגינות, ברשעות וברוע לב עומד מעל הבמה ושופך את דמו של פקיד מדינה, של פקיד ממשלה, שלא יכול אפילו לבוא לכאן ולהשיב על דבריך, ולו היה עושה זאת ומביא את דבריו, אני מבטיח לך, שאתה היית עומד כאן במצב קשה הרבה יותר ממה שנדמה לך.

שמעון שטרית (המערך):

אני מציע שהציבור ישפוט מי הוא הרשע בסיפור הזה.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

האחריות היא של ראש הממשלה, לא של אלי רובינשטיין. אחראי מי שקיבל את ההחלטה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי, נא להירגע. חבר הכנסת כ"ץ-עוז.

שמעון שטרית (המערך):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שמעון שטרית.

שר הבריאות א' אולמרט:

— — —

שמעון שטרית (המערך):

כשהציבור ישפוט אותך, נראה מה הוא יפסוק. מה אתה צריך להתערב?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שמעון שטרית. אדוני שר הבריאות.

שר הבריאות א' אולמרט:

אתה לא מתבייש לשפוט פה בן-אדם שהוא פקיד ממשלתי? זו תקיפה אישית.

שמעון שטרית (המערך):

— — — אני אמרתי משהו על רובינשטיין?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

לא התקיפו את רובינשטיין. התקיפו את ראש הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי. חבר הכנסת שטרית, כולם האוינו בשקט לנאום המעניין שלך והלא-מקובל, האמן לי. אנא, נהג בדרך-ארץ, המתן בסבלנות. חבל לצעוק.

שמעון שטרית (המערך):

המלה "רשעות" היא לא-פרלמנטרית.

שר הבריאות א' אולמרט:

לא?

שמעון שטרית (המערך):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

תאמין לי שיש כאן מחלוקת וסערה גדולה ולכן, אנא, המתן בסבלנות. אנחנו נשתדל לגמור את העניין הזה בהסכמה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני הייתי מציע לחבר הכנסת שטרית להסתפק בחשובה שנתיי כאן, כדי לראות את הפרשה הזאת כסגורה וכמחוסלת אחת ולתמיד.

כזכור, מונה מזכיר הממשלה לפני תקופה מסוימת, כפי שציין פה חבר הכנסת שטרית, לכהונת משנה וממלא מקום ליועץ המשפטי לממשלה. הוא מונה לכהן בהחלטת הממשלה, לאחר חוות דעת של ועדת המינויים. מועד המעבר אמור להיקבע, לפי ההחלטה, על-ידי ראש הממשלה ושר המשפטים. הוא לא עבר לתפקידו אך ורק בגלל בקשתו האישית של ראש הממשלה, נוכח צורכי העבודה בתקופה הזאת, המוכרים היטב, ואין מקום לפרטם. זו גם הסיבה לכך, שדובר על התואר של יועץ משפטי מיוחד לראש הממשלה, כנגד המלעזים למיניהם, המצטטים טיטה של חוות דעת שלא נדונה ולא סוכמה והיא שנויה במחלוקת, והיא גם לא רלבנטית לעניין לאור זאת. כל האמור היה בידיעת היועץ המשפטי ובתיאום אתו, ולא — כפי שניסו להציג את זה כאן — נגר דעתו ובתחרות כלשהי עם סמכויותיו. לא היתה בזה פגיעה, לא בשלטון החוק ולא ביועץ המשפטי.

הממשלה אישרה את הקבלת דרגתו לדרגתו המקצועית של מנכ"ל משרד המשפטים, ואין פסול בכך, לאור כל מה שאמרתי עד כה. אין אפילו שמץ של פסול, חבר הכנסת שטרית. לאור הדברים שהבאתי כאן בצורה מפורטת.

ההתמקדות במזכיר הממשלה וההשתלחות שהשתלחת בו, חבר הכנסת שטרית, שכבר נמשכת זמן רב, ולא רק היום, עושה — —

שמעון שטרית (המערך):

מתי?

שר המשטרה ר' מילוא:

— — עוול חמור לאיש, אשר הקדיש את כל חייו לשירות הציבור, והדבר ידוע לרבים, שעברו אתו גם בממשלה וגם במשרדים השונים שבהם הוא עבד קודם לכן.

מה מכל הדברים שהעלית כאן, חבר הכנסת שטרית, נוגע לשלטון החוק, למעמד השופטים, לבתי-המשפט? אתה עמדת על הבמה ואמרת, שאתה לא מעלה נושא אישי אלא אתה מעלה נושא עקרוני. באילו עקרונות אתה מדבר? איזו הגנה על בתי-משפט, על שלטון חוק, על מינהל תקין אתה העלית כאן? לא דבר ולא חצי דבר. הכול מכל שהעלית כאן זה אך ורק התקפה אישית, חסרת רסן, על מזכיר הממשלה, על אליקים רובינשטיין.

המסקנה היא אחת: זה ניגוח לשמו של מזכיר הממשלה, ולדעתי גם של הממשלה ושל ראש הממשלה. זאת המטרה. לא שלטון החוק לגנר עיניך, אלא פגיעה בממשלה, במזכיר הממשלה ובראש הממשלה.

חברי הכנסת, אני חושב שעובדי הציבור ראויים להגנה מצד חברי הכנסת כולם, ללא הבדל סיעה, ללא הבדל השקפה. אני יכול גם לומר, שאין שום צל של ספק, שגם ראש הממשלה וגם שר המשפטים פעלו בנושא הזה, כל אחד בתחומו, ללא כל דופי, על-פי מה שהיה מקובל בממשלות קודמות, על-פי אותן החלטות, על-פי אותה גישה ועל-פי אותה תפיסה.

אני רוצה להזכיר לחברי המערך שיושבים כאן, וגם לחבר הכנסת שטרית, שהוא גם לא קיבל את העצה שכתב לו היועץ המשפטי של האגף לאיגוד מקצועי בסוף מכתבו. וכידוע לכם, היועץ המשפטי של האגף לאיגוד מקצועי אינו חבר בממשלה, הוא אפילו לא חבר בליכוד, הוא לא חבר שקשור לאליקים רובינשטיין, מזכיר הממשלה. הוא היועץ המשפטי של האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות. ומה הוא כתב לך, חבר הכנסת שטרית, בסוף מכתבו? "אני בטוח" — הוא כתב — "כי לאחר

שמעון שטרית (המערך):

אם אתה מוכן למחוק את הביטוי "רשעות", ואם אתה מוכן למחוק את כל הביטויים האלה, אני אסתפק בדיון ציבורי, ולא אדרוש דיון במליאה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני לא אמחק שום ביטוי שאמרתי. לדעתי, כל דבר שאמרתי יש לו על מה לסמוך.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
אז נצביע.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שמעון שטרית, אתה, כמובן, לא קיבלת את הצעתו של השר.

שמעון שטרית (המערך):
לא.

היו"ר ד' תיכון:

אני עובר אפוא להצבעה. רבותי, נא לשבת. מי בעד הכללת ומי בעד אי-הכללת הנושא בסדר-היום של המליאה? רבותי, אפשר להצביע. זו הצבעה מס' 6.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לכלול את

הנושא בסדר-היום — 8

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — 21

נמנעים — 3

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום

של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד — 8, נגד — 21, ושלוש נמנעים. הנושא, כמובן, לא יידון במליאת הכנסת.

טו. הצעה לסדר-היום

שטחי שיפוט של הרשויות המקומיות הערביות ומצוקתן הקרקעית

דונם הם בתחום השיפוט של המועצה, וכל השאר בתחום המועצה האזורית משגב. בכפר עראבה, מתוך 28,000 דונם, רק 8,000 דונם הם בתחום השיפוט של המועצה. בשפרעם, 47 בלוקים הם מחוץ לתחום השיפוט של העירייה. הם צורפו למועצות האזוריות וזולון, עמק-יזרעאל וכדומה. כמעליא, רק 450 דונם מתוך 12,000 דונם הם בתחום השיפוט של המועצה, וכל השאר הם בתחום מעלה-יוסף ומטה-אשר. בכאוכב-אבר-אל-היג'א רק 2,300 דונם מתוך 18,000 דונם הם בתחום השיפוט של הכפר. אחרי פניות חוזרות חוזרו לכפר 5 דונמים. כמע'אר יש שכונת מגורים ששייכת לתחום השיפוט של מרום-הגליל. בכפר איראמה יש שטח של 26,000 דונם, מהם 20,000 דונם צורפו למרום-הגליל, לרבות שכונת מגורים שלמה.

המועצות הערביות נותנות שירותים לאדמות האלה שהן מחוץ לתחום השיפוט שלהם.

איך הגיע שטח השיפוט של משגב עד לסלאמה, עד לראס אל-אנבע? זה היה אחד הגורמים להריסת ביתו של מר כמאל ניקולא לפני ימים מספר.

בכפר פקיעין 200 דונם מחוץ תוכנית המתאר שייכים לתחום השיפוט של מעלה-יוסף.

בנצרת-עילית ובנצרת הלא-עילית, על משקל יהודים ולא-יהודים, התמונה מרהימה בחומרתה. תחום השיפוט של נצרת-עילית מחבק את נצרת ועין-מאהל, ארינה, משהד, כפר-כנא ועילוט בגסות כזו, עד שהוא חונק אותם. כך גם המצב, לצערי, במשולש של מג'דל-אל-כרום, ירכא וכפרי-אסיף.

לפני כשבוע ביקרנו, חבר הכנסת האשם מחאמיד, חבר הכנסת חסיין פארס ואנוכי, בכלא-נפחא המדברי. אילו שטחים רחבים משתרעים שם, ממתינים בקוצר-רוח ליד העובדת, ליד המלטפת שתעיר אותם משנתם העמוקה ותביא אותם לחיים ולירק. אבל הנטייה איננה לשם אלא לצפון ולנגב, לאדמות

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5373 בנושא: שטחי שיפוט של הרשויות המקומיות הערביות ומצוקתן הקרקעית — מאת חבר הכנסת מוחמד נפאע. בבקשה.

רבותי, מעתה ואילך אני אקפיד על לוח הזמנים.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש רק כפר ערבי אחד במדינת ישראל, והוא נמצא בגליל, שכל אדמותיו הן בתחום השיפוט שלו. אני לא רוצה לנקוב בשמו לבל יהיה מטרה ויעד לשינוי מצב נדיר זה.

למעשה, כל הבעיה טמונה בשאלה פשוטה: למה רוב הקרקע שהיא בבעלות התושבים הערבים אורחי מדינת ישראל איננה בתחום השיפוט של המועצות המקומיות הערביות? איך זה יצא כך, לאיזו מטרה, ומה היתה הכוונה? הרי אין דומה הדבר לערוב קלפים, גם לא פיקאסו או ואן-גוך או ליאונרדו דה-וינצ'י הם שציירו את התמונה כך. זה נעשה שלא דרך אגב. המציאות מוכיחה שהדבר תוכנן מראש ולמטרה מוגדרת ומסוכנת.

לפעמים אנו שומעים מאישים נכבדים ואחראיים כמו כבוד שר הפנים, שאמר: זה לא אומר דבר, אין כאן חס וחלילה כל כוונה לפגוע בבעלותם של האזרחים הערבים על אדמתם על-ידי צירוף שטחים לתחום השיפוט של מועצות אזוריות אחרות. אם כך, למה לא תקלו על האזרחים הערבים ותרחיבו את שטח השיפוט של המועצות, כדי שיכלול בתוכו את כל או לפחות את מרבית הקרקע שהיא בבעלותם של התושבים הערבים? זוהי בעלות ישנה מלפני קום המדינה ומלפני הקמתן של המועצות האזוריות.

יש לפני כמה דוגמאות שאספתי בכמה ביקורי עבודה שקיימתי בחלק מהמועצות. בכפר סח'נין, למשל, חיים 18,000 תושבים. לתושבי הכפר נותרו כ-30,000 דונם, אבל רק 6,000

אדוני היושב־ראש, במשך שנות ה־60 וה־70 היתה בנייה לא־חוקית בממדים גדולים, בין השאר בשל שטחי בנייני לא מספיקים ותוכניות מתאר שלא התאימו לצרכים האמיתיים. במספר רב של יישובים לא היו תוכניות מתאר כלל. אחת ההמלצות החשובות של דוח־מרקוביץ — וחבר הכנסת ד"ר רענן כהן בוודאי יאשר זאת — הרוח שאושר על־ידי הממשלה באוגוסט 1987, המסקנה העיקרית היתה: להכין תוכניות מתאר ולזרז את הטיפול בהן. מי שמסתובב בשטח ונפגש עם ראשי הרשויות הערביות יכול להצביע על התקדמות ניכרת ועל הישגים רבים שנבעו ונובעים מההתקדמות הזאת.

אני מבקש להביע את הערכתי ואת הערכתם של רבים מראשי המועצות המקומיות הערביות ואזרחים ערבים מן השורה לעבודה יסודית של גורמי התכנון. זאת מאחר שכיום נהנים כ־90% מהיישובים הערביים המוכרים בארץ מתוכניות מתאר מעודכנות. רובן כבר בתוקף ומיעוטן בתהליכים של הפקדה ואישור. כל התוכניות מאז אמצע שנות ה־80 מותאמות לצורכי היישובים לשנת 2010.

אני אומר זאת, חבר הכנסת נפאע, לא רק כשר המופקד על ענייני הערבים, אלא גם כשר הכלכלה והתכנון. בכל מקום שתסייר תוכל לראות, כי ראשי הרשויות המקומיות מקדישים את עיקר עתותיהם להשלמות התוכניות כדי לאפשר בנייה במסגרת החוק.

אדוני היושב־ראש, אני מבקש למסור נתון מדויק יותר, וחשוב שהוא ייזכר, וחשוב שהוא יישמע גם בקרב ערביי ישראל: מתוך 123 יישובים יש היום תוכניות בתוקף ל־90 יישובים, 21 תוכניות נמצאות בשלבי דיון מתקדמים ו־12 נוספות בשלבים התחלתיים של תכנון. זו המפכה של ממש, זו פתיחות של ראשי הרשויות, שלמדו משגיאות העבר. ראשי הרשויות הערביות כוודאי מקדמים ביחד עם מוסדות התכנון הארציים, המחוזיים והמקומיים את נושא הבנייה ונושא הסדרי הקרקעות.

חברי הכנסת, שטח תוכניות המתאר כחלק מן היישובים הערביים שעודכנו בשנים האחרונות הוכפל, או כמעט הוכפל. כמור־כ הוגדלו אחוזי הבנייה בכל יחידת שטח, ולפעמים הוכפלו ואף יותר מכך. ביישובים שהוכרו כערבים וכעירוניים במהלך השנים האחרונות — אוס־אל־פחם, טייבה ולאחרונה טירה, בערים ותיקות וביישובים גדולים מוצאים בחים רבים בני שלוש וארבע קומות. תופעה זו, רצוי שחברי הכנסת ידעו, תלך ותגבר, שכן היא מאפשרת שיפור רב בשירותים הניתנים לתושבים. התרחבות הבנייה לגובה עדיין אינה מספקת, לטעמי ולדעתי, אך גם כך האמרה בדבר חוסר שטח מותר לבנייה או חוסר תוכניות מתאר שוב אינה נכונה כמעט בכל היישובים הערביים.

חברי הכנסת הנכבדים, אני מבקש לציין, שאומנם יש מקרים של מחסור בקרקע פרטית. באותם מקרים, כאשר למינהל מקרקעי ישראל יש קרקע, הוא יווס תכנון ומציע מגרשים מפותחים לבנייה. מינהל מקרקעי ישראל מעמיד היום לרשות התושבים ביישובים ערביים קרוב ל־16,000 מגרשים.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
תמורת מה הוא מוסר אותם?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

תיכף אני אגיע, ואני גם אומר כמה זה עולה. אני הסכרתי לפני כן את מושגי היסוד בתחומי השיפוט. חבר הכנסת נפאע ניסה לדבר על צמצום בתחומי שטח שיפוט. חבל שאינך מכיר

הבדואים, שמבטיחים להם שוויון אם יתגייסו לצה"ל. מצב הדרושים הוא דוגמה מאוד כולטת לשוויון תמורת גיוס.

עיינתי בחוברת של ועדת ההיגוי "קדמת נגב". בעמוד 39, פרק 5, תחת הכותרת: קרקעות, בדואים, בדואים וקרקעות, כתוב — ואני מצטט: "רוב השטחים שבתחום קדמת נגב עברו הליכי הסדר. המדינה תובעת בעלות, אבל את מי? — את המחזיקים בחלק מן השטחים. כ־700,000 דונם, תובעים בהם בעלות מכוח חזקתם רבת השנים".

פעולת ההסדר המתמשכת לקביעת הבעלות בקרקע היא אחת הבעיות המרכזיות המעסיקה את הבדואים מחוץ גיסא, ואת רשויות המדינה מאידך גיסא. במסגרת פעולת ההסדר כנגב נערכו כמה משפטים, תמיד המדינה זכתה בכולם. המדינה תמיד זוכה, תמיד מצליחה, תמיד מנצחת, אבל את מי? — את אזרחיה. כמו עז האוכלת את שורשי העצים והשיחים שאמורים לתת פרנסה לעית, היא מסכנת את עצמה בכלכלה המדינית: זה מה שנקרא כלכלה טורפת.

יש אומרים: הערבים משתלטים על אדמות המדינה. הבה נגיד את האמת: ישראל משתלטת על הגדה, על הרצועה, על הגולן, על דרום־לבנון ועל חלק מאדמות האוכלוסייה הערבית בישראל. האם ביכולתם של הערבים, אזרחי מדינת ישראל, להשתלט על אדמות המדינה? הערבים למעשה משתלטים על הפיגור, על פער, על האכטלה באחוזים גבוהים, הם משתלטים על קו העוני ועל האפליה בקצבאות הילדים.

אדוני היושב־ראש, בזמן האחרון במיוחד אנחנו עדים להצהרות ולהבטחות, לכל מיני תוכניות ממשלתיות לקידום ולפיתוח, לסגירת פערים, לחיסול הקיפוח של האוכלוסייה הערבית. זה מצלצל מצוין באוזן, וכך צריך להיות. אני מקווה שלא נישאר במצב שבו הלשון של הממשלה אומרת דבר אחד והיד עושה דבר אחר. ותמיד יש התנגשות בין האמירה של הממשלה לבין המעשה שלה.

צריך לראות בערבים אזרחים שווים בכל התחומים. זה נכון פוליטית, ומוסרית זה נחוץ. צריך להסיר את המצור מסביב, את המחנק, את הפגיעה בשטחי השיפוט, ולתת ליישובים האלה לנשום. יש לצרף את כ" הקרקעות שלהם לתחום השיפוט של המועצות שלהם. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

ישיב השר דוד מגן. בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת הנכבדים, יש בהצגת ההצעה של חבר הכנסת מוחמד נפאע עירוב מושגים. הוא מדבר על שטח שיפוט ועל קרקע לבנייה בנשימה אחת. כדאי להבהיר למי שלא רכש ניסיון מוניציפלי ולמי שאינו יודע מהי רשות מקומית. ששטח שיפוט כולל את כל השטח אשר נמצא בתחום הרשות המקומית; כלומר, שטח תוכנית המתאר ושטחים חקלאיים או אדמות טרשים שבתחומה.

אני מבקש להעיר, שאין בהכרח קשר בין בעלות על מקרקעין לבין שטח שיפוט. יכול אזור מעכו להיות בעל קרקע בנחף, ואין חובה ששטח השיפוט ישתנה בשל כך. לגבולות שטח השיפוט אין כל השפעה על הבעלות, והגיע הזמן, חבר הכנסת נפאע, שתלמד וחדע זאת.

מהעובדה שחבר הכנסת הנכבד, אשר העלה את הצעתו, דיבר על שטחי בנייה, אני מסיק שהוא התכוון או רצה להתכוון לדבר על תוכניות המתאר.

העלייה והבנייה נהנה גם המגזר הערבי. לדוגמה: הצורך בבנייה מהירה הוליד את תהליך "המסלול המהיר" של תכנון ואישור של שטחי בנייה למגורים. במסלול זה כבר נכללות אחדות מתוכניות המגורים החדשות ביישובים הערביים בוואדי-עירון ובגליל. מגמתו היא להשתמש בקיצור תהליכי הרישוי והבנייה כהיקף נרחב גם במגזר הערבי, ובכך לסייע גם לזוגות הצעירים הערבים בטווח המיידי.

חברי הכנסת, דומני שהאינפורמציה שהוצגה לעיל מחייבת אותנו לומר "ישר-כוח לעובדי המדינה במוסדות השונים של הממשלה, ובמיוחד לגורמי התכנון במשרד הפנים, במינהל מקרקעי ישראל ובמשרד הבינוי והשיכון, ליועץ ראש הממשלה לענייני ערבים ד"ר בליי, אשר כולם ביחד עושים מאמץ ראוי לציון ועוד עושים ויעשו להשלמת המלאכה.

איני רוצה להפריך את כל הנתונים שחבר הכנסת נפאע מסר, את כולם ללא יוצא מן הכלל. אבל, אדוני היושב-ראש, יש לי הרגשה, ואני מוכרח לומר אותה בצער לבתי, וגם לחבר הכנסת נפאע, שההישגים שהממשלה משיגה סוף-סוף במגזר הערבי הם לצנינים בעיניו.

הצלחנו לגייס את מאות מיליוני השקלים כדי לגבש את התוכנית הרב-שנתית להסדר הקרקעות של הבדואים בנגב. אנחנו מדברים על סכום של למעלה מחצי מיליארד שקל. אתה, כמו כל חברי הכנסת, צריכים לשמוח, צריכים להיות מרוצים שתוכניות שדיברו עליהן שנים רבות עומדות סוף-סוף על סף הגשמה, ולא צריך לנסות לשטות בנאומים דמגוגיים את אלה שמגיעים להסדר.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, לדחות את ההצעה ולהסיר אותה מסדרי-היום.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

לא. לא. חבר הכנסת נפאע, לא אתן.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני רואה בנאומו של חבר הכנסת נפאע דברי בלע חסרי שחר, חסרי בסיס. אני מצטער לומר, שהדברים שאמר מעוררים בי שאט-נפש, ואני מבקש להסיר את הצעתו מסדר-היום.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת נפאע, חבר הכנסת נפאע, הואל להירגע.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
הצעה אחרת.

היו"ר ד' תיכון:

כבר יש הצעה אחרת. חבר הכנסת רענן כהן מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת נפאע לוועדה. בבקשה, דקה ולא יותר.

רענן כהן (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מוכרח להודות, שבשנים האחרונות חל שיפור אדיר בתחום תוכניות המתאר, ואני מקבל את הדברים שהשר אמר כאן, ולכן השאלה שהועלתה כאן לא תפתור את השאלות במגזר הערבי. אנחנו מדברים על שטחי חקלאות שלא יוסיפו כהוא-זה להתפתחות ביישוב הערבי.

את העיר הממוצעת בישראל, ולא חשוב אם היא שייכת כרגע למגזר הערבי או למגזר אחר. תדע לך, שהממדים לפי הנתונים שאתה מסרת חורגים מעבר לכל פרופורציה מקובלת.

נוסף על שטחי הציבור שמינהל מקרקעי ישראל מוסר לרשויות למטרות ציבוריות, לבניית מגרשי ספורט, לבניית בתי-ספר, לשטחי תעשייה, לשטחי בידור, לשטחי תרבות וכיוצא באלה — לא אגזים אם אומר, שהדברים מצטרפים לכדי אלפי דונמים שמינהל מקרקעי ישראל מוסר לשימוש התושבים הערבים.

התהליך של עדכון תוכניות מתאר לא נפסק. רק לאחרונה אושרה תוכנית מתאר חדשה לשפרים, והיא מוסיפה על שטח השיפוט של שפרים 3,000 דונם. תוכנית מתאר טייבה, האחרונה, שאושרה לפני כחודש, מוסיפה 1,000 דונם, וזאת נוסף על 1,200 הדונם שנוספו בשלב מוקדם לכך. חבל מאוד שהנתונים הללו לא נמסרו בנאום ששמעתי לפני כמה דקות.

תוכנית המתאר החדשה של טירה, שאושרה רק לאחרונה, מוסיפה נוסף על הנתונים הללו 950 דונם למתאר עם היתר בנייה של שלוש קומות וארבע קומות.

באום-אל-פח'ם יום מינהל מקרקעי ישראל שתי תוכניות מתאר חדשות, שכונתיות, על קרקע של המינהל, ובהן, רק לשטחי ציבור, יש מקום לבניית 4,076 יחידות דיור. חבר הכנסת האשם מחאמי, אשר היה ראש עיריית אום-אל-פח'ם, יוכל בוודאי להעיד מה השתנה בעולם המושגים של אום-אל-פח'ם, כשאתה מוסיף קרקע לבניית 4,076 יחידות דיור. תכפיל זאת בממוצע של חמש נפשות ליחידה, ואתה מגיע למספרים מרשימים ביותר.

בחודשים ינואר ואפריל השנה פורסמה הפקדתן של אותן תוכניות בעיתונות. עבור שתי שכונות אחרות של אום-אל-פח'ם נפתחו תיקים לטיפול עוד בשתי תוכניות מתאר ובהן 721 יחידות דיור.

בבקה-אל-עירבייה, בשנה האחרונה, אושרו עוד שלוש תוכניות עדכון המאפשרות 3,400 יחידות דיור נוספות. לא פלא, הולכת ומתפתחת בעיה. נפגשתי, אדוני היושב-ראש, בבקה-אל-עירבייה עם תושבים מבקה-אל-שרקיה, אותם תושבים שהיו עד שנת 1967 תושבי מדינה אחרת, שמבקשים להצטרף ליישוב בבקה-אל-עירבייה ולראות את בקה כיישוב אחד. זו בעיה פוליטית, נודבר עליה בהזדמנות אחרת. אני הזכרתי זאת כדי להצביע על ההתפתחות ועל האינטגרציה ועל התנאים שהממשלה מעמידה ומסייעת לרשויות המקומות הערביות.

אתמול ביקרתי ביישוב פרדיס, שבו חם השבוע טיפול, ופורסמה ברשומות תוכנית לבניית 250 יחידות דיור על קרקע המדינה. כך קורה גם בנגב, כאשר מינהל מקרקעי ישראל ומשרד הבינוי והשיכון, עם הזרועות האחרות של ממשלת ישראל, יוזמים ומתכננים שכונות חדשות למשתכנים בדואים בהיקף של מאות מגרשי בנייה. ענתי בפרוט בנושא הזה לחבר הכנסת מיעארי לפני שבוע בדין בכנסת.

אדוני היושב-ראש, מפאת קוצר הזמן לא אוסיף עוד ועוד נתונים. די באלה שציטטתי כדי ללמד, שמגמתה של הממשלה כיום היא לממש את תוכניות המתאר ולפתור את בעיות הדיור.

עלי למסור לבית עובדה חשובה, הקשורה לנושא שחבר הכנסת נפאע מבקש לצרפו לסדר-היום. מדינת ישראל נהנית עתה מתהליך בנייה מואץ כתוצאה מן העלייה הברוכה. מן

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה? אפשר להצביע. זו הצבעה מס' 7.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — 5

בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום — 14

נמנעים — אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד — 5, נגד — 14, אין נמנעים. הנושא לא יועבר לדיון בוועדה.

אדוני השר, במגזר הערבי יש כ-40 יישובים ערביים שעדיין לא מוכרים, כמו הכפר רומנה וכפרים אחרים. הבתים עומדים להריסה. אנחנו חייבים לעשות מאמץ כדי לקיים דיון אמיתי בשאלה, מה אנחנו עושים באותם יישובים שהחברה הישראלית לא מכירה בהם כיישובי קבע. אנחנו חייבים למצוא את הפתרון לבעיה הזאת, מפני שהם שרויים בסבל רב.

אילו ראיתי שהנושא הזה בא לדיון וזאת הייתה מעלה אותו, הייתי מקבל ממני את כל התמיכה. זה לא נושא של תוכניות מתאר, שבו, כפי שאמרתי, נעשתה מהפכה אדירה. טוב שהנושא יובא לדיון כדי שלפעמים נראה גם נושאים חשובים שעלו ונפתרו.

היו"ר ד' תיכון:
תודה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת נפאע, חבר הכנסת נפאע, אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

טז. הצעות לסדר-היום

מצוקת ערי הפיתוח

נגמרת, ומשפחות עם ילדים — זה היה השבוע גם במגדל-העמק, אם עם חמישה ילדים — נורקות לחסרי הרוחב מפני שאין שום אפשרות להאריך את תקופת השתתפות המדינה והסוכנות בשכר הדירה.

אנחנו, לא רק ערי הפיתוח, באנו לממשלה ואמרנו: לא יכול להיות שהמעמסה הזאת של קליטת העלייה תיפול רק על כתפי הרשויות המקומיות. השלטון המקומי, עם המרכז לאוטומציה, עשה תחשיב מדויק ומצא, שאנחנו צריכים 700 שקל מינימום לנפש לעולה כסל קליטה, על-מנת שנוכל — אנחנו, העיריות — לספק לאותו עולה חדש את צורכי הרווחה. החינוך ויתר הצרכים והשירותים שכל עירייה צריכה לספק. הכפלנו את הסכום הזה במספר העולים הזה, והגענו למסקנה שיש צורך מיידי בסכום של 315 מיליון שקל, סל קליטה, על מנת להתמודד עם הבעיה הזאת. והנה האוצר מאשר היום סך של 66 מיליון שקל. רוב הסכום הזה ילך לעיריות הגדולות, ואנחנו ביישובי הפיתוח נתמודד עם הבעיה.

במקום סל קליטה הפכנו לסל אשפה. אני מצטער על שאני אומר את זה בצורה חריפה ביותר, כי את רוב המצוקות במדינה הזאת מפנים לערי הפיתוח.

בקרב העולים יש אחוז גבוה מאוד של קשישים, נכים, חולים קשים, ואנחנו מטפלים בהם באהבה. היו מחשבות, היו דעות קדומות וחשבו שאנחנו, ערי הפיתוח, לא נוכל לקלוט את העלייה מברית-המועצות. ראינו שערי הפיתוח, בניגוד לכל המחשבות — אנחנו קלטנו אותם באהבה. קלטנו את העלייה האתיופית באהבה.

אבל אני מזהיר שהאהבה הזאת עלולה, חלילה, להשתנות, ועולים להיות אלמנטים של שנאה. בחור צעיר שמשתחרר מצה"ל וחוזר הביתה, אם אין לו פתרון דיור ואם הוא לא ימצא מקום עבודה ואם הוא יתחיל להילחם כלשכת העבודה על מקום עבודה מול העולה החדש — מפני הסכנה הזאת אני מזהיר כאן.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו מתקדמים. אני חוזר ומפנה את תשומת הלב לשעון. אני עומד להקפיד על כך.

הנושא הבא: הצעות לסדר-היום מס' 5402 ו-5405, בנושא "מצוקת ערי הפיתוח": שתי הצעות. חבר הכנסת שאול עמור יציג את הצעתו. בבקשה.

שאול עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני לא מופתע מכך שרוב חברי הכנסת יוצאים מהאולם כאשר מדובר בערי הפיתוח. אבל אנחנו לא נואשים מהמאבק שלנו בנושא לאומי חשוב כל כך.

בראשית דרכי אני רוצה לברך את בית-שמש, שקיבלה אתמול מעמד של עיר ואם בישראל, ולומר שעל אף המצוקות יש גם רגעים יפים.

מול משרד ראש הממשלה שובתים עכשיו ראשי ערי הפיתוח, בגין המצוקות הקשות — הכלכליות, החברתיות. בעיית קליטת העלייה, שמתרכזת בעיקר ביישובים שלנו, ביישובי הפיתוח.

צר לי מאוד על שהשביחה הווי קיבלה ממך מפלגתי גם אם לא היתה כוונה לכך. מפני ששובתים שם ראשי ערי פיתוח מהמערך בלבד; חבל מאוד. בעבר היו ראשי ערי הפיתוח מלוכדים, לא היתה כל ראייה מפלגתית, ונאבקנו כאגרוף אחד למען המטרות הצודקות שלנו. אני מקווה שהדבר הזה יתוקן בקרוב וכל ראשי ערי הפיתוח ישתבו, ואני תומך בשביתה הזאת, עד להשגת היעדים שצריך להשיג אותם.

נכון לעכשיו, מצב ערי הפיתוח ויישובי הפיתוח הולך ומחמיר גם בנושא האבטלה וגם בנושא הדיור. אני לא מתכוון לשאלה אם בונים או לא בונים. בונים. בונים ברוב ערי הפיתוח. אבל אתם יודעים שתקופת חווה השכירות לעולים החדשים

הפיתוח להתלכד מחדש. אתה ניהלת אותו קרב-שלשלות, הידוע, ואחרי זכר אותן כתבות שיצאו בשמם של עורכי עיתונים מיחרים, שאמרו: מגיע להם ששמו להם שלשלות בידיים, שאמרו: למה לא מפרקים את ערי הפיתוח? מי צריך את ערי הפיתוח בכלל?

ואני רוצה שכל אחד במדינת ישראל יאמר היום, מה היתה עושה מדינת ישראל עם כל אותם מאות אלפי עולים שהגיעו, אם לא היו אותם עשרות אלפי בחים, שהיו אומנם פנויים במשך הרבה זמן, בערי הפיתוח? הם היו הימ"ח — יחידות מחסני חירום — היחיד שמדינת ישראל העמידה לשעת חירום. מי החזיק אותם? מי שמר עליהם? מי השאיר את החיים, חיים באמת, באותם יישובים כדי שיהיה לעולים האלה לאן להגיע?

אנחנו לא נוכל לשכוח, בשבילנו זו היתה טראומה, אותו מנוף עם אותה מטוטלת של אבן אדירה, שהרסה מבנה אחר מבנה והורידה שכונה שלמה בדימונה. והנה, הגיעו העולים ומגענו את המשך ההרס. לא הרסו במקרה, עשו זאת תוך קבלת החלטה, ואותן ערים הפכו ערי רפאים, ואזורים שלמים, שהיום מלאים בני-אדם, היו אזורים שבהם שרצו רק פשע וסמים, ונאלצו לבצע פעולה כה קיצונית.

אינני יודע למה ראשי הערים, ואני מכיר את החברים הממלאים תפקיד של ראשי ערים, גם כאשר הם מייצגים את הליכוד, אני מכיר אותם, ואני יודע את עמדתם; אני יודע באיזו מצוקה הם נמצאים; אינני יודע ואינני מבין למה הם לא נמצאים בחזית אחת. איך זה ייתכן? מאבק חברתי, שמעולם לא הצליחו ליצור בו בקיעים, מתחלק והופך מאבק מפלגתי.

אני רוצה לומר לך, אדוני שר הכלכלה והתכנון: אין לי ספק בכך שאחת, הרבה יותר מאחרים, יודע יפה מאוד מה יכולה לעשות אבטלה ליישוב שלם. באחת משיבות הוועדה אמרתי, שאפילו קריית-גת, שלמרות העובדה שרוב התעשייה בה היתה מבוססת על עבודה עתירת ידדים ולא על עבודה עתירת ידע, כפי שכולם רוצים, בכל זאת העובדה שתושבים אלה רצו למצוא את מקום הפרנסה — ובקריית-גת בכל משפחה יש לפחות מפרנס אחד או שניים והגיעו לאותם מפעלים — קריית-גת היתה סמל של עיר עובדת לכל האזור. כולם התקנאו בעובדה שיש שם תעסוקה לכל דורש.

מה חושבת הממשלה? הממשלה חושבת, שאותם נבחרים, שצריכים לחת דין-וחשבון לציבור שעליהם נבחרו, יעמדו אדישים מנגד ולא יבואו ויאמרו: אם מדינת ישראל הכריזה עלינו, שאנחנו החזית הראשונה לקליטת העלייה, ייתנו לנו, בבקשה, גם את הארסנל, ייתנו לנו, בבקשה, גם את הכלים, גם את האמצעים להתמודד? אי-אפשר להחליט שהחזית היא בנגב ובצפון ולהשאיר את כל האמצעים בירושלים. לא תיתכן חלוקה כזאת.

לכן, ממשלת ישראל חייבת לקבל החלטות, שיש בהן תחושה של חלוקה צודקת של הנטל, ואין פה איוו בעיה מסובכת. שר האוצר, עם שר הפנים, בגיבוי של משרד הכלכלה והתכנון, יכולים להחליט, באופן אבסולוטי, שכל עולה שמגיע ליישוב במרכז הארץ מקבל סכום מסוים לקליטתו, ועולה שמגיע לאזור פיתוח מקבל סכום גדול קצת יותר. ויודעים מה מספר העולים המגיעים לכל יישוב ויישוב, ואפשר לנהל את זה ללא צורך להקים מערכת ביורוקרטית שלמה חדשה. היום שמענו ויכוח בין פקידים, אחד לא מסכים עם השני, אפילו על קריטריונים. לא ייתכן שנשלים עם מצב אחר.

אנחנו נמצאים היום פחות משלושה חודשים לפי מועד פתיחת שנת הלימודים. אדוני השר, נבנות שכונות שלמות,

בל נשכח שעוד מעט ישתחררו מהאולפנים עוד אלפי עולים, אלפי עולים יחפשו מקום עבודה, כנ"ל משוחררי צה"ל, ולכן אני חוזר וחובע מהממשלה לא רק לעדכן את סל הקליטה אלא להתיישב מהר כדי למצוא פתרון תעסוקתי, והדבר הזה אפשרי. הגשנו הצעות מעשיות, להקים פארקים תעשייתיים, ומהר. יש במדינה הזאת מפעלים שיכולים להכפיל את הייצור שלהם. במקום לדבר על תשתית וכבישים, שזה חזון למועד, יש מפעלים שיכולים להכפיל את הייצור ואת התפוקה: רק צריך לתת להם את העידוד והמשאבים לכך. וכך נוכל למנוע, חלילה, אסון חברתי, שעלול לבוא, ויפה שעה אחת קודם. תודה רבה.

הי"ד ד' תיכון:

תודה. באותו נושא הצעה לחבר הכנסת עמיר פרץ. רבותי, שבע דקות.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דרכי אני רוצה לפנות לכבוד השר דוד מגן ולומר לו, שאני מעריך מאוד את העובדה, שיושב כאן שר מעיית פיתוח, שיענה על ההצעה לסדר-היום. אבל, אני חושב — — —

הי"ד ד' תיכון:

שר מעיר פיתוח. עיירות פיתוח, מונח זה כבר מזמן אינו קיים.

עמיר פרץ (המערך):

הוא חושב עיר פיתוח.

אבל, אני חושב שלגבי הנושא שבו אנו דנים, ראוי היה שיעמוד כאן שר האוצר וייתן לנו תשובות ממשיות, או יופיע כאן שר הפנים ויאמר מה עמדתו, כי הרי אנו דנים כאן היום במצבן הכספי של הרשויות המקומיות של ערי הפיתוח.

אני רוצה להצטרף לברכתו של ראש העיר מגדל-העמק לראש העיר בית-שמש — — —

קריאה:

ולתושבים באזור.

עמיר פרץ (המערך):

— — — ולתושבי הקיבוצים באזור, על הכרתה של בית-שמש כעיר.

בכל פעם שעיר פיתוח מקבלת מעמד של עיר, זה מצביע על כך, שלמרות כל הקשיים, למרות ההתמודדות עם השאלות הקשות והמורכבות ביותר של מדינת ישראל, תושבי ערי הפיתוח עצמם, עם הנהגתם, בכוח האמונה שלהם ביישובם, בכוח האמונה שלהם בתפקידן של ערי הפיתוח — יעשו זאת. ואני מאמין שבעזרת הממשלה, או למרות הממשלה — והיא צריכה לבחור — ערי הפיתוח יהפכו כולן ערים. כל אחת מהן, אחת אחר אחת, תוכרז לעיר ואם בישראל. והשאלה שתעמוד היא, האם תהיינה אלה ערים מזמינות, שתושבים רוצים להגיע אליהן, שעולים אכן מבשרים עוד במקום גלוחם, שכבר יש להם תוכנית והיא עיר פיתוח? שחם וחלילה לה, המשפחה מקריית-גת לא יכתוב מכתב למישהו שעומד לעלות מברית-המועצות ויאמר לו: כשתגיע, אל תבוא לקריית-גת, כי אין מקום עבורה; חלילה וחס, שלא יהיה עולה כזה במגדל-העמק שירים טלפון ויאמר לדוד או לבן-דוד: אל תגיע למגדל-העמק, כי לא תהיה לך פרנסה.

אני רוצה לומר לך, ידידי חבר הכנסת שאול עמור: אני מברך על אומץ הלב שגילית, כאשר קראת לכל ראשי ערי

כתבתי לו: "מכתבך הנ"ל הגיע לעיוני במקביל לשיחתנו הטלפונית היום. אין אני יודע מה תהיה התייחסות המכתבים האחרים, אולם אני נענה לאתגר ומבקש להיפגש עם הפרורם כבר ביום חמישי הקרוב, כפי שנדברנו. אני מאמין כי הממשלה תוכל להגביר הסיוע לערי הפיתוח, אם המחלוקת בין ראשי הרשויות חברי פורום ערי הפיתוח תיושב, ואפשר יהיה סוף-סוף לסכם רשימה מדורגת לפי שלוש קבוצות ולהעביר התמריצים בהתאם לדירוג הנ"ל", ורמו ידידי חבר הכנסת שאול עמור.

על המכתב הזה לא קיבלתי תשובה. לאתגר שהצבתי, להיפגש עם פורום ראשי ערי הפיתוח, לערוך ויכוח דיון נוקב, אולי אפילו בדק-בית בתוך הפורום כדי לראות מי מעוניין בגיבוש רשימת ערי פיתוח ומי מתחמק — לאתגר הזה, לצערי הרב, לא נענה פורום ראשי ערי הפיתוח. יכול להיות שהתופעה, כפי שהזכיר אותה חבר הכנסת שאול עמור, שהיום יש שכיחה של ראשי ערי הפיתוח, והשכיחה הזאת מאופיינת ומצטמצמת רק לחמישה משתתפים — החמישה הללו הם במקרה רק ממפלגה אחת, והמפלגה הזאת לא במקרה נמצאת באופוזיציה — זה אומר שמשוהו קרה בפורום ראשי ערי הפיתוח, שלי היה הכבוד להיות חבר בו עד לפני חמש שנים. חבל, כדאי שנבדוק זאת.

אני מקדים ואומר בשמך, אדוני היושב-ראש, גם אם יש לי חשיבות מוחצות — אני חושב שיש לי חשיבות מוחצות — בגלל הידידות בינינו, וכדי שחבר הכנסת עמיר פרץ ואחרים לא ייכנסו לבירור בעניינים הללו, אני מסכים, לא רק מסכים, אני רוצה ודורש שיהיה דיון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:
ועדת הכלכלה?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
ועדת הכלכלה, בוודאי.

היו"ר ד' תיכון:
אבל חבר הכנסת עמיר פרץ אומר שאין תכלית שם.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
סליחה, אדוני היושב-ראש, הגברת שושנה ארכלי-אלמחול לא נמצאת כאן. אנחנו, במשרד הכלכלה, מעריכים מאוד את עבודתה של ועדת הכלכלה. כלי להיכנס לניצחונה עכשיו בנושא סימון מחירים, שאתה, אדוני היושב-ראש, התנגדת לו; בעניין הזה, אם אנחנו רוצים שהוא יתקדם לפי קריטריונים נכונים וכיוצא באלה, כדאי לתת את הקרדיט לוועדה הזאת.

אדוני היושב-ראש, אוכלוסיית ערי הפיתוח מונה כיום, על-פי נתוני משרד הכלכלה והתכנון, 625,000 נפש; בהם — 360,000 נפש באזור הצפון ו-265,000 נפש באזור הדרום. זאת, כידוע, מתוך אוכלוסייה, שלפי הפרסומים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מונה 4 מיליונים ו-923,000 נפש; מתוכם — 4 מיליונים ו-94,000 יהודים.

התעשייה בערי הפיתוח מקיפה כיום למעלה מ-2,200 מפעלים, והם מקיפים את כל ענפי התעשייה השונים, אשר בהם מועסקים כ-85,000 עובדים מתוך 220,000 איש שהם כוח העבודה האזרחי.

נציג משרד הכלכלה והתכנון, מר שאול ברגר, היושב במרכז ההשקעות, דיווח לי הבוקר, כי במהלך שנת 1990 אושרו בערי הפיתוח 137 תוכניות להקמת מפעלים חדשים

שהן כהיקפן בגודל העיר שלידה הן נבנות, ללא מבני ציבור כלל, לא בתי-ספר, לא גני-ילדים, לא מעונות, לא מתנ"סים. אין שם מוסדות ציבור כלל, גם לא מקווה ולא בית-כנסת.

אני רוצה לשמוע את זעקתכם אפילו אם מדובר באוכלוסייה חילונית. תרמו גם אתם את קול הזעקה, יחד אתנו, על כך שאין מבני ציבור כלל. אני חושב שלא ייתכן שנמצא עצמנו בעוד כמה חודשים נאלצים לכפות רק על העולים במדינת ישראל ללמוד במשמרת שנייה, מכיוון שער היום, עם כל תנופת הבנייה, עדיין לא אוכלסו עולים בתוך אותם בתים חדשים.

אתה, אדוני השר, יודע מהנעשה בקריית-גת, וחבר הכנסת שאול עמור יודע מהנעשה במגדל-העמק, שרק בעוד חודש — חודש-חצי יתחיל האכלוס הגדול של עולים, שחיים היום שתיים-שלוש משפחות בדירות בתל-אביב וברמת-גן וממתנים שהדירות תהיינה מוכנות. הם יגיעו ויאכלסו אותן בחודשים אוגוסט וספטמבר. כולם ממתינים. הם רשומים. אנחנו מכירים את המשפחות באופן שמי, שתיים-שלוש משפחות בדירה, והן ממתנות. בעוד חודש-חצי יתחיל אכלוס המוני, ולא יהיו מוסדות ציבור כלל. מי יצטרך לעמוד שוב ולתת תשובות? — אותם אנשים שנבחרו.

לכן, אני חושב שממשלת ישראל צריכה היום לתת תשובה ברורה. היא צריכה להעריך את המאמצים הנעשים, אבל היא צריכה לחשוב מדבר אחר: שלא יתפתח, חס וחלילה, מאבק בין ותיקים לבין עולים חדשים. כי אם לא ייעשה דבר, המאבק שהיה סביב השנת קורת גג יהיה משחק ילדים לעומת המאבק על הפרנסה. המאבק על פינת המשחקים הוא לפעמים הרבה יותר קשה, הרבה יותר מעליב מכל מאבק אחר.

תנו את האפשרות לבנות חברה חזקה, חברה שתזמין הרבה מאוד אזרחים במדינת ישראל להשתתף במאבק הגדול הזה. המאבק הציני על פיזור האוכלוסייה במדינת ישראל.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. ישיב השר דוד מגן.

אדוני השר, האם יגיעו העולים לאותן דירות, ומה הם יעשו? זו הבעיה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
אדוני היושב-ראש, לא נהוג שאדם הנקרא לנאום יעיר ליושב-ראש על שגיאה הקיימת כנראה בנשיאות, אשר לא קראה את כל סקירת שר הכלכלה והתכנון על פעולות משרדו. אם היו קוראים, היית קורא לי לכאן לדוכן כשר הכלכלה והתכנון ולא בשמי הפרטי.

היו"ר ד' תיכון:
מעירים לי שכך נחקל החומר ממזכירות הממשלה, אבל אני מקבל את ההערה. אני מבקש מן המזכירות להסב את תשומת לב מזכירות הממשלה. בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
הגנב, הגליל וערי הפיתוח הם בתחומי אחריות משרד הכלכלה והתכנון. מייד אפתח באתגר שהצביע ידידי ושכני חבר הכנסת עמיר פרץ, שהממשלה תאמר את תשובתה.

חבר הכנסת פרץ, אני לא נוהג לצטט מכתבים, אבל אילצת אותי לצטט מכתב שכתבתי ב-20 במרס לאחד מראשי פורום ערי הפיתוח במרכז השלטון המקומי. הוא כתב לשלושה שרים, חברי הממשלה הזאת, תושבי ערי פיתוח, ואני יכול לקרוא כמה שורות מתשובתי אליו.

בגליל ובנגב, ואנחנו צריכים לחזק את ידיה של הממשלה בעניין הזה.

אינני רוצה להלאות את הכנסת ואת היושב־ראש בפעילותה של ועדת השרים לענייני תיאום ומינהל, אבל, אם הזכרתי את הדיון והסיכום בנושא המשכנתאות ביום שני השבוע, אזכיר מה היה בסדר־היום בשבוע שלפני כן. היתה דרישה של אותם שלושה שרים שגרים בפריפריה לדון בשידורי הערוץ השני. מדוע ראשי ערי פיתוח יושבים בשקט ולא מפגינים, כאשר במרכז הארץ קולטים את ערוץ־2, נוצרת תרבות חדשה, נוצר עולם מושגים חדש בזכות הערוץ המוצלח הזה, ערוץ־2, ותושבי הנגב — — —

אברהם שוחט (המערך):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שוחט, אתה צודק, אבל אל תפריע.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אתה לא צודק, כי אחר כך אני אראה לך ציטוט של החלטת ועדת השרים. אני יודע מה הוא רוצה להגיד, הוא רוצה להזכיר את ההצבעה על התקציב.

היו"ר ד' תיכון:

כן, הוא רוצה להזכיר לנו איזו הצבעה.

אברהם שוחט (המערך):

היתה הסתייגות של שר האוצר בדיוני התקציב, לאחר שבוועדת הכספים הוקצב כסף עבור הערוץ השני. הסתייגות שר האוצר התקבלה בדיוני התקציב בכנסת בקולות הקואליציה.

היו"ר ד' תיכון:

אבל אתה רואה, אני הצבעתי אתך, זה בסדר, הצלתי אז את כבוד הליכוד.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

רבותי, לא אלאה אתכם. אני רוצה שחברי הכנסת יהיו משוכנעים שפניה של הממשלה, לפחות בעניין קליטת העלייה, הם לכיוון ערי הפיתוח ואזורי הפיתוח.

בהודמנות זו אני גם רוצה לבשר, כי לקראת 1 בספטמבר 1992, אדוני יושב־ראש ועדת החינוך והתרבות — מועד פתיחת שנת הלימודים התשנ"ב, תזכה קבוצה א' של ערי הפיתוח, כפי שזה מופיע בחוק ערי ואזורי הפיתוח, בשכר לימוד חינוך מגיל אפס עד גיל 24, ואני מתכוון לכלול בעניין: מעונות יום חינוך וחינוך אקדמי חינוך עד לתואר ראשון.

עמיר פרץ (המערך):

זה רשמי?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

רשמית אני מודיע, זה סיכום בוועדת השרים לענייני ערי ואזורי פיתוח. יש שם שני יושבים־ראש, זו הכביע, שר האוצר ואנוכי. הוויכוח בינינו הוא, האם זה יעלה 23 מיליון שקל, או יעלה 17 מיליון שקל. יש ויכוח על הפער הזה. אם נשכנע שזה יעלה רק 17 מיליון שקל, מספר הערים שתצטרפה לקבוצה א', בעניין הזה של חוק ערי ואזורי פיתוח, יגדל. מספר היישובים הוא ביחס לתקציב העומד לרשות עניין זה.

אבל, אדוני היושב־ראש, אני נגררתי לעניין של חוק ערי ואזורי פיתוח, ולא נוח לדבר בו. חברת הכנסת עדנה סולודר יודעת את הסיבות. הוא נולד בכנסת הקודמת, ובשונה מחוק

והרחבת מפעלים קיימים ולהקמת מבנים תעשייתיים להשכרה, בהיקף כולל של 389 מיליון ו־761,000 שקל. מתוכם — 67 אישורי השקעות באזור הצפון, בהיקף כספי של 222 מיליון ו־981,000 שקל; ובאזור הדרום — 46 אישורי השקעות בהיקף כספי של 22 מיליון ו־1,000 שקל.

אדוני היושב־ראש, כמי שמכיר את הרקורד שלך, ומותר לספר לכנסת שאתה היית בין בוני ערי הפיתוח, לפחות בקריית־גת, בתחום התעשייתי, תוכל לאשר שההיקפים הללו מרשימים ביותר ויש בהם משום הגדרה, שכערי הפיתוח חל מפנה של ממש.

תוספת העובדים החזויה האמורה להיקלט במערכי הייצור השונים עם מימוש תוכניות ההשקעה היא 6,537 עובדים. החל מחודש ינואר 1991 ועד לחדש אפריל 1991 אושרו בערי ובאזורי הפיתוח 113 תוכניות השקעה בהיקף כספי של 212 מיליון ו־657,000 שקל. תוספת העובדים החזויה להשתלב במערכי הייצור היא כ־3,000 עובדים. זה תהליך ארוך ומתמשך, הדורש אורך רוח, פתיחות והכנה.

מי שעובד אחר פעילות הממשלה בגליל, בנגב ובמקומות אחרים רואה את הניצנים הראשונים של התגשמות החזון לפריחתו של הנגב ושגשוגו של הגליל.

אני יודע שהממשלה זוכה לביקורת, והואיל והזכרת, חבר הכנסת פרץ, את מקום מגורי, אני מודה באשמה, mea culpa. אם העיתונות, כפי שאני קורא אותה היום, תוקפת את ועדת השרים לענייני תיאום ומינהל, שבראשה אני עומד, בנושא המשכנתאות, אתם — אולי יחד עם חבר הכנסת אברהם שוחט וידידים אחרים, תושבי ערי הפיתוח ואוהדיהן — צריכים להיות מרוצים.

על מה הביקורת והשפץ־קצף לגבי ההחלטות בנושא המשכנתאות? הביקורת היא על כך שלתושבים של ערי הפיתוח בגליל ובנגב אנחנו נותנים יותר, וממילא יוצא שהתושבים בריכוזי האוכלוסין במרכז הארץ מקבלים פחות.

שני ציטוטים קצרים מיומני מערכת של שני עיתונים ידועים. אחד אומר, אני מצטט: "אם תעבור הצעת השרים בכנסת, יקבלו הווגות הצעירים מענקים, במקום ההנהגה בריבית. ככל שהמשפחה תהיה במצב כלכלי קשה יותר כך תקבל מענק גבוה יותר" — ואני לא צריך לומר לכם מי גר בערי הפיתוח. "מבחינה כלכלית, עדיפה השיטה החדשה. היא מצמידה את הריבית ואת הקרן למדד, בניגוד להצעתו של חבר הכנסת יעקב שמאי שהציע הצמדה חלקית לנגב. אם הצעת שמאי תתקבל בכנסת, פירוש הדבר שתיווצר קבוצת לחץ גדולה, מקבלי משכנתאות, שתהיה מעוניינת בהאצת קצב האינפלציה כדי לגרום לשחיקת המשכנתה שלקחו. את המצב המסוכן הזה מנעה ההחלטה שהתקבלה שלשום. יש לקוות שבעקבותיה תרד מעל סדר־היום של הכנסת גם הצעתו של חבר הכנסת שמאי. שיטת המענקים טובה גם מבחינת משרד האוצר. עכשיו ידע המשרד, די במדויק, את גודל ההוצאה התקציבית. היא תהיה פחות תלויה בשערי הריבית במשך וכך גם יקטן העיוות בהקצאת המקורות במשך. השיטה החדשה צודקת יותר משום שעיקר הסייע יגיע לזוגות הנוקמים באמת. הם יקבלו משכנתאות יותר גדולות וגם מענק גבוה." לא אקרא את שאר הציטוטים שהכניונו.

למי זה מיועד, חבר הכנסת עמור? למי זה מיועד, חבר הכנסת פרץ? זה מיועד לזוגות הצעירים ולמשפחות ברוכות ילדים הגרות בעיקר בערי הפיתוח, בוודאי לכל אלה הגרים

ראש עיר פיתוח. ואם זה לא כל כך הולך לו, הוא מנצל את הקשרים הפוליטיים שלו ופונה לאחר השרים ואומר: אני מבקש שתשרשם את היישוב שלי במשרדך כעיר פיתוח.

את זאת אנחנו רוצים להפסיק. אנו רוצים לקבוע לפי החוק שלוש קטגוריות של ערי פיתוח. החוק המקורי מדבר על קטגוריות א' וב', שתי קבוצות, והלקח אומר שצריך ליצור קבוצה שלישית, היינו: א', ב' וג', לקבוע את הרשימה, וסוף־סוף לאפשר לאותה פרה, לאותה ממשלה, להיניק את מי שהיא רוצה להיניק — את ערי הפיתוח.

לא לחינם פתחתי ואמרתי שאני דורש — לו היה אפשרי ששר יגיש לכנסת הצעה לסדר־היום, הייתי עושה זאת — לקיים את הבירור יחד עם חברי הכנסת, יחד עם ראשי ערי הפיתוח, ויש גם למסור, למשל, שנבנו השנה במחוז הצפון 10,000 יחידות דיור בערי הפיתוח — אינני מונה כאן את מחוז חיפה — במחוז הנגב נבנו 50,000 יחידות דיור, בבנייה הכפרית, שרובה נמצא כידוע באזורי הפיתוח, יש תוכניות מוכנות ל-28,000 יחידות דיור, וזו התגשמותו של החזון.

חבר הכנסת פרץ דיבר על התעסוקה, וזו באמת בעיה מורכבת, אבל צריך לראות גם את ההישגים, ואספתי, גם לכבודך, כמה נתונים. כמה עולים הגיעו עד אפריל השנה? לכרמיאל — 3,953 עולים, כן ירבו; למגדל־העמק — חבר הכנסת שאול עמור, אם אתה מכיר את ידידי חנניה, הוא כוודאי מסר לך את הנתון הזה — 1,733 עולים עד אפריל, ואני יודע שמאז באו עולים נוספים, ברוך השם; לנצרת־עילית — 4,525 עולים, כן ירבו; לעכו — 3,094; לערד — 2,036; לצפת — 3,006; לקריית־גת — 2,185; לשדרות — 195.

אני רוצה לומר לך, אחרי שסיירתי באתר בניית החירום של 500 היחידות, אשר צריכות להיות מאוכלסות ממש בשבועות הקרובים: גם העיר שלך תגיע לממוצע המבורך והיפה.

אדוני היושב־ראש, יש לי הרבה פרטים, ויכולתי לומר אותם ממש בהתרגשות ומעומק הלב, אבל אינני רוצה להלאות את חברי הכנסת. ארצה רק להזכיר — ואני בטוח שאני מדבר בשם כל הבית, ללא יוצא מן הכלל — הקמתן של ערי הפיתוח בשנות ה־50 וה־60 התרחשה בעיצומה של עלייה רחבת היקף, מתוך שאיפה לגרום לפיזור מרבי של האוכלוסייה היהודית בארץ־ישראל. במשך השנים שעברו מאז, הפכו יישובים אלה, שרובם נדחקו לקרן הזווית של החברה בישראל, למקור גאווה לתושביהם. המנהיגות הצעירה שקמה ביישובים הללו ידעה לנצל את הפוטנציאל האנושי האדיר הגלום באוכלוסייה המורכבת מדור שני ומדור שלישי של עולים מתפוצות שונות.

כיום עומדים יישובים אלו בפני שינוי דרמטי הן ברפואי החיים והן בגידול המספרי, לעתים עד כדי הכפלת מספר התושבים, ולעתים פי ארבעה ופי חמישה, ראה דוגמת אופקים. ערי הפיתוח, שהן כיום נשמת אפה של הציונות, רואות כיצד החזון של הפיכת הפרפריה למרכז יוצא מן הכוח אל הפועל, לא ירחק היום שבו יחצו הנגב והגליל בגודל אוכלוסייתם את קו מיליון התושבים. התחזיות במשרד הכלכלה והתכנון מרברות על כך שבשנת 1998, בעזרת השם, נוכל למנות אוכלוסייה בת 600,000 אזרחים בנגב, וב־1997 נוכל למנות בגליל למעלה מ־650,000 נפש. המאסה הקריטית הנוספת היום למפעל הציוני עומדת להפוך את מדינת ישראל של שנות האלפיים למרכז הדמוגרפי של יהודי העולם, כאשר רוב היהודים יתגוררו במדינת היהודים. יישובי הפיתוח ואזורי הפיתוח שיקלטו לתוכם את העולים החדשים, בתוספת של

המשכנתאות, שהכנסת התכנסה וקיבלה החלטה פורמלית להקפיא אותן, הכנסת לא קיבלה כאן החלטה להקפיא את חוק ערי ואזורי פיתוח, אבל קרה דבר מוזר, ואני מאשים חלק מהמנהיגות של ערי הפיתוח, לרבות זו השובתת היום. שר האוצר — ולא חשוב מי הוא היה — בגלל מצוקות תקציביות קרא לראשי ערי הפיתוח והעמיד בפניהם ברירה: או שישכימו לרפורמה של ועדת־ששינסקי, דהיינו ביטול ההקלות במס של 10%, 7% ו־5%, או שחוק ערי ואזורי פיתוח לא יופעל, גם אם הכנסת קבעה זאת בחוק.

אני רוצה לומר ולבקש באותו ויכוח נוקב, שאני יודע שיהיה — — —

עמיר פרץ (המערך):
אדוני, יש פה בעיה. בחוק שאתה חוקקת אחד הסעיפים אומר, שאם יחוקק החוק — — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
שנייה, בדיוק על זה אני מדבר. יושבים כאן רבים מחברי ועדת הכספים. מי נהנה מההקלות במס בערי הפיתוח ובאזורי הפיתוח? נהנה בדרך כלל העשיריון העליון. אסור לנו, ראשי ערי הפיתוח ואזורי הפיתוח, להשלים עם כך שמההקלות במס ייהנה העשיריון העליון, ואילו כלל התושבים לא יקבלו שום תמריץ ושום הקלה. חוק ערי ואזורי פיתוח מצביע בדיוק על כך שיש לתת לתשעה עשירונים, מהתחתון ועד לקרוב לעליון, את כל הסיוע על־פי המערכת המפורטת בחוק, ולוותר על עניין ההקלות במס. איך שלא יהיה, הוויכוח הזה עומד להסתיים משום שהגשתי לוועדת שרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק הצעת חוק המחנקת את העניין ומבטלת את ההתניה של עניין ההקלות במס עם הפעלת החוק.

דרך אגב, ידעו חברי הכנסת — זה כמעט סוב־יודיצה — שני אזרחים מהגליל, האחד שמו הרב מרדכי הלפרין והאחר שמו דוד אוזנה, אשר כבר חוקקו כאן, דרך לובי, את "חוק הביצים", הגישו בג"ץ נגד ועדת שרים לערי ואזורי פיתוח, ואני מניח שעד שיהיה דיון בבג"ץ בוודאי ימצא פתרון אשר יביא לקונסנסוס בתוך הממשלה ובוודאי יטשטש את הבדלי הגישות.

עמיר פרץ (המערך):
אדוני, מותר לשאול שאלה?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
אולי ברשות היושב־ראש.

היו"ר ד' תיכון:
רק כשהשר יסיים.

עמיר פרץ (המערך):
זו שאלה הנוגעת להודעה הדרמטית הזאת. אני מבין שהרשימה שעליה דיברת תהיה שונה מהרשימה הקודמת. זה חשוב מאוד.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
תיכף אסביר, ברשותך, אדוני היושב־ראש, כי אחרת זה לא יובן. מה קורה? חוק ערי ואזורי פיתוח אומר, שוועדת השרים תקבע את הרשימה, ועדת השרים רוצה לגבש קריטריונים. אני הצעתי שהקריטריונים יהיו כרוח החוק: המרחק ממרכז הארץ, המצב הסוציו־אקונומי והמצב הביטחוני. לפיכך יש גישות מספר של משרדים שונים, והמצב היום הוא — וידעו זאת חברי הכנסת — כל מי שרוצה שעירו תוכרז כעיר פיתוח פשוט עולה על הבמה ומכריז ואומר: אני

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
על זה יש הצעת חוק — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

לכן, אדוני השר, אדוני היושב-ראש, אבקש להוריד את הנושא מעל סדר-היום ולהוסיף את דברי ולהחזירו לסדר-היום.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ראובן ריבלין, השאלה ברורה וחשובה. אבקש מהשר לעלות פעם שנייה ולהשיב.

עמיר פרץ (המערך):

הוא רוצה להוריד מסדר-היום ולהחזיר.

היו"ר ד' תיכון:

הוא ביקש להוריד את ההצעה מסדר-היום מטעמים טכניים, אבל הוא העלה סוגיה חשובה, ואם השר יכול להבהיר אותה, בבקשה.

עמיר פרץ (המערך):

אבל הוא בכל זאת השמיע משפט חדש.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חבר הכנסת ריבלין, אני מציע שתשנה את העיתונים שאתה קורא ותקרא את העיתונים שכותבים אמת.

התוכנית שאושרה שלשום עליי ועדת השרים, שיש לי הכבוד לעמוד בראשה, מורכבת מ-32 סעיפים, אבל שבע הנקודות המרכזיות הן: 1. הגדלת נפח המשכנתאות — בין 33% ל-63%.

ראובן ריבלין (הליכוד):

זה היה גם בעבר.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

רגע.

2. מעבר מסובסידיה עקיפה, שבדרך כלל מגיעה לבנקים ולא מגיעה לזכאים; מעבר מהסובסידיה של הריבית למענק, אני מדבר על שני הדברים הללו.

3. פתרון בעיית הערבים. העניין הזה בפירוש מצוין.

4. שינוי הקריטריונים לקביעת טבלת הזכאות, תוך התחשבות במצב הסוציאלי, תוך התחשבות במספר הילדים ובמספר שנות הוותק, דבר שלא היה בעבר.

הוועדה החליטה — ולכן ביקשתי את רשות הדיבור, אדוני היושב-ראש — כי ב-15 ביולי, בעזרת השם, ב-08:30, היא תסכם את הדיון בשלוש הנקודות הנותרות: 1. החלת ההטבות החדשות טרואקטיבית מ-1 בינואר 1980; 2. ביטול עמלת פירעון מוקדם, מה שהעם קורא קנסות, למי שמחזיר את המשכנתה; 3. הענקת ההטבות למי שרוכש את דירתו גם למי שכותר — באותו הויקף — ללכת במסלול של שכר דירה.

אני רוצה להיות זהיר ולומר, שארבע הנקודות הראשונות סוכמו בהחלטה מפורשת של ועדת השרים, פה אחד, ואם לא יהיה ערעור, ביום שני בעוד שבוע וחצי היא תהיה בתוקף.

אשר לשלוש הנקודות הבאות, סוכם שהוויכוח לגביהן ייפסק, ב-15 ביולי יוחלט לכאן או לכאן. את מאבקי בעניין הזה אני מנוע כרגע מלבטא. מותר לי לומר רק, שאני אופטימי.

לכן, בקשתי אליך, חבר הכנסת ריבלין, נושא ערי ואזורי הפיתוח חשוב מאוד, וחשוב מאוד, לדעתי, גם ציבורית,

תעשיות חדשות מתוחכמות, ינצלו את הפוטנציאל האנושי הטמון בעולים.

ממשלת ישראל רואה ביישובי הפיתוח את בסיס הפעילות העיקרית בשנים הקרובות. המציאות היא, שיותר משלושה-רבעים של תושבי מדינת ישראל, יותר מ-75%, מצוטפים, מתרכזים ונודקים ברצועת החוף מהצפון ועד מה שנקרא "אזור פלשת" — כמעט אמרתי "אזור לכיש" — ברצועת חוף של 20 קילומטר. את זאת אנחנו רוצים לשנות, ומיותר לומר מהן הסיבות לכך.

ערי הפיתוח הן הכלי העיקרי לביצוע המדיניות המושכלת של הממשלה בפיזור האוכלוסין. החזון הציוני יגיע לתכלית מימושו רק בשעה שיישובי הפיתוח יהיו הפכו לערים מבוססות ולמרכזים אזוריים שיתנו לתושביהם מגוון של מקורות תעסוקה בד בבד עם מגוון של שירותים. כשר הכלכלה והתכנון, המופקד על התכנון האזורי, אני רואה משימה זו כראשונה במעלה.

שלא יתקבל רושם מוטעה, אדוני היושב-ראש, לא אמרתי שפתרנו את הבעיות. בראשית דברי אמרתי: אני מבקש דיון בוועדת הכלכלה של הכנסת. אני מקווה שבעקבות הדיונים הללו נצליח סוף-סוף לגבש את רשימת ערי הפיתוח. יש בעיה קשה מאוד ומורכבת מאוד. בעיית התעסוקה, כידוע, היא בעיה מורכבת. אנו חייבים להתאים את ההתיישבות בערי הפיתוח עם האפשרות למציאת מקום עבודה. רק לשם כך טוב שיהיה דיון אינטנסיבי ויסודי ביותר. יש בעיות של חינוך, יש בעיות של דיור, יש בעיות של תחבורה. לא חשבנו שאפשר לקלוט ואפשר לבנות ולהיבנות ולהפריח את השממה ללא תקלות וללא צורך להתמודד עם בעיות שלא ידענו להתמודד איתן בעבר.

אני רוצה לברך את חבר הכנסת עמיר פרץ, שדיבר על ערי הפיתוח ומצבם של התושבים, את חבר הכנסת שאול עמור, שדיבר על מצבם של התושבים וגם דווקא לראשי הרשויות, אבל בדיון שיהיה בוועדת הכלכלה אבקש להבדיל בין המצב הכספי של הנהלת הרשות המקומית לבין מצבם של תושבי ערי הפיתוח. אני מאמין כי אם הכנסת ואם המציעים יסכימו להעביר זאת לדיון דחוף בוועדת הכלכלה של הכנסת, נצליח, בעזרת השם, להמשיך להוביל את הנושא החשוב הזה בנתיב הנכון, ואולי בהמשך לבשר לכנסת על הישגים שיבואו בעקבות אותם דיונים.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני השר, אני רוצה לתקן טעות. אתה אמרת שאני, חבר הכנסת דן תיכון, הייתי נגד החוק לסימון מחירים, ואני רוצה לתקן: אנחנו, חבר הכנסת דדי צוקר וחבר הכנסת דן תיכון, איננו נגד החוק לסימון מחירים.

תודה לשר הכלכלה והתכנון. חבר הכנסת ראובן ריבלין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עמיר פרץ מסדר-היום. בבקשה, במסגרת דקה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עמיר פרץ מעל סדר-היום ולהחזירה מייד לדיון, יחד עם הנושא של כל אותם זוגות צעירים במצוקה, גם בערי הפיתוח וגם בשכונות החלשות בערים, שאלוהים לא התייחסה, לצערי הרב, ועדת-הרמלן, ושלקחו בזמנם משכנתאות שההצמדה והריבית עליהן גורמות לכך שהיום, גם אם הם ימכרו את דירותיהם, הם יצטרכו להוסיף כסף לבנקים.

שהכנסת תצביע פה-אחד בעד העברת היוזמות של חברי הכנסת עמור ופרץ לוועדת הכלכלה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני השר, ברשותך.

היו"ר ד' תיכון:
אדוני השר, בגלל חשיבות העניין אני מאפשר סיבוב של דקה.

ראובן ריבלין (הליכוד):
לאור דברי השר אני אציע לתמוך בהצעתו של חבר הכנסת פרץ.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כבוד השר, אני מברך על המאמץ שאתה עושה, גם בכלל וגם בנושא הזה היום. אני רוצה להעיר את תשומת לבך לכך, שההחלטות שלכם מיולי, לבטל הלוואת-מקום בשיעור 30,000 ש"ח עבור רכישת דירה יד שנייה, ולעומת זאת לתת כ-32,000 ש"ח מענק למי שרוכש דירה חדשה, מפלה לרעה את ערי הפיתוח שבהן יש דירות יד שנייה, ומפלה לטובה רוכשי דירות חדשות בהתנחלויות.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, בבקשה. שאלה בת דקה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני השר, גם אני רוצה לברך אתכם על נכונותכם לפתור את הבעיה המעיקה הזאת. אני רוצה להפנות תשומת לבך לכך, שבעניין הקנסות, הפירעון המוקדם של אנשים שלקחו משכנתאות, הנושא יידון כאן, ותרומת הממשלה יכולה להיות כזה שהיא תתמוך בהצעת החוק של חבר הכנסת אברהם פורז לביטול עמלת הפירעון המיותרת הזו.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
לדבריו של חבר הכנסת רן כהן — אני מבקש שתדע שהסוגיה הזו נבדקה, ומי שקורא היטב את החלטת הממשלה ואת הפרשנות של יושב-ראש הוועדה יודע שלא קיימת בעיה. הדברים הללו נמצאים כרגע בבירור. אתה צודק שיכולים להיות פקידים שיכולים לתרגם את ההחלטה שלא כרוחה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני השר, הדברים האלה בוטלו. בדקתי בשני משרדים.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
יש הוראת מעבר, שתפורסם בקרוב, והיא מסמיכה את שר האוצר לקבוע תקנות, שלפיהן אף לא אדם אחד ייפגע בתקופת המעבר, שבדרך כלל חלה עד 31 בדצמבר. אני מבטיח לך, שבסופו של תהליך יימצאו הפתרונות. אנחנו ממשיכים להיאבק בעניין הזה.

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, הזכרת את הצעת חבר הכנסת פורז. בדרך כלל הצעות שלו זוכות לתמיכה של ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק. בעניין הזה, של הרעיון לבטל את עמלת פירעון מוקדם, יש משום התפרצות לדלת פתוחה. לא צריך לומר ולהזכיר שוב, שמשרד הכלכלה והתכנון יושב על המדוכה יותר מחשעה חודשים, והיוזמה שלו בהחלט עולה בקנה אחד עם החלטת הממשלה, שנמצאת בהליך של "בישול". אם היה מותר לי לתת עצות טקטיות, ואפילו פרקטיות, אם היושב-ראש יסכים, ואם אתה הוא שצריך להעלות את הסעיף הבא בנושא הזה — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
חבר הכנסת אברהם פורז.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
חבר הכנסת פורז — כדאי שידחה זאת לאחר 15 ביולי.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. רבותי, הקדמנו את המאוחר למוקדם — 15 ביולי.

חבר הכנסת עמור, אתה, כמובן, לא מתנגד להעברת הצעתך לדיון ולליכון בוועדת הכלכלה.

שאל עמור (הליכוד):
אינני מתנגד.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. חבר הכנסת עמיר פרץ, אתה לא מתנגד?

עמיר פרץ (המערך):
לא.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה, מס' 8. מי בעד העברת שתי ההצעות לסדר-היום לדיון בוועדת הכלכלה? מי נגד?

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — 17
נגד — אין
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה
נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:
17 בעד, אין נגד ואין נמנעים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מבקש לצרף את קולי. הייתי עסוק עם השר.

היו"ר ד' תיכון:
חשוב מאוד. תודה.

חברי הכנסת, שתי ההצעות עוברות לליכון בוועדת הכלכלה.

יו. הצעה לסדר-היום

פעילות "יהודים משיחיים" במבשרת-ציון

הקמה בשכונה יוקרתית במבשרת-ציון, כאשר הם מצהירים בפירוש ובגלוי, כי מטרתם להשתלט על המקום כדורעם כי מבשרת-ציון תסופח בעתיד הקרוב לירושלים. מטרתם היא להפוך את הווילות הללו למרכז פולחני לאמונתם, והם עדיין עושים מסע שכנוע בקרב התושבים למכור להם את דירותיהם בסכומי עתק.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לא אחת הועלה על סדר-יומם של הכנסת הנושא של המיסיון והפעילות המיסיונרית בישראל, ואף ועדת הפנים של הכנסת קיימה דיונים בנושא. אך, לצערי עלי לקבוע, כי לא הכנסת ולא ועדת הפנים של הכנסת הצליחו למגר את התופעה הזאת. לדעתי, תופעה זו חמורה לא פחות מהאינתיפאדה וממעשיהם הרצחניים של שונאי ישראל, אלא שאש"פסטים למיניהם רוצים להרוג ולאבד את גופנו, ואילו המיסיונרים למיניהם רוצים ומעוניינים לכלות את נשמתנו, את נשמת העם היהודי, את תורתנו, אמונתנו ומורשתנו, וסכנה זו היא, לדעת חכמינו, חמורה מכל הסכנות של אוכדן הגוף.

ובכן, מה הן מטרותיו ומה הוא ה"אני מאמין" של איגוד הקהילות היהודיות המשיחיות? אני מצטט: "אנו מאמינים שישנו השם אחד, אשר חי לעולמים בתוך שלושה אישים: האב, הבן ורוח הקודש. אנו מאמינים בריבונות השם ישו המשיח, בהולדתו מבתולה, בחייו ללא חטא, בנסיו, במיתתו הממלאת מקום והמכפרת על-ידי דמו השפוך, בתחייתו הגופנית, בעלותו אל יד ימין האב ובחזרתו האישית בכוח ובכבוד". כן הם מאמינים באיחוד כל המאמינים בהשם ישו המשיח. "כיהודים ממשיכים דרכו של ישו" — כך הם כותבים — "אנו נקראים להתמיד במורשתנו היהודית תנ"כית ולהישאר חלק מעמנו ישראל ושל הגוף העולמי של המאמינים. זה חלק ממהותנו ועדות לדבקות בה".

רבתי חברי הכנסת, בחודש יוני יבואו לארץ כל חברי הוועד המנהל של אותו איחוד, והם מתכננים להיפגש עם נציגים של 30 פלס הקהילות המשיחיות בארץ, כדי למצוא דרך לעבודה ביתר שיתוף פעולה. מטרתם השנייה היא להיפגש עם חברי כנסת באופן בלתי דשמי, כדי להביע את דאגתם בנוגע לעובדה ש"יהודים משיחיים" אינם רשאים עכשיו להגר בחופשיות. הם יתחילו בדרך הארוכה לשנות את המצב הזה, שהוא בלתי הוגן וגם מסוכן לגביהם. מטרתם השלישית — לספק מתנה משמעותית כמוזמנים לישראל עבור העתקת יישובם של אנשי עמם הבאים מברית-המועצות. מסע זה הוא תחילתה של משימה חדשה, והם קוראים למכצע הזה "הכנסת את עמי".

רבתי חברי הכנסת, ב-19 בדצמבר 1990 העליתי מעל במה זו את הסכנה החמורה שיש בפעילות מיסיונרית בקרב העולים ובקרב כלל האוכלוסייה בישראל, וכי הם המיסיונרים, מנצלים את מצוקתם של העולים ומטיפים להם לנצרות. ועדת הפנים של הכנסת קיימה דיון בנושא ב-25 בדצמבר, ושם שמענו עדויות מוזעזעות מפי שלמה פיז'רודזה — כך אני חושב — יושב-ראש ארגון עולי כרית-המועצות. הוא הביא עדויות מוזעזעות וגם הביא עדויות וכתובות מעיתונות הנכתבת ברוסית ומפרסומים שאותם תרגם, ואני קורא מתוך אותו תרגום: "ככל רחבי הארץ מפוזרות כ-30 קהילות של המיסיונרים היהודים המאמינים בישו מציל ישראל ומתאספים יחד לתפילות וללימודי כתבי הקודש. אם אחם רוצים להצטרף

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מתקדמים ועוברים להצעה לסדר-היום מס' 5420: פעילות "יהודים משיחיים" במבשרת-ציון. חבר הכנסת שלמה דיין, בבקשה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, רבתי חברי הכנסת, שליחי קהילות נוצריות, ביניהן "היהודים המשיחיים", סימנו את מדינת ישראל כמרכז לפעילות מיסיונרית, ובעיקר בריכוזי העולים מרוסיה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): מדובר על חב"ד? אני רוצה להבין.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

צידי הנפשות הללו, אשר העבירו על דתם אלפי יהודים ברחבי ארצות-הברית ואירופה, הצליחו לשים יד גם על יהודים תמימים בארץ, ובהצלחה לא מעטה.

רק הכת הנקראת "היהודים המשיחיים" מונה כיום למעלה מ-30 קהילות המפוזרות ברחבי הארץ ועושה נפשות בכל הדרכים האפשריות שיש בידה על-מנת להמיר את דתם של בני עמנו.

והנה, חלומה ומאוויה של כת זו היו תמיד להשתקע ולתקוע יתר בירושלים ולהקים בה את מרכזה המשיחי. במהלך השנים האחרונות חשף ארגון "יד לאחים" ניסיונות מספר של בקשות להשתלטות על קומפלקס בניינים בירושלים, והצליחו למנוע זאת מהם.

אך לפני שבועות מספר הצליח סורקו רם, אשר יש לו עבר עשיר בפעולותיו המיסיונריות גם במחנות צה"ל במסגרת שירות מילואים, בהדרכת מתנדבים מחוץ-לארץ שהגיעו ארצה לעבודה במחנות צה"ל: הוא נהג להקהיל סביבו את המתנדבים ואת חיילי הבסיס ולהטיף נגד הדת היהודית והמדינה. הדבר הובא לידיעת משרד הביטחון, ובבדיקה מהירה הוא גילה כי מדובר בראש קהילת "היהודים המשיחיים" בארץ.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

חבר הכנסת דיין, הם התירו לו להיכנס למחנות צה"ל?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה): כן.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

כי על-פי מה שידוע לי, אם אני ארצה להופיע בפני חיילי צה"ל, לפי ההוראות שניתנו לצה"ל, אסור להם, כי אני הופך להיות מטיף. מיסיונר — כן, ויהודי דתי — לא?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

תשמע את המשך דברי.

כאשר הובא הנושא לידיעת משרד הביטחון, בבדיקה מהירה הם גילו כי מדובר בראש קהילת "היהודים המשיחיים" בארץ והעבירוהו מתפקידו. הוא עתר לבג"ץ נגד משרד הביטחון, אך עתירתו נדחתה על-ידי בית-המשפט, והשופטים קבעו כי יש לראות בשיקולי הצבא שיקולים סבירים, ונימקו באריכות את פסיקתם.

ובכן, אותו סורקו רם, יחד עם חבר בכיר נוסף בקהילת "היהודים המשיחיים", הצליחו לרכוש שתי וילות בשלבי

כחברים לאחת מהקהילות האלה במקום מגוריהם, כתבו לכתובת — — — והם מציינים בפרסומים שלהם את הכתובת.

מורי ורבותי, חברי הכנסת, יש במדינת ישראל חוק, נכון, מ-1977, שתיקן את חוק דיני העונשין ודיבר על פיתוי להמרת דת. אך, לדאבוני ולצער, החוק הזה לא בא לידי מימוש. מדוע? הנה אמרה לנו גברת שבתאי, ניצב-משנה, ראש מחלקת החקירות והתביעות במשטרת ישראל — ואני מצטט מתוך דיוני ועדת הפנים, היות שהוועדה היתה פתוחה לעיתונות אני מרשה לעצמי לצטט מדבריה — לאחר שהעליתי בפניה את העובדה שהיתה הגשת תלונה במשטרה בטבריה לגבי פעילות מיסיונרית: "בטבריה אכן נפתחה חקירה בעקבות תלונה על דברים המהווים עבירה. הדברים המהווים עבירה הם לפי סעיף 174 לחוק העונשין, שאומר: 'נותן או מבטיח כסף או שווה כסף או טובת הנאה וכו' כדי שימיר את דתו, ואכן נפתחה חקירה, והחקירה הופסקה מאחר שקיימת הוראת פרקליט המדינה דאז, משנת 1978, שאכן מורה למשטרה שלא תפתח חקירה בנושא של עבירה על פיתוי להמרת דת בלא שהתלונה הובאה תחילה בפני היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה'. דבר חמור ביותר הוא, שכאשר יש תלונה במשטרה על עבירה של המרת דת, או אדם עובר על החוק ומישהו הולך ומתלונן במשטרה, המשטרה לא יכולה לחקור, משום שיש הוראה של פרקליטות המדינה.

היו מסקנות של ועדת הפנים. במסקנות יש סיכום, ואני קורא: "שמענו דברים חמורים, דברים קשים. הוצגו עובדות על-ידי מי שהוצגו. אנחנו, בוועדה, לא יכולים לבדוק את העובדות האלה ואנחנו לא יכולים לקבוע אם הן אומנם עובדות כפי שהוצגו. כך אנחנו יכולים רק לפנות למשרד הדתות וליועץ המשפטי לממשלת ישראל בבקשה שיבדקו את הטענות. את הפרוטוקול כפי שהוא נעביר לשני המשרדים בתוספת בקשה של ועדת הפנים, שיכנס היועץ המשפטי דיון יחד עם נציגי משרד הדתות, יבדקו את הטענות, ימיינו אותן ויטפלו באותן עובדות על-ימנת לעשות ככל האפשר למניעתן. כמובן, הברקיה של היועץ המשפטי ומשרד הדתות ומסקנותיהם תועברנה לוועדת הפנים. את המסקנות האלה אעביר לחברי הוועדה. אם ירצו אז חברי הוועדה לקיים דיון נוסף, נקיים אותו".

כבוד סגן השר, מאז עברו כמעט שבעה חודשים, דבר לא נעשה. יש מסקנות של ועדת הפנים, יש בקשה ליועץ המשפטי לממשלה, יש בקשה ליועץ המשפטי של משרד הדתות לשבת ולדון בנושא. דבר לא נעשה, עדיין לא הגיעו לשום מסקנה, ואני בטוח שגם לא ישוב. מדוע קוברים את הנושא הזה אצל פרקליטות המדינה? מדוע יש הוראה כזאת — לעבור על החוק בשתיקה?

אני מבקש ממך, אדוני כבוד סגן השר, בסיום דברי, שלא להעביר את הנושא לוועדת הפנים. אני מבקש לקיים דיון דחוף ביותר כאן במליאת הכנסת, ומליאת הכנסת תעשה את מה שוועדת הפנים, לצערי הרב — ואני חבר בה — לא יכלה לעשות. תודה.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. ישיב סגן השר לענייני דתות. בבקשה, עשר דקות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
האם סגן השר גפני מגן על מיסיונרים?

יעקב צור (המערך):
הוא מגן על החוק.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני סגן השר, האם זוהי סכנה קיומית לעם ישראל כמו שתואר כאן? אם כן, זה ממש נורא.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
זוהי גם בעיה דמוגרפית.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
— — —

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אכן צדק חבר הכנסת המציע הרב שלמה דיין. נושא המיסיון עלה פעמים מספר בשנה האחרונה כאן בכנסת.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הוא יעלה עוד כמה פעמים.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
שאלות שונות בנושא הזה התבררו בארבע שאלות שונות. בהצעות לסדרהיום, בדיון בוועדת הפנים.

תופעת המיסיון בכלל ופעולת "היהודים המשיחיים" בפרט מתרחבות ומתפשטות עקב גידול העלייה לארץ בשנים האחרונות. העלייה בהיקף האבטלה ומצוקות חברתיות שונות. כארץ מצאו פעילי המיסיון קרקע פורייה, והם מנצלים את בורותם הדתית של העולים החדשים, את תמימות הנוער וקשיים סוציאליים באוכלוסייה.

יעקב צור (המערך):
כמה אנשים התנצרו?

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
רק דקה.

הבעיה איננה של יהודים בלבד. אני מבין שחבר הכנסת הרב דיין העלה את הנושא של פעילות מיסיונרית בקרב יהודים. אבל אני רוצה לציין, כי הבעיה איננה של יהודים בלבד. "היהודים המשיחיים" פועלים אף בקרב המוסלמים ובקרב הרבה עדות נוצריות המסתייגות מפעילות המיסיון.

מקובל על כלולו עקרון חופש האמונה במדינה, אך חייבים להסתייג ולהילחם בתופעה הזאת של פעילות מיסיונרית, פעילות המכוונת להמרת דת. חייבים להיאבק בתופעה הזאת בכל הכוח ובכל הדרכים החוקיות.

לצערי הרב, החוק אינו מאפשר פעילות של ממש נגד המיסיון. חוק העונשין, התשל"ז — 1977, קובע בסעיף 174א: "הנותן או המבטיח לאדם כסף, שווה כסף או טובת הנאה חומרית אחרת כדי לפתות אותו להמיר דתו, או כדי שיפתה אדם אחר להמיר דתו, דינו מאסר חמש שנים או קנס 50 אלף לירות". סעיף 174ב אומר: "המקבל או מסכים לקבל כסף, שווה כסף או טובת הנאה אחרת תמורת הבטחה להמיר דתו או לגרום לכך שאדם אחר ימיר דתו, דינו מאסר שלוש שנים". החלתם של סעיפים אלה נתקלת בקשיים, כאשר בכל פעילות מיסיונרית, כדי להביאה לערכאות, יש להוכיח את עניין מתן הכסף או טובת ההנאה, מכיוון שזה הבסיס של החוק — מתן כסף או טובת הנאה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אבל גם כאשר אתה מוכיח, זה מגיע לפרקליטות המדינה, ושם זה נתקע, אדוני סגן השר.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אם אדם זקוק לכסף לקנות לחם, זה נקרא להסית אותו?

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
על-פי החוק כן.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני לא מבין.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:

על-פי החוק כן, אבל אין שום בעיה לאותו מיסיונר לבוא ולהגיד שהוא נותן עזרה סוציאלית למשפחתה הרעבה ללחם, ולאחר מכן להיכנס לבית ולהעביר את המשפחה על דתה. היו מקרים כאלה, ותיכף אספר לכם על כמה מהם.

הווי אומר, יש בעיה חוקית להביא לערכאות, מלבד הבעיה שהעלה חבר הכנסת דיין, שיש הוראה של הפרקליטות שלא לפתוח בחקירה בלי הוראה שלהם, ותיכף אגע גם בעניין הזה.

פעולות ההסברה והשכנוע, רכישת אדמות ומבנים, כל אלה אין החוק יכול למנוע כיום, גם אם קורה ומוגשת תלונה במשטרה. המשטרה מנועה מלחקור, משום שיש הוראה, כפי שאכן ציינת, שאין לעשות פעולה כלשהי — זוהי הוראה תמורה מאוד, שאין לה כל הסבר — בנושא חקירת פעילות מיסיונרית, ללא קבלת היתר מהיועץ המשפטי לממשלה. זה דבר שלא קיים בחוקים אחרים.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
זה בגלל רגישות הנושא?

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
אני לא יודע. כמה הנושא רגיש?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מניח שזו היתה הוראה של היועץ המשפטי הקודם —

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
גם היועץ המשפטי הנוכחי, אבל תמתין, אני אמשיך.

על ביצוע החוק נגד פעילות מיסיונרית ממונה שר המשפטים ולא השר לענייני דתות. ניתן להניח, שהכתות המיסיונריות הפועלות מנצלות יפה את חולשת החוק, והתופעה מתפשטת בטבריה, בירושלים ובסביבתה וברכוזי אוכלוסייה שונים, ואף בקרב העולים עוד בארץ מוצאם ובתחנות המעבר; לא רק בארץ, אלא גם בתחנות המעבר, במקומות שבהם העולים מתרכזים בטרם הגיעם לארץ וגם בארצות מוצאם, במקומות שבהם יש פוטנציאל של עלייה לארץ-ישראל.

כת "היהודים המשיחיים", בחזור שהפיצה, מגדירה מטרותיה ואני מצטט: "המטרה, היעד וההשקפה העיקרית של חיינו היא לעזור להקים מנהיגות ישראלית לאוונגליזם, מנהיגות קהילות, ולעבודה למען אלוהי ישראל". זוהי, ללא ספק, מטרה מוצהרת של העברת יהודים על דתם. כבעצם, כוונותיהם, כפי שזו מוצהרת בחוזר שהם מפיצים, כוונותיהם של "היהודים המשיחיים" הן לבצע פעילות מיסיונרית אגרסיבית של העברה על הדת. בעניין הזה אין ספק.

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני רוצה לספר לכנסת רק על פעילות בטבריה שאני עצמי הייתי מעורב בה, ואני פנית ליועץ המשפטי הנוכחי של הממשלה — — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מתי?

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:

ב-25 באוקטובר 1990, יהודי ששמו יוסי מיימרן מעמותת "אל חי" וזר יהושע הופמן פנו בתלונה למשטרת טבריה על פעילות מיסיונרית, כמוגדר בחוק. התלונה אומתה, וכן ההאשמות החמורות כנגד ראשי המיסיון ו"היהודים המשיחיים" בטבריה. נושאי התלונות היו: א. המרת דת תמורת טובת הנאה; ב. ניסיון למסירת ילד בתמורה — וזו עבירה חמורה על החוק, זו עבירה שדינה חמש שנות מאסר; ג. המרת דתו של קטין; ד. הדחת עדים. לפני ימים מספר מסר קצין המשטרה למתלוננים — — —

יעקב צור (המערך):
שלום לך, הרב פלדמן.

אברהם שוחט (המערך):
הרב פלדמן, כל היקבוצניקים הגיעו לאולם המליאה לקראת ההצעה שלך לסדר-היום.

חגי מירום (המערך):
— — —

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, להירגע, אם תמשיכו כך אני אציע לדחות את הדיון ואולי הרב פלדמן ייענה.

עדנה סולודר (המערך):
אנחנו רגילים לזה מאוד.

אברהם שוחט (המערך):
— — —

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, אנו דנים עכשיו בנושא חשוב מאוד.

היו"ר ד' תיכון:
נכון. באמת, רבותי, תנו לסגן השר לסיים את דבריו.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:

אני ממשיך: לפני ימים מספר מסר קצין המשטרה למתלוננים, כי החקירה הופסקה על-פי הוראת היועץ המשפטי לממשלה. וכך מסר דובר היועץ המשפטי: החקירה של המשטרה — חקירה בעבירות חמורות שדין מאסר חמש שנים — הופסקה במשטרת טבריה על-פי הוראת היועץ המשפטי לממשלה או אימי ממשדו, מכיוון שיש הוראה ישנה — כפי שאכן ציינת — שהיועץ המשפטי הנוכחי ממשיך אותה, שלא לחקור ללא הוראה מפורשת של היועץ המשפטי לממשלה, ואכן החקירה בעניין הזה הופסקה בטבריה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
באילו שלבים של החקירה זה היה?

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:

זה היה בשלב סיום החקירה, כאשר העובדות אומתו על-ידי המשטרה. לא היה מדובר בטרור-חקירה או בחקירה מקדמת. היה מדובר בעיצומה או לקראת סיומה של חקירה בעבירה חמורה ביותר, כאשר אכן התברר שהעובדות הן אמת.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני סגן השר, יש לי הצעה. חבר הכנסת שלמה דיין ביקש לקיים דיון במליאה, ואני מניח שלא יהיו מתנגדים לכך. לכן, אנא חסוך בפרטים ונוכל לגשת להצבעה ולקיים דיון ארוך יותר, של כמה שעות, בנושא הזה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
צריך גם קצת רחמים.

יעקב צור (המערך):
צער בעלי חיים.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, יש לי שאלה — — —

הי"ר ד' תיכון:

כן, השעה מאוחרת. לכן אני מציע, אדוני סגן השר, מאחר שזמנך עבר — ואני לא דייקן ומעיר לכל אחד, אבל כאן יש הצעה לקיים דיון במליאה. האם אתה מסכים לקבל זאת?

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:

כן, אני אסכים לזה, אבל אני רוצה לומר רק משפט סיום. אני רוצה לסיים גם מפני שזמני חם, וגם על-פי בקשת היושב-ראש.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
— — — היינו יכולים לבקש ועדת חקירה.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יאיר לוי, אני הרי עוזר לכם, ואתה יוצא נגדי.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:

חבר הכנסת לוי, אני מקבל את הצעת היושב-ראש ומסיים. אבל אני רוצה לומר לכנסת, שיש כאן בעיה — בין המושג של טובת הנאה באופן ממשי לבין עשייתה באופן עקיף. מכיוון שאני רוצה לסיים אני רוצה רק לומר לגבי טבריה את מה שהתכוונתי להמשיך ולהגיד. "היהודים המשיחיים" מחזיקים שם מפעלים כמו "גלטרונקס", ויש מפעל של הפצת ספרים. יש שם מפעלים המוכרים על-ידי משרד התעשייה והמסחר, כמפעלים מאושרים, ולמעשה הם עושים פעולות סוציאליות, הם מחזיקים שם עובדים.

כיוון שאני מקבל את הצעת היושב-ראש לקיים בנושא הזה דיון במליאה, אני רוצה רק לומר שבאותו מפעל בטבריה יש למעלה מ-80 איש שהתנצרו. אני מדבר על אנשים מהמפעל שהתנצרו, כי אחרת לא היו מקבלים אותם לעבודה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
זה לא נכון.

הי"ר ד' תיכון:

אתה רואה, אדוני סגן השר? אני מציע שאת הדברים אלה נלכן בזמן הדיון.

יח. הצעה לסדר-היום

קליטת עלייה בקיבוצים בעבר ובהווה — מתי יעשו חשבון נפש?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

גם חבר כנסת יכול להשיב. זה לא חייב להיות שר.

הי"ר ד' תיכון:

יכול. אני בקיא בתקנון.

חבר הכנסת פלדמן, האם אתה מסכים?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

הי"ר ד' תיכון:

זה בוודאי לא יקרה. מאחר שהדיון אמור להיות דיון סוער

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
לא, חס וחלילה.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלדמן, אני רוצה לשאול אותך שאלה. השר לקליטת העלייה איננו חש בטוב, ולכן אין מי ששיב.

עדנה סולודר (המערך):

זה קשור בוודאי בנושא הזה.

הי"ר ד' תיכון:

אני נוטה לדחות את הדיון בנושא שלך לשבוע הבא.

קריאות:

— — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, ערוץ-2 מחכה מהבוקר לסיפור הזה.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אי-אפשר כך, אל תפריעו.

יעקב צור (המערך):
חכו לפואנטה.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת צור, אתה בוודאי תבקש לדבר.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
איך אומרים באותה בדיחה — so far so good.

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, אני עדיין לא לחצתי על השעון, וחבר הכנסת פלדמן עדיין לא התחיל.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני ימים ספורים רעשה, געשה, סערה הכנסת והמליאה כאשר עמד כאן שר הקליטה, מכובדנו הדגול הרב פרץ. ובסך הכול על מה רגשה הארץ? כדם לבו הוא זעק על מה שאירע בתהליך קליטת העלייה לפני עשרות בשנים. ומה קרה? בגלל משפט פלוס מלה אחת אולי נתפסו על זה ורעדו אמות הספים וכל הארץ גלגלים.

יעקב צור (המערך):
עד עכשיו לא הכנתי מדוע.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
רגע, רגע. עכשיו שימו לב, רבותי, למה שאני רוצה לומר. לא באתי עכשיו כדי לעשות כאן מהדורא תניינא, זו לא הצגה — —

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מהדורא תניינא זו מהדורה שנייה.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
— — לא זאת מטרתי.

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, רבותי, זה איננו הרב פרץ. זה הרב פלדמן.

מיכאל בריזר (המערך):
ידעתי שיש כאן משהו.

היו"ר ד' תיכון:
נדמה לי שאתם חושבים שהרב פרץ מדבר כאן. חבר הכנסת ביטון, נדמה לי שכחבר ועדת הכספים היתה לך הזכות לשמוע את הרב פלדמן בוועדה. נכון, חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת רן כהן?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כולי צמא, אבל לא נותנים לשמוע.

היו"ר ד' תיכון:
לא נותנים לו לדבר. הרושם הוא שכולם מצפים לרב פרץ, והגיע הדבר פלדמן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, כשלא נותנים לו לדבר בוועדת הכספים הוא מכריז על הפסקה.

היו"ר ד' תיכון:
רציתי רק לרענן את זיכרונכם. תנו לו לדבר.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
הוא לא נותן לאף אחד לדבר בוועדת הכספים.

היו"ר ד' תיכון:
בסדר. אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, שמניינה 5361, בנושא: קליטת עלייה בקיבוצים כעבר ובהווה — מתי יעשו חשבון נפש? בבקשה.

חיים רמון (המערך):
באמת מתי?

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, בבקשה מכם, הוא עוד לא התחיל. בבקשה, חבר הכנסת פלדמן, במסגרת של עשר דקות.

עדנה סולודר (המערך):
אני רוצה לדעת מתי סיעתו של הרב פלדמן תלמד דבר.

מיכאל בריזר (המערך):
אפשר להירשם בשביל להשיב לו?

היו"ר ד' תיכון:
אם הוא יאשים סיעות מסוימות, אז נציגי הסיעות יוכלו לדבר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני נרשם.

היו"ר ד' תיכון:
זה תלוי בו. בבקשה, חבר הכנסת פלדמן.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת צוקר, חבר הכנסת פלדמן הוא יושב-ראש ועדת הכספים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבר הכנסת צוקר הוא ר"צ מימין, ואני ר"צ משמאל, כך ששנינו צריכים לקבל את רשות הדיבור.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, לא יעלה על הדעת שיאיר לוי לא ידבר — — —

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
ומה עם זכות השתיקה?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
שחברי המערך לא יתרגשו מזכות השתיקה שלי. מה הם קופצים?

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת יאיר לוי, אני רואה שאתה חוזרת לכושר בעקבות הערותיו של מישוה.

נא לאפשר לחבר הכנסת פלדמן להתחיל את דבריו.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה — —

מיכאל בריזר (המערך):
עד כאן זה בסדר.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
— — לפני ימים ספורים — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
רק ימים ספורים?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי, תנו לו לדבר. חלפו חמש דקות והוא עדיין לא הצליח להשלים משפט.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

רבתי, תאמינו או לא תאמינו, אין כוונתי כאן להסעיר, להרגיז ובוודאי לא לקנטר. אחרי מה שקרה, אחרי הרעש הגדול, הסערה הגדולה והגל של משטמה שהציף את הארץ, הבה נעשה קצת חשבון נפש. מה קרה? למה? האם זה היה מוצדק? מה באמת צריכות להיות המסקנות של כולנו, באופן אמיתי, לא לשם הצגה?

היו עובדות, ועליהן דיבר הרב פרץ. על מקרים רבים וחמורים של ילדים ממשפחות מסורתיות ודתיות אשר בתהליך הקליטה כפו עליהם ככל אמצעי כפיה, אם בשידול ואם באמצעי כפיה ממש — —

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
למשל?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
למשל הרעבה, כן.

עמיר פרץ (המערך):
מכות חשמל היו שם?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
לא שמעתי על זה. רבותי, הקשיבו בסבלנות חמש דקות.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אנחנו כבר במחציתו של יום ועוד כל התוכנית לפנינו. אני מבקש.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
רבתי, למה להתעלם מעובדות? היו עובדות; באמת עובדות שליליות, חמורות מאוד, ולא אחת ולא שתיים.

היתה ועדת חקירה ממשלתית. מה היה ההרכב של הוועדה? גר פרומקין, הרב אלמליח, יצחק בן-צבי וישראל ישעיהו. אלה היו שני-שלישים של הוועדה. ניתן לשער שהם לא רצו דווקא להכפיש ולהשמיץ את מערכת הקליטה. אם אחרי כל זה, בתוך מסקנות הוועדה כתובים דברים חמורים מאוד, אינני רוצה להיכנס לפרטים — למה להתכחש ולמה לומר שלא היו דברים מעולם? ועל כך אני רוצה לדבר.

רבתי, התגובות הנסערות והסוערות אשר שטפו את הארץ ואת האוויר היו מכמה סוגים. היה סוג אחד של תגובות, של הקיצונים ואוהדיהם, שאמרו: להד"ם, לא נכון. היו כאלה שאמרו: מה זאת אומרת, אנחנו תרמנו כל כך הרבה, שירתנו בצה"ל, תרמנו כל כך הרבה לכיטוחן המדינה, אנחנו ארגנו טיולים בשביל ילדי העולים, אנחנו נתנו להם אפילו לחמניות; כל כך הרבה דברים טובים וחיוניים אנחנו עשינו בשבילם, אז באים עכשיו להתחקי אותנו על קליטת העלייה?

אברהם שוחט (המערך):
גם סוכריות?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
חסלחו לי, רבותי. אם נמיין את התגובות, היה סוג שלישי של תגובות, של כאלה שאמרו: אנטישמים, אנטישמיות, שונאי ישראל — —

ציריל ביטון (הפנתרים השחורים):
מה אתה אומר? אתה מדבר עברית? אני לא מבין.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ביטון, אתה יכול לבקש תרגום אחר כך.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

כתוספת נופך לקינוח סעודה הוסיפו: משתמטים, לא הולכים לצבא.

אברהם שוחט (המערך):
זה לא נכון.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
תן לו לסיים ואחר כך תעלה לדוכן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת יאיר לוי, אתה לא צריך להפריע.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
תגן עליו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מגן על היושב-ראש.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

חבר הכנסת מכובדי, יאיר לוי, אני מציע לך שתשתמש אולי עכשיו בזכות השתיקה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

זה אחד הדברים הנכונים ששמענו. חברי הכנסת, אני מבקש שלא להפריע.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבר הכנסת פלדמן לא יכול.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רן כהן.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

רבתי, עכשיו בכל הכנות, לגבי אלה שהתגובה שלהם היתה התקפה ארסית של גלי שנאה: אנטישמים, משתמטים, אנטי-ציונים, אין לכם זכות — אני לא רוצה להגיב כלל. לצערי, הם לא ראויים לתגובה, אלה היו סתם דברי הסתה, ליכוד, שנאה שלילית ביותר. פשוט, זה אינו ראוי לתגובה.

רבתי, שימו לב, אלה שאומרים להד"ם, לא היו דברים כאלה — אני אסתפק ואומר: רבותי, אנא, קצת כוח של יהודי. אני מבקש מכם, הרי אתם יהודים, כולנו יהודים. נאמר בספרים: למה כל עם ישראל נקראים יהודים? על שם יהודה, שיש להם כוח להודות על האמת. תודו על האמת.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
תודו.

מיכאל בריזהר (המערך):
עסקת טיעון.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

לגבי אלה המגיבים: אנחנו שירתנו, תרמנו גם לקליטת העלייה, נתנו להם דירות, נתנו להם חינוך, נתנו להם טיולים, נתנו להם לחמניות, מה לא נתנו להם — לאלו אני רוצה להתייחס עכשיו בשפת הקודש.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שתי לחמניות לכל אחד או לחמנייה אחת?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

רבתי, חיים, תקשיב. יש היום בעיתון מקרה חמור מאוד. אם מישהו רוצה נפש, עבור בצע כסף, או לא משנה עבור מה,

עמיר פרץ (המערך):
אתם ממשיכים בזה עד היום.

עדנה סולודר (המערך):
ומה אתם עושים כעניין החזרה בתשובה?

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני רואה שאצטרך להזהיר, אצטרך להשתמש באמצעים שלא הייתי רוצה להשתמש בהם. תנו לחבר הכנסת פלדמן לסיים את דבריו. עכשיו התחילו ההפרעות מספסלי הליכוד? חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, אל תסעיר את הרוחות בקרב חברי הליכוד. יש לי די קשיים עם חברי סיעת המערך.

עמיר פרץ (המערך):
חבר הכנסת שלמה דיין, האם ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת פלדמן משקפת את המציאות?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
הרב פרץ, אתה רוצה להשיב לי?

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת ברז'הר, אתה יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות. אני לא רואה היום את החינוך.

מיכאל ברז'הר (המערך):
לעומת זאת, אתה רואה את התרבות.

היו"ר מ' וירשובסקי:
במידה רבה. אני מבקש שלא תפריע לרצף של הדיונים.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אני רוצה לומר, שצריך להיות הכוח להודות על האמת, שנעשו משגים חמורים. גזלו את האמונה ואת המסורת של מאות אלפי עולים — — —

מיכאל ברז'הר (המערך):
מיליונים...

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
הגיע הזמן, אחרי 40 שנה, שיהיה לכם הכוח והאומץ להודות ולהפיק לקחים מכך, שיש ללכת בדרך יותר טובה, יותר יהודית ולהקנות חינוך יותר מסורתי לכל ילדי ישראל, גם לילדי הקיבוצים.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
אתה חושב שאתה יהודי יותר ממני? אתה לא מתבייש? זה אומר כת — — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אני לא אמרתי זאת.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת כ"ץ-עוז, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת פלדמן, אני מבקש שתסיים את דבריו במשפט אחד. הארכת יעמייס את זמנך בגלל הפרעות.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
כדי להסיר כל טעות, אני רוצה להדגיש — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מבקש ממך לסיים. תגיד משפט מסיים אחד.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אני אומר שיהדות אינה רק תורשה. יהדות — זוהי תורשה. אפשר לקנות אותה בשתי דרכים: או בתורשה — וכל מי שבתורשה הוא יהודי נשאר יהודי כל ימי חייו, וכל ימי חייו

אבל הוא יטען להגנתו: אבל שירתתי בצה"ל, הייתי בקיבוץ, שירתתי ב"גולני" — האם משהו יעלה על דעתו לקבל טיעון כזה כהצדקה, כהגנה?

מיכאל ברז'הר (המערך):
הם כולם רוצחים, כל הקיבוצניקים רוצחים.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
ביקשתי מכם, תנו לי שתי דקות.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, חבר הכנסת פלדמן מבקש שתי דקות. לפי הזמן יש לו עוד דקה אחת. אני מבקש שלא להפריע לו.

יעקב צור (המערך):
צריך קצת צניעות. מי שלא משרת בצה"ל צריך קצת צניעות.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אנחנו נמצאים כשלם מתקדם של הישיבה. אינני רוצה להתחיל עכשיו בדיונים ממושכים. יש הצעה וצריך לאפשר למציע, חבר הכנסת הרב פלדמן, לסיים את דבריו. שני חברי כנסת נרשמו לרשות דיבור — כדי להציע להעביר את הנושא לוועדה ולהסיר אותו מסדר-היום.

יוסף עזרון (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
עם כל הכבוד, אינני סבור שעלי-ידי ההבלטה של הדברים החיוביים שאמרו אנשי הכת היתה כוונה להצדיק. הם רצו רק להסביר — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
אדוני סגן השר, אנחנו לא נקיים עכשיו סימפוזיון.

מיכאל ברז'הר (המערך):
— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת מסיעת המערך, לא ברור לי מה הלהיטות הזו שלכם?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה לא ברור לך?

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא ברור לי הלהט להפריע כדיון. אני חושב שיש פה להט. אני רואה בלהט דבר חיובי. אבל יש פה להט.

חגי מירום (המערך):
יש להט בתל-אביב. לא ראיתי שאתה רואה בו דבר חיובי.

מיכאל איתן (הליכוד):
האם חל שינוי במדיניות של היושב-ראש כלפי ראש העיר תל-אביב?

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני צריך להאריך עכשיו את זמנו של חבר הכנסת פלדמן מפני שהפריעו לו. כולנו יוצאים מפסידיים מכך.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
מה שאני מנסה לומר, רכותי חברי הכנסת, הוא, שכשם שאין ויכוח שאסור לגזול את ממנו של הזולת, כשם שאין ויכוח שאסור לגזול את גופו של הזולת, כך אסור לגזול את נפשו, את אמונתו של הזולת. מה שנעשה בשנים הראשונות במיוחד — — —

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
אדוני היושב-ראש, אין לך רשות לעשות זאת. במקרה הזה אני נרשמי ראשון. אינך יכול לגזול ממני את רשות הדיבור.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת כ"ץ-עוז, אל תלמד אותי מה יש לי רשות לעשות או מה אין לי רשות לעשות. אני יכול לקבוע שלא ידברו שני חברי כנסת מאותה סיעה במסגרת הצעות אחרות.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
מי שנרשם ראשון הוא המקבל את רשות הדיבור.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני קיבלתי את הרשימה, ואתה לא נרשמת ראשון.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
אני נרשמתי אחרי חבר הכנסת יעקב צור, אבל כדי לנמק את ההצעה להעביר את הנושא לוועדה אני נרשמתי ראשון.

היו"ר מ' וירשובסקי:
יש לך רשות להגיב, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, היום היה תקדים, אולי ראשון, כסיוטאציה דומה מאוד. חבר הכנסת שמילא את תפקיד היושב-ראש הגדיל, על-פי החלטתו, את מכסת זמן הדוברים. אני מבקש שתוסיף עוד שני דוברים, כדי שיהיה איזון.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
זו לא שאלתא.

קריאות:
— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, נא לשבת. חברי הכנסת, נא לשבת. חברי הכנסת, חברי הכנסת, זה לא עניין של מתן רשות דיבור. המצב הוא פשוט. יש פה הצעה שהועלתה על-ידי חבר כנסת. הצעה זו, הואיל ולא הייתה חשובה עליה, נראה שיש לכלול אותה, אוטומטית, בסדר-היום. אפשר לבקש את הסרתה או לבקש להעביר אותה לוועדה. זה לא עניין בעד, נגד או דיון. יש נרשמים. הראשון שנרשם היה חבר הכנסת יעקב צור. נכון שהשני שרשום הוא חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז. אני אברר — אם יש כאן אוטומטיות, הוא יוכל לדבר. אם יש אפשרות שמישהו מסיעה אחרת ידבר — הראשון שנרשם מסיעה אחרת הוא חבר הכנסת חיים אורון.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
איזה נוהג זה?

יעקב צור (המערך):
מה זה, רק ירושלמים ידברו?

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני שואל את המזכיר.

חבר הכנסת רן כהן, מה אתה רוצה לומר?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
דומני שיש גם אפשרות נוספת, שחבר הכנסת פלדמן יסתפק בדברי החשובה, שהם כמוכן שום דבר, כי לזה בעצם ראויים הדברים שלו, כפי שהוא העלה אותם מעל הבמה. אם הוא יסתפק בדברי החשובה שאינם, שהם באמת אפס מנופח, כי אז כל הדיון הזה נגמר, ונגמר העניין.

הוא חייב בתרי"ג מצוות מדאורייתא, כמוני, ובשבע מצוות דרבנן כמוני, ולא יותירו לו בבית-דין של מעלה אף על אחת מהן, כמו לי. אנחנו יהודים שווים. אבל אמרתי שגם ההתנהגות צריכה להיות יותר מסורתית, לפי המסורת היהודית, והחינוך צריך להיות יותר ברוח המסורת. צריך לפחות לכבד יותר את המסורת, להסיר את השנאה מהעם הזה, את גלי השנאה. בכל מה שקשור בדת היהודית — מייד גלים עזים של שנאה. למה?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
שלא תחשוב שאתה יהודי יותר ממני, עם תרי"ג המצוות שלך.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת כ"ץ-עוז, אני קורא אותך לסדר כפעם השנייה.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אני מסיים ואומר, שהגיע הזמן שיעשה חשבון נפש נוקב אמיתי.

עננה סולודר (המערך):
גם אתה.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
כולנו. יוסיקו המסקנות שאין מנוס, אנחנו עם אחד. כולנו יהודים, כולנו צריכים להיות כאן יחד. לכן, מה שדרוש הוא כיבוד המסורת וחינוך על ערכי המסורת לכל ילדי ישראל.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. חברי הכנסת, אין שר שמשלב על ההצעה. מטבע הדברים מבקש חבר הכנסת פלדמן לכלול את הנושא בסדר-היום. יש שתי הצעות אחרות: האחת להעביר את הנושא לוועדה, והשנייה להסיר את הנושא מסדר-היום. אני קורא תחילה לחבר הכנסת יעקב צור, שמבקש להסיר את ההצעה מעל סדר-היום.

קריאה:
מיהו המציע השני?

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת יאיר לוי, אתה לא רשום.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אז בבקשה, תרשום אותי.

היו"ר מ' וירשובסקי:
היו שני חברי כנסת שנרשמו ראשונים — הראשון הוא חבר הכנסת יעקב צור, שכבר נתתי לו רשות דיבור, והשני הוא חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז. מכיוון שחבר הכנסת כ"ץ-עוז הוא מאותה סיעה של חבר הכנסת יעקב צור, אני אאפשר לחבר כנסת מסיעה אחרת לדבר, וחבר הכנסת שאומין אותו הוא חבר הכנסת חיים אורון.

מיכאל איתן (הליכוד):
אתה עושה מאתנו צחוק?

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני לא עושה צחוק מאיש. אני מקבל רשימה של חברי כנסת שמבקשים רשות דיבור. יש לפני רשימה לפי הסדר.

מיכאל איתן (הליכוד):
הוא צודק.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, חבר הכנסת פלדמן רשאי, כמו שכבר השתמשו היום בתרגיל הזה, לקחת את ההצעה שלו בחזרה, ואז אין שום דבר. את זה הוא יכול לעשות. הוא לא הציע לעשות זאת.

קריאה:

הוא מציג.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אני מסתפק.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא היתה תשובה. אתה לוקח בחזרה את ההצעה שלך. כן.

קריאות:

— — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אתה פחדן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, נא לשבת. חברי הכנסת, מה הדבר הזה? חברי הכנסת. חברי הכנסת. חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת יעקב צור. חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת אורון. אני קובע שחבר הכנסת פלדמן ויתר על ההצעה שלו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
הוא חוזר בו.

קריאה:

חשאל אותו עוד הפעם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני לא אשאל אותו עוד הפעם.

קריאות:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רן כהן, עשה לי טובה ושבו.

חברי הכנסת, יושב־ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת פלדמן, לקח את הצעתו בחזרה והיא לא קיימת. ממילא אין דיבורים.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):

הוא חוזר בו, הוא לא לקח אותה בחזרה. הוא חוזר בו.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הכול דיבורים. ההצעה בטלה ומבוטלת.

קריאות:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, מי שרוצה להתרגש בגלל ההצעה שבוטלה ולא קיימת עוד יעשה את זה במזנון או מחוץ לאולם.

יט. הצעה לסדר־היום

אישורי יהדות מזויפים בידי עולים מברית־המוצות

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני יכול לבקש מכל חברי הכנסת שיהיה קצת יותר שקט וקצת יותר רגוע? בבקשה, חבר הכנסת גמליאל.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, עם העלייה הברוכה מרוסיה מתעוררות בעיות קשות מאוד בעניין יהדותם של העולים. כ־30% מהעולים מרוסיה אינם יהודים על־פי ההלכה. זוהי בעיה חמורה של התבוללות, אשר במשך הזמן תחדור לאט לאט לכל האוכלוסייה במדינה, כיוון שבמשך הזמן אוכלוסיית העולים תתמוזג עם כלל האוכלוסייה.

מצב זה גורם לבעיות קשות של זיופים, עדויות שקר, גיורים פיקטיביים ורישום נישואים כוזב. הרבנות צריכה להיערך כדי להתמודד עם בעיות אלה ואף להכשיר אנשים למשימות אלו, כדי שיוכלו להתמחות בשיטות הזיוף ועל־ידי כך יוכלו להגיע לחקר האמת.

בעיתון "יחד נאמן" התפרסמה כתבה על אודות ריבוי הזיופים של תעודות לידה, כתובות ועוד, וכן עדויות שקר. שם התפרסם, לדוגמה, על כתובה של אשה בשם "יוחבר" שנישאה בחודש "ששבון". הכתובה עוררה את חשדם של הרבנים, שהפכו להיות חוקרים על כורחם.

יש לתת לרבנות מעמד מיוחד בבדיקת יהדותם של העולים עוד בארץ מוצאם. אי־אפשר לסמוך על גופים אחרים, אשר אין להם הידע והכלים לבדיקת העניין וגם אין להם עניין מיוחד בכירור האמת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת לסדר־היום מס' 5419, של חבר הכנסת אריה גמליאל, בנושא: אישורי יהדות מזויפים בידי עולים מברית־המוצות. בבקשה.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):

עכשיו זה כבר לא קיבוצים.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת — — —

קריאות:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש שקט. חברי הכנסת, הצעות שייכות להצעה הקודמת וההצעה הקודמת לא קיימת עוד. אני מבקש שיהיה שקט.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גם הצעות לא קיימות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת אורון, האם אני יכול לבקש ממך שהדיון יימשך באופן מסודר?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
בהחלט.

יהודי, שמקומו לא יכירו בקרבנו. זוהי בושה לכולנו, לא רק לאלה שנושאים את הדברים המבישים האלה באזנינו, אלא גם לאלה שמקשיבים להם.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, תוך הבעת שאט נפש ובוז לדברים שמשמיע שר, שלא נהיה שר בזכות כישוריו ומנת המשכל שלו, לדברים שמשמיע יושב-ראש ועדה, שאיננו יושב-ראש ועדה בזכות כישוריו המפליגים, לדברים של חבר הכנסת מכובד, שאיננו חבר הכנסת מכובד בזכות תרומתו לציונות העובדת, אני מבקש להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
את זה אתה אומר על נציגים של ציבור אנשים?

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, יש הצעה של חבר הכנסת גמליאל. אנחנו מצביעים אם לכלול אותה בסדר-יומיה של הכנסת, או להסירה, כהצעתו של חבר הכנסת בריזהר. נא להצביע.

ה צ ב ה

בעד ההצעה לכלול את
הנושא בסדר-היום — 8

בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום — 4

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של
הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של שמונה קולות נגד ארבעה הוחלט לכלול את הנושא בסדר-יומיה של הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):
דלקו שם שני אורות, כאשר ישב חבר הכנסת אחד בלבד. אני מבקש שהדבר הזה ייבדק.

קריאה:
זה האזור של היושב-ראש.

היו"ר מ' וירשובסקי:
יכול להיות שהאזור שלי דלק.

מיכאל איתן (הליכוד):
אני אבקש לבדוק.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני יושב במקום הזה עכשיו, אינני יכול לרוץ לשם.

חבר הכנסת העצני, אני ראיתי שאתה דיברת עם מישהו מהיציע. אני פונה אליך: אסור לעשות דבר כזה.

אליקים העצני (התחיה):
ידוע לי, דיברו אלי, כיוונתי את האדם לצאת החוצה ולדבר אתי בחוץ.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מבין שאתה יודע את זה, כִּי זה לרעת האדם. לך אני לא יכול להגיד שום דבר.

אליקים העצני (התחיה):
בסדר, אני יודע.

יש בקשות רבות של עולים חדשים המבקשים להתגייר. חלק מן העולים גם אינם יודעים עברית ואי-אפשר ללמד אותם. זאת ועוד, צריך להקדיש לכל אחד מאות שעות לימוד, לימודי יהדות, ואין מי שיעשה זאת.

כך נערמות בכל יום ערמות רבות של תיקים, בקשות לגיורים בכתי-הדין, והמערכת איננה מסוגלת להתמודד עם הנושא כלל ועיקר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להעמיד דברים על דיוקם. הוויכוח והשאלה כאן לא קשורים כלל לנושא של גיורים ופרומיים וכיוצא בזה. השאלה כאן היא אחרת לחלוטין — כיצד נמנע מעשי רמייה. כאן מדובר לא על רמאות כספית אלא רמאות של אנשים שהם לא-יהודים, לא מעוניינים כלל להיות יהודים, וכל רצונם הוא לצאת מכרית-המועצות. האם לאנשים אלו, שאינם יהודים, מותר לרכוש בכסף תעודות המעידות עדות שקר, שהם יהודים?

שר הקליטה, הרב יצחק פרץ, שביקר בכרית-המועצות, אישר כאן במליאת הכנסת את עדותו של אחד הרכנים בכרית-המועצות, שהעיד בפני כתב "מעריב" שניתן לרכוש בכסף תעודות המעידות על יהדותו של אדם גם כאשר הוא גוי.

האם יעלה על הדעת שמשרד הבריאות, למשל, יכיר באדם כרופא על סמך תעודה, שיש יותר מחשש סביר שהיא נרכשה בתשלום? האם משרד המשפטים יכיר כעורך-דין במי שהציג תעודה מכרית-המועצות, ללא בדיקה? וכאן מדובר על דבר, שלפי השקפת עולמי הוא הרבה הרבה יותר מהותי, על אדם המבקש לעלות לארץ ולהיחשב כיהודי, על כל ההשלכות הנובעות מכך, ואינני מתכוון רק לעניין הסיוע ברכישת דירה וכיוצא בזה אלא למכשלות לדורי דורות.

אני מקווה ומאמין שתסכימו אתי, חברי הכנסת, שזה נושא חשוב וחיוני דיו, וכי יש לשים קץ לתופעה של רמאים ומתחזים למיניהם. אדרבה, מי שמבקש להצטרף, יבוא ויצהיר שאינו יהודי, ויבקש ללמוד, כמקובל, אבל, חס ושלום, לא ייתכן שירכוש בעד כמה רובלים את יהדותו. כל מדינה אחרת היתה מגרשת מארצה אדם שינסה להיכנס אליה על סמך תעודות מזויפות.

אני מבקש אפוא, רבותי, לקיים על כך דיון במליאת הכנסת.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, הואיל ואין שר ששייב על ההצעה, ההצעה היא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת.

הצעה אחרת, להסיר את ההצעה, לחבר הכנסת מיכאל בריזהר, במסגרת דקה.

מיכאל בריזהר (המרעך):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שואל את עצמי: מה קורה לנו כאן? מעל לכל הדיון הזה מרחפת רוח של שנאה, מרחפת רוח של פסילת הדברים המקודשים ביותר שלנו, מרחפת רוח של פסילת הקיבוצים, שהם תמיד הלכו בראש המחנה ונשאו את דגלנו, מהלכת רוח של פסילת העלייה, שהיא סם החיים של המדינה הזאת. לאן הירדררה הכנסת הזאת? לביטויים המכוערים ביותר — — —

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אתה הידרדרת.

מיכאל בריזהר (המרעך):
— — — לביטויים המכוערים ביותר של חומייניזם

כ. הצעה לסדר-היום התגברות האבטלה

לחתום בלשכת התעסוקה ולקבל דמי אבטלה. הם רוצים להתפרנס בכבוד, אך בערי הפיתוח אין להם ברירה אלא לקבל דמי אבטלה. אין הם יכולים למצוא עבודה הולמת במקצועותיהם משום שממשלת הליכוד לא טרחה לדאוג ליצירת מקומות עבודה הולמים. מזלו של הליכוד הוא, ששאלות הביטחון מסיחות את דעת העיתונות ויוצרי דעת הקהל משאלות החברה והכלכלה. אולם אלה הסובלים מהאבטלה אינם שוכחים זאת, והם לא ישכחו זאת.

מנתונים של חברת שירותי אינפורמציה המספקת מידע עסקי מתברר, שאין אור בקצה המנהרה. כ-14,000 חברות ועסקים נמצאים כיום בקשיים. 300 מפעלים פשטו את הרגל. ל-200 מפעלים מונה כונס נכסים.

יאר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מהיכן אתה לוקח את הנתונים האלה?

רענן כהן (המערך):
אמרתי, אלה נתונים של חברת שירותי אינפורמציה המספקת מידע עסקי. אלה הנתונים שהם המציאו לי.

יש 2,100 תביעות כספיות של בנקים כנגד חברות, 11,000 עיכובים בתשלומים, חובות וקשיי נזילות. נתונים אלה מצביעים על כך, שהמשק נמצא במשבר ובקיפאון, ואם כך — איך תרד רמת האבטלה?

ומה עושה הממשלה? עוסקת במלחמת חרבות כנגד החלק היצרני של המדינה. השר יעלה על דוכן זה ויתאר לנו, קרוב לוודאי, עתיד ורוד ובו תוכניות-מגירה, שהוא שולף חדשות לבקרים, תוכניות שאינן מובאות לכלל ביצוע, וזאת על גב האזרחים המובטלים.

יאר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מי ששייך לך היום הוא עמיתי סגן השר יוסף עזרן.

רענן כהן (המערך):
אני שמח תמיד לשמוע את סגן השר, הרב עזרן, ואני שמח שהוא משיב על הצעתי לסדר-היום. ואני מבקש סליחה שאמרתי "השר" ולא סגן השר הרב עזרן. אני מקווה ומאחל לו אריכות ימים, כדיאות וגם מינוי לשר.

בעיית האזרחים המובטלים היא בעיה כואבת, אך כואבת במיוחד היא בעייתם של החיילים המשוחררים. חיילים אלה תרמו שלוש שנים מן הטובות בחייהם להגנתה של המדינה. כאשר הם משתחררים מהצבא היוצאים לחיים האזרחיים, רבים מהם מתקשים למצוא עבודה. פתח המילוט בפני רבים מהם הוא הירידה מן הארץ, ופתח זה נעשה יותר ויותר אטרקטיבי. כל שנה יורדים כ-20,000 אזרחים, 60% מהם צעירים משוחררי צה"ל. הירידה הפכה לאופנה ולנורמה מקובלת. זעקי ארץ האובכה, אדוני סגן השר, זעקי על ממשלתך הפולטת את בניך החוצה. זעקי על שרייך חסרי הרגישות לרווחתם של צעיריך. זעקי על ממשלתך המהמרת בעתידך.

איזה ערך יש לעלייה הנפלאה המגיעה אלינו בימים אלה, כאשר הצעירים הנפלאים האלה, שגידלנו וטיפחנו אותם, לא מוצאים אפשרות להתבסס בארץ? זה בעצם יהווה דוגמה ותקדים לעולים החדשים, ובהדמנות ראשונה יקומו אלה ויעזבו את הארץ. המדינה פוגעת בכושר-היצירה שלה, שהוא

היור"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5367 בנושא: התגברות האבטלה — של חבר הכנסת רענן כהן. בבקשה, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשעה שהבעיה החמורה היא האבטלה, יושב-ראש ועדת הכספים היה צריך להתמקד בליכוד הכוחות למלחמה באבטלה, ובמקום זאת הוא בא לפלג את העם וליצור מלחמת תרבות, המסיחה את הדעת מהבעיות האמיתיות, כמו בעיית האבטלה.

האבטלה צוברת תאוצה, היא הופכת למכת מדינה, והממשלה בתרדמתה. העסקים אצלה כרגיל, אין פוצה פה ואין מצפצף.

יש המעריכים, כי עוד השנה יגיע מספר המובטלים ל-225,000 איש. וזה עוד לא הסוף. יש הצופים, כי עד סוף 1994 יגיע שיעור המובטלים ל-18%, כלומר כל אזרח שישי יהיה מחוסר פרנסה. באזורי הפיתוח יעלה שיעור האבטלה עוד יותר. כבר כיום כל אדם שלישי באזור-עקיבא הוא מובטל. תמונה דומה קיימת בערי פיתוח אחרות. בתוך עשור יכולים להיות 400,000 מובטלים במדינת ישראל.

מספרים אלה זועקים לשמים, אך לממשלת ישראל זה לא "מזיז". מספרים אלה יכולים לפגוע ולמוטט את המרקם החברתי במדינה. ואין לנו פצצת זמן מסוכנת יותר מן האבטלה הגואה.

האבטלה לא נוצרה יש מאין. היא לא באה כהפתעה לממשלה זו. עוד במערכת הבחירות הקודמת התריע הליכוד, שאם יעלה המערך לשלטון, הוא יגרם לאבטלה של 100,000 איש. ברצוני לומר מעל במה זו לעם ישראל: המערך אינו בשלטון והאבטלה היא תוצאה ישירה של מדיניות הליכוד. הליכוד הביא לאבטלה הגבוהה פי שנים וחצי ויותר מהשיעור שכנגדו הוא התריע. מה תגידו בבחירות הבאות, שהמערך הוא האשם באבטלה הגבוהה?

אני כואב את כאבה של החברה הישראלית. האבטלה היא תופעה כלתי רצויה והיא טראומה חברתית בכל מדינה מתוקנת. במדינת ישראל, נוסף על הטראומה החברתית יש לאבטלה השלכות כבדות בתחום הלאומי והביטחוני. האבטלה מעודדת ירידה, ולעומת זאת מקטינה את המוטיבציה לעלייה. מדינה המצויה במתח ביטחוני וחייבת בכוח המצאיות להקצות לצורכי ביטחונה משאבים כספיים גדולים אינה יכולה להרשות לעצמה את הלוקסוס של אבטלה כה גדולה ומעמיקה.

האבטלה איננה אסון טבע, איננה גזירה משמים. האבטלה הקיימת היא מעשה ידינו, קרי — תוצאה של מדיניות הממשלה, וחובה מוטלת עליה לנקוט את כל האמצעים לבליתמה להקטנתה עד לממדים סבירים של אבטלה חיוכית סבירה.

קשה לראות את אלפי המשפחות הנהרסות שעה שהמפרנס הראשי אינו מצליח למצוא לו תעסוקה הולמת. אני מסייר ברחבי הארץ ונפגש עם מובטלים ושומע סיפורים קורעי לב. לא מדובר באנשים שאינם חפצים לעבוד, ההיפך הוא הנכון. אנשים רוצים ומעוניינים לעבוד, אין להם עניין ללכת

אצבע. אני חושב, בלשון המעטה, שזה היה מוגזם קצת. הרי אנחנו יושבים יחד בוועדה ואתה יודע אילו הצעות חוק העברנו כדי לזרז משקיעים, הצעות חוק שנותנות פחת מואץ במשך שנה אחת, הצעת חוק שנותנת ערבויות מדינה. אתמול שמענו את דב לאוטמן, אופוזיציונר כלכלי מובהק, שדיבר על צמיחה שאנחנו רואים אותה, הלמות פטישים במפעלים ראינו בטלוויזיה. אני בהחלט שותף לביקורת שלך, הביקורת על כך שאנחנו עדיין נמצאים במצב של אבטלה קשה ואיננו צועדים קדימה כפי שהיינו רוצים. אבל פסילה טוטלית מעין זו ואינה שתוסר מסדר-היום.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. חבר הכנסת רענן כהן, אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת הכספים?

רענן כהן (המערך):
כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, נא להצביע האם להעביר את הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן לוועדת הכספים, או להסירה מסדר-היום כהצעת חבר הכנסת ויינשטיין. זו הצבעה מס' 11.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 9

נגד — 1

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים
נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של תשעה, נגד אחד, ללא הימנעות, הועברה הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן לוועדת הכספים.

כא. הצעת חוק הבנקאות (עמלת פירעון מוקדם) (הוראת שעה), התש"ן — 1990*

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

לשנה. הציבור הרחב, חלקו איבד לחלוטין כל יכולת לשלוט במערכת המורכבת. משכנתאות שהיו לא-צמודות, ולו בחלקן, נשחקו לחלוטין. לא היה ברור מהי ריבית אמיתית, מהי ריבית ריאלית. ובתקופה זו של בלגן טוטלי היו אנשים רבים שהלכו לבנקים ולקחו הלוואות בריביות צמודות, שהן פשוט דבר מטורף. באו אנשים, לרבות זוגות צעירים ואנשים במצוקה, ולקחו הלוואות בבנקים, לעתים בריבית של 13% ומעלה.

אומר לכם, רבותי חברי הכנסת, בעיני, כאשר מדובר במשכנתה שמוכסחת על-ידי נכס, פירוש הדבר שהיה ביטחון טוב להלוואה. דבר ידוע בעולם הבנקאות הוא, שכאשר הלוואה יש ביטחון טוב, הריבית נמוכה יותר. כאשר הלוואה פרובלמטית, דהיינו יש סכנה שלא יחזירו אותה, הריבית מופחתת.

אייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
איפה ראת נוסחה כזאת?

הדבר החשוב — פיתוח אנושי להתקדמותה של הארץ ולפיתוחה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אינתיפאדה חברתית ממתונה בפתח. זה יהיה אסון לאומי שלא יישכח ולא ייסלח לממשלה הזאת. הממשלה נושאת באחריות, אך היא מתבצרת בחוק אדישותה, ובמקום לעסוק במדיניות היא מייצרת ססמאות. פתרון בעיות האבטלה מחייב קביעת סדרי עדיפויות נכונים, שיביאו ליתר תעסוקה ולהבראה כלכלית של המשק. הרחבת התשתית התחבורתית בישראל, הקמת מפעלים עתירי ידע, הן רק שתי דוגמאות למה שצריך ולמה שניתן לעשות. אין שום סיבה שעמק-הסיליקון שבקליפורניה לא יוקם במדינת ישראל. הארץ מלאה ותוססת בכשרונות צעירים, והם ממתנים ליד מבינה ולזרוע מושטת ולראש בריא וחכם שידע להוציא את האור הגנוז מהכוח אל הפועל. ממשלה זו, שלא הצליחה למנוע את האבטלה בעוד מועד ואינה יכולה להילחם בה כיום, אינה ראויה להמשיך בשלטון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא לסגן שר האוצר להשיב על ההצעה.

סגן שר האוצר י' עוזן:

כבוד היושב-ראש, חברי הבית, אם חבר הכנסת המלומד, ידידי המכובד חבר הכנסת רענן כהן, לא יראה בזה שאני לא מאריך בדברים, חלילה כעין ולזול — כיוון שבשבועות האחרונים, למעשה לפני שבועיים, כבר עניתי לחבר הכנסת יעקב צור באריכות וגם לחבר הכנסת מיכה גולדמן — אומר מראש שאני מסכים להעביר את הנושא לוועדת הכספים. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה על התרומה שלך לקיצור הרב. הצעה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין להסיר את הנושא מסדר-היום. בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להסיר מסדר-היום את ההצעה של ידידי ועמיתי חבר הכנסת רענן כהן, ולו רק בגלל משפט אחד. אמרת: הממשלה איננה נוקפת

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק תקפ"ח — הצעת חוק הבנקאות (עמלת פירעון מוקדם) (הוראת שעה), התש"ן — 1990, של חבר הכנסת אברהם פורז. כמוכן, יהיה תיקון של השנה. חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מפלגתי איננה מפלגה המבטיחה הבטחות שלא ניתנות אחר כך להגשמה. אנחנו לא מאמצים לעצמנו עמדה פופוליסטית, אנחנו לא מאמצים לעצמנו עמדות של הוצאת כספי ציבור באופן מיותר. אבל יש בעיה אמיתית וקשה, והיא בעיית הפירעון המוקדם, בעיית הקנסות על החזרה מוקדמת של חובות המכונים משכנתאות.

כמה העניין? משנת 1981 — ואולי גם קודם לכן — השתוללה בישראל אינפלציה כשעורים של מאות אחוזים

אבל, לצערי הרב, מאומה לא קרה. הכתיחו בשעתם להקים קרן שתפתור את המקרים הקשים — קרן כזו לא הוקמה. נכון שכנראה הולך לקרות משהו חיובי: כנראה, השר מגן, שהיה פה היום, ושמעתיו, אמר שבעוד שבועיים חשב ועדה מיוחדת מטעם הממשלה על הסוגיה הזאת. אני מבין את הממשלה על העניין הזה. אני בטוח שסגן השר עזרן, ידידי הטוב שאני מוקירו ומכבדו, גם הוא יבוא לכאן ויאמר לנו אותו דבר.

אני רוצה לומר לך, אדוני סגן השר, שאם הממשלה תפתור את הבעיה הזאת בלי צורך בחקיקה, אני אכיר אתכם. אני מחפש פה שום דבר מיוחד. אבל, עובדה היא שמאז התעוררה הבעיה, לפני יותר משנה, והצעת החוק מונחת יותר משנה, אני מחכה ומחכה לפתרון — פתרון אין. אם יסתבר שפתרונם את הבעיה בלי חוק, תבורכו, אבל אם יסתבר שאתם זקוקים לחקיקה הזאת, בין היתר, אדוני סגן השר עזרן, גם כדי ללחוץ על הבנקים שילכו לקראת העניין הזה — כי הרי כל עוד הם מוגנים על-ידי הצו שהוציא נגדם בגין בנק ישראל, למה להם להיות גמישים? לו הייתי מנהל בנק וכל תפקידי להראות רווחים — וזה כאמת תפקידי של מנהל בנק, אין לו תפקיד אחר, הוא לא לשכת הסעד — יכול להיות שגם אני הייתי אומר: מדוע לי ללכת לקראת הלווים? מדוע עלי לעשות איזו פעולה כשהמצב הנוכחי פועל לטובתי? לכן, גם לצורך דיונים שבין הממשלה לבין נציגי הבנקים, והבנקים עדיין מתנהלים על בסיס מסחרי, חשוב שיהיה האיום שהכנסת יכולה לפעול בדבר הזה, והאיום הזה משרת גם אתכם במשאומתן שאתם תנהלו עם הבנקים.

רבותי חברי הכנסת, אנחנו מדברים כאן בסך-הכול על קריאה מוקדמת. אני מציע להעביר את הצעת החוק הזאת לוועדת הכלכלה, משום שזאת הוועדה שבמשך כל התקופה האחרונה עסקה בנושא הלוואות לריוור ומשכנתאות. זאת הוועדה ששמעה וטיפלה בעניין הזה. אם יתברר שמסתמן פתרון חיובי על דרך שהממשלה מציעה, לא יהיה צורך לקדם את הצעת החוק. והיה ויתברר שהצעת החוק הזאת בכל זאת נחוזה, אם משום שהממשלה לא התקדמה, אם כדי לאותת לבנקים ללכת לכיוון הממשלה, יהיה צורך להתקדם בנושא הזה.

אני חושב, בלי לגלוש לפופוליזם ובלי לנסות להציג עמדה לא-אחראית, ואני רוצה לומר במלוא האחריות ומתוך הכרת העובדות, שניתן למצוא פתרון סביר לבעיה של הזוגות הצעירים שלקחו משכנתאות. זה לא פתרון אידיאלי. אולי לא ימצא הפתרון לכולם, אבל ניתן למצוא פתרון טוב יותר.

בכל מקרה, המצב הנוכחי איננו משיביע רצון. בכך הודה השר מגן. אני מניח שגם סגן השר עזרן יודה שהמצב הנוכחי אינו משיביע רצון. לכן אני מציע לחברי הכנסת לאשר את הצעת החוק בקריאה מוקדמת ולהעביר אותה, כאמור, לוועדת הכלכלה. תודה רבה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מבין מדברך שאתה תסתפק בכך שהממשלה תביא את הצעת החוק בעוד שבועיים.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
לא, אני מבקש היום הצבעה, על-מנת שהצעת החוק תעבור לוועדה. חבר הכנסת לוי, אתה יודע שהצעת חוק, מקריאה מוקדמת ועד קריאה שלישית יש לה דרך ייסורים ארוכה. אם יתברר שהממשלה פתרה זאת בדרך, לא יהיה צורך להגיע לקריאה שלישית. תודה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני אומר לך, בנקאי אמיתי יספר לך, בעיקרון — כשיש לו חוב בטוח הוא מוכן לתת אותו בריבית נמוכה. כי הוא לא רואה שום סיכון. אבל אם יש סכנה שהלווה לא יחזיר, הריבית עולה, כי אחת הסכנות היא שהוא לא יחזיר את ההלוואה.

סגן שר האוצר י" עזרן:

גם במשק הכלכלי.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

כן, זה העיקרון הבנקאי. למה אנחנו מדברים היום על הערכויות של ממשלת ארצות-הברית לקליטת העלייה? כי אם היא תערוך לנו, חוקה שנקבל הלוואות בבנקים בריביות נמוכות, ואם אנחנו נמשכן בדברים אחרים, הריבית תהיה הרבה יותר גבוהה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם נקבל בכלל.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אם נקבל בכלל, ואני מקווה שנקבל, חבר הכנסת איתן, אני תקווה שנקבל גם אם תמשיכו כמה שאתם רוצים לעשות. אני בעד זה שנקבל בכל מקרה, שעמדתי תהיה ברורה. אני לא מתנה, ואני חושב שבישראל איש לא צריך לחמוך בהתניה. הסיוע באיזו פעולה מדינית, אנחנו צריכים לתבוע את זה ללא כל קשר, כי העלייה היא דבר חשוב.

מה קורה עם העניין הזה? קרה מה שקרה, אנשים לקחו הלוואות בריבית כזאת, שעה שבאופן הגיוני ולוגי, מאחר שיש להם דירה והם משכנו אותה, שיעור הריבית היה צריך להיות לא יותר מאשר 4% — 4.5% ריבית צמודה, ואנחנו יודעים על מקרים רבים שבהם מדובר על 13% ריבית צמודה. האנשים האלה פשוט אינם מסוגלים להחזיר את ההלוואות האלה.

בשעתו היה צו של בנק ישראל, ב-1981, שקבע שעמלות הפירעון המוקדם יהיו בשיעורים שבין שלושה לשישה חודשי ריבית, וזה בעניין דבר סביר. מה קרה בינתיים? ב-1989, מאחר שהריבית ירדה, מאחר שהבנקים טענו בפני בגין בנק ישראל שהם גייסו את הכסף בריביות גבוהות יותר, ואם כל הלווים שלהם יבואו ויתחזרו את הכסף הם יהיו בכביה אמיתית, והטענה הזאת של הבנקים אינה טענה משוללת יסוד, בא נגיד בנק ישראל וקבע עמלות פירעון מוקדם הריבה יותר גבוהות.

מצוי בידי חשבון של אחד הבנקים, ואני לא אפרט כמובן איזה הוא, רק אומר לכם שפלוגי שעדיין חייב 53,381 שקלים, ועמלת הפירעון המוקדם שהבנק רוצה ממנו היא 31,670 שקלים.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

נוסף על כך.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

נוסף על כך, זאת אומרת, באיזה מקום הקרן הבסיסית היא 51,000 שקל, ואם הוא רוצה לפרוע פירעון מוקדם, הוא צריך להוסיף 31,000 שקל.

הצעת החוק שלי הונחה על שולחן הכנסת לפני יותר משנה. אני ניהלתי בעניין הזה משאומתן גם עם בנק ישראל וגם עם המפקח על הבנקים, וגם עם גורמים שונים במשרד האוצר, והובטח לי שינסו למצוא פתרון לעניין. אני רוצה לומר שהשר מודעי, שבאותם ימים היה שר הכלכלה והתכנון, גילה התלהבות גדולה ואמר שלא יעלה על הדעת המצב הזה, שאנשים פשוט נשברים תחת עומס של משכנתאות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. בבקשה, אדוני סגן שר האוצר.

חבר הכנסת פורו, האם אתה — — —

אברהם פורו (תנועת המרכז — שינוי):
אני מבקש לקיים היום את ההצבעה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
הרב עזרן, אני חושב שיש פה רוב.

סגן שר האוצר י' עזרן:

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אכן, מעל דוכן זה עמד לפני כשעתיים שר הכלכלה והתכנון והקדימני והבהיר שהצעת החוק של חבר הכנסת פורו היא למעשה בחינת התפרצות לדלת פתוחה. אכן, יש דברים צודקים בטיעונים שלו, המקובלים גם על האוצר וגם על ועדת השרים, ולכן רק אתמול החליטה ועדת השרים שדנה בהמלצות ועדת־הרמלך בנושא הסיוע במשכנתאות, כי תיבדק הצעה לבטל את עמלת הפירעון המוקדם. ועדת השרים, כידוע, תתכנס להחליט בעניין כ־15 ביולי.

לאור החלטת ועדת השרים אני מציע לדחות את הדיון בהצעת החוק עד לקבלת החלטה סופית של הממשלה בעניין. חבר הכנסת פורו, הרי אתה מבין שרצוי מאוד שזה יהיה כתקנות ולא בחקיקה. מכיוון שבחקיקה בנושא הזה לא תהיה גמישות, ולא יהיה אפשר לפעול לטובת כל הנושא הזה, שאני משוכנע שאתה וכולנו רוצים בטובתו. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני סגן השר, אני בדקתי שוב את תקנון הכנסת. האם אתה עומד על ההשגה? כי אם אתה עומד על ההשגה אנחנו צריכים להצביע, ולפי תוצאות ההצבעה זה יתקיים. אילו היה חבר הכנסת פורו מסכים, זה היה נדחה. הואיל והוא לא מסכים — — —

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת פורו, פנו אליך השר וסגן השר וביקשו ממך שתמתין עד 15 ביולי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פורו, אתה עומד על כך?

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
הוא לא מסכים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים עכשיו. מי בעד ההשגה לפי הצעת סגן השר, בשם הממשלה? נא להצביע.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אין דבר כזה. זו הצעת חוק.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

מי בעד הצעת החוק? אדוני היושב־ראש, מה זה?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב־ראש, זו הצעת חוק. אפשר להצביע בעד או נגד.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, הדיון הוא בהצעות חוק של חברי כנסת. מי שמעוניין יסתכל בפרק השמיני. יש שם סעיף 137א: "ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה וחבר הכנסת המציע הסכים, לכן, ישאל יושב־ראש הישיבה אם יש התנגדות להשהיה.

ורשאי חבר הכנסת להתנגד להשהיה ללא הנמקה; היתה התנגדות, כאמור, יעמיד היושב־ראש את עניין ההשהיה להצבעה; החליטה הכנסת בעד ההשהיה" וכו'. זה לא שייך. לכן, חברי הכנסת, בהתאם לתקנון — — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אנחנו צריכים להצביע נגד.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רגע. האם מוכן לכם? יש בקשה להשהיה. מי שהוא בעד ההשהיה יצביע בעד, מי שהוא נגדה, יצביע נגד. נא להצביע, הצבעה מס' 12.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להשהות

את ההצבעה — 3

נגד — 10

נמנעים — 2

ההצעה להשהות את ההצבעה לא נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

שלושה נגד עשרה. היתה התנגדות לבקשת ההשהיה, כלומר, ההשהיה לא תתקיים. אנחנו מצביעים עכשיו על העברת החוק — — —

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):
כספים, כספים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פורו הציע להעביר אותה לוועדת הכלכלה.

דן תיכון (הליכוד):

זה נושא של ועדת הכספים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, העניין יועבר לוועדת הכנסת. מי בעד העברת הצעת החוק של חבר הכנסת פורו לוועדת הכנסת, שתקבע לאיזו ועדה להעביר אותה? נא להצביע, הצבעה מס' 13.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 14

נגד — 1

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבנקאות

(עמלת פירעון מוקדם) (הוראת שעה),

התש"ן—1990, לדיון מוקדם בוועדה

שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 14, נגד — 1, עם הימנעות של אחד, הועברה הצעת החוק של חבר הכנסת פורו לוועדת הכנסת, שתקבע לאיזו ועדה להעבירה.

כב. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (שחרור בערובה), התשנ"א — 1991***(הצעת חבר הכנסת יצ' לוי)**

הכנסה להימנע מלהביא מקרים מסוימים לבית־המשפט למטרות שחרור בערובה. אתם רוצים לתת לנו סמכויות — אנחנו מסרבים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

האם אני מבין נכון שאתה מבקש להסיר את ההצעה, אדוני סגן השר?

סגן שר האוצר י' עזון:
כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בדרך כלל, כשמדובר בהנמקה מהמקום זה נעשה לאחר הסכמה של המשרד.

קריאה:

הקואליציה הבטיחה.

אברהם רביץ (דגל התורה):

לא עלה על דעתו שלא יסכימו.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אני לא אשיב לעצם העניין, אני רק רוצה לומר שהאינפורמציה שהיתה בידי מהנהלת הקואליציה היא שיש הסכמה, ולכן אני תמה על תשובתו של סגן השר. על כל פנים, אבקש להצביע.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בהחלט.

חברי הכנסה, אנחנו ניגשים להצבעה. יש הצעה של חבר הכנסה יצחק לוי להעביר את הצעת החוק להכנה לקריאה ראשונה לוועדת הכספים, ויש הצעת סגן שר האוצר להסיר את הצעת החוק. אני מעמיד את שתי ההצעות להצבעה, מס' 14.

ה צ ב ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 8

בעד ההצעה להסיר את

הצעת החוק מסדרי־היום — אין

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון

פקודת מס הכנסה (שחרור בערובה),

התשנ"א — 1991, לדיון מוקדם בוועדת

הכספים נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של שמונה, ללא התנגדות ובהימנעות של אחד, הועברה הצעת החוק של חבר הכנסה יצחק לוי לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסה, אנחנו הולכים הלאה ואני קורא לחבר הכנסה יצחק לוי להביא מהמקום הצעת חוק תת־ל"ג — הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (שחרור בערובה), התשנ"א — 1991. בבקשה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסה, אדוני סגן שר האוצר, לפני זמן מסוים, לפני חודשים מספר, התקבלה בחוק סדר הדין הפלילי הצעה של חבר הכנסה ליבאי האומרת שניתן, ללא מעצר אדם, לקחת ממנו ערכות על־ידי קצין משטרה כדרגת מפקח משנה ומעלה. אני מבקש בהצעת החוק הפרטית שלי להחיל אותו עיקרון לגבי מס הכנסה.

יש אנומליה במדינה, שכל אדם שרוצים לשחררו בערכות, צריך תחילה לעצור אותו; קודם לילה באכזר־כביר.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
זה לא נכון.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
זה החוק.

קודם לילה באכזר־כביר, קודם תיעצר, קודם יפרסמו בעיתון שנעצרת, ולאחר מכן משחררים בערכות, אף שברור ומובן מראש שכאן מדובר במקרה של שחרור בערכות ולא יעצרו את האדם הזה — רק אין מנוס, הפרוצדורה היא כזאת.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
יש סיבה אחרת. הם עוצרים כדי שתהיה להם אפשרות לפרסם.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
בריוק כך.

היום הפרוצדורה מתייבט מעצר כדי לקחת ערכות. אני מציע בהצעת החוק שלי, שייעשה תיקון מקביל להצעה שנעשתה בפקודת סדר הדין הפלילי, שלפיה מותר לפקיד שומה מדרגה מסוימת להשתמש בסמכות קצין ממונה, כמשמעותו לפי סעיף 9 לפקודת סדר הדין הפלילי, לשחרר אדם בערובה ללא מעצר.

אני מבקש להעביר את הצעה הזאת לוועדת הכספים לכירור לקראת הקריאה הראשונה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אדוני סגן שר האוצר, בבקשה.

סגן שר האוצר י' עזון:

אדוני היושב־ראש, חברי הבית, משרד האוצר אינו רואה נחיצות בתיקון האמור, המרחיב את סמכויות חוקרי מס הכנסה. ההסדרים הקיימים היום מניחים את הדעת, ויש חשש כי הסמכות המוצעת בהצעה תביא ללחצים על חוקרי מס

כג. הצעה לסדר-היום

הצורך ברפורמה כלכלית כתנאי לקבלת סיוע מארצות-הברית לקליטת עלייה

את זה אולי בלשון בוטה: על גבם של אותם עובדים, הם היו משקיעים. יש הרבה אנשים שרוצים להרוויח "על גבם" — אני שם את זה במרכאות כפולות, אבל גם כלי מרכאות — של אותם עובדים, והם היו באים, מביאים את הכסף, על מנת שעל גב אותם עובדים יוכלו להרוויח. אבל כינתיים אותם עובדים היו מקבלים מקומות עבודה.

המשק הישראלי אינו בנוי לעודד השקעות כפי שהיינו יכולים לקבל אילו היו כאן תנאים כלכליים אחרים, לכן הפתרון של הממשלה הוא ללכת ולבקש מממשלת ארצות-הברית או מגורמי חוץ כספים. בתנאים הנוכחיים גורמי חוץ חוששים להשקיע, ותנאי גיוס ההון הנחוצים עולים הרבה כסף.

ממשלת ישראל אומרת: ממשל ארצות-הברית צריך לעזור לנו, כמי שמסייע לנו וכמי שפתח את השערים. לכן ממשלת ישראל פונה אל ממשל ארצות-הברית ומבקשת ממנו לקבל ערבויות בסך 10 מיליארד דולר. אני חוזר על המלה ערבויות, כי אנחנו עדיין לא דורשים כסף, אנחנו דורשים ערבויות. הערבויות האלה נועדו לכך שאנחנו נוכל לקבל הלוואות.

אבל, ידידי היקרים, להלוואות ולערבויות במתכונת הזאת יש היבט אחד שלילי מאוד — אני חושב שכולנו נהיה מאוחדים בדעה שהוא שלילי במיוחד — פשוט צריך להחזיר את ההלוואות האלה בכזו היום. עכשיו אנחנו מדברים על קבלת הלוואות, אבל נצטרך גם להחזיר אותן.

אני חוזר ואומר, שנכונותה של ארצות-הברית היום לתת לנו הלוואות היא לא סוף פסוק. אנחנו נצטרך להתאים את המשק, כדי שיוכל להיות בו תוצר לאומי גדל, כדי שאפשר יהיה גם להחזיר את ההלוואות. אין כאן מענקים חינם.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
חבר הכנסת איתן, בסיום שלי בארצות-הברית לאחרונה נפגשתי עם אנשים שיש להם השפעה בנושא הערבויות, והם אמרו לי במפורש: אל תחשבו שהערבויות שאנחנו נותנים לכם לא עולות לנו כסף. כך שכדאי שנדע את המציאות ולא נשגה באשליות.

מיכאל איתן (הליכוד):
חבר הכנסת יאיר לוי, זוהי אחת הסוגיות האקטואליות כרגע. בארצות-הברית הוכנס תיקון בחוק שקבע, שכאשר ממשלת ארצות-הברית נותנת ערבויות, היא חייבת לחייב סעיפים תקציביים כאלו חלק מזה כבר מומש. זה כדי שלא לעקוף בבוא העת, כשיצטרך לממש ערבויות בהיקפים גדולים, שלא לעקוף את סעיפי התקציב. זוהי גם אחת הסיבות לכך שממשלת ישראל וכל הגורמים המעוניינים רוצים להעביר את בקשת הסיוע עוד בטרם ייכנס התיקון הזה לתוקפו. והכוונה היא מחודש אוקטובר ואילך.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
השבת על שאלה אחת תשובה ברורה, וכל הכבוד לך. עכשיו השאלה היא: מה הם התנאים המדיניים הנוחים?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —
צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אבל הוא מדבר על משקיעים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, אנחנו מתקדמים בסדר-היום, ואני קורא לחבר הכנסת מיכאל איתן להעלות את הצעתו לסדר-היום מס' 5421: הצורך ברפורמה כלכלית כתנאי לקבלת סיוע מארצות-הברית לקליטת עלייה.

מיכאל איתן (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עם ישראל עוסק בקליטת עלייה במצב נתון שבו הגוף הקולט, מדינת ישראל, נמצא במצב כלכלי קשה ומסוכן, חוצאה של שנים רבות של כלכלה מוטעית, סוציאליסטית, שאינה מאפשרת התפתחות וצמיחה של המשק בעידן המודרני, ולאחר מכן, על-מנת שלא יחשדו בי שעניי טחו מראות —

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
כאיזה תחום יש כלכלה סוציאליסטית?

מיכאל איתן (הליכוד):
— — מה קרה מאז שנת 1977, גם בתקופה שבה נמצאת מפלגה שדוגלת ביוזמה חופשית ובכלכלה חופשית אין שינויים משמעותיים באופי המשק הישראלי. התוצאה היא, שכאשר אנחנו נדרשים לקלוט מאות אלפי עולים, שאמורים להביא ברכה לעם הזה, שמבחינה כלכלית יכולים ליצור מנוף אדיר להגברת הרווחה, אנחנו נתקלים בקשיים, ובקשיים בגיוס הון.

על-פי הנתונים שהכין בנק ישראל, אנחנו זקוקים לתוספת של כ-10 מיליארד דולר בהשקעות במהלך חמש השנים הקרובות. הצורך בהשקעות אלה נובע בעיקר משני טעמים. הטעם הראשון הוא, שהצריכה הפרטית והצריכה הציבורית עולות מייד עם הגיע העולים לארץ, בעוד התרומה שלהם לתוצר הלאומי מתעכבת עד אשר הם נקלטים ומצליחים להשתלב במשק. פער הזמן הזה יוצר את הצורך בכסף נוסף, בהוצאה נוספת ובהשקעות נוספות בצריכה, ומצד אחר בהשקעות לצורך ייצור מקומות העבודה. ייצור מקומות תעסוקה נוספים מחייב השקעה בהיקף שעולה על ממרי החיסכון שניתן לספוג מהמשק עצמו. הפער הזה דורש השקעות מבחוץ.

אילו היתה במדינת ישראל כלכלה חופשית, היה קל הרבה יותר לגייס חלקים נכבדים מהסכום הזה באמצעות ייבוא של השקעות הון. התחזית של בנק ישראל מדרבת על כך, שבמשך השנים הקרובות סך כל השקעות ההון מהסקטור הפרטי תהיינה בסדרי גודל מאוד מאוד מצומצמים — 100 מיליון דולר, 200 מיליון דולר לשנה, מגיע לשיא של 300 מיליון דולר, בסך הכול כמיליארד וחצי, על פני הפריסה, מתוך 10 מיליארד.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
כאילו תנאים יהיו מוכנים להשקיע?

מיכאל איתן (הליכוד):
זו בדיקת הטענה שלי, שאם מגיע כוח עבודה שנחשב לכוח עבודה איכותי ומוכן להסתפק בשכר שהוא שכר נמוך כיחס לחברות מערביות, לו היתה תנועת הון חופשית ואווירה נוחה להשקעות ומשק יותר חופשי, באופן טבעי אנשים שמעוניינים בריוח — ויש אנשים בבית הזה שחושבים את המלה הזאת למלת גנאי — אנשים שרוצים להרוויח, אני אגיד

מיכאל איתן (הליכוד):

בלי להביא בחשבון שאת הרווחה הזאת אפשר יהיה להשיג לא עליידי הצבעה חד-משמעית פה, בהורדה מאוצר המדינה, אלא אך ורק עליידי הגדלת התוצר. כאשר תיווצר הגדלת התוצר, אפשר יהיה באותם מסים, או אפילו עם מסים מופחתים על כל אדם ואדם, לגייס משאבים לנושא הרווחה והקליטה. אנחנו צריכים ללכת בכיוון הזה, לא להעלות מסים אלא להוריד מסים. אנחנו צריכים לתת אפשרות לפרט כדי שיוכל להתארגן, לתת לו מוטיבציה להמשיך ולעבוד ולהעלות את התוצר הלאומי.

אנחנו צריכים לצמצם את המעורבות הממשלתית. אנחנו לא צריכים שהממשלה תעסוק בכל כך הרבה נושאים, כמו למשל חנויות שק"ס, ואני לא מדבר על הקנטינות שמוכרות לצבא. אפילו ברוסיה אין היום חנויות כאלה, department stores ממשלתיות. לא יכול להיות שממשלת ישראל תנהל בתי-מלון, והיא מחזיקה בתי-מלון. לשם מה ולמה? לא יכול להיות שממשלת ישראל תמשיך לעסוק במתן שירותי מחשבים וכד'. וכו'.

צריך ליצור אפשרויות לניידות משק העבודה שלנו. משק העבודה שלנו צריך להיות הרבה יותר נייד. זה לא אסון לטווח ארוך, אם לטווח קצר אנחנו — אני אומר זאת אפילו בצורה בוטה — נוריד את שכר המינימום; ניתן השלמת הכנסה, אבל לצורך המשק העסקי נאפשר, במקום לתת מענקי אבטלה גבוהים, להקטין מעט את שכר המינימום, כדי שתהיה יותר תעסוקה, שיהיו יותר מקומות עבודה.

וזהו הדרך לאפשר הבאת השקעות, כדי שנוכל לייצב את המשק. כל ההשקעות האלה, לרבות הפחתת שכר המינימום בצד העובדים, יביאו כסופו של דבר להגדלת התוצר, להגדלת התעסוקה ולהגדלת המשכורות בשלב הבא.

אבל אם אנחנו נתחיל מראש בחלוקת מענקי אבטלה, בלי ליצור את הגרעין שצריך לספק את המשאבים לכך, לא נוכל לקיים זאת. לא ייתנו לנו הלוואות, וגם אם ייתנו לנו — יהיו לנו קשיים בהחזרה ואנחנו נוריד את רמת החיים לטווח ארוך.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. איפה סגן שר האוצר?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מוכן לוותר על התשובה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני סגן שר האוצר, אתה צריך להשיב על הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן.

סגן שר האוצר י' עזרן:

בשמחה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר האוצר י' עזרן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, ממשלת ישראל מקיימת פורום קבוע עם ממשלת ארצות-הברית בדרגים הכלכליים הבכירים ביותר המתכנסים פעמיים בשנה.

בפורום הזה, אשר הוקם בעקבות הסיוע הכלכלי המיוחד מארצות-הברית לתוכנית הכלכלית של ישראל בשנת 1985, מועלים נושאים כלכליים שונים ונשמעות בו גם הצעות הממשל האמריקני לגבי קידום נושאים שונים בכלכלת ישראל, לפי השקפת עולמה של ארצות-הברית, וזה לגיטימי.

אני מייד אשיב לך, חבר הכנסת ביטון. אנחנו קיימנו כאן דיון בנושא המדיני, ואני לא רוצה לחזור על כולו. אני רוצה רק להפנות אותך לעיתון "הארץ" מיום 20 ביוני 1991, שיש בו שתי ידיעות בכותרות די גדולות. הראשונה קובעת: ברוב גדול דחה הקונגרס הצעה לקצץ מהסיוע 82 מיליון דולר שהושקעו בהתנחלויות, ובכך הוא דחה את הזיקה — אגב, ברוב עצום, ואינני חושב שבכנסת ישראל זה היה עובר ברוב כזה — ברוב עצום דחה הקונגרס האמריקני רצון ליצור זיקה בין הסיוע לבין הבעיה המדינית ששמה התנחלויות. אבל זה לא ענייננו כרגע.

מתחת לאותה כותרת מופיעה ידיעה נוספת: הציר הכלכלי בוויינגטון מר אמנון נויבך — שכידוע לך אינו מקורב לחוגי הליכוד — כותב במברק מוויינגטון: הממשל רואה בסיוע זריקת כסף טוב על השקעה גרועה. עשוי להתנות הגדלת הסיוע בתוכנית כלכלית חדשה.

אני רוצה לציין שההערה הזאת מחייבת אותנו למלוא הזהירות. אני, כמובן, לא רוצה לקבל תכתיבים. אני בהחלט רוצה להיות הוגן ולומר שצריכה להיות גזירה שווה. כמו שאנחנו דוחים את ההתערבות בנושא המדיני, לא היינו רוצים לקבל תכתיבים גם לגבי הנושא הכלכלי. אם כן, כמובן, קיימת הבחנה של יום ולילה בין דברים הנחשבים מבחינת הממשלה, לא מבחינת כל הציבור, כקווים אדומים לנושא קיומי ביטחוני לבין טיפול בשאלות כלכליות.

אליקים העצני (התחיה):

מותו לו לומר: אני לא רוצה לתת ערבות למשק חולה.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת העצני, אנחנו צריכים להיות ישרים עם עצמנו. אם אני מצדיק את ההתניה וההתערבות, ואומרים לנו: אתם תעשו כך וכך, תעבירו חוקים, תשנו זכויות עובדים, תגרמו לכל מיני דברים שיש בהם גם שינויים ערכיים, מבחינת הוויכוח הפנימי במדינת ישראל בין גישה סוציאליסטית לבין גישה לא-סוציאליסטית, מדוע אסור להם לבוא ולומר: תשנו גם דברים אחרים? או מדוע הציבור הישראלי כאן לא יכול לבוא ולטעון, שכשם שאנחנו מזמינים סיוע מבחוץ כדי לשנות את המבנה הכלכלי, מדוע להם אסור להזמין סיוע מבחוץ כאשר הם רוצים לשנות תנאים מדיניים? לכן אני הייתי נזהר.

אבל אני רוצה לציין בקשר לעניין הזה נקודות מספר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אבל אתה צריך לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מייד מסיים.

נקודה ראשונה — הצורך בשינויים הכלכליים האלה אינו עולה רק בשיחות עם גורמי ממשל. הוא עולה גם בשיחות עם גורמים יהודיים ומשקיעים יהודים, בלי קשר כרגע לעניין של הממשל, גם הם אומרים פעם אחר פעם: אתם חייבים לשנות את המשק.

נקודה נוספת בקשר לדיון הזה, ובכך אסיים בגלל קוצר הזמן. שאל חבר הכנסת צ'רלי ביטון: מה בעצם רוצים מאתנו? מה אנחנו צריכים לשנות? ובכן, אני רוצה לומר לחבר הכנסת ביטון: דורשים מאתנו, או אנחנו צריכים לדרוש מעצמנו, הבאת המשק לפסים יותר רציונליים. לא יכול להיות מצב שאנחנו מחוקקים כאן חוקים ומעמסים על אוצר המדינה עוד ועוד הוצאות, על-מנת להשיג רווחה שאתה ואני רוצים אותה.

איני מתנגד להעברת ההצעה לסדר-היום לוועדת הכספים.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי שאלה אחת: מי אחראי לפורום הישראלי בדו-שיח הכלכלי?

סגן שר האוצר י' עזרן:

אין לי ברגע זה הנתונים, אבל אני מוכן להציגם לך. אני חושב שזה הצייר הכלכלי שלנו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת איתן, אני מבין שאתה מסכים שההצעה שלך תועבר לוועדת הכספים.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. יש הצעה אחת: להעביר את הצעתו של חבר הכנסת איתן לוועדת הכספים, כהצעת סגן שר האוצר. נא להצביע.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אבקש לצרף את קולי לתומכים בהצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 6

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים

נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של שבעה, ללא התנגדות וללא הימנעות, הועברה הצעתו של חבר הכנסת איתן לוועדת הכספים של הכנסת.

הוספתי את קולך, חבר הכנסת יאייר לוי.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

תודה רבה.

כד. הצעות לסדר-היום

פעילות שלטונות מס הכנסה כנגד נישומים

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חש אי-נוחות מסוימת בהעלאת הנושא הזה של חקירות ומעצרים על-ידי מס הכנסה לסדר-היום. ההצעה באה בקשר למה שידוע כ"פרשת בול", שבה מתח בית-המשפט ביקורת על חוקרי מס הכנסה והחליט לשחרר בלא ערבות שישה חשודים בהעלמת מס.

אני חש אי-נוחות משום שמדובר בחשודים שהם אנשים ידועי שם ומעמד, וכנראה גם בעלי יכולת כספית. ודאי יהיו כאלה שישאלו: הן מעצרים אינם נדירים ויש רבים אלמונים ועניים המובאים בפני שופט, נשלחים למעצר ואין איש שפוצה פה ומצפצף, ואין הכנסת מתעוררת. האם אין מקום לעשיית צדק לעשירים ולעניים כאחד? כן, בהחלט. צדק אחד לכולם, לכול.

אין כל חידוש בכך שהצייר הכלכלי של ישראל בווינגטון מרווח על הערות כאלה או אחרות, גם אם הן נשמעות מחדש בכל פעם שמדובר בסיוע רגיל לישראל, ובמיוחד כאשר מדובר בסיוע מיוחד לקליטת העלייה, אשר עומד על הפרק.

אני אומנם שמח מאוד על ההפרדה וההבחנה הרקה והחשובה מאוד שהעלה כאן חבר הכנסת מיכאל איתן. שאין שום לינקג', שום קשר ושום עסקת חבילה בין עניין הסיוע לבין המדיניות. אבל מבחינה כלכלית, אני מסכים, כשם שממשלת ארצות-הברית טוענת כלפי רוסיה שהיא תעזור לכלכלתה כאשר יתקיימו בה התנאים האלה והאלה, כאשר יהיה בה שוק חופשי ותהיה הפרטה בכלכלה — אלה תנאים כלכליים לגיטימיים שאינם קשורים במדיניות. לכן אני אומר שההבחנה במקומה והיא חשובה מאוד.

אני גם מקווה שמדינת ישראל לא תישאר מבחינה כלכלית המדינה האחרונה במזרח-אירופה, שהרי גם אלבניה כבר התקדמה.

הנושאים המועלים במפגשים אלה, ואשר תהליך יישומם אטי ביותר, נוגעים באופן ספציפי להפרטה, לחשיפת היצוא הישראלי ולמערכות הסכסוכים.

תהליך ההפרטה נמצא בפיגור, אך אנו מקווים כי ביום ראשון הקרוב תתקבלנה בממשלה החלטות אשר תזרזנה תהליך זה שעומד על סדר-יומיה של הממשלה והוא חשוב מאוד גם לאיזון התקציב וגם לקליטת העלייה.

תוכנית החשיפה נתקבלה על-ידי הממשלה ונציגי הארגונים הכלכליים, והיא מיושמת בהדרגה. ואילו מערכת הסובסידיות המסורתית חוסלה כולה, פרט לתחבורה הציבורית, הנמצאת בטיפול מתקדם גם כן. דרך אגב, איני מצדיק את קיומה התמידי והאנכרוני של הסובסידיה בתחבורה הציבורית, אבל יש כאן עניין בכך שזה ממש סבסוד לנצרך, ולא למצרף. מכאן שצריך להביא בחשבון את השיקולים הכלכליים של המערכת שלנו. אנחנו לא רוצים, חלילה, לקפח את העובדים.

הקליטה הכלכלית של העלייה מיושמת על-ידי מעורבות ממשלתית דרך תוכנית הסכסוד לתעסוקה, וזה בגלל כורח הנסיבות, ולא כמדיניות ובעיקרון בכלכלה ובמשק, אך אופיה הוא, כידוע, ארעי בלבד.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים למקבץ של הצעות לסדר-היום, מס' 5380, 5393 ו-5418, בנושא: פעילות שלטונות מס הכנסה כנגד נישומים. ראשון הדוברים הוא חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אחריו — חבר הכנסת מיכה גולדמן, ואחריו — חבר הכנסת יאייר לוי. בבקשה, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, שבע דקות לרשותך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אמרו לי עשר דקות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. יש שלוש הצעות. אני מדבר על-פי התקנון. לא אני קובע זאת.

הסמכות לשלול את דרכו של נחקר ולקבל ממנו ערכות בהסכמתו. למס הכנסה יש כיום סמכות לעצור אדם ל-48 שעות. אם כך, מדוע לא לתת לאדם החושש מפרסום ומאמין בחפותו את הרשות להפקיד בהסכמתו את הדרכון בידי שלטונות מס הכנסה ולהימנע מהפרסום הזה, הפרסום המזיק והפוגע הבא בטרם הגשת כתב אישום?

אני מתייחס. כמובן, למקרים שבהם מובא האדם לשופט לא כדי להאריך את מעצרו לצורך חקירה, אלא כדי לשחררו בערבות ולשלול את דרכו. וזה בדיוק היה מקרה "בזל". אילו היתה סמכות זו נתונה זה כבר בידי השלטונות, היו שוללים את הדרכונים מהחשודים, בהסכמתם, והפרסום היה נמנע, על כל הצער והנוק שנגרם לחשודים, שבטעה זו עורם חשודים.

אדוני היושב-ראש, בפני ערכאות מתבררים בשעה זו משפטים שבהם מעורבים בכירים לשעבר ממחלקת החקירות של מס הכנסה. לחקירה זו השתרבבו עדויות ומסמכים המצביעים גם על רגשי נקמנות ודיכורים שהיו על הצורך "לדפוק" ו"להתלכש" על נישום זה או אחר.

יצרן ידוע, מר בדש מ"פיקנטי", מוזכר במסמכים אלה באחת העדויות כמי שהיווה מטרה ליצר של נקמנות ו"התלכשות" משום שהעז להיאבק כנגד הממסד של מס הכנסה. המשפטים האלה בעיצומם, ואין בכוונתי ואין ביכולתי לחרוץ כאן דין. אבל פרסומים אלה מסבים נזק למערכת גביית המס.

על הנציב ועל המערכת החדשה של מחלקת החקירות לבחון שוב ושוב את הדרכים כיצד לעמעם ולהקהות את התחושה הקשה הזאת, שאומנם היתה תופעה של "התלכשות" על נישומים.

אנשי המס ומחלקת החקירות ייבחנו גם בעתיד אם ידעו לעשות שימוש מושכל בכוח הרב שיש בידיהם, בסמכותם ובכלים שהועמדו לרשותם. עליהם לשכנע בכל מקרה ומקרה, שאמצעים חריפים שנקטו עליהם היו הכרחיים; שמהלכי החקירה כפי שהיו — הכרחיים; שכבודו ופרטיותו של הנישום, יחא אשר יחא, עשיר ועני — נשמרים; שמעצרו לצורכי חקירה, שהוא עצמו מהווה עונש, נעשה כשהוא חינוני; שגידולי פרא, אם היו במערכת המס, אינם שם עוד.

יש לי אופן מלא בכישוריהם וביושרם האינטלקטואלי של נציבי המס החדש ושל מנהל מחלקת החקירות החדש. אני מאמין שבכושרם לעקור גידולי פרא, אם אומנם יש עוד כאלה.

אדוני היושב-ראש, נטל המס הישיר כבד מאוד, כבד מנשוא, והוא עצמו מהווה פגיעה ויוצר קשיים אדירים לנישומים. כולנו יודעים עד כמה זוגות צעירים, כאשר שני בני הזוג עובדים, אם כשכירים ואם כעצמאים, עד כמה הם מתקשים לעמוד בנטל של משכנתא, מסים וביטוח. הנטל כבד בלא הכי. אנחנו צריכים לקיים מערכת אכיפה וצריכים לחקור ולבדוק, עלינו לעשות הכול כדי שהמערכת הזאת תעשה את המוטל עליה תוך שמירה על כבודו ופרטיותו של הנישום.

גם מקרה אחד, וגם אם הוא היה יחיד, במקרה זה הוא היה כלפי אנשים ידועי שם, גם אם במקרה זה היתה תקלה; יש צורך לעשות הכול — ואני מאמין ביכולתנו להמשיך במשימה הן כמפקחים על המערכת והן כעובדים במערכת עצמה — למלא את החוקים כרוחם וכלשונם. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת ויינשטיין. אני קורא לחבר הכנסת מיכה גולדמן, באותו נושא, ואחריו — לחבר הכנסת יאיר לוי.

הנה אנחנו כאן בכנסת לדורותינו חוקקנו חוקים, ואנשי מס הכנסה פועלים לפי חוקים אלה. וכולנו, כך אני מקווה ובטוח, מעוניינים בגביית מס אמת, שלא יהלכו בקרבנו מעלימי מס המצפצפים על כולנו, ואילו משלמי מס האמת, אותם מאות אלפים שכירים ועצמאים בעלי מלאכה וחרושת הם ימשיכו למלא את חובם ויצטרכו לשלם מדי פעם בפעם תוספות של מס שגובים מהם, גם משום שמעלימי מס ממשיכים בעבירותיהם. כאן, מעל במה זו צריכה שוב לצאת הקריאה למס הכנסה לעשות כל אשר לא ידה כדי לגבות מסי אמת. אל להם, לאנשי המס, להירחע מלמלא את התפקיד שאנו מטיילים עליהם, ולא להניח למעלימים ולעבריינים הפליליים.

ואולם, שאלה נוספת שאנו, כמחוקקים ומפקחים, חייבים לשאול אותה היא: האם עושים אנשי המס לעתים שימוש יתר בכוח הרב שיש בידם? ומשעושים זאת, האם חובה עליהם לנקוט את הצעדים האמורים כדי למלא את יעודם?

אני יודע שבשלוש השנים האחרונות, שבהן ניתנו כ-200 פסקי-דין בתיקים פליליים מטריאליים של מס הכנסה, היו בסך הכול ארבעה זיכויים, דהיינו פחות מ-2%; כן, פחות מ-2%. אבל על פחות מ-2% שיצאו זכאים שומה עליו להגן, משום שנישום אחד, משפחה אחת הכוללה בתוך אלה שזוכו הם, מבחינתם ומבחינת הסביבה הקרובה, 100% הם 100% של חודשים ולילות ללא שינה וללא חיי משפחה, ניכור של יידיים והשפלה והרס הפרנסה, חקירות, חיפושים ועדויות, ומה לא.

רבתי חברי הכנסת, אני עומד בראשות ועדת-משנה של ועדת הכספים לענייני מסים. לפני חודשים מספר יזמתי שורת דיונים, שטרם הסתיימו, על היחסים בין שלטונות המס לבין הנישומים. נמצאתי רצון טוב אצל נציג מס הכנסה ואצל ראשי המחלקות ופקידי השומה להיות שותפים פעילים ותורמים לשיפור היחסים.

לראשונה מאז הקמת המדינה גרמנו במשותף לפרסום פומבי של דוח המבקר הפנימי, עדיין דוח דל אבל בתוכו מובאים מקרים של העברת עובדים מתפקידם כשל יחס לקוי לנישומים. הוכנסו שינויים בנהלים, בעקבות הדיונים. בכל הקשור לזימונם של נישומים למשרדי החקירות. הולכת ומתפרסת מגילת זכויות לנישומים.

אני מפרט את העובדות האלה משום שהדיונים עם שלטונות המס, הנעשים מתוך כוונה לבחון ולהפך את השירות לנישומים, נעשים תוך שיתוף פעולה מלא מצדם. לכן אני קורא לנציב מס הכנסה לבחון את מה שקרה ב"פרויקט בול" ולהסיק את הלקחים הנדרשים. הסתת הלקחים מתחייבת משום שבפסק-דין של שופט בישראל נמתחת ביקורת קשה, המצביעה על ליקויים בפעולות אנשי המס בפרשה זו. ועל ליקויים בנושא מעין זה אין לחזור.

יש להדגיש, חוזר והדגש, פרסום קיומה של חקירה לפני הגשת כתב אישום, פוגע פגיעה מהירה בכל אדם, ויכול להיות חרסני לגבי אלה ששמים מהפרסום בלאו הכי מתפרסם בהקשר של העלמה, לפני הגשת כתב האישום. שם החשוד מתפרסם בדרך כלל עם הבאתו לפני שופט. ואולם החשודים מובאים במקרים רבים לא כדי להאריך את מעצרו, אלא כדי לקחת מהם את הדרכון ולשחררם בערבות. לקיחת הדרכון נעדרת, כמובן, למנוע את יציאתם-בריתם מן הארץ, מה שעשוי להציל אותם מלשלם חוב גדול לאוצר.

מאחר שההליכה לשופט מביאה בעקבותיה את הפרסום, אני סבור שיש מקום לתת בידי שלטונות מס הכנסה את

מורלית נעשתה באנשים הנמצאים בשדה כתוצאה מהפרסום. אני לא רואה מתנדבים רבים שמוכנים לבצע עבודות כאלה, שיש להן מטרה אחת — לגבות תשלומי אמת לקופת המדינה. אגף מס הכנסה הצליח ליצור גאות יחידה, בראשותו של נציב המס החדש, מנהל אגף החקירות ומנהל המחלקה לחקירות. הם הצליחו ליצור גאות יחידה של העובדים.

ביקשתי לקבל נתונים ואספתי אותם גם מפרסומים אחרונים שהיו. וכאן אתן לכם נתונים מספר: בשלוש השנים האחרונות נפתחו 1,400 תיקים בשנה, כ־300 בחשדות לעבירות העלמת מס וכ־1,100 בעבירות של אי־דיווח, אי־רישום הכנסות, אי־העברת ניכויים ועוד, ומתוכם נערכו מעצרים בפועל כ־50 מקרים לשנה, המהווים כ־16.6% ממקרי העלמות המס ו־3.5% מסך התיקים הפליליים שנפתחו. מבין אותם מקרים שבהם היה צורך במעצר בפועל, היה המשך הליכים בכ־95% מהמקרים, ורק 5% תיקים נסגרו בלי שהיו די ראיות להמשך טיפול במישור הפלילי.

מכאן שחשוב שהנתונים האלה יימסרו לחברי הכנסת, על־מנת שנוכל לבוא ולומר שיש מקרים אחרים. נכון שאנחנו צריכים לשמור על זכותו של אזרח, גם אם הוא חלש וגם הוא חזק. אנתנו יודעים איזו עוגמת נפש נגרמת לאדם כתוצאה מהעובדה שהוא נעצר ועומד בחקירה, ובאיזו טראומה הוא נמצא.

לכן, למיטב ידיעתי, בחקירה זו נבדקו חשדות לכאורה להעלמת הכנסות שנבעו בעיקרן מעסקאות מקרקעין ומכירת מניות שלא דווחו לרשויות המס. במהלכן נתפסו מסמכים ונעצרו חשודים. השופט קבע שלא היה מקום למעצר חשודים.

לכאורה מדובר במקרה שבו לא הופעל שיקול דעת מספיק, אם כי ברור שיש לאפשר לשלטונות המס למצות את הדרכים החוקיות לאכיפת החוק.

מהיכרותי את מערכת המס אני מודע לקשיים שבהם היא נתקלת בעבודה השוטפת וכפופות הטובה. אין בכך להצדיק שימוש באמצעים אלה במקרים הבלתי מתאימים לכך.

מהנתונים שבידי עולה, שברוב המקרים של המקרים אין שימוש לרעה בסמכויות. לגבי מרבית העצורים אכן מוכחת אשמתם וכתבי האישום המוגשים מבוססים.

דווקא הניסיון הטוב של מס הכנסה, המצביע על זהירות בבחירת התיקים, מצדיק בדיקת המקרה שלפנינו. וחזקה עלי שנציב המס יבדוק את פעולות עובדיו במקרה זה ויפיק לקחים נכונים לגבי נוהלי העבודה וסדריה.

מן הראוי אולי לבחון גם את השיקולים של עורכי העיתונים שפרסמו את החשדות בכותרות ענק בעמודים הראשונים ובכך פגעו באנשי הציבור אשר נחשדו על־ידי שלטונות המס.

בצד הברור, אשר חובה שיעשה נציב המס, יש גם לוודא שאכן יימשך הטיפול בחשודים בעבירות מס, והוא יהיה אחיד לקטנים כגדולים, וללא משוא פנים.

הי"ר מ' וירשובסקי:
אני קורא לחבר הכנסת יאיר לוי. בבקשה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב־ראש, אדוני סגן השר, אמליץ בפניך, לפי עצת ידידי, שבשבוע הבא, כאשר תצטרך להשיב בשם שר האוצר, תדרוש מנשיאות הכנסת להשיב בשעה מוקדמת יותר.

מיכה גולדמן (המערך):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, סגן שר האוצר, בשבוע שעבר פתחו שלטונות מס הכנסה בחקירתם של שישה עורכ־ידי ונאשי עסקים מהידועים ומהמכובדים בארץ ובעלי מוניטין של עשרות שנים. השישה קשורים בבניית "פרויקט בזל" בצפון תל־אביב.

פה אני יכול להוסיף, שמאז הרצל ועד ברנוביץ לא שמענו על בזל.

במס הכנסה נטען, כי עורכ־הדין ונאשי העסקים אשר נחקרו רכשו קרקע מעיריית תל־אביב ומכרו אותה לקבלן אריה ברנוביץ. על־פי חשדות מס הכנסה, קיבל הקבלן את הקרקע במחיר נמוך מאוד, ובתמורה מכר דירות ב"מגדלי בזל" בחצי מחיר. במס הכנסה התייחסו להנחות אשר ניתנו לרוכשים כאל רווחים אשר הועלמו והם חייבים במס. מס הכנסה הורה לעצור את המעורבים בפרויקט הבנייה, וחלקם הושמו בבית־המעצר באבוכיב למשך ימים מספר. במקביל למעצר המעורבים בנושא נעשה ניסוי תקשורתי נרחב אשר פירט את מעצר החשודים, את שמם ואף את חלומיהם. כאשר הובא הנושא לבית־המשפט, קבע השופט כי "זו מהומה על לא מאומה" והורה לשחרר את העצורים ללא כל ערבות. השופט הוסיף כי מתברר שאנשי שלטונות המס עצמם נמצאים במבוכה ולא ברור להם בדיוק ביסוס בקשתם להארכת מעצר החשודים.

צ'רילי ביטון (הפנתרים השחורים):
כולכם נרעשים שעצרו כמה עשירים.

מיכה גולדמן (המערך):
תשמע מה שאני הולך להגיד עכשיו, חבר הכנסת צ'רילי ביטון. אני רוצה להתייחס עכשיו בדיוק לנקודה הזאת. אני הייתי רוצה לשאול: מה היה קורה לו הגיע אזרח מן השורה, אשר טעה טעות בהסדרי מס, ולא היה מצליח לגייס עורכ־ידין טובים? על אותה עבירה — השופט לא היה משחרר. חשוב שנדגיש גם את ההעדפה.

צ'רילי ביטון (הפנתרים השחורים):
תגיד באופן גלוי ולא בשם השופט.

מיכה גולדמן (המערך):
אמרתי, ולא תמיד זה כך. פה אני רוצה להוסיף, מס הכנסה חייב לעשות מאמץ מרבי כדי לסיים את החקירה הראשונית ב־48 שעות הראשונות העומדות לרשותו, בלי להביא את החשוד בפני שופט להארכת המעצר, וכך יהיה ניתן להקטין עוגמת נפש ונוק.

על מס הכנסה לנהוג באיפוק ולא מתוך פזיזות לפני שמחליטים לשים אדם בבית־מעצר. יש להבדיל בין טפל לעיקר — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
האם אדוני קורא אותו דבר ליתר הגורמים החוקרים במדינה? לא שמעתי.

הי"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת יאיר לוי, בעוד כמה דקות אתה תדבר בנושא הזה.

מיכה גולדמן (המערך):
— — ויש להוקיע שיטת פעולה זו שבה פעלו שלטונות המס במקרה זה.

עם זאת, אני מכיר את אנשי מס הכנסה מקרוב, מעבודתי בכנסת. אני יודע את הנאמנות שלהם. אני יודע איזו פגיעה

אדוני היושב-ראש, מס הכנסה איננו הזרוע החוקרת היחידה בארץ. לגבי יתר הזרועות, כפי שאמרתי לחבר הכנסת ידידי שדיבר לפני, חבר הכנסת גולדמן, לא תמיד אנחנו נזעקים כשקורה משהו לא-ישרגתי לכאורה. אנחנו לא נזעקים. כולנו יושבים שלווים ושקטים ומאמינים שכל יתר הזרועות בהחלט עושות את העבודה בצורה הטובה ביותר והתמימה ביותר.

לכן אני רוצה לומר בצורה הברורה ביותר: במקרה הזה הרי התקשורת נזעקה ואנחנו, חברי הכנסת, וכן הציבור גם אנו נזעקנו. מדוע איננו נזעקים באותה מידה על המקבילים לשלטונות מס הכנסה, בנושא החקירות? ולא אצטרך לנקוב בשמותיהם, כי כל אחד מאתנו מכיר אותם, ואם הוא לא מכיר, כנראה שבלב מסוים הוא כן יכיר אותם.

אני מצפה מהחוקרים בשאר הזרועות לבדוק את עצמם בהודמנות זו, כשנושא רגיש כזה נמצא על סדר-יומנו. כל אחד יבדוק איך הוא מתייחס לאנשים הנחקרים אצלו ואיך הוא פועל אתם. ובוודאי, כפי שאמר חבר הכנסת ויינשטיין, לא צריך להיות נחפזים ולעצור אנשים וליטול מהם את דרכניהם, כי זה גורם נזק.

אני רוצה לומר לכם, שאדם שנמצא בחקירה אפילו דקות מספר, או חלילה וחם כמעצר דקות מספר, ודאי שעולמו יכול להיחרב עליו, ולא זה מה שאנחנו רוצים.

לסיים דברי, אדוני סגן השר, אני רוצה לומר, כי מתוך העיתונות שהופיעה למחרת היום מהדהד במוחי דבר אחד. אני לא מדבר על המקרה עצמו אלא יותר באופן כללי. אחד הנחקרים אמר, ואינני יודע אם אני מצטט את דבריו במדויק, אני מצטט אותם מהזיכרון; הוא אמר: אני אצא נקי, אבל כנראה חיי יקוצרו.

אני רוצה לומר, חבר הכנסת מיכה גולדמן, שאתה בדברך לא העמקת מספיק עם יתר הגורמים שחוקרים בנושא הזה. עלינו לשמור על שיהיה של האנשים בכל מסגרות החקירה. חשוב מאוד שלא נרשה לעצמנו מצב שבחלק מסוים נחיר, ובחלק מסוים נגן. תודה רבה.

אסתפק בתשובתו של סגן השר.

הי"ד מ' וירשובסקי:

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר האוצר י' עזרן:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת — לעבודה. כיוון שאנחנו נושאים כאן בנטל, לכבודה של הכנסת, חשוב להפריח בה קצת רוח חיים.

מחלקת החקירות של מס הכנסה היא הזרוע האוכפת את חוקי המס במישור הפלילי ומהווה גורם מרתיע בנושא העלמות מס.

תפקידה של מחלקת החקירות לבדוק ולחקור חשדות המגיעים אליה ממקורות שונים. פתיחה בחקירה נעשית רק באישורו של סגן הנציב לחקירות, ולאחר שהמידע עובר ונבדק והוכנה תוכנית חקירה מפורטת. אין כאן שלילות.

חובה על מחלקת החקירות לטפל ולבדוק חשדות לביצוע עבירות, וזאת ללא קשר אם החשוד הוא אישיות חשובה או אזור מן השורה. כולם שווים בפני הדין, וכך צריך להיות.

בכל מקרה יש להנהיג בזהירות ולהקפיד על זכויות האזרח וכבודו, ולמיטב ידיעתי כך נוהגת מחלקת החקירות. כדאי לראות את הדוח הסטטיסטי שקיבלתי בנושא הפעילות של

כך תזכה גם לסיקור של הערוץ השני וגם תיענש פחות בכך שלא תצטרך להישאר בכניין הכנסת בשעות המאוחרות. חלק מחברי הנושאות וגם מזכירות הכנסת שומעים את הבקשה. אני מקווה שתפעלו בהתאם בנושא הזה.

בשבוע שעבר פורסם בעיתונות, כי שופט בית-משפט השלום כתל-אביב שחרר חשודים שהוכאו בפניו על-ידי רשויות המס כחשד שהעלימו מס בסכומים גבוהים בגין עסקאות במניות ובמקרקעין במסגרת חקירה של "פרויקט בזל". השופט נזף, כך לפחות פורסם, ברשויות המס שהציגו את הנושא בפניו, ונראה לכאורה כי במקרה זה לא הופעל שיקול דעת מספיק לפני הפעלת הליך כזה וכי חוקרי מס הכנסה לא הכינו עצמם כראוי לדין המשפטי.

אדוני היושב-ראש, ידוע לי כי על חוקרי מס הכנסה מוטלת עבודה קשה, אבל אני רוצה לציין, שעליהם לזכור שאין להשתמש בהליכים של מעצר ושחרור בערבות אלא רק במקרים המחיכים זאת ולאחר בחינה יסודית, שכן המעצר הופך לסיט קשה מאוד למי שהתנסה בחוויה האיומה הזאת.

אגב, מס הכנסה ומחלקת החקירות אסור להם שיטפלו רק ב"סרדיניים", כלשון העם, בדגיגים קטנים, אלא עליהם לטפל גם בלווייתנים, אם להשתמש במונחים ימיים. אסור שיהיה דין שונה לבוגלו, העצמאי הקטן, או השכיר הקטן, ודין שונה למי שנושא כל שם אחר, וזה יכול להיות ברקוביץ או ברנוביץ ואחרים, שהם האנשים החשובים יותר. כל שם נקבי באקראי, הוא לא נבחר לצורך הנושא הזה.

יש לאפשר למחלקת החקירות להמשיך ולמצות את החקירה של "פרויקט בזל" עד תום. כל זמן שלא הוכח אחרת — אני מציין, אדוני סגן השר, לגביך, לגבי ולגבי שלטונות המס — אנשים אלה הם זכאים וטהורים; כל עוד לא הוכח אחרת. בכל חקירה, ולא חשוב מיהו הנישום, יש לשמור ולהקפיד על זכויותיו. אני רוצה לומר, ששמירה על זכויותיו של אדם היא דבר חשוב ביותר שאנחנו צריכים לראות לנגד עינינו תמיד.

אני רוצה להתרוע, כרשותך, אדוני היושב-ראש, על כמה דברים. אם אכן נעשו הדברים האמורים ב"פזיונות" על-ידי נציגי מס הכנסה, אבקש מנציב מס הכנסה — ואני יודע שיש לו אפשרות לפעול בצורה נמרצת ומהירה בעניינים שלא נראה לו כי נעשו בצורה כפי שהיו צריכים להיעשות — לבחון את הדברים לעומקם ולקרוא לסדר את העובדים שפעלו בצורה לא "שקולה", אם אכן נעשה הדבר. לעומת זאת, אסור לעשות "עליהם" על רשויות המס בשל המקרה היחיד הזה, כאילו שגו, בוודאי לא לפני מיצוי הבדיקה כאמור בפני שלטונות המס, וזאת כדי שלא להרתיע את עובדי מס הכנסה מלפעול נגד מעלמי המס בכל האתרים, בכל המדינה; מפני שאתם, נציגי שלטונות המס, צריכים להביא לנו כסף מספיק כדי לבזבז אותו במדינה. אם אתם לא תעמיקו את הגבייה, לא יהיה לנו כסף כדי לפעול במדינה הזאת בצורה כפי שאנחנו רוצים ולממן את כל ההוצאות.

מיכה גולדמן (המעריך):

לא מספיק — — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

חבר הכנסת גולדמן, כממלא-מקום בוועדת הכספים אתה יודע היטב, שמי שמביא את ההכנסות הגדולות במדינה אלה שלטונות מס הכנסה. אנחנו צריכים אפוא לעודד את העמקת הגבייה, כמובן בסייג שציינתי קודם לכן, שיש לשמור על כבודו של כל אזרח.

השחרור בערכות. שיקול הדעת והמהלכים שבוצעו בחיק זה, להפיק לקחים וליישם בהתאם, כדי שאכן מקרים כאלה לא יישנו בעתיד.

אני מבקש להסתפק בהודעתי זו, ולהסיר את ההצעות האלה מסדר-היום של הכנסת. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה לסגן השר.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

בשם חבר הכנסת וינשטיין אני מבקש להודיע — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

הוא גם אמר את זה. אני גם שמעתי את זה בין השיטין בדבריו של חבר הכנסת גודלמן וגם אתה אמרת את זה.

חברי הכנסת, אני יכול לומר לכם שבועדת החוקה, חוק ומשפט יתקיים דיון בנושא זה, על מכלול הסוגיות שהתעוררו, מכיוון שהבעיה היא בעיה של איזון בין זכויות האזרח הבסיסיות ובין הצורך לקיים חוק.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אתה חבר בוועדת החוקה, חוק ומשפט?

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, אדוני.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אבקש שאדוני יהיה לי לפה בוועדת החוקה, חוק ומשפט, גם לגבי יתר זרועות החקירה במדינה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הנושא יידון לא רק לגבי מס הכנסה אלא ככלל לגבי שימוש בסמכות המעצר והדלפת אינפורמציה.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני הרגיע אותי מאוד.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני שמח.

מחלקת החקירות וההיקף העצום שלה, שלמעשה מעידים על המגמה הזאת של שמירה על כבוד האדם וחביונותיו.

בשלוש השנים האחרונות נפתחו בממוצע 1,400 תיקים לשנה, כ-300 בחשדות על העלמות מס, והיתרה תיקי עבירות טכניות. מחוסם נערכו בסך הכול כ-50 מעצרים בשנה, שהם כ-3.5% מכלל התיקים שנפתחו. אני לא טוען שזה מוסיף בריאות למישור, והלוואי שלא נצטרך לעצור. בכל אופן, האחרון הקטן מעיד על הזהירות, על ההליכה הזהירה מאוד והמכובדת בנושא הזה.

מבין אותם מקרים, שבהם היה צורך במעצר בפועל, רק 5% נסגרו בלי שהיו ראייות להמשך טיפול במישור הפלילי.

הזהירות בפעולות ניכרת גם בתוצאות הנקבעות בבתי-המשפט, במשפטים הפליליים של מס הכנסה. בשלוש השנים האחרונות, שבהן ניתנו כ-220 פסקי-דין בתיקים פליליים מטריאליים של מס הכנסה, היו בסך הכול ארבעה זיכויים, דהיינו פחות מ-2%. במאסה הגדולה הזאת גם פחות מ-2% כואבים, אבל גם זו אינדיקציה לגבי רוח הדברים והגישא ההומנית הנכונה, כאשר עוסקים בדבר רגיש מאוד וקשה מאוד.

מנתונים אלו ניתן ללמוד, שמחלקת החקירות מבצעת הליך של מעצר בפועל בצורה זהירה ורגישה, ורק באותם מקרים שבהם יש סבירות גבוהה שמהלך החקירה ייפגע.

מטרת מעצר ושחרור בערכות היא להבטיח כי החשוד יתייצב לחקירה במועדים שבהם יידרש לעשות כן. הפקדת דרכון מטרתה למנוע, וכבר היו דברים מעולם, בריחה של החשוד מהארץ והשתמטות ממילוי חובותיו.

אני ער ומעריך מאוד את עבודתם הקשה של עובדי מחלקת החקירות, העושים עבודתם לתעם יומם ולילה ובשעות בלתי מקובלות ובתנאים של סיכון עצמי.

עלי לציין ולהדגיש, כי יש לי אמון מלא בנציב מס הכנסה משה גביש, בכל העוזרים ובמחלקת החקירות ועובדיה.

לאור הערותיו של השופט במקרה של חקירת "פרויקט כול" החליט הנציב, ביוזמתו, לבדוק את נוהלי המעצר,

כה. הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות הציבור (מזון), התשנ"א — 1990*

(הצעת חבר הכנסת פ' גרופר)

היו"ר מ' וירשובסקי:

כל זמן שהיא לא חלה על היושבי-ראש והוא צריך לשבת ולנהל את הישיבה, הרפורמה לא טובה.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
הסובל הוא היושבי-ראש וגם המציע.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, בבקשה.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

אדוני, הצעת החוק לתיקון פקודת בריאות הציבור (מזון), התשנ"א — 1990: 1. הוספת סעיף 11א. בפקודת בריאות הציבור (מזון) [נוסח חדש], התשמ"ג — 1983, אחרי סעיף 11 יבוא סעיף 11א: 11א. חומץ — לא ימכור אדם חומץ בחזקה מזון אלא אם כן הוא חומץ טבעי. זו הצעת התיקון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פסח גרופר, אני מניח שאתה תעלה הצעה בלי שהשר ישיב.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
בהחלט.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בהחלט. בבקשה. אתה מוזמן להעלות את הצעתך מס' תתצ"ב, הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות הציבור (מזון).

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, הייתי אומר, הרפורמה החדשה בכנסת מוצאת חן בעיני מאוד. אנחנו עולים, השרים לא כאים, ואנחנו עושים את העבודה יפה מאוד. רפורמה יפה.

חוברת ל"ה, ישיבה שי"ד, י"ד בתמוז התשנ"א (26 ביוני 1991)
— הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות הציבור (מזון) —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, יש רק הצעה אחת, אין שר ששייב. יש כנראה הסכמה.

חברי הכנסת, מי בעד העברת הצעת החוק של חבר הכנסת פסח גרופר לוועדת הכלכלה, להכנתה לקריאה ראשונה? נא להצביע.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אבקש להוסיף את סגן השר ואותי.

היו"ר מ' וירשובסקי:
בסדר. אינני יודע למה אי-אפשר לשבת במקום. נא להצביע, הצבעה מס' 16.

ה צ כ ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 9

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק תיקון לפקודת בריאות הציבור (מזון), התשנ"א — 1990, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של תשעה, אני מבין, ללא התנגדות וללא נמנעים —

קריאה:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
כמה?

קריאה:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא, לא. אמרו שניים. אתה הצבעת?

קריאה:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
אז שמונה.

חברי הכנסת, הצעת החוק הועברה לוועדת הכלכלה של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה.

חברי הכנסת, תם סדר-היום, ואני עומד לנעול את הישיבה. הישיבה הבאה תחליל ביום י"ט בתמוז התשנ"א, 1 ביולי 1991, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 18:58.

אני רוצה להסביר בקיצור נמרץ, וכדאי שחברי הכנסת ישמעו זאת. התקן האירופי מגדיר חומץ כנוזל המתאים לצריכת בני אדם, המיוצר באופן בלעדי מחומרים חקלאיים מתאימים המכילים עמילנים או סוכרים — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
חבר הכנסת גרופר, שכנעת אותנו.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
— — בתהליך של פרמנטציה כפולה של אלכוהול וחומצה אצטית.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
בשביל זה היית צריך — — —

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אדוני היושב-ראש, אני יכול להעביר את המשך ההסבר לפרוטוקול?

היו"ר מ' וירשובסקי:
בהחלט.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
בהחלט, אני מוותר על קריאת ההסבר ואני מעביר את ההסבר לפרוטוקול.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני שומע שאי-אפשר.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אחרי שהתחלתי לקרוא, מותר לי, גברתי.

היו"ר מ' וירשובסקי:
הא, כן. אני מציע — — — לפי מה שאומרים לי — — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אדוני היושב-ראש, הדברים כל כך בהירים.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אבל אני כבר התחלתי לקרוא, גברתי. את השאר ירשמו.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אתה מבקש — — —

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
להעביר את זה לוועדת הכלכלה, העוסקת בנושאים האלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
כן, כן. אתה מבקש שההצעה תוכן לקריאה ראשונה. בסדר.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כולם מסכימים.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות שי"כ — שי"ד

- א. ברכת ממלא-מקום יושב-ראש הכנסת את יושב-ראש בית-הנבחרים של בוליביה.
- ב. שאלות בעל-פה.
- ג. שאלות ותשובות.
- ד. סקירת שר התחבורה על פעולות משרד התחבורה.
- ה. סקירת שר המשפטים על פעולות משרד המשפטים.
- ו. סקירת שר החקלאות על פעולות משרד החקלאות.
- ז. הצעת חוק העיסוק באופטומטריה, התשנ"א — 1991 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ח. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 25) (קריאה ראשונה).
- ט. הצעות לסדר-היום.
- י. הצעת חוק המיס (תיקון מס' 8), התשנ"א — 1991 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יא. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 37), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- יב. יום האשה הבין-לאומי ומעמדה של האשה בישראל — הצעות חברי הכנסת נ' ארד, ש' דורון, י' צבן, ת' גוז'נסקי, א' רובינשטיין ורן כהן.
- יג. הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 16), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- יד. האם הצליחה ממשלת שמיר? — הצעת חבר הכנסת מ' בר-זהר.
- טו. הפגישה בין ראש הממשלה לנשיא בוש — הצעת חבר הכנסת מ' בר-זהר.
- טז. הדלפות המשטרה — הצעת חבר הכנסת מ' בר-זהר.
- יז. הצעת חוק לתיקון פקודת רופאי השיניים [נוסח חדש] (מס' 2), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- יח. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 4), התשמ"ט — 1989 (קריאה ראשונה).
- יט. הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 8), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- כ. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 23) (קריאה ראשונה).
- כא. הצעת חוק הטיס (עבירות ושיפוט) (תיקון מס' 2), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- כב. הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 9), התשנ"א — 1991 (קריאה ראשונה).
- כג. מצוקתן של הרשויות המקומיות — הצעות חברי הכנסת מ' נפאע, ע' פרץ ומ' וירשובסקי.
- כד. מצבן הכספי של עיריית דימונה וערי פיתוח אחרות בזמן קליטת העלייה ואבטלה גואה — הצעות חברי הכנסת ר' ריבלין ומ' גולדמן.
- כה. מצוקת האבטלה בטבריה ובאזורים אחרים — הצעת חבר הכנסת ש' שטרית.
- כו. הצעת חוק אזור סחר חופשי באילת (פטורים והנחות ממסים) (תיקון), התשנ"א — 1990 (קריאה ראשונה).
- כז. הצעת חוק רשות שדות התעופה (תיקון מס' 4), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- כח. הצעת חוק השוואת זכויות הצבעה בתאגידים בנקאיים (הוראת שעה), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- כט. הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (תיקון מס' 9), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- ל. הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 4), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- לא. התקפות יהודים על ערבים ועל נבחרי ציבור — הצעות חברי הכנסת ד' צוקר, א' פורז, י' שניא, ע' פרץ, י' ביבי וע' דראושה.
- לב. החלטת מועצת המנהלים של חברת החשמל למקם תחנת כוח בצפון — הצעת חברת הכנסת ש' ארכלי-אלמוזלינו.
- לג. הסכנות מההיערכות החדשה בעולם הערבי — הצעת חבר הכנסת מ' שחל.
- לד. הקמת ועדת חקירה לבדיקת בעיית העדר קורת גג לזוגות צעירים, מפונים משכונות עוני ועולים חדשים — הצעת חברת הכנסת ש' ארכלי-אלמוזלינו.
- לה. פיטורי עובדים ב"תדיראן" — הצעות חברי הכנסת רן כהן, י' צבן, י' פרח וה' מחאמיד.
- לו. החלטות הממשלה בתחום הכלכלי והיערכות כלכלית מקיפה לקליטת העלייה — הצעת חבר הכנסת א' שוחט.
- לז. התוכנית הכלכלית — הצעת חבר הכנסת ח' אורון.
- לח. חשבון נפש לאומי — הצעת חבר הכנסת מ' שחל.
- לט. כשאין הנהגה יש היסטריה — הצעת חבר הכנסת ע' ברעם.
- מ. מערכת שירות המבחן לנוער במצוקה — הצעת חברת הכנסת ע' סולודר.
- מא. קריאה למדיניות העולם לעגן בחוק מניעת הפצת דעות המכשיות את השוואה — הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר.
- מב. התגברות האנטישמיות בעולם — הצעת חבר הכנסת ש' הלפרט.
- מג. 500,000 עולים בשנת 1991 — הצעת חבר הכנסת מ' קליינר.

- מד. היערכות לתהליך המדיני לאחר המשבר במפרץ —
הצעת חבר הכנסת י' ביילין.
- מה. הבטחת הכלים הדרושים לחיזוקה של ירושלים —
חבר הכנסת א' ויינשטיין.
- מו. חיזוק ירושלים מבחינה ביטחונית, כלכלית וחברתית —
הצעת חבר הכנסת ע' זיסמן.
- מז. ראייה אחרת בסכסוך הישראלי-הערבי —
הצעת חבר הכנסת ע' דראושה.
- מח. עת לתושייה בטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים
המחמיר והולך) — הצעת חבר הכנסת א' אליאכ.
- מט. ההתקפה הציבורית על ההתיישבות והחקלאות בעשור
האחרון הינה אחת הסיבות לנדירה הקלה של
התלאביכים בלילות — של חבר הכנסת א' כ"ץ-עוז.
- נ. היערכות המשק והחברה לשעת חירום —
הצעת חבר הכנסת י' קיסר.
- נא. הצהרות בדבר עתיד רמת-הגולן —
הצעת חבר הכנסת מ' גולדמן.
- נב. החובה לעמוד על משמר ריבונותנו בגולן —
הצעת חבר הכנסת ח' פורת.
- נג. המשאיומתן לשלום עם סוריה ועתיד הגולן —
חבר הכנסת ג' שפט.
- נד. שיקום ענף התיירות —
הצעת חבר הכנסת עובדיה עלי.
- נה. ציון יום הולדתו של היטלר על-ידי נוער במערב ובמזרח
גרמניה — הצעת חבר הכנסת יצ' לוי.
- נו. התנהגות אזרחים בעת צפירות בימי הזיכרון —
הצעות חברי הכנסת ר' כהן, א' פורז, ש' דיין, א' ויינשטיין, ע'
פרץ ומ"ז פלדמן.
- נז. מאה שנה לאחד במאי —
הצעת חברת הכנסת שולמית אלוני.
- נח. שבוע הילד החריג —
הצעת חבר הכנסת יצ' לוי.
- נט. היערכות כלכלית חדשה —
צורך חיוני — הצעת חבר הכנסת ג' יעקבי.
- ס. התקפה על ישראלים בברמן (גרמניה) —
הצעת חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר.
- סא. משלחת חברי הכנסת מהשמאל לנסיעת הסברה
בארצות-הברית — הצעות חברי הכנסת ג' שפט, א'
שוחט, ח' אורון, צ' ביטון, ר' ריבלין, ת' גוז'נסקי ויצ' לוי.
- סב. שטחים תמורת שלום —
יצחק שמיר ומשה ארנס לעומת מנחם בגין —
הצעת חבר הכנסת מ' חריש.
- סג. דברי השר שרון בנושא מדינה ירדנית-פלשתינית —
הצעת חבר הכנסת ח' רמון.
- סד. הצורך בהחשת העלייה נוכח מגמות בממשל הסובייטי
והגירת יהודים מרוסיה לגרמניה —
הצעת חבר הכנסת ע' ברעם.
- סה. מעמדם של הדרוזים בישראל —
הצעת חבר הכנסת מ' גולדמן.
- סו. פעולות משרד הקליטה והממשלה וירידת עולים מישראל
— הצעת חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז.
- סז. הודעת שר האוצר בעניין הקליטה הישירה —
הצעות חברי הכנסת ש' עמור, י' צבן, א' שוחט ויצ' לוי.
- סח. הפגנה באריאל נגד פתיחת בית ההסתדרות במקום —
הצעת חבר הכנסת ח' קופמן.
- סט. ביקור פעילי תנועת מולדת בראשות השר זאבי בעכו
העתיקה — הצעות חברי הכנסת נ' מסאלחה, מ' נפאע
וח' פארס.
- ע. הודעת סגן שר העבודה והרווחה מנחם פרוש על סגירת
עסקים בשבת והפעלת פקחים דרוזים —
הצעות חברי הכנסת א' בורג, י' שריד, ש' דורון, ח' אורון, צ' ביטון, ת'
גוז'נסקי ויצ' לוי.
- עא. יוזמה להפרטת בתי-החולים הממשלתיים —
הצעות חברי הכנסת ש' ארכלי-אלמוזלינו ויא' לוי.
- עב. המלצת השופט בנימין כהן להקמת בתי-הימורים באילת
— הצעת חבר הכנסת ח' קורפן.
- עג. המלצות להקמת בתי-הימורים באילת —
הצעת חבר הכנסת מ"ז פלדמן.
- עד. עתיד הנגב —
הצעת חבר הכנסת א' שוחט.
- עה. ניאורנאצים בעיר דרוזן בגרמניה —
הצעות חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ש' דורון ומ' גולדמן.
- עו. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות שי"ב, שי"ד

587. דבריו של שגריר ישראל בווינגטון בדבר הבחירה:
ההתנחלויות או ערבויות —
הצעת חבר הכנסת א' העצני.
588. משכורת ייחודית ותנאים ייחודיים למזכיר הממשלה —
חבר הכנסת ש' שטרייט.
589. שטחי שיפוט של הרשויות המקומיות הערביות ומצוקתן
הקרקעית —
הצעת חבר הכנסת מ' נפאע.
590. מצוקת ערי הפיתוח —
הצעות חברי הכנסת ש' עמור וצ' פרץ.
591. פעילות "יהודים משיחיים" במבשרת-ציון —
הצעת חבר הכנסת ש' דיין.
587. היערכות לקראת הרחבת הסחר בין יפן לישראל —
הצעת חבר הכנסת מ' גולדמן.
588. השתתפות האו"ם בוועידת השלום —
הצעת חבר הכנסת י' ביילין.
589. הודעת ארצות-הברית כי ההתנחלויות ימנעו סיוע לעלייה
—
הצעת חבר הכנסת ח' רמון.
590. התבטאויותיו של השגריר זלמן שובל —
הצעת חבר הכנסת י' צבן.
591. התנחלויות וערבויות לשיכון עולים כנושאים בריאלוג
הישראלי-האמריקני —
הצעת חבר הכנסת מ' איתן.

598. קליטת עלייה בקיבוצים בעבר ובהווה — מתי יעשו חשבון נפש? — הצעת חבר הכנסת מ"ז פלדמן.
599. אישורי יהדות מזויפים בידי עולים מכרית-המועצות — הצעת חבר הכנסת א' גמליאל.
600. התגברות האבטלה — הצעת חבר הכנסת רע' כהן.
601. הצורך ברפורמה כלכלית כתנאי לקבלת סיוע לקליטת עלייה מארצות-הברית — הצעת חבר הכנסת מ' איתן.
602 — 604. פעילות שלטונות מס הכנסה כנגד נישומים — הצעות חברי הכנסת א' ויינשטיין, מ' גולדמן ויא' לוי.

ג. הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (תיקון — עיון נציגי עובדים במאזן), התש"ן — 1990

(הצעת חבר הכנסת י' צבן)

1. הנבחרת של עובדי החברה וארגונם היציג ויהיו פתוחות תמיד לעיונם.
בפקודת החברות [נוסח חדש] אחרי סעיף 214 יבוא:
214א. עיון במאזן עליידי עובדים
(א) העתק מאזנה של החברה, והתסקיר של רואה החשבון ותוכניות הפיתוח שלה יימצאו תוך שבעה ימים מיום חתימתם במשרדיה הרשומים של החברה או במקום אחר שיוסכם עם הנציגות
(ב) לא נעשה כאמור בסעיף קטן (א), דין החברה ודין כל נושא משרה בה, שביועין היה שותף למחדל — קנס נמשך.
(ג) "חברה" לעניין סעיף זה — חברה המעסיקה למעלה מ-200 עובדים.

דברי הסבר

- בשנים האחרונות הולכת ומתפשטת בארצות הרמוקרטיה התעשייתיות חקיקה המעניקה לנציגות העובדים את הזכות לעיין במאזנים של החברה, בתסקיר של רואה החשבון שלה ובתוכניות הפיתוח שלה, וזאת במיוחד כדי לאפשר לעובדים לפעול מבעוד זמן להבטחת עתידו של המפעל ולמניעת סגירתו בגלל כשלון כלכלי, שנגרם כתוצאה מהעדר השקעות מתאימות בשכלולים טכנולוגיים, בהצטיידות וכו'.
גם בישראל בולט הצורך בחקיקה זאת לנוכח פרשת סגירתם של מפעלים שונים, שהגיעו אל סף פשיטת רגל בגלל אי-הפניית רווחי החברה להשקעות בחידושו של המפעל. פרשת "אתא" היא רק דוגמא אחת לכך.
על רקע זה מוגשת הצעת חוק זו, שעניינה — חברות המעסיקות למעלה מ-200 עובדים.

ד. הצעת חוק יסוד: שיווי זכויות האשה

(הצעת חוק של חבר הכנסת א' רובינשטיין)

1. שינוי שם החוק
חוק שיווי זכויות האשה, התשי"א — 1951, ייקרא: "חוק יסוד: שיווי זכויות האשה".
2. הוספת סעיף 8א ו-8ב
אחרי סעיף 8 לחוק יבוא:
8א. "שריון"
8א) אין לשנות סעיפים 1 ו-2 לחוק שיווי זכויות
האשה, התשי"א — 1951 אלא ברוב של חברי הכנסת.
(ב) הרוב הדרוש לשינוי יהא דרוש בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית. "שינוי" לענין סעיף זה — בין במפורש ובין כמשמע.
8ב. יציבות החוק
אין בכוחן של תקנות שעת-חירום לבטל חוק זה, לשנותו, לקבוע בו סייגים או להשהות את תוקפו."

דברי הסבר

- זכותה של האשה בישראל לשוויון זכויות צריכה להיקבע, כעיקרון יסודי וזכות יסוד בשיטה המשפטית הישראלית.
עיצון זכות האשה לשוויון יקדם את מעמדה של האשה בישראל וישריין אותה בפני פגיעה.

ה. הצעת חוק שירות הציבור (תיקון — הגבלות לאחר פרישה), התשנ"א — 1991 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

לחימה לא יעסוק בעיסוק כאמור במשך שלוש שנים מיום פרישתו מהשירות, אם במישרין ואם בעקיפין.

לעניין זה —

"ציוד לחימה" — כמשמעותו בצו הפיקוח על היצוא (ציוד לחימה וידע צבאי), התשל"ז — 1977.²

1. הוספת סעיף 7א

אחרי סעיף 7 לחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט — 1969, יבוא:

7א. הגבלות בעיסוק ברכש

מי שפרש משירות הציבור וערב פרישתו עסק ברכש, סחר, ייעוץ או תיווך בציוד שהוא ציוד

¹ ס"ח התשכ"ט, עמ' 144.

² ק"ת התשל"ז, עמ' 1962.

דברי הסבר

הקווים, הקימו חברות, שימשו כמתווכים ויועצים בחברות קיימות והחלו מוכרים למשרד הביטחון.

המצב הקיים פגום מיסודו, מהווה פגיעה באחיות המקצועיות, ובעיקר גורם להפסדים רבים לקופת המדינה.

מטרת התיקון המוצע להאריך את תקופת הצינון הקבועה לפי החוק הקיים משנה אחת לתקופה של שלוש שנים, לגבי מי שעוסק בסחר או בתיווך בציוד לחימה.

נושא הרכש במשרד הביטחון מופקד בידיהם של קציני הצבא ופקידי משרד הביטחון.

בעקבות חשיפתן של פרשיות שונות התברר כי החוק במתכונתו הנוכחית לא מאפשר תקופת צינון ארוכה דיה.

נוצר מצב שאנשים שעבודתם האחרונה היתה במשלחת רכש, או שהיו אחראים על נושא זה כקציני צבא, "חצו את

ו. הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 10), התשנ"א — 1991

הביצוע; ואולם, אין כאמור כדי לגרוע מאחריותו האישית של בעל התפקיד."

(4) במקום סעיף קטן (ד), יבוא:

"(ד) על אף האמור בסעיף קטן (ב), רשאי מוציא לפועל להטיל על תאגיד תפקיד של שמירה על מיטלטלין מעוקלים ומכירתם; התאגיד יודיע למוציא לפועל מי הם נושאי המשרות שיהיו אחראים לביצוע התפקיד האמור, ויראו כל אחד מהם כבעל תפקיד ביצוע לעניין סעיפים קטנים (ג) ו-(ד)."

(5) סעיף קטן (ה) — בטל.

2. הוספת סעיפים 5א עד 5ט

אחרי סעיף 5 לחוק העיקרי, יבוא:

"5א. ועדת האישורים

(א) שר המשפטים ימנה ועדה למתן אישורים לעניין סעיף 5(ב) (להלן — ועדת האישורים); חבריה יהיו שופט של בית-משפט שלום, והוא יהיה היושב-ראש, נציג שר המשפטים, קצין משטרה ששר המשטרה מינה על-פי הצעת המפקח הכללי של המשטרה ונציג של לשכת עורכי-הדין, שייקבע על-ידי הוועד המרכזי של הלשכה.

(ב) הוועדה רשאית לתת אישור לאדם לצורך קבלת תפקיד כאמור בסעיף 5(ב), אם נתקיימו בו אלה:

(1) הוא תושב ישראל, שמלאו לו 21 שנים;

1. תיקון סעיף 5

בסעיף 5 לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז — 1967¹ (להלן — החוק העיקרי) —

(1) במקום הרישא של סעיף קטן (א), המסתיימת במלים "ומכירתם בלבד" יבוא: "מוציא לפועל רשאי להטיל על פקיד של בית-המשפט וכן על אדם אחר, שהסמיכו לכך, ביצוע של הליכים שבתחום סמכותו (להלן — תפקיד ביצוע)";

(2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) מוציא לפועל לא יטיל תפקיד ביצוע על אדם שאינו פקיד של בית-המשפט, אלא אם כן יש בידי אותו אדם אישור בר תוקף לכך מאת הוועדה שמונתה לפי סעיף 5א, ואולם רשאי מוציא לפועל להטיל תפקיד ביצוע על עורך הדין או מתמחה לעריכת דין אף אם אין בידם אישור כאמור; לעניין זה, "אדם" למעט תאגיד."

(3) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) מי שקיבל עליו תפקיד ביצוע (להלן — בעל תפקיד), דינו, לעניין אותו תפקיד, כדין מוציא לפועל, עליו לבצעו אישית, ואין הוא רשאי להטיל את ביצועו על אדם אחר.

(12) אין כאמור בסעיף קטן (ג) כדי למנוע מבעל התפקיד להסתייע באנשים מתאימים לביצוע התפקיד, ובלבד שיהיה נוכח במקום בעת

¹ ס"ח התשכ"ז, עמ' 116; התשמ"ט, עמ' 50.

15. אי חידוש. ביטול או פסילה

ועדת האישורים רשאית לסרב לחדש או לבטל אישור שניתן, או לפסול אדם מלקבל אישור או מלקבל תפקיד ביצוע לחקופה שלא תעלה על חמש שנים, לאחר שנתנה לו הזדמנות לטעון את טענותיו בפניה, אם ראתה כי נתקיים אחת מאלה:

- (1) נתקיימה בו עילה שהיה בה כדי להצדיק סירוב לתת אישור;
- (2) הוא הפר חובה מן החובות המוטלות עליו לפי חוק זה;
- (3) הוא התנהג באופן המסכן את שלום הציבור;
- (4) הוא התנהג באופן שאינו הולם בעל תפקיד.

15. ביורר תלונות והחליה

הוגשה לוועדת האישורים תלונה נגד בעל תפקיד, רשאית היא, לאחר שנתנה לו הזדמנות לטעון טענותיו בפניה, להתלות את אישורו או לפסול אותו מלקבל תפקיד ביצוע, לפי העניין, עד לסיום ביורר התלונה; לא נסתים הביורר בתוך חודשיים מיום ההתלחה או הפסילה — בטלה ההתלחה או הפסילה, וזאת אם החליטה הוועדה, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להאריך אותה לחקופה שלא תעלה על חודשיים נוספים.

15. הפסקת ביצועו של הליך

מי שתוקף אישורו הותלה או פקע מכל סיבה, או מי שנפסל מלקבל תפקיד ביצוע, בטלה בו בזמן כל הטלת תפקיד ביצוע שהטיל עליו מוציא לפועל.

15. אי תחולה על פקיד בתי-המשפט

הוראות סעיפים 15, 15 ו-15 לא יחולו על פקיד של בתי-המשפט.

15. ערעור

הרואה עצמו נפגע מהחלטה של ועדת האישורים לפי סעיפים 15, 15 או 15, רשאי לערער על החלטתה לפני בתי-המשפט המחוזי בתוך שלושים ימים מיום שהומצאה לו, וכן רשאי לערער היועץ המשפטי לממשלה.

3. תיקון סעיף 88

בסעיף 88 לחוק העיקרי, אחרי פסקה (3) יבוא:

“(3א) סדרי עבודתה של ועדת האישורים;

(3ב) החובות שיחולו על בעל תפקיד;

(3ג) אגרות בעד מתן אישור של בעל תפקיד או חידושו.”

4. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום י"ט בתמוז התשנ"א (1 ביולי 1991).

5. הוראות מעבר

(א) הרשאה לביצוע הליכים שניתנה מכוח סעיף 5 לחוק העיקרי כנוסחו לפני תחילתו של חוק זה,

(2) הוא הוכיח, להנחת דעתה של הוועדה, שהוא בקיא בהליכים של ההוצאה לפועל.

(ג) הוועדה רשאית לסרב לתת אישור —

(1) בהתחשב בעברו הפלילי של המבקש או בהתנהגותו, או מטעמים של שלום הציבור;

(2) אם המבקש ביקש את האישור בטענה כוזבת;

(3) אם היא סבורה שהמבקש לא יוכל למלא את התפקיד כראוי;

(4) אם היא סבורה כי מילוי תפקידו של המבקש כבעל תפקיד עשוי ליצור ניגוד עניינים עם מקצועו או עם עיסוקיו האחרים;

(5) אם המבקש הוא נושא משרה או עובד בתאגיד שהוטל עליו תפקיד כאמור בסעיף 5(ד), או מועסק על-ידו.

(ד) לא יינתן אישור לאדם שהורשע בעבירה שיש עמה קלון, אם ביום הגשת הבקשה טרם עברו עשר שנים מיום שעבר את העבירה.

35. תוקף אישורים וסדרי עבודה

(א) אישור יינתן בכתב, ותוקפו עד תום השנה שלאחר נתינתו, ולאחר מכן הוא טעון חידוש מדי שנה בשנה; אישור שחודש יהיה בתוקף עד תום השנה שבה יתן.

(ב) אישור אשר פקע תוקפו ולא הוגשה בקשה לחידושו במשך תקופה של למעלה משנה, לא יחודש; ואולם רשאי בעל אישור כאמור לבקש אישור מחדש.

(ג) בקשה למתן או לחידוש אישור תוגש לאחר תשלום אגרה, בדרך, כמועד ובצירוף מסמכים, הכול כפי שייקבע בתקנות.

(ד) הוועדה תקבע את סדרי עבודתה ככל שלא נקבעו בתקנות.

152. ניהול פנקס

מנהל בתי-המשפט ינהל פנקס של בעלי אישורים.

15. סייג לעיסוק

(א) בעל תפקיד לא יעסוק בגבייה של חובות, במישרין או בעקיפין, לא בעצמו ולא על ידי קרובו או שלוחו, אלא מכוח הטלת תפקיד ביצוע על ידי מוציא לפועל; לעניין זה, "קרוב" — בן זוג, הורים, אחים וילדים.

(ב) האמור בסעיף קטן (א) לא יחול על פעולות שנעשו במסגרת עיסוקו של בעל תפקיד כעורך-דין או כמתמחה.

15. חובת סודיות

לא יגלה בעל תפקיד מידע שהגיע אליו עקב ביצועו של תפקיד ביצוע שהוטל עליו, ולא יעשה בו כל שימוש אלא לצורך ביצוע אותו תפקיד.

(ג) הטיל מוציא לפועל על אדם תפקיד לפני תחילתו של חוק זה או תפקיד ביצוע לפי סעיף קטן (ב), רשאי אותו אדם לבצע את התפקיד עד להשלמתו אף לאחר המועד הנקוב בסעיף קטן (א), זולת אם החליט המוציא לפועל אחרת.

תוקפה יפוג ביום כ"ד בחשוון התשנ"ב 1) בנובמבר 1991.

(ב) מוציא לפועל רשאי להטיל תפקיד ביצוע עד יום כ"ד בחשוון התשנ"ב 1) בנובמבר 1991, על אדם המחזיק בהרשאה כאמור בסעיף קטן (א).

הסתייגויות לחוק הנ"ל

ברישא של הסעיף המלים "או מלקבל תפקיד ביצוע" — יימחקו.

לסעיף 2

לסעיף 5א

שר המשפטים מציע:

לסעיף 15

שר המשפטים מציע:

במקום "בעל תפקיד" יבוא "מי שקיבל אישור לפי סעיף 5א", והמלים "או לפסול אותו מלקבל תפקיד ביצוע, לפי העניין", ו"או הפסילה", בכל מקום — יימחקו.

בסעיף קטן (א), במקום "קצין משטרה ששר המשטרה מינה על-פי הצעת המפקח הכללי של המשטרה ונציג של לשכת עורכי-הדין שייקבע על-ידי הוועד המרכזי של הלשכה", יבוא "קצין משטרה ששר המשטרה מינה על-פי הצעת המפקח הכללי של המשטרה".

חבר הכנסת י' צבן מציע:

לסעיף 5ח

שר המשפטים מציע:

המלים "או מי שנפסל מלקבל תפקיד ביצוע" — יימחקו.

בסעיף 5א(ג), בסוף פסקה (4), יבוא:

לסעיף 5ט

שר המשפטים מציע:

אם התקבלו ההסתייגויות לסעיפים 15, 15 ו-5ח — למחוק את הסעיף.

"בסעיף זה 'ניגוד עניינים' — לרבות היות אדם בעל רשיון לחקירות פרטיות כאמור בסעיף 3 לחוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב-1972 (להלן — חוק החוקרים), או בעל רשיון לארגון שירותי שמירה כמשמעותו בסעיף 18 לחוק החוקרים, וכן היות תאגיד, תאגיד לחקירות פרטיות כמשמעותו בסעיף 13 לחוק החוקרים או חברת שמירה כמשמעותה בסעיף 18 לחוק החוקרים."

לסעיף 15

שר המשפטים מציע:

אם לא התקבלו ההסתייגויות לסעיפים 15, 15 ו-5ח — בסוף הסעיף יבוא "או על עורך-דין או מתמחה".

ז. חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 11), התשנ"א — 1991

2. תחילה

1. תיקון סעיף 88

תחילתו של חוק זה ביום כ' בתמוז התשנ"א (2 ביולי 1991).

בסעיף 88 לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967¹, אחרי פסקה (7) יבוא:

"(8) הצטרפותו של זוכה להליכים שנקטו לפי בקשתו של זוכה אחר."

¹ ס"ח התשכ"ז, עמ' 116.

ח. חוק ההוצאה לפועל (הוראת שעה), התשנ"א — 1991*

"פרק ז' 1: איחוד תיקים

1. הוראת שעה

74א. הגדרות

בפרק זה —

(א) תחילתו של חוק זה ביום כ' בתמוז התשנ"א (2 ביולי 1991), ותוקפו עד יום ל' בסיוון התשנ"ד (30 ביוני 1994).

"ממונה" — מי שמונה לפי סעיף 74ד;

(ב) בתקופת תוקפו של חוק זה יראו את חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967¹, (להלן — החוק העיקרי), כאילו כלולות בו הוראות חוק זה.

"נכס" — מקרקעין, מיטלטלין וזכויות;

"תיק" — תיק הוצאה לפועל, למעט תיק מזונות, עניין שאינו כספי, ועניין שהועבר לבית-המשפט לפי סעיף 81א(ג) כל עוד לא הוכרע בו סופית.

2. הוספת פרק ז' 1 לחוק ההוצאה לפועל

אחרי פרק ז' לחוק העיקרי, יבוא:

* שם החוק שונה לחוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 12), התשנ"א — 1991.
¹ ס"ח התשכ"ז, עמ' 116.

את בקשתו, סכום של 5% לפחות מיתרת החובות בתיקים התלויים ועומדים נגדו:

(3) שילם סכום נוסף של 5% מהיתרה האמורה בפסקה (2), מדי חודש בחודשו, עד להחלטה בבקשת האיחוד — אלא אם כן קבע ראש ההוצאה לפועל אחרת, מטעמים שיירשמו.

לעניין זה, "חובות" — החוב הפסוק, האגרות, ההוצאות, ושכר עורך-דין, כתוספת הפרשי הצמדה וריבית עד יום התשלום כאמור בפסקה (2).

174. חובת גילוי

(א) החייב יגלה בבקשתו את מלוא המידע על נכסיו במשך חמש השנים שקדמו להגשת הבקשה לרבות זכויות שבשלין הגיש תביעות משפטיות, ופירוט מלא של כל חובותיו ביום הגשת הבקשה. לרבות החובות שבשולם הוגשו נגדו תביעות משפטיות, אף אם הוא אינו מכיר בהם.

(ב) ראש ההוצאה לפועל רשאי להורות לחייב, בצו, להמציא בתוך תקופה שיקבע, אישור מרשות ציבורית או מגוף כלכלי או מסחרי, ובו יפורטו הנכסים או החובות, כאמור בסעיף קטן (א), הרשומים אצלם על שם החייב או אישור שלא רשומים אצלם נכסים או חובות כאמור.

174. החלטה לעניין האיחוד

(א) ראש ההוצאה לפועל רשאי, לאחר שנתן הזדמנות לכל אדם הנוגע בדבר לטעון את טענותיו, להיעתר לבקשת האיחוד או לדחותה.

(ב) לפני שייתן את החלטתו בבקשת האיחוד יקיים ראש ההוצאה לפועל חקירת יכולת של החייב, והוראות סעיף 67 יחולו בשינויים המחויבים, ובלבד שכל אדם הנוגע בדבר יהיה רשאי לחקור חקירה שכנגד כל אדם שנתן עדות בקשר ליכולתו של החייב לפרוע את חובותיו.

174. מבחן יכולת הפירעון

לא ייתן צו איחוד אלא אם כן נוכח ראש ההוצאה לפועל, לאחר חקירת היכולת של החייב ובהתחשב בנכסיו העתידיים, לרבות כבושר השתכרותו, כי החייב יוכל לפרוע את חובותיו בכל התיקים התלויים ועומדים נגדו בתוך שנתיים מיום שהוגשה בקשת האיחוד, או — מטעמים מיוחדים שיירשמו או אם הסכימו לכך כל הזוכים — בתוך שלוש שנים מאותו יום.

174. רחיית בקשה

ראש ההוצאה לפועל רשאי, ביוזמתו או על-פי בקשה, לדחות את בקשת האיחוד; בין היתר רשאי הוא לדחותה אם היה לו יסוד להניח כי נתקיים אחד מאלה:

(1) החייב מסר בבקשתו או במסמכים שצורפו אליה, בתצהירו או במהלך חקירת היכולת פרטים כוזבים, או העלים פרטים;

174. בקשת איחוד

(א) חייב רשאי לבקש איחודם של כל התיקים התלויים ועומדים נגדו (להלן — בקשת איחוד).

(ב) הנוסח של בקשת האיחוד, הפרטים שייכללו בה והמסמכים שיצורפו אליה ייקבעו בתקנות.

174. המשך הליכים שננקטו

(א) הוגשה בקשת איחוד, לא ייפסקו ולא יושהו בשל כך ההליכים נגד החייב כל עוד לא ניתן צו לאיחוד תיקים על-פי הבקשה (להלן — צו איחוד).

(ב) הוגשה בקשת איחוד או ניתן צו איחוד, לא ייפסקו ולא יושהו בשל כך ההליכים נגד חייב אחר בתיק מהתיקים התלויים ועומדים נגד החייב.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי ראש ההוצאה לפועל, לאחר שנתן הזדמנות לכל צד לטעון את טענותיו, ומטעמים מיוחדים שיירשמו להורות בצו על הפסקה או השהיה של כל הליך שננקט נגד החייב לתקופה שלא תעלה על ששים יום, ולהתנותו בתשלום או במתן ערובה להנחת דעתו, וכן להורות בו על נקיטה של כל הליך לפי חוק זה, לרבות מינוי ממונה, ככל שיראה לנכון.

174. עיכוב יציאה מן הארץ

(א) הוגשה בקשת איחוד, יורה ראש ההוצאה לפועל בצו על עיכוב יציאתו של החייב מן הארץ (בסעיף זה — צו עיכוב יציאה).

(ב) ראש ההוצאה לפועל יבטל צו עיכוב יציאה בהתקיים אחד מאלה:

- (1) החובות בתיקים התלויים ועומדים נגד החייב סולקו במלואם;
- (2) בקשת האיחוד נדחתה;
- (3) כל הזוכים הסכימו לכך;
- (4) צו האיחוד בוטל.

(ג) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) או (ב), רשאי ראש ההוצאה לפועל, על-פי בקשה הנתמכת בתצהיר, שלא לתת צו עיכוב יציאה או לבטל צו לאחר שניתן, מטעמים מיוחדים שיירשמו ובתנאים שיקבע, לרבות מתן ערובה להנחת דעתו; וכן רשאי הוא ליתן צו עיכוב יציאה מחדש אם השתנו הנסיבות, או אם התנאים שקבע, כולם או מקצתם, לא קיימו.

174. עיקול

הוגשה בקשת איחוד, רשאי ראש ההוצאה לפועל, ביוזמתו או על-פי בקשה, לצוות על עיקול נכסי החייב.

174. תנאים לדיון בבקשת איחוד

לא תידון בקשת איחוד אלא אם כן החייב —

- (1) צירף לבקשתו תצהיר המאמת את הפרטים הכלולים בה;
- (2) עם הגשת הבקשה, שילם בלשכה שבה הגיש

ממונה על תיק האיחוד ולקבוע את סמכויותו בהתאם לצו, וכן רשאי הוא לקבוע את שכרו; דין שכרו והוצאותיו של ממונה כדין הוצאות לפי סעיף 9.

(ב) ממונה רשאי לנקוט את כל ההליכים שזוכה רשאי לנקוט אותם, זולת אם קבע ראש ההוצאה לפועל אחרת.

(ג) ממונה רשאי לדרוש מן החייב או מצד שלישי כל סכום כסף על חשבון חובות החייב, והוא יחלק בין הזוכים כל סכום שהגיע לידיהם או יפקידו במקום שיוורה עליו ראש ההוצאה לפועל.

(ד) לא שילם החייב במועד תשלום שהוטל עליו בצו האיחוד, יודיע הממונה על כך לראש ההוצאה לפועל.

(ה) ממונה יגיש לראש ההוצאה לפועל דין וחשבון על פעולותיו, בסיומן, ובכל עת שידרוש ראש ההוצאה לפועל.

74טו. ביטול צו

ראש ההוצאה לפועל רשאי, ביוזמתו או על-פי בקשה, לבטל צו איחוד או לשנות תנאים הכלולים בו, בין היתר מטעמים אלה:

(1) היה לראש ההוצאה לפועל יסוד להניח כי החייב עשה או מתכוון לעשות מעשה כדי לסכל את ביצוע הצו;

(2) החייב לא מילא תנאי מתנאי הצו, לרבות לעניין תשלום בסדר, בשיעור ובמועד שנקבעו, או פעל בדרך אחרת שלא על-פי תנאי הצו, או שלא באמצעות הממונה;

(3) החייב סירב ללא טעם סביר לשתף פעולה עם הממונה;

(4) ראש ההוצאה לפועל נוכח כי נשתנו הנסיבות והחייב לא יוכל עוד לפרוע את חובותיו בתוך פרקי הזמן הקבועים בסעיף 74טו;

(5) נפתח נגד החייב תיק נוסף, וראש ההוצאה לפועל נוכח כי החייב לא יוכל לפרוע את כל חובותיו בתיקים שעליהם חל צו האיחוד ובתיק הנוסף בתוך פרקי הזמן הקבועים בסעיף 74טו;

(6) היה לראש ההוצאה לפועל יסוד להניח כי נתקיים, בשינויים המחויבים, אחד מן הטעמים לדחיית בקשת איחוד לפי סעיף 74י"א.

3. תיקון סעיף 88 לחוק ההוצאה לפועל

בסעיף 88 לחוק העיקרי, אחרי פסקה (8), יבוא:

"(8א) נהלים לאיחוד תיקים:".

4. תחילה ותחילה

חוק זה יחול גם על בקשות איחוד וצירוף תיקים שהוגשו לפני תחילתו וטרם ניתן בהן צו.

(2) החייב לא גילה או לא המציא את מלוא המידע על נכסיו או את הפירוט המלא של חובותיו כאמור בסעיף 74יז;

(3) לאחר שהגיש החייב את בקשת האיחוד, הוא קיבל על עצמו חיוב כספי או הוציא הוצאה כספית שלא לצרכים חיוניים שלו או של משפחתו, או שלא לצורך ייצור הכנסה שממנה אמורים להיפרע חובותיו;

(4) נפתח נגד החייב תיק נוסף לאחר שהגיש את בקשת האיחוד, והחייב לא הודיע על כך בכתב לראש ההוצאה לפועל שבלשכתו הוגשה הבקשה מייד לאחר שהדבר נודע לו.

74יא. צו איחוד

(א) נתן ראש ההוצאה לפועל צו איחוד, רשאי הוא להתנותו במתן ערובה להנחת דעתו, ולהורות בו על נקיטה של כל הליך לפי חוק זה, ועל התנאים לפירעון חובות החייב, לרבות סדרי התשלומים, שיעורים ומועדיהם; ורשאי הוא לעשות כן בכל עת לאחר מתן הצו, על-פי בקשה וככל שיראה לנכון.

(ב) הצו יורה על איחוד כל התיקים התלויים ועומדים נגד החייב.

(ג) ראש ההוצאה לפועל רשאי, ביוזמתו או על-פי בקשה, להורות בצו האיחוד על הפסקה או השהיה של כל הליך שנקט בתיק מן התיקים שעליהם חל הצו, ורשאי הוא להתנות את ההפסקה או את ההשהיה בתשלום או במתן ערובה להנחת דעתו.

74יב. תיק נוסף

(א) נפתח נגד החייב תיק נוסף לאחר שהגיש את בקשת האיחוד, יודיע החייב על כך בכתב לראש ההוצאה לפועל שבלשכתו הוגשה הבקשה, מייד לאחר שהדבר נודע לו, והתיק הנוסף יצורף לבקשה.

(ב) נפתח נגד החייב תיק נוסף לאחר שניתן צו איחוד, יצרף אותו ראש ההוצאה לפועל לצו האיחוד כתנאים שיקבע, ורשאי הוא לשנות את הצו ואת ההוראות והתנאים הכלולים בו, ובלבד שנתן הזדמנות לכל הצדדים לטעון את טענותיהם; ואולם ראש ההוצאה לפועל יורה שהתיק הנוסף לא יצורף לצו, אם נוכח כי החייב לא יוכל לפרוע את כל חובותיו בתיקים שעליהם הוא חל ובתיק הנוסף בתוך פרקי הזמן הקבועים בסעיף 74טו.

74יג. הבטחת מימוש הליך האיחוד

ניתן צו איחוד, רשאי ראש ההוצאה לפועל, אם נוכח כי הדבר דרוש כדי למנוע סיכול הצו או הפרעה לביצועו, לשנות את ההוראות והתנאים הכלולים בצו ולהוסיף עליהם, הכול כפי שיראה לנכון; וכן רשאי הוא להורות על נקיטה של כל הליך לפי חוק זה, לרבות מאסרו של החייב אם לא שילם במועד תשלום שהוטל עליו בצו האיחוד.

74יד. מינוי ממונה

(א) ניתן צו איחוד, רשאי ראש ההוצאה לפועל, ביוזמתו או על-פי בקשה, למנות אדם שיהיה

(ב) ראש ההוצאה לפועל רשאי, על-פי בקשה, להפעיל סמכות מן הסמכויות הנתונות לו לפי חוק זה, גם ביחס לחייב או לעניין שניתן לגביהם צו איחוד לפני תחילתו של חוק זה.

5. הוראות מעבר
(א) צו איחוד שניתן לפני תחילתו של חוק זה יעמוד בתוקפו, ויראו אותו כאילו ניתן לפי חוק זה.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 174 —

שר המשפטים מציע:

אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) היו גילוי המידע או המצאת האישור כרוכים בגילוי פרטים על צד שלישי, רשאי החייב לסרב לגלות פרטים מזהים של אותו אדם; לענין זה, "צד שלישי" — למעט בן זוג, הורה וצאצאים."

לסעיף 3

חבר הכנסת י' צבן מציע:

אחרי פסקה (א8) יבוא:

"(א8) פרסום דוח סטטיסטי שנתי, שיונח על שולחנה של ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, שיפרט את פעילות הלשכות השונות, לרבות נתוני השתכרות החייבים השונים, נתונים על משך הטיפול בתיקים השונים ועלוותם, נכסי החייבים, ונתונים נוספים כפי שייקבעו בתקנות."

לסעיף 1

שר המשפטים מציע:

למחוק את הסעיף.

אם תתקבל הסתייגות זו —

(1) שם החוק יהיה "חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 12), התשנ"א — 1991";

(2) הרישא של סעיף 2 המוצע תהיה "אחרי פרק ז' לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז — 1967 (להלן — החוק העיקרי). יבוא:"

(3) מספרי הסעיפים יתוקנו בהתאם;

(4) אחרי סעיף 4 לחוק המוצע יבוא:

"5. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום כ' בתמוז התשנ"א (2 ביולי 1991)."

ט. הצעת חוק לביטול תוקפה של פקודת ההצגות הציבוריות, התשנ"א — 1991 (הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי)

1. ביטול

פקודת ההצגות הציבוריות (ביקורת) — בטלה.

דברי הסבר

על-פי התיקון המוצע — הצנוורה על מחזות תבוטל כליל. ביטול מוחלט של הצנוורה על מחזות יהווה עיגון לעקרון העדר הצנוורה המתחייב במדינה דמוקרטית.

בחודש אוגוסט הקרוב יסתיימו שתי שנות הניסיון שנבקעו בחוק לביטול הצנוורה על מחזות. השעיית הצנוורה במשך קרוב לשנתיים הוכיחה את עצמה והוכיחה כי אין כל צורך בצנוורה על מחזות.

י. הצעת חוק הבנקאות (עמלת פירעון מוקדם) (הוראת שעה), התש"ן — 1990 (הצעת חבר הכנסת א' פורז)

1. הגדרות

יום י"ט בחשוון התשמ"ב (16 בנובמבר 1981) לבין יום ז' בתמוז התשמ"ט (10 ביולי 1989).

3. עמלה

בחוק זה, "הלוואה" ו"חודש ריבית" — כמשמעותם בצו הבנקאות (עמלת פרעון מוקדם), התשמ"ב — 1981.¹

2. אי-תחולה

מי שנטל הלוואה, בתקופה האמורה בסעיף 2, בריבית העולה על 7.5% לשנה, יהיה רשאי להחזירה לתאגיד הבנקאי, והתאגיד הבנקאי יהיה רשאי לחייבו בתשלום עמלה שלא תעלה על ערך שישה חודשי ריבית.

צו הבנקאות (עמלת פירעון מוקדם) (תיקון), התשמ"ט — 1989,² לא יחול על כל מי שנטל הלוואה בין

¹ ק"ת התשמ"ב, עמ' 270.

² ק"ת התשמ"ט, עמ' 1048.

דברי הסבר

חובם, בין היתר בשל הריבית המופרזת, הרי מתברר כי חלק מן הסכומים שאותם העמידו הבנקים לרשות הלווים מקורם בקרנות פנסיה, חברות ביטוח ומלכ"רים.

התוצאה המצטברת היא, שישראלים השייכים לשכבות המבוססות, החוסכים בקופות גמל ובביטוח מנהלים, מקבלים ריבית מופרזת, הגבוהה בהרבה מהריבית המוקבלת במשק, ואת הריבית הגבוהה משלמים זוגות צעירים ואחרים המשתייכים לשכבות אוכלוסיה שאינן מבוססות.

למרות פנייה אל נגיד בנק ישראל שיחזיר את הצו המקורי לקדמותו, מסרב הנגיד להיעתר לבקשה, ולפיכך אין מנוס מהתערבות בדרך של חקיקה.

החוק המוצע עלול להטיל נטל כבד ביותר על הבנקים למשכנתאות, ולפיכך מן הראוי לנהל עמם משא-ומתן למציאת פתרון סביר. משא-ומתן כזה קשה לנהל אם הבנקים לא יבינו שבאין הסדר וולונטרי תהיה התערבות חקיקתית.

החוק המוצע בא לפתור את בעייתם של מי שנטלו הלוואות בריבית מוגזמת ביותר, מעל 7.5% ריבית צמודה.

יש לציין, כי הפתרון של מינוי ועדות לבדיקת מצבו האישי של כל לווה אינו פתרון. הפתרון צריך להיות אוניברסלי, ויכול שאחד הקריטריונים יהיה ערך הדירה שנרכשה.

צו הבנקאות (עמלת פירעון מוקדם) (תיקון), התשמ"ט-1989, הגדיל בהרבה את שיעור ה"עמלה" שעל לווה לשלם לבנק בשל פירעון מוקדם של הלוואה. "עמלה" זו אינה אמורה לכסות את עלות הפעולה אלא מהווה קנס הבא לבטל את התועלת הכלכלית שמפיק הלווה מההחזר המוקדם, וזאת עקב ירידת הריבית במשק.

הצו הזה מהווה שינוי רטרואקטיבי של תנאי הלוואות לגבי כל אותם לוויים אשר לקחו את ההלוואות לפני פרסום הצו, בעת שצו הבנקאות (עמלת פירעון מוקדם), התשמ"ב-1981, היה בתוקף בנוסחו הקודם, ועל-פיו היה פורע הלוואה בפירעון מוקדם חייב לשלם עמלה של כמה חודשי ריבית בלבד.

קיים פגם בכך שמשנים צווים ותנאי הלוואות למפרע, ומוצע על כן למנוע את החלת הצו מ-1989 על לוקחי הלוואות הקודמות ולאפשר להם לפרוע את הלוואות לפי המצב המשפטי שהיה בתוקף בעת שלקחו את ההלוואות.

יש לציין, כי בין הלוויים הרבים במשך התקופה הנדונה היו גם זוגות צעירים רבים אשר לקחו משכנתה לדירור ומשלמים על הלוואותיהם ריבית צמודה גבוהה ביותר, המגיעה לעתים ל-13% לשנה ומעלה.

בעוד חלק גדול מהלוויים אינם מסוגלים לעמוד בפירעון

יא. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (שחרור בערובה), התשנ"א-1991

(הצעת חבר הכנסת יצ' לוי)

סעיף 9 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש), התשכ"ט-1969,¹ לשחרור אדם בערובה, וסעיפים 10 עד 15 לפקודה האמורה יחולו לפי זה."

1. תיקון סעיף 227.

בפקודת מס הכנסה,¹ בסוף סעיף 227 יבוא:

"(3) להשתמש בסמכות קצין ממונה כמשמעותו לפי

¹ דמ"י, נ"ח 6, עמ' 120.

² דמ"י, נ"ח 12, עמ' 284; ס"ח התש"ן, עמ' 16.

דברי הסבר

במשטרה. סמכות זאת דומה לסמכות שניתנה בחוק, לפני כשנה, לקצין הממונה על תחנת משטרה.

אין בחוק המוצע כדי לתת סמכות מעצר בידי פקיד שומה, ולעניין זה הוא ייוקק למשטרה.

לפי סעיף 227 לפקודת מס הכנסה רשאי שר המשטרה להסמיך פקיד שומה לערוך חקירות או חיפושים לשם מניעת עבירות על הפקודה או לשם גילויין. מוצע כי בין סמכויותיו של פקיד שומה שהוסמך לכך תהיה גם הסמכות לשחרר אדם בערובה, ובכלל זה התניית הערובה בהפקדת דרכונו של האדם

יב. הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות הציבור (מזון), התשנ"א-1990

(הצעת חבר הכנסת פ' גרופר)

11א. חומץ

לא יאכזר אדם חומץ בחזקת מזון אלא אם כן הוא חומץ טבעי."

1. הוספת סעיף 11א

בפקודת בריאות הציבור (מזון) [נוסח חדש], התשמ"ג-1983,¹ אחרי סעיף 11 יבוא:

¹ דמ"י, נ"ח 36, עמ' 750.

דברי הסבר

- מוצע להבטיח שחומץ שאינו טבעי יימכר רק שלא לצורכי מזון אדם. לעניין זה שייכות שתי הגדרות בסעיף 1 לפקודה:
- (א) "מזון" — כל מצרך, זולת סמים או מים, המשמש מזון או משקה לאדם, וכל מצרך שבדרך כלל נותנים אותו במזון אדם או משתמשים בו להרכבתו או להכנתו, לרכות חומרים נותני טעם ותבלינים;
- (ב) "מכירה" —
- (1) מכירה בסיטונות או בקמעונות;
- (2) הצעה למכור;
- (3) פרסום, הצגה, שמירה, העברה, משלוח, יבוא, הובלה או מסירה לשם מכירה;
- (4) גרם מכירה;
- (5) הכנה או החזקה לשם מכירה;
- (6) החלפה, המרה, הספקה או עשייה אחרת, בתמורה ישירה או עקיפה.
- העונש הקבוע בסעיף 23 לפקודה למי שמפר הוראות סעיפים 10 עד 22, שענינן זיוף מזון, איכות פגומה, מכירה וכדומה הוא מאסר שנה.